

การเปรียบเทียบภษิต-คำพังเพยจีนกับสำนวน-ภษิตไทย

นางสาวกรรณิการ์ โกวิทกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0495-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARISON OF CHINESE PROVERBS AND
THAI PROVERBS - IDIOMATIC EXPRESSIONS

Ms. Kannika Kowitkun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Chinese

Departments of Eastern Languages

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0495-8

กรรณิการ์ โกวิทกุล : การเปรียบเทียบภาษิต-คำพังเพยจีนกับสำนวน-ภาษิตไทย (A COMPARISON OF CHINESE PROVERBS AND THAI PROVERBS- IDIOMATIC EXPRESSIONS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์, 195 หน้า. ISBN 974-03-0495-8.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งที่จะศึกษาลักษณะทั่วไปของภาษิต-คำพังเพยจีน ลักษณะเด่นทางด้านการใช้ภาษาตลอดจนการจัดหมวดหมู่ และเปรียบเทียบถึงความหมายที่คล้ายคลึงกันระหว่างภาษิต-คำพังเพยจีนกับสำนวน-ภาษิตไทยเพื่อให้เห็นถึงลักษณะที่เหมือนและต่างกันของภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทย ผลการศึกษาพบว่าภาษิต-คำพังเพยจีนสามารถจัดได้เป็น 8 หมวดหมู่ และมีกลวิธีการใช้ภาษาที่นิยมใช้กันอยู่ 9 ชนิด

การเปรียบเทียบภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเทียบได้กับสำนวน-ภาษิตไทยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวน-ภาษิตไทย และสิ่งที่น่าสนใจเปรียบเทียบเหมือนกัน ประเภทที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวน-ภาษิตไทย แต่สิ่งที่น่าสนใจเปรียบเทียบกันแตกต่างกัน ประเภทที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวน-ภาษิตไทย แต่ไม่มีการเปรียบเทียบในสำนวน-ภาษิตไทย ผลจากการเปรียบเทียบทางด้านความหมายข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของคนจีนและคนไทยในด้านสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนทัศนคติต่อสัตว์และแนวคิดต่างๆ

ภาควิชา.....ภาษาตะวันออก..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....ภาษาจีน..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2544.....

4180102722 : MAJOR : CHINESE

KEYWORDS: CHINESE PROVERBS / THAI IDIOMATIC EXPRESSIONS / THAI PROVERBS

KANNIKA KOWITKUN : A COMPARISON OF CHINESE PROVERBS AND THAI PROVERBS-IDIOMATIC EXPRESSIONS. THESIS ADVISOR: ASSOCIATE PROFESSOR PRAPIN MANOMAIVIBOOL, Ph.D.,195 pp ISBN 974-03-0495-8.

This thesis aims to study Chinese Proverbs' general characteristics, and the characteristics of Chinese proverbs' expressions including how to categorize Chinese proverbs. It also provides the similarity in meaning between Chinese proverbs and Thai proverbs or idiomatic expressions in order to bring out both the similarities and the differences between Chinese proverbs and Thai proverbs or idiomatic expressions. The study reveals that Chinese proverbs can be divided into eight categories and there are nine Chinese proverb expression types which are widely used.

The comparison between Chinese proverbs and Thai proverbs or idiomatic expressions with similar meanings reveal that Chinese proverbs can be divided into 3 categories, i.e. those of which the meanings are the same or similar to Thai proverbs or idiomatic expressions and the objects used for comparison are the same; those of which the meanings are the same or similar to Thai proverbs or idiomatic expressions but the objects used for comparison are not the same ; those of which the meanings are the same or similar to Thai proverbs or idiomatic expressions but there are no comparison in Thai proverbs or idiomatic expressions. The above result of the comparison in meaning reflects that Chinese people and Thai people have similarities and differences in the aspects of environment, culture, customs, ways of life and attitudes about certain animals and concepts.

Department...Eastern Languages.....

Student's signature.....

Fields of study...Chinese.....

Advisor's signature.....

Academic year.....2001.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี เป็นผลมาจากความกรุณาอย่างสูงของรองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้สละเวลาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการตรวจทานแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ด้วยความอดทนเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ท่านยังให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพ ผู้เขียนถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่าอย่างยิ่งต่อการวิจัย การที่ท่านได้ให้คำปรึกษาตั้งแต่เริ่มทำการวิจัยจนถึงการสรุปผล จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จเป็นรูปเล่ม ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสุดซึ้ง นอกจากนี้ ยังมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ก่อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านช่วยตรวจทานคำแปลและแก้ไขสำนวนให้ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวทุกคน ตลอดจนเพื่อน ๆ พี่ ๆ ที่คอยกระตุ้นให้ผู้เขียนพยายามตั้งใจทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สำเร็จ

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกๆ ท่านในสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านภาษาจีนและทำให้ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานในการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้.....	3
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	4
1.8 ระบบสัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	5
2 ลักษณะทั่วไปของภาษี-คำพึงเพยจิ้น.....	7
2.1 ความหมายของภาษี-คำพึงเพยจิ้น.....	7
2.2 ที่มาของภาษี-คำพึงเพยจิ้น.....	8
2.3 ความแตกต่างของภาษี-คำพึงเพยจิ้นและสำนวน-ภาษีไทย.....	9
2.3.1 ความแตกต่างทางด้านภาษา.....	9
2.3.2 ความแตกต่างทางด้านเนื้อหาและรูปแบบ.....	12
2.3.2.1 ความแตกต่างทางด้านเนื้อหา.....	12
2.3.2.2 ความแตกต่างทางด้านรูปแบบ.....	14
2.3.3 ความแตกต่างด้านการเป็นส่วนประกอบในประโยค.....	18
2.3.4 ความแตกต่างด้านความตายตัวของโครงสร้างคำ.....	20
2.3.5 ความแตกต่างด้านประวัติความเป็นมา.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2.4	轻松的幽默 (Qi ㄑㄩㄥso ㄥ de yo ㄩmo แนวตลกขบขัน)62
3.2.5	夸张(Kua ㄎua ㄓa ㄥการกล่าวเกินจริง).....63
3.2.6	双关 (Shua ㄕua ㄥgua ㄥn การใช้คำพ้องเสียงมาแทนที่กัน).....64
3.2.7	鲜明的对比 (Xia ㄒㄩㄢmi ㄥng de dui ㄉui ㄅㄧ ➔ การเปรียบเทียบที่เห็น ได้ชัดเจน)66
3.2.8	回环 (Hui ㄏㄨㄞhua ㄥn การกล่าวซ้ำมาซ้ำไป)67
3.2.9	朴素的白描 (Pu ㄆㄨsu ㄥ de ba ㄅㄞimia ㄥo บรรยายโวหาร).....68
4	เปรียบเทียบภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทย70
4.1	ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน- ภาษิตไทย และสิ่งที่นำมาเปรียบนั้น เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน.....70
4.2	ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน- ภาษิตไทย แต่สิ่งที่นำมาเปรียบนั้น แตกต่างกัน.....79
4.3	ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน- ภาษิตไทย แต่ไม่มีการเปรียบเทียบในสำนวน-ภาษิตไทย.....108
5	ภาพสะท้อนจากภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทย.....114
5.1	ลักษณะทางภูมิประเทศและภูมิอากาศ.....114
5.1.1	ลักษณะทางภูมิประเทศ.....114
5.1.2	ลักษณะทางภูมิอากาศ.....115
5.2	พืชและสัตว์.....117
5.2.1	พืชและผลไม้.....117
5.2.2	สัตว์.....118
5.3	วิถีชีวิตความเป็นอยู่.....121
5.4	ทัศนคติและค่านิยม.....125

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5.5 คติความเชื่อและศาสนา.....	128
5.6 วรรณกรรมและเรื่องอิงประวัติศาสตร์.....	129
6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	131
รายการอ้างอิง.....	138
ภาคผนวก.....	142
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	195

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาภาษาจีนกลางมาเป็นระยะเวลาหนึ่งพบว่า ภาษิต-คำพังเพยจีน 谚语 Yànyǔ เป็นส่วนประกอบทางภาษาที่สำคัญส่วนหนึ่งของคลังศัพท์ในภาษาจีนกลาง การเรียนภาษาจีนกลางให้สัมฤทธิ์ผลนั้น จำต้องมีความรู้เกี่ยวกับความหมายของภาษิต-คำพังเพยจีนมากพอในระดับหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา “ภาษิต-คำพังเพยจีน” สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ ภาษิต-คำพังเพยเปรียบเสมือน กระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีความเชื่อ ทศนคติเกี่ยวกับความดี-ความชั่ว เป็นต้น ฉะนั้นการศึกษาภาษิต-คำพังเพยของแต่ละชาติ จะทำให้เราเข้าใจชนชาตินั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้นนอกเหนือจากความรู้เรื่องภาษา

จากการศึกษาเปรียบเทียบหาความคล้ายคลึงและความแตกต่างของภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยอันเกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่น ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคม ปัจจัยทางด้านขนบธรรมเนียมและประเพณี เป็นต้น ได้พบว่ามีภาษิต-คำพังเพยจีนจำนวนไม่น้อยที่สามารถนำมาเทียบกับสำนวน-ภาษิตไทย ตัวอย่างเช่น

ภาษิต-คำพังเพยจีน	สำนวน-ภาษิตไทย
เหยียบเรือสองลำ	เหยียบเรือสองแคม
ออกจากป้อมมังกรได้ ยังเข้าไปดำเสืออีก	หนีเสือปะจระเข้
ดีดขมิให้วัวฟัง ไม่กระดิกแม้แต่ทวารเดียว	สีซอให้ควายฟัง
คางคกคิดกินเนื้อห่านฟ้า	หมาวัดริเค็ดดอกฟ้ามาดอมดม
เชือดไก่ให้ลิงดู	ชี้ช้างจับต๊กแตน
ปลาใหญ่กินปลาเล็ก	ปลาใหญ่กินปลาเล็ก
เชือดไก่ให้ลิงดู	เชือดไก่ให้ลิงดู
หญ้าเข้าปากวัว	อ้อยเข้าปากช้าง
ปลาตัวเดียวเน่าทั้งหม้อ	ปลาตัวเดียวเน่าทั้งข้อง
คนคือเสื้อผ้า ม้าคืออาน	ไก่อ่างเพราะชน คนงามเพราะแต่ง

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความคล้ายคลึงทางด้านความหมายของภาษาิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษาิตไทย ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีทางด้านวัฒนธรรมของทั้งสองชนชาติ

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะทั่วไป ความเป็นมาและการใช้ภาษาในภาษาิต-คำพังเพยจีน
2. ศึกษาเปรียบเทียบภาษาิต-คำพังเพยจีนกับสำนวน-ภาษาิตไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน
3. ศึกษาวิธีการเปรียบเทียบในภาษาิต-คำพังเพยจีนและในสำนวน-ภาษาิตไทย อันสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพแวดล้อม และ ชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติจีนและชนชาติไทย

1.3 สมมติฐานในการศึกษา

ภาษาิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษาิตไทยนั้น เมื่อศึกษาเปรียบเทียบแล้วจะพบว่า มีจำนวนหนึ่งที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน และสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันระหว่างวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และชีวิตความเป็นอยู่ของทั้งสองชนชาติ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ในส่วนของการเปรียบเทียบนั้น ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะภาษาิต-คำพังเพยจีน (諺語 Yànyǔ) ในหมวดที่เกี่ยวกับการเหน็บแนมและชมเชย หมวดที่เกี่ยวกับหลักทำนองคลองธรรม หมวดที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป หมวดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในสังคม และบางส่วนของหมวดเบ็ดเตล็ด ทั้งนี้จะคัดเฉพาะภาษาิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน-ภาษาิตไทย
2. ในส่วนของการจัดหมวดหมู่ภาษาิต-คำพังเพยจีน ผู้วิจัยจะครอบคลุมเนื้อหาของภาษาิต-คำพังเพยจีนทั้งหมด นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

3. จำนวน-ภาษาิตไทยที่ศึกษาได้มาจากหนังสือ **สำนวนไทย** ซึ่งรวบรวมโดย ชุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2532) หนังสือ **สุภาษิตสากล** โดย เจือ ตตะเวทิน (2515) ในส่วนของภาษาิต-คำพังเพยจีนที่ศึกษาได้มาจากหนังสือ **諺語 Yànyǔ** ภาษาิต-คำพังเพยจีน ของ Mǎ Guófán 馬國凡 และ Wǔ Zhànkūn 武占坤 (1980) และ **諺語大詞典 Yànyǔ dàcídiǎn** พจนานุกรมภาษาิต-คำพังเพยจีนของ Gēng Wēnhuì 更溫會 (1991)

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

หนังสือไทย:

1. ชุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2532) ได้รวบรวมสำนวนไทยจำนวนหนึ่งไว้ในหนังสือ **สำนวนไทย** และได้ศึกษาความหมายตลอดจนประวัติของสำนวนเหล่านั้น
2. เจือ ตตะเวทิน ได้รวบรวมสุภาษิตของชาติต่างๆ ไว้ในหนังสือ **สุภาษิตสากล** (2515) และได้ให้คำจำกัดความสุภาษิตเหล่านั้นไว้
3. ม.ร.ว. ชนม์สวัสดิ์ ชมพูนุช ได้ค้นคว้าและรวบรวมสุภาษิตต่างๆ ไว้ในหนังสือ **ชุมนุมสุภาษิต คำโคลงและคำเตือนใจ** (2518) พร้อมทั้งให้คำอธิบายที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย
4. ฉิน ทรงหลิน (2526) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของสำนวนไทยและสำนวนจีนทั้งทางด้านความหมาย และไวยากรณ์ รวมถึงการเปรียบเทียบสำนวนจีน-ไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันในวิทยานิพนธ์ เรื่อง **สำนวนจีนและสำนวนไทย: การศึกษาเปรียบเทียบ**

หนังสือจีน:

1. Wēn Duānzhèng 溫端政 (1985) ได้รวบรวมภาษาิต-คำพังเพยจีนจำนวน 2,750 บทไว้ใน **諺語詞典 Yànyǔ cídiǎn** (พจนานุกรมภาษาิต-คำพังเพยจีน) พร้อมทั้งอธิบายความหมายและยกตัวอย่างประกอบ
2. Mǎ Guófán 馬國凡 และ Wǔ Zhànkūn 武占坤 (1980) ได้เรียบเรียงลักษณะของภาษาิต-คำพังเพยจีนไว้ในหนังสือ **諺語 Yànyǔ** (ภาษาิต-คำพังเพยจีน) โดยกล่าวถึงกลวิธีการใช้ภาษา การจัดหมวดหมู่ตลอดจนบทบาทของภาษาิต-คำพังเพยจีนโดยวิจัยเน้นหนักทางด้านเนื้อหาที่เต็มไปด้วยประสบการณ์ชีวิตของประชาชนในแต่ละสาขาอาชีพ

3. Zhū Ānqún 朱安群 (1979) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาษิต-คำพังเพยจีนในบทความที่ชื่อว่า 諺語概論 Yànyǔ Gāilùn (การอธิบายเกี่ยวกับภาษิต-คำพังเพยจีน) ซึ่งในบทความดังกล่าวได้กล่าวถึง ลักษณะเด่นของภาษิต-คำพังเพยจีน ความสำคัญตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้ภาษิต-คำพังเพยจีนในยุคปัจจุบัน

4. Mèng shǒujiè 孟守介 (1996) ได้รวบรวมภาษิต-คำพังเพยจีน 16,084 บทไว้ในหนังสือ 中華諺語大詞典 Zhōnghuá Yànyǔ Dàcídiǎn (พจนานุกรมภาษิต-คำพังเพยจีน) พร้อมทั้งอธิบายความหมายและยกตัวอย่างประกอบ

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบหาหนังสือวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เป็นภาษาจีนและภาษาไทย เพื่อศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้
2. รวบรวมจำนวนที่จะนำมาเปรียบเทียบจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบจำนวนเหล่านั้นตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
4. สรุปผลการวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้เห็นถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของภาษิต-คำพังเพยจีนและจำนวน-ภาษิตไทย
2. ทำให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ของไทยและจีน
3. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีนของคนไทยและการเรียนการสอนภาษาไทยของคนจีน
4. เป็นแนวทางให้ผู้สนใจทางด้านภาษิต-คำพังเพยจีนและจำนวน-ภาษิตไทยได้ค้นคว้าศึกษาต่อไป

1.8 ระบบสัทอักษรที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์นี้ได้ถอดเสียงตัวอักษรจีนด้วยระบบสัทอักษร (漢語拼音 Hànyǔ Pīnyīn) ตามแบบหนังสือไวยากรณ์ภาษาจีนกลาง ของ รศ.ดร. ประพิน มโนมัยวิบูลย์ (2541) ซึ่งจะสรุปไว้โดยสังเขปดังนี้

สัทอักษรแทนเสียงพยัญชนะ 24 เสียง

b (ป) ¹	p (ผ,พ)	m (ม)	f (ฝ,ฟ)	d (ด)	t (ถ,ท)	n (น)	l (ล)
z (จ)	c (ช,ฉ)	s (ส,ซ)	zh (จ)	ch (ช,ฉ)	sh ² (ช,ช)	r (ร)	j (จ)
q (ช,ฉ)	x (ซ)	g (ก)	k (ก,ค)	h (ห)	ng ³ (ง)	y ³ (ย)	w ³ (ว)

สัทอักษรแทนเสียงสระ 24 เสียง

1. สัทอักษรแทนเสียงสระเดี่ยว 8 เสียง

a (อา)	o (อัว+โอะ)	e (เออ)	i (อี,อิ,อี)
u (อู)	ü (อู+อี)	er (เออร์)	ê (เอะ)

¹ในวงเล็บคือ เสียงพยัญชนะและสระภาษาไทย ที่เทียบได้กับเสียงของสัทอักษรในระบบ Hànyǔ Pīnyīn

²เสียง sh ออกเสียงคล้ายเสียง sh ในภาษาอังกฤษ ในที่นี้จะใช้ตัวอักษร ช แทนเสียง sh แต่ในกรณีที่ไม่สามารถผันเสียงวรรณยุกต์โดยใช้ตัว ช ได้ ก็จะใช้ตัว ซ แทน โดยจะมีจุดใต้ตัว ซ เป็นเครื่องหมายแสดงนี้ ชู

³เสียงพยัญชนะ ng ในภาษาจีนกลางใช้เป็นพยัญชนะสะกดเท่านั้น ส่วนเสียง y และ w เป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ใช้เขียนแทนเสียงสระ i และ u ตามลำดับ เมื่อเป็นเสียงสระผสมซึ่งอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์ และใช้เขียนไว้หน้าสระเดี่ยว i และ u ตามลำดับเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น นอกจากนี้ยังเขียน y ไว้หน้าเสียงสระ u ทั้งที่เป็นสระเดี่ยวและสระผสมเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น

2. สัทอักษรแทนเสียงสระผสม 16 เสียง

ai (ไอ, ขาย)	ei (เอ+อี)	ao (เอา, อาว)	ou (โอ+อู)
ia (อี+อา)	ie (อี+เอะ)	io (อี+โอ)	ua (อัว+อา)
uo (อัว+โอ)	ue (อู+อี+อา)	üe (อู+อี+อา)	üa (อู+อี+เอะ)
iao (อี+อา+โอ)	iou ⁴ (อี+โอ+อู)	uai (อู+อา+อี)	uei ⁴ (อู+เอ+อี)

เครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง

- เสียงหนึ่ง (ออกเสียงเหมือนเสียงตรีในภาษาไทย)
- ✓ เสียงสอง (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงจัตวาในภาษาไทย)
- ✓ เสียงสาม (ออกเสียงไม่ใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์ไทยเสียงใดเลย โดยจะออกเสียงต่ำในตอนแรกแล้วจะผันเป็นเสียงสูงในตอนท้าย)
- ✓ เสียงสี่ (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงโทในภาษาไทย)

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴เสียงสระผสม iou และ uei ตามระบบการเขียนสัทอักษรจีน กำหนดให้เขียนเป็น iu และ ui ตาม

ลักษณะทั่วไปของภาษาิต-คำพังเพยจีน

ก่อนที่จะทำการศึกษาเปรียบเทียบภาษาิต-คำพังเพยจีน กับ สำนวน-ภาษาไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันนั้น สิ่งที่จะต้องทราบเป็นอันดับแรก คือ ลักษณะทั่วไปของภาษาิต-คำพังเพยจีน ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึง ความหมายและที่มาของภาษาิต-คำพังเพยจีนและความแตกต่างระหว่างภาษาิต-คำพังเพยจีนกับสำนวนจีน

2.1 ความหมายของภาษาิต-คำพังเพยจีน

เนื่องจากภาษาิต-คำพังเพยจีนเป็นมรดกทางภาษาที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานและเนื้อหาส่วนใหญ่ันั้นเกิดจากการนำประสบการณ์ชีวิตในด้านต่างๆ เช่น เกษตรกรรม หลักการดำเนินชีวิต ความรู้ในชีวิตประจำวันและประเพณีนิยม เป็นต้น มารวบรวมเข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้นการให้คำจำกัดความของคำว่า “ ภาษาิต-คำพังเพยจีน ” ของผู้ซึ่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงมีขอบเขตและมุมมองที่มีความเหมือนและคล้ายคลึงกันดังนี้

Wáng Yì (王毅, 1961: 45) ให้ความหมายว่า ภาษาิต-คำพังเพยจีน คือ คำพูดที่เกิดจากการเล่าขานกันจากปากสู่ปาก มีเนื้อหาซึ่งแฝงไว้ด้วยคติสอนใจต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่มีต่อเรื่องราวต่างๆ รอบตัว ภาษาิต-คำพังเพยจีนจะให้รูปแบบภาษาที่สั้น กระชับและได้ใจความ มักจะเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ในตัวเอง

Wáng Qín (王勤, 1969: 43) ให้ความหมายว่า ภาษาิต-คำพังเพยจีน คือภาษาซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติและกฎเกณฑ์ทางสังคม มนุษย์สามารถสืบค้นกฎเกณฑ์เหล่านี้ และนำความรู้ที่ได้จากสิ่งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงช่วยเตือนใจและให้คิด เนื่องจากมีรูปแบบทางภาษาที่กระชับและเข้าใจได้ง่าย จึงทำให้นิยมใช้กันแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบันนี้

Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn (馬國凡, 武占坤, 1980: 3) ให้ความหมายว่า ภาษิต-คำพังเพยจีน คือ คำพูดที่สั้นและเข้าใจง่าย ใช้คำคล้องจองที่ทำให้เกิดภาพ มักจะอาศัยการถ่ายทอดกันจากปากสู่ปาก เป็นสิ่งที่นิยมใช้กันแพร่หลายในหมู่ประชาชน

Zhōu Zhìróng (周志容, 1994: 74) ให้คำจำกัดความว่า ภาษิต-คำพังเพยจีน คือ ประโยคตักเตือนประเภทหนึ่ง ซึ่งถ่ายทอดด้วยการพูด เนื้อหาโดยส่วนใหญ่จะประกอบด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นที่รับรู้กันในสังคม และกลายมาเป็นแบบอย่างในการสอนใจคน

Liú Xiùqín (劉秀勤, 1995: 88) ให้ความหมายว่า ภาษิต-คำพังเพยจีน คือ คลังศัพท์กลุ่มหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กับสังคมมนุษย์ในทุกสาขาอาชีพ โดยภาษิต-คำพังเพยจีนจะสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ชีวิตในด้านต่าง ๆ รวมถึงคุณค่าของความเป็นชนชาติจีน ทัศนคติเกี่ยวกับคุณธรรม และหลักการดำเนินชีวิตที่เป็นเหตุเป็นผลกัน

คำจำกัดความเกี่ยวกับ “ ภาษิต-คำพังเพยจีน ” ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ภาษิต-คำพังเพยจีน คือ รูปแบบทางภาษารูปแบบหนึ่งซึ่งอาศัยการถ่ายทอดจากปากสู่ปาก ภาษาที่ใช้ในภาษิต-คำพังเพยจีนนั้นเป็นภาษาที่ค่อนข้างสั้น กระชับและได้ใจความ ง่ายต่อการจดจำ ในด้านเนื้อหาของภาษิต-คำพังเพยจีนจะมีเนื้อหาที่เกิดจากประสบการณ์ชีวิตด้านต่างๆ ภาษิต-คำพังเพยเหล่านี้จึงช่วยเตือนใจและให้คติต่อการดำรงชีวิต

2.2 ที่มาของภาษิต-คำพังเพยจีน

จากหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับเรื่องแหล่งที่มาของภาษิต-คำพังเพยจีนพบว่าหลักฐานเก่าแก่ที่สุดที่สามารถเชื่อถือได้คือ หนังสือโบราณชื่อ 夏諺 (Xià Yàn ภาษิต-คำพังเพยของราชวงศ์เซี่ยซึ่งค้นพบในสมัยราชวงศ์เซี่ย (夏 Xià ราวปี 2100-1600 ก่อนคริสต์ศักราช) ของจีน หนังสือเล่มนี้นับเป็นเอกสารฉบับแรกที่มีการจัดบันทึกภาษิต-คำพังเพยจีนเป็นลายลักษณ์อักษร (Zhōu Zhìróng, 1994: 74) ฉะนั้นการจัดบันทึกภาษิต-คำพังเพยจีนจึงมีมาเป็นระยะเวลาประมาณสี่พันปีแล้วนับตั้งแต่ราชวงศ์เซี่ยเป็นต้นมา ด้วยเหตุนี้ภาษิต-คำพังเพยจีนจึงมีจำนวนมากมาย ซึ่งภาษิต-คำพังเพยจีนเหล่านี้ล้วนแต่เป็นผลพวงที่มาจากผลกระทบของกระบวนการทางด้านวัฒนธรรมของชนชาติจีนนั่นเอง

2.3 ความแตกต่างระหว่าง “ภาษาิต-คำพังเพยจีน” กับ “สำนวนจีน”

ผู้ที่ศึกษาทาง “สำนวนจีน” และ “ภาษาิต-คำพังเพยจีน” จะพบว่า เป็นการยากที่จะจำแนกคั้งศัพท์ทั้งสองชนิดนี้ออกจากกันอย่างชัดเจน ด้วยเหตุที่ภาษาิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีนต่างก็มีข้อที่เหมือนกันอยู่หลายประการ เช่น เป็นคั้งศัพท์ที่มักใช้บ่อย ภาษาที่ใช้ก็มักจะมีการอธิบายแสดงให้เห็นภาพอย่างชัดเจน ทว่าเมื่อพิจารณาทั้งโดยละเอียดแล้วจะพบว่า ภาษาิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีนมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความแตกต่างอยู่หลายประการ (Mǎ Guófán และ Wú Zhànkūn , 1980: 4) คือ

2.3.1 ความแตกต่างด้านภาษา

เนื่องจากสำนวนจีนส่วนใหญ่มักมีแหล่งที่มาจากนิทานปรัมปรา นิทานอิงประวัติศาสตร์ หรือภาษาจีนโบราณ ภาษาที่ใช้ในสำนวนจึงมักเป็นภาษาที่ผ่านการเรียงร้อยด้วยคำให้ลละลวยจากนักเขียนผู้มีความรู้ความชำนาญทางภาษา เป็นมรดกทางภาษาซึ่งตกทอดสู่ชนรุ่นหลังผ่านทางหนังสือโบราณต่างๆ ที่จัดบันทึกสำนวนเหล่านี้ไว้ ด้วยเหตุนี้ ภาษาที่ใช้ในสำนวนจีนจึงเป็นภาษาหนังสือ (書面語 shūmiànyǔ) หรือภาษาที่ค่อนข้างจะเป็นทางการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

管窺蠡測

Guǎn kuī lí cè

หลอด มอง กระบวย วัด⁵

มองด้วยหลอดวัดด้วยกระบวย

หมายถึง การเอากระบอกมาส่องมองฟ้าและการเอากระบวยมาวัดความตื้นลึกของทะเล แสดงถึงการคาดการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ไว้อย่างตื้น ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵ lí cè (蠡測) เป็นคำย่อของ yǐ lí cè hǎi (以蠡測海) ซึ่งหมายถึง การคาดการณ์ที่ไม่แม่นยำ มักจะใช้ในความเปรียบ หมายถึงการคาดการณ์ด้วยความคิดเห็นที่ตื้นๆ บางครั้งก็ใช้ในรูปแบบสำนวนที่ว่า “guǎn kuī cè lí” (中國社會科學院語言研究所 Zhōngguó shèhuì kēxué yuàn yǔyán yánjiūsuǒ, 1995 : 692)

撲朔 迷離

Pūshuò mílí

กระโจน หลับตาพริ้ม

กระโจนและหลับตาพริ้ม

หมายถึง เรื่องราวต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อน จับต้นชนปลายไม่ถูก⁶

抹 馬 厲 兵

Mò mǎ lì bīng

เลียงม้า เข้มงวด ทหาร

เลียงม้าและฝึกทหารอย่างเข้มงวด

หมายถึง เตรียมกำลังรบอย่างพร้อมสรรพ

สำนวนตัวอย่างทั้งสามบทข้างต้น แสดงให้เห็นถึงภาษาที่ผ่านการเรียงร้อยด้วยคำโดยผ่านการคัดสรรคำมาเป็นอย่างดี และมักจะเป็นภาษาหนังสือทั้งสิ้น

ส่วนภาษิต-คำพังเพยจีนนั้นเกิดจากการถ่ายทอดโดยอาศัยปากสู่ปาก มีรูปแบบทางภาษาที่กระชับจดจำง่ายและได้ใจความ ภาษิต-คำพังเพยจีนมักใช้ภาษาที่เรียกกันว่าภาษาพูด 口語 (kǒuyǔ) แต่ก็มีภาษิต-คำพังเพยจีนจำนวนหนึ่งที่มีรูปแบบการใช้ภาษาคัดัดถึงกับภาษาหนังสืออยู่บ้าง เช่น

忠言 逆耳 利於 行，

Zhōng yán nì ěr lì yú xíng，

⁶ Pūshuò mílí สองกลุ่มคำมารวมกัน จึงไม่สามารถจะแยกความหมายให้เป็นแต่ละคำได้ ซึ่งสำนวนนี้มีที่มาจากวรรณกรรม เป็นสำนวนที่ประกอบด้วยคำสองพยางค์ในหนังสือโบราณเรื่อง Mùlán shī (木蘭詩) ตอนหนึ่งที่กล่าวเกี่ยวกับสำนวนนี้ไว้ว่า เมื่อเราหนีที่หูของกระต่ายขึ้นมาดู กระต่ายตัวผู้จะใช้ขากระโจนถีบอย่างสุดแรง ในขณะที่กระต่ายตัวเมียนั้นจะหลับตาพริ้ม แต่เมื่อเราปล่อยให้มันเดินขวางบนพื้นดินก็ไม่สามารถจะแยกแยะได้ว่า ตัวไหนเป็นตัวผู้ หรือว่าตัวไหนเป็นตัวเมีย ดังนั้นในปัจจุบัน คำนวนนี้จึงมักใช้หมายความถึง เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสลับซับซ้อน ยากที่จะจับต้นชนปลายได้ถูก (中國成語大辭典 Zhōngguó chéngyǔ dàcídiǎn, 1985 : 909)

จริงใจ คำพูด ชัดหู มีประโยชน์ต่อ การปฏิบัติ

คำพูดที่จริงใจฟังแล้วชัดหูแต่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติ

良藥苦口利於病

liáng yào kǔkǒu lìyú bìng .

ดี ยา ขมปาก มีประโยชน์ต่อ โรค

ยาที่ดีกินแล้วขมปากแต่มีประโยชน์ต่อการรักษาโรค

หมายถึง คำพูดที่จริงใจมักจะชัดหูแต่มีประโยชน์ต่อการกระทำ ยาดีกินแล้วขมปากแต่มี
ประโยชน์ต่อการรักษาโรค

遠水難救近火

Yuǎn shuǐ nán jiù jìn huǒ .

ไกล น้ำ ยาก ช่วย ไกล ไฟ!

น้ำไกลยากช่วยไฟใกล้

หมายถึง สถานการณ์คับขัน ไร้ทางเยียวยา

ภาสิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้นมักจะปรากฏอยู่ในหนังสือโบราณ ทว่าเมื่อเทียบอัตรา
ความถี่ในการใช้ภาสิต-คำพังเพยแล้วกลับพบว่า ใช้กันในภาษาพูดค่อนข้างมาก นอกจากภาสิต-
คำพังเพยกลุ่มที่มีรูปแบบการใช้ภาษาคลายคลึงกับภาษาหนังสือซึ่งเป็นกลุ่มที่ยกเว้นดังตัวอย่าง
ข้างต้นแล้ว ภาษาที่ใช้ในภาสิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีน สามารถแยกให้เห็นถึงความแตกต่าง
ได้อย่างชัดเจน แม้ว่าความหมายจะเหมือนกันก็ตาม ตัวอย่างเช่น

สำนวนจีน

求全責備

Qiú quán zé bèi

เรียกร้อง ครบ ดี ครบ

เรียกร้องครบดีครบ

ภาสิต-คำพังเพยจีน

金要足赤 人要完人

Jīn yào zú chì , rén yào wán rén

ทอง ต้อง เต็ม แดง คน ต้อง ครบ คน

ทองต้องเป็นทองบริสุทธิ์ คนต้องเป็นคน

สมบูรณ์แบบ

(ชื่อเรียกห้องที่สูงเกินไป)⁷

畏首畏尾

Wèi shǒu wèi wěi

กลัว หัว กลัว หาง

กลัวหัวกลัวหาง

前怕狼，後怕虎

Qián pà láng , hòu pà hǔ

หน้า กลัว หมาป่า หลัง กลัว เสือ

หน้ากลัวหมาป่า หลังกลัวเสือ

(ห่วงหน้าพะวงหลัง)

自作自受

Zì zuò zì shòu

ตัวเอง ทำ ตัวเอง รับ

ตัวเองทำตัวเองรับ

搬起石頭 砸自己的腳

Bānqǐ shítóu zā zìjǐ de jiǎo.

ย้ายขึ้น หิน ทับ ตัวเอง ของ เค้า

ย้ายหินขึ้นทับเท้าของตัวเอง

(กรรมใดใครก่อ กรรมนั้นย่อมสนอง)

一暴十寒

Yī bào shí hán

หนึ่ง ร้อน สิบหนาว

หนึ่งร้อนสิบหนาว

三天打魚，兩天曬網

Sāntiān dǎyú , liǎngtiān shài wǎng

สามวัน ตกปลา สองวัน ตากแห

สามวันตกปลา สองวันตากแห

(มีดีวันประกันพรุ่ง)

ตัวอย่างการเปรียบเทียบดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการใช้ภาษาที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างภาษาชิต-คำพังเพยจีนซึ่งมีการใช้ภาษาในลักษณะที่เป็นภาษาพูดเข้าใจง่ายกับสำนวนจีนซึ่งมีการใช้ภาษาที่ค่อนข้างสละสลวย ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่มักเป็นภาษาหนังสือหรือภาษาโบราณ

2.3.2 ความแตกต่างด้านเนื้อหาและรูปแบบ

2.3.2.1 ความแตกต่างด้านเนื้อหา

⁷ข้อความที่ไฉโนงเล็บท้ายสำนวนจีนและภาษาชิต-คำพังเพยจีนคือ ความหมายของสำนวนจีนและภาษาชิต-คำพังเพยจีนนั้น ๆ

สำนวนจีนส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติ สภาพและระดับของปรากฏการณ์ต่างๆ ทางด้านภววิสัย มีการเปรียบเทียบและบรรยายให้เห็นภาพโดยใช้รูปแบบภาษาที่ผ่านการขัดเกลาสำนวนแล้ว ดังนั้นเนื้อหาที่ได้จากการกล่าวครอบคลุมถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ จึงมักจะเป็นมโนทัศน์ที่ค่อนข้างซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจ ตัวอย่างเช่น

不寒而栗

Bù hán ér lì

ไม่หนาว แต่ สั่น

ไม่หนาวแต่สั่น

หมายถึง กลัวมากโดยบอกถึงระดับของความกลัวว่า กลัวมากจนตัวสั่นระริกทั้งๆ ที่อากาศไม่ได้หนาวเลย

一孔之見

Yī kǒng zhī jiàn

หนึ่ง ช่อง ที่ เห็น

หนึ่งช่องที่เห็น

หมายถึง ความรู้ที่มีอยู่น้อยโดยเปรียบระดับของความรู้ที่มีว่าเป็นเพียงส่วนเล็กๆ ส่วนหนึ่งของความรู้ที่มีอยู่ในโลก

鼠目寸光

Shǔ mù cùn guāng

หนู ตา นิ้ว แสง

ตาหนูเท่าแสงนิ้วเดียว

หมายถึง การมองเรื่องราวโดยขาดสายตาทที่กว้างไกลโดยบอกถึง คุณสมบัติด้านการมองเรื่องราวว่าไม่มีสายตาทที่กว้างไกลเปรียบได้กับตาของหนูที่มีขนาดเล็กมากจนไม่สามารถมองเห็นถึงสิ่งที่อยู่ไกลออกจากตัวได้

ส่วนนาชิต-คำพังเพยจีนนั้นมักใช้รูปแบบของการอนุมานมาแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ในแง่ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

牛瘦生瘡, 地瘦生鹼.

Niú shòu shēng chuāng , dì shòu shēng jiǎn .

โค ผอม เกิด โรค พื้นดิน ไม่อุดม เกิด ต่าง

โคผอมเพราะเป็นโรค พื้นดินไม่อุดมสมบูรณ์เพราะดินเป็นต่าง

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์และการเพาะปลูกโดยอาศัยการอนุมานจากประสบการณ์ชีวิตโดยตรงที่ว่า สาเหตุที่ทำให้โคผอมลงนั้นเป็นเพราะมันเกิดโรค และสาเหตุที่ทำให้ดินไม่อุดมสมบูรณ์นั้นเป็นเพราะพื้นดินตรงนั้นดินเกิดเป็นต่าง

哪山老虎不吃人, 哪有財主不黑心.

Nǎ shān lǎohǔ bù chī rén , nǎ yǒu cáizhǔ bù hēixīn .

ไหน ภูเขา เสือ ไม่ กิน คน ไหน มี นายทุน ไม่ ใจอำมหิต

เสือดัวไหนไม่กินคน นายทุนคนไหนไม่ใจอำมหิต

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึงการตัดสินใจหรือมองสิ่งต่างๆ โดยอาศัยการอนุมานที่นำสัตว์มาเปรียบกับชนชั้นนายทุนว่า ไม่มีเสือดัวใดที่ไม่กินคน เช่นเดียวกับที่ไม่มีชนชั้นนายทุนคนใดที่ไม่ใจดำอำมหิต

2.3.2.2 ความแตกต่างด้านรูปแบบ

โดยทั่วไปสำนวนจีนจะประกอบด้วยสำนวนที่มีคำ 4 คำเป็นหลัก สำนวนซึ่งมีจำนวนคำมากกว่า 4 คำก็มีเช่นกัน แต่มีน้อยกว่าชนิด 4 คำ เช่น

五十步笑百步.

Wǔshí bù xiào bǎibù

ห้าสิบ ก้าว หัวเราะ ร้อยก้าว

ห้าสิบก้าวหัวเราะร้อยก้าว

หมายถึง ตนเองมีข้อบกพร่องเช่นเดียวกับผู้อื่น แต่กลับหัวเราะเยาะผู้อื่น

春秋無義戰

Chūnqiū wú yì zhàn

ชุน-ชิว ไม่มี หลักการ สงคราม

ยุคชุน-ชิว^๑ ไม่มีสงครามที่มีหลักการ

หมายถึง บ้านเมืองในยุคชุน-ชิวมักจะเกิดศึกสงครามไม่เว้นแต่ละวัน

迅雷不及掩耳

Xùn léi bù jí yǎn ěr

เร็ว ฟ่าผ่า ไม่ทัน ปิดหู

ฟ้าผ่าเร็วจนไม่ทันปิดหู

หมายถึง การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน

ในขณะที่ภาษิต-คำพังเพยจีนส่วนใหญ่จะประกอบด้วยประโยคสั้นๆ สองประโยคหรือวลีสั้นๆ สองวลีที่มีใจความสอดคล้องกัน ตัวอย่างเช่น

路遥知馬力，日久見人心。

Lù yáo zhī mǎ lì, rì jiǔ jiàn rén xīn.

ระยะทาง ไกล รู้ กำลังม้า เวลา นาน เห็น คน ใจ

ระยะทางไกลจึงรู้ถึงฝีเท้าของม้า เรื่องนานวันจึงเห็นถึงใจคน

หมายถึง ระยะทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน

留得青山在，不怕没柴燒。

Liú dé qīngshān zài, bù pà méi cái shāo.

รักษา ภูเขาเขียว อยู่ ไม่ เก่ง ไม่มี ฟืน เผา

เมื่อภูเขาเขียวยังคงอยู่ ก็ไม่กลัวจะไม่มีฟืน

^๑ ยุคชุน-ชิว คือ ราวปี 770-470 ก่อนคริสต์ศักราช (中國歷史年代簡表 Zhōngguó lìshǐ niándài jiǎnbǎo ตารางแสดงระยะเวลาของประวัติศาสตร์จีนในแต่ละสมัย, 1973: 12) เนื่องจากในยุคชุน-ชิว บ้านเมืองยังไม่สามารถรวมกันเป็นปึกแผ่นได้ แคว้นใหญ่น้อยคอยจะขยายอาณาเขตของตนให้ใหญ่ขึ้น ดังนั้น จึงมีการทำศึกสงครามกันบ่อยครั้งเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ ประชาชนจึงต้องอยู่กันอย่างยากลำบากเพราะเมื่อเกิดศึกสงครามขึ้นก็เกิดภาวะข้าวยากหมากแพง

หมายถึง ขอเพียงรักษาสภาพปัจจุบันให้คงอยู่ ก็ไม่กลัวจะไม่มีโอกาสที่จะก้าวหน้า

ในด้านโครงสร้างจำนวนเงินจะมีรูปแบบของการประกอบคำแบบประธาน-ภาคแสดง

จำนวนมาก เช่น

愚公移山

Yú gōng yí shān

โง่ เฉ่าแก่ ย้าย ภูเขา

ผู้โง่เอาโง่ย้ายภูเขา

หมายถึง เมื่อมีความวิริยะอุตสาหะก็ไม่กลัวอุปสรรคใด ๆ ทั้งสิ้น

มีโครงสร้างแบบประธาน-ภาคแสดง (ภาคแสดงประกอบด้วย กริยา-กรรม)

萍水相逢

Píng shuǐ xiāng féng

จอกแทน น้ำ ด้วยกัน พบ

จอกแทนพบกันบนน้ำ

หมายถึง บุปผะสันนิวาสน์

มีโครงสร้างแบบประธาน-ภาคแสดง (ภาคแสดงประกอบด้วย วิเศษณ์-กริยา)

ในขณะที่ภาชิต-คำพังเพยจีนไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ในที่นี้จะยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านโครงสร้างซึ่งสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนระหว่างภาชิต-คำพังเพยจีนกับจำนวนจีน ดังนี้

จำนวนจีน

ภาชิต-คำพังเพยจีน

因事制宜

Yīn shì zhì yí

ตาม กรณี พิจารณา เหมาะสม

พิจารณาตามสภาพเพื่อกำหนดวิธี

ที่เหมาะสม

到什麼山，唱什麼歌。

Dào shénme shān , chàng shénme gē .

ไป อะไร ภูเขา ร้อง อะไร เพลง

ไปภูเขาอะไร ก็ร้องเพลงอะไร

(เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม)

口密腹劍

Kǒu mì fù jiàn

臉上三分笑，肚裏一把刀。

Liǎnshàng sān fēn xiào , dùlǐ yì bǎ dāo

ปาก น้ำฝิ่ง ห้าง คาบ

ปากน้ำฝิ่งห้องคาบ

บนหน้า สาม ส่วน ยิ้ม ในห้อง หนึ่ง เล่ม มีด

บนหน้ายิ้มน้อย ๆ ในตัวแฝงด้วยมีด

(ปากปราศรัย น้ำใจเชือดคอ)

滴水穿石

Dī shuǐ chuān shí

หยด น้ำ ทะลุ หิน

หยดน้ำทะลุหิน

繩剝木頭斷，水滴石頭穿。

Shéng kǔ mùtóu duàn , shuǐdī shítóu chuān

เชือก เจาะ ไม้ ขาด น้ำหยด หิน ทะลุ

เชือกเจาะไม้ขาด น้ำหยดหินทะลุ

(น้ำหยดหินยังกร่อน)

ข้อสังเกตประการหนึ่ง ก็คือความแตกต่างทางด้านเนื้อหาและรูปแบบของภาษาซีต-คำพังเพยจีนกับสำนวนจีนดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นบางครั้งจะไม่สามารถนำไปใช้แยกแยะคลั่งคลุ้มที่ทั้งสองชนิดนี้ได้ในบางกรณี ตัวอย่างเช่น

苦海無邊，回頭是岸。

Kǔ hǎi wú biān , huí tóu shì àn .

ขมขื่น ทะเล ไม่มี ขอบเขต กลับหลัง คือ ฝั่ง

ทะเลแห่งความขมขื่นที่ไม่มีขอบเขต กลับหลังก็คือฝั่ง

หมายถึง ความทะเยอทะยานที่จะมุ่งไปสู่มหาสมุทรอันไร้ขอบเขตนั้น หันหน้ากลับมา ก็คือฝั่ง^๑หรือหมายความว่า เมื่อต้องการลงทะเลที่เต็มไปด้วยอันตรายเพื่อไปขึ้นฝั่งนั้น ขอเพียงหันศีรษะกลับมา ก็จะมองเห็นฝั่งทันที

^๑ ที่มาของสำนวน Kǔ hǎi wú biān , huí tóu shì àn มาจากหนังสือนิทานธรรมะของศาสนาพุทธ เรื่อง “高僧傳 Gāo Sēng Zhuàn” ซึ่งมีความว่า มีพระหนุ่มชาวเกาหลีสองคนซึ่งเป็นศิษย์ที่ศิษย์น้องกันมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนา จึงตัดสินใจเดินทางมาแผ่นดินจีนเพื่อศึกษาธรรมะ ระหว่างทางที่ต้องข้ามแม่น้ำเพื่อมาขึ้นฝั่งที่เมืองจีนนั้น ได้เกิดพายุขึ้นทำให้ไม่สามารถจะข้ามเรือไปได้ จึงตัดสินใจไปหลบอยู่ในหลุมหนึ่งคืน รุ่งเช้าเมื่อตื่นขึ้นก็พบว่า หลุมที่ตนนอนนั้นแท้จริงคือหลุมฝังศพ แต่เนื่องจากพายุได้เกิดติดต่อกันเป็นคืนที่สอง จึงทำให้จำใจค้างแรมในหลุมฝังศพต่ออีกหนึ่งคืน แต่คราวนี้จิตใจกลับไม่สงบ รู้สึกกระสับกระส่าย จนฟ้าสว่าง ก็เริ่มมีเรือผ่านมา ก่อนจะข้ามปากศิษย์ผู้น้องก็มองกลับมาฝั่งที่ตนอยู่ แล้วตัดสินใจไม่เดินทางไปแสวงบุญด้วย เพราะสิ่งที่ศิษย์ผู้น้องเห็นก็คือพุทธธรรมคือความเสมอภาค ไม่ว่าจะเป็นที่ไหน ๆ ก็ตามพระพุทธจะอยู่กับเราทุกหนแห่ง สำนวนนี้มักใช้ตักเตือนให้คนที่เคยกระทำความผิด รู้สึกสำนึกและกลับตัวเป็นคนดี (中國成語大辭典 Zhōngguó chéngyǔ dàcídiǎn, 1985 : 695)

百尺杆頭，更進一步。

Bǎi chǐ gān tóu , gèng jìn yí bù .

ร้อย ฟุต ไม้ไผ่ หัว ยี่ง เข้า หนึ่ง ก้าว

ไม้ราวที่สูงร้อยฟุต ยังต้องหาความยาวยิ่งขึ้นไปอีก

หมายถึง แม้ความล้ำเร็วจะถึงขั้นสูงสุดก็ตาม แต่ก็ยังมุ่นานะทำต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะทางด้านรูปแบบแล้วประโยคทั้งสองข้างต้นควรจะจัดอยู่ในประเภทภาษาิต-คำพังเพยจีน เพราะมีรูปแบบเป็นประโยคสองประโยคที่มีใจความสอดคล้องกัน ทว่าประโยคทั้งสองนี้เป็นสำนวนจีนซึ่งไม่ได้มีรูปแบบดังที่กล่าวไว้ในข้อ 2.3.2.2 ดังนั้นจึงมีพจนานุกรมจำนวนไม่น้อยเข้าใจผิดว่าสำนวนจีนทั้งสองเป็นภาษาิต-คำพังเพยจีน จึงนำไปรวมไว้ในพจนานุกรมภาษาิต-คำพังเพยจีน (Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn, 1980: 8-9)

2.3.3 ความแตกต่างด้านการเป็นส่วนประกอบในประโยค

ทั้งภาษาิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีนต่างก็สามารถทำหน้าที่ในประโยคเป็น ประธาน ภาคแสดงและกรรมได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่าง

哪有没走錯路的人。“人有失足，馬有失蹄”

Nǎ yǒu méi zǒu cuò lù de rén. “rén yǒu shī zú , mǎ yǒu shī tí.”¹⁰

就是這個道理。

jiùshì zhèi gè dào lǐ.

มีคนๆ ไหนบ้างที่ไม่เคยทำผิด ไม่เคยเดินทางผิดมาก่อน “คนมีวันพลาดเท้า ม้ามีวันพลาดเกือก” นี่แหละคือเหตุผล

“亡羊補牢” 造成 數不清 的 損失。

“ Wáng yáng bǔ láo ” zào chéng shǔ bu qīng de shǔn shī .

“ แพะหายแล้วล้อมคอก ” ก่อให้เกิดความเสียหายที่นับไม่ถ้วน

¹⁰ ในที่นี้จะใช้สัญลักษณ์ _____ แทนสำนวนจีน และ แทนภาษาิต-คำพังเพย

ในที่นี้ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีนต่างก็ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค

“種瓜得瓜, 種豆得豆”。我慢慢地體會到

“Zhòng guā dé guā, zhòng dòu dé dòu”, Wǒ màn mǎnde tǐhuì dào
它的真理
tā de zhēnlǐ.

“ปลูกแตงได้แตง ปลูกถั่วได้ถั่ว” นั้นฉันค่อยๆ เข้าถึงสัจธรรมของมันแล้ว
以前, 這裏 “一無所有”, 但是從解放以來 什麼貨品

Yìqián, zhèlǐ; “yī wú suǒ yǒu” dànshì cóng jiěfàng yǐlái shénme huòpǐn
都很充足。
dōu hěn chōngzú.

เมื่อก่อนที่นี่ “อะไรก็ไม่มี” แต่หลังจากยุคปลดแอกเป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็นสินค้า
ชนิดไหนก็ล้วนมีเพียงพอ

ในที่นี้ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีนต่างก็ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยค

謙虛的小李他的企業天天發展起來, 所謂“虛心使

Qiānxū de Xiǎo Lǐ tā de qǐyè tiāntiān fāzhǎn qǐlái, suǒwèi “xūxīn shǐ
人進步, 驕傲使人落後” 就是如此。
rén jìnbù, jiāoào shǐ rén luòhòu.” jiùshì rúcǐ.

เสี่ยวหลี่ที่อ่อนน้อมถ่อมตน กิจการของเขานับวันจะยิ่งเจริญก้าวหน้า ที่กล่าวว่า

“การอ่อนน้อมถ่อมตนจะทำให้คนประสบความสำเร็จก้าวหน้าและความเย่อหยิ่งทำให้คนล้มหลัง”
คงเป็นเช่นนั้น

不知什麼原因, 今天的他會“回心轉意”, 成了

Bùzhī shénme yuányīn, jīntiān de tā huì “huí xīn zhuǎn yì”, chéngle
一個善良的孩子。
yí gè shànliáng de háizi.

ไม่รู้ว่สาเหตุอะไรเขาในวันนี้ถึงได้ “กลับตัวกลับใจ” เปลี่ยนเป็นเด็กที่จิตใจ
งดงามคนหนึ่ง

ในที่นี้ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีนต่างก็ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดทางด้านกรเป็นส่วนประกอบในประโยค
ของคลังศัพท์ทั้งสองชนิดนี้ก็คือ ภาษิต-คำพังเพยจีนส่วนมากจะสามารถประกอบกันเป็นประโยคที่

ได้ใจความในตัวเอง ในขณะที่จำนวนเงินส่วนมากจะมีลักษณะของความเป็นกลุ่มคำ ดังนั้นเราจึงพบภพาคิด-คำพังเพยในลักษณะที่อยู่ในรูปแบบของประโยคได้โดยคำพังเพยเป็นจำนวนมาก ตัวอย่าง

“平生不作虧心事，半夜敲門不吃驚”。我

“ Píng shēng bú zuò kuīxīn shì, bàn yè qiāo mén bù chījīng ” Wǒ
從來沒害過誰什麼都不怕。
cóng lái méi hài guo shéi shén me dōu bú pà.

“ ปกติถ้าไม่ได้ทำอะไรที่เป็นบาป กลางดึกมีคนมาเคาะประตู ก็ไม่ตกใจ ” แต่ไหนแต่ไรฉันไม่เคยให้ร้ายใคร อะไร ๆ ก็ไม่กลัวทั้งนั้น

“臉丑怪不着鏡子” 你之所以這次考試的成績

“ Liǎn chǒu guài bu zhuō jìng zǐ ” ... Nǐ zhī suǒ yǐ zhè cì kǎo shì de chéng jī
不太理想，是因為你光想玩兒而不好好地準備。
bú tài lǐ xiǎng, shì yīng wèi nǐ guāng xiǎng wán ér bù hǎo hǎo de zhǔn bèi.

“ หน้าตาขี้เหร่จะโทษกระจกไม่ได้ ” ผลการสอบที่ไม่ค่อยจะเป็นที่น่าพอใจในคราวนี้ของเธอมีสมาเหตุมาจากการที่เธอมัวแต่คิดจะเที่ยวไม่รู้จักเตรียมการสอบเป็นอย่างดี

“哪個人也不全，哪個車也不圓”。我想要

“ Nǎ gè rén yě bù quán, nǎ gè chē yě bù yuán ” Wǒ xiǎng yào
找一個又英俊又沒有什麼缺點的男 人是不可能 的。
zhǎo yí gè yòu yīng jùn yòu méi yǒu shén me quē diǎn de nán rén shì bù kě néng de.

“ไม่ว่าคนๆ ไหนก็ไม่สมบูรณ์แบบ ไม่ว่ารถคันไหนก็ไม่กลม” ฉันคิดว่าถ้าจะหาผู้ชายคนหนึ่งที่มีทั้งรูปลักษณ์ที่หล่อเหลา แลยังเป็นคนที่นิสัยดีไม่มีที่ติ คงจะเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้หรอก

2.3.4 ความแตกต่างทางด้านความตายตัวของโครงสร้างคำ

จำนวนเงินก็เหมือนกับคลังศัพท์ชนิดอื่นๆ ทางภาษากล่าวคือ มีรูปแบบโครงสร้างคำที่ค่อนข้างจะตายตัว ไม่สามารถนำคำอื่นๆ ที่มีความหมายเหมือนกันมาแทนที่กัน ตัวอย่างเช่น

吹毛求疵

Chuí máo qiú cī

ไม่สามารถเปลี่ยนเป็น

เป่า ขน หา แผล

เป่าขนหาแผล

吹毛求病

Chuí máo qiú bìng

เป่า ขน หา โรค

เป่าขนหาโรค

(พื้นผอยหาตะขี้บ)

อย่างไรก็ตาม 走馬看花

Zǒu mǎ kàn huā

สามารถพูดว่า

เดิน ม้า ชม ดอกไม้

ขี่ม้าชมดอกไม้

跑馬看花

Pǎo mǎ kàn huā

วิ่ง ม้า ชม ดอกไม้

วิ่งม้าชมดอกไม้

(ขี่ม้าชมสวน)

สำนวน “ขี่ม้าชมสวน” ซึ่งหมายถึง การเที่ยวชมสิ่งต่างๆ อย่างผ่านไปๆ ดานี้จัดเป็น สำนวนยกเว้น ที่อยู่นอก หนือกฎข้อนี้ สืบเนื่องจาก คำ “跑 pǎo” ในภาษาจีนโบราณ หมายถึง เดิน (古漢語常用字字典編寫組 Gǔhànyǔ chángyòngzì zìdiǎn biānxiězhǔ, 1995: 393) แต่ต่อมาได้เปลี่ยนจากการใช้คำ “pǎo” มาใช้คำ “zǒu” ดังนั้นสำนวนดังกล่าวจึงสามารถพูด ได้เป็น “pǎo mǎ guān huā” ความแตกต่างด้านรูปแบบการสร้างคำที่ตายตัวดังกล่าวเกิดจากปัจจัยทางด้านวิวัฒนาการเชิงประวัติของสำนวนจีน

นอกจากรูปแบบการสร้างคำที่ค่อนข้างตายตัว ไม่สามารถนำคำอื่นๆ ที่มีความหมายเหมือนกันมาแทนที่แล้ว ในสำนวนจีนนั้นยังไม่สามารถจะเพิ่มหรือลดคำได้ตามอำเภอใจ ตัวอย่างเช่น

一鳴驚人

Yī míng jīng rén

หนึ่ง ร้อง ทำให้ตะลึง คน

ร้องครั้งเดียวก็ทำให้คนตะลึง

一鳴而驚人

Yī míng ér jīng rén

หนึ่ง ร้อง แต่ ทำให้ตะลึง คน

ร้องครั้งเดียวแต่ทำให้ตะลึง

(พอได้ทำแล้ว ก็ดังทะลุฟ้า)

畏首畏尾

Wèi shǒu wèi wěi

กลัว หัว กลัว หาง

ไม่สามารถเปลี่ยนเป็น

畏首尾

Wèi shǒu wěi

กลัว หัว หาง

กลัวหัวกลัวหาง

กลัวหัวหาง

(ห่วงหน้าพะวงหลัง)

คำในสำนวนแต่ละสำนวนไม่สามารถจะวางสลับตำแหน่งกันได้ ไม่ว่าคำๆ นั้นจะมีความหมายเหมือนกันหรือไม่ก็ตาม ตัวอย่างเช่น

自作自受
Zì zuò zì shòu

ไม่สามารถเปลี่ยนเป็น

自受自作
Zì shòu zì zuò

ตัวเอง ทำ ตัวเอง รับ

ตัวเอง รับ ตัวเอง ทำ

ตัวเองทำตัวเองรับ

ตัวเองรับตัวเองทำ

(กรรมใดใครก่อ กรรมนั้นย่อมสนอง)

不破不立
Bú pò bú lì

ไม่สามารถเปลี่ยนเป็น

不立不破
Bú lì bú pò

ไม่แตก ไม่สร้าง

ไม่สร้าง ไม่แตก

ไม่แตกไม่สร้าง

ไม่สร้างไม่แตก

(ไม่ทำลายก็ไม่มีการสร้าง)

有始有终
Yǒu shǐ yǒu zhōng

ไม่สามารถเปลี่ยนเป็น

有终有始
Yǒu zhōng yǒu shǐ

มี เริ่มต้น มี จบ

มี จบ มี เริ่มต้น

มีเริ่มต้นมีจบ

มีจบมีเริ่มต้น

(สามารถยื่นหยุดทำงานได้ตลอดไป)

ส่วนคำในภาษาซีต-คำพังเพยจีนนั้นไม่ได้มีกำหนดกฎเกณฑ์ที่ตายตัวในการใช้คำ ทว่าจึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างคำแล้ว จะต้องมีผลกระทบต่อความหมายที่มีอยู่เดิมของภาษาซีต-คำพังเพยนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงทางด้านคำในภาษาซีต-คำพังเพยจีนสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การเพิ่มคำ การเปลี่ยนคำและการลดคำ (王勤 Wáng Qín, 1980: 283) ตัวอย่างเช่น

三個臭皮匠，頂過諸葛亮。

Sān gè chòupíjiàng , dǐngguò Zhūgé Liàng .

สาม คน ช่างเครื่องหนังสามมัญ เหนือกว่า จูกัดเหลียง¹¹

ช่างเครื่องหนังสามมัญสามคนเหนือกว่าจูกัดเหลียง

三個臭皮匠，賽過諸葛亮

Sān gè chòupíjiàng , sàiguò Zhūgé Liàng .

สาม คน ช่างเครื่องหนังสามมัญ ชนะผ่าน จูกัดเหลียง

ช่างเครื่องหนังสามมัญสามคนชนะผ่านจูกัดเหลียง

三個臭皮匠，合成諸葛亮。

Sān gè chòupíjiàng , héchéng Zhūgé Liàng .

สาม คน ช่างเครื่องหนังสามมัญ รวมกันเป็น จูกัดเหลียง

ช่างเครื่องหนังสามมัญสามคนรวมกันเป็นจูกัดเหลียง

หมายถึง หลายหัวดีกว่าหัวเดียว

ในที่นี้ภาษิต-คำพังเพยทั้งสามบทแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงคำในภาษิต-คำพังเพย โดยบทที่หนึ่งใช้คำว่า “ dǐngguò ” บทที่สองใช้ คำว่า “ sàiguò ” และบทที่สามใช้ คำว่า “ héchéng ” แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงคำที่ใช้ ในภาษิต-คำพังเพยแต่ละบท แต่ กระนั้นความหมายโดยรวมของภาษิต-คำพังเพยก็ยังเหมือนเดิม

¹¹ จูกัดเหลียง (諸葛亮) เป็นตัวละครเอกในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง สามก๊ก เป็นนักกฎหมาย นักการทหารที่มีชื่อเสียงของแคว้นเสฉวน (四川 Sìchuān) ปลายสมัยตงฮั่น (東漢 Dōnghàn ปี 220-250 ก่อน คริสต์ศักราช) ได้ติดตามพ่อเลี้ยงไปที่เมืองจิงโจว (荊州 Jīngzhou) หลังจากนั้นในปีเจี้ยนอาน (建安 Jiàn ān) ที่ 12 (ปี ค.ศ.207) ได้รับความเชิญจากเล่าปี่ (劉備 Liú Bèi) ผู้นำแคว้นเสฉวน ให้ช่วยเป็นที่ปรึกษาทางด้าน การทหาร จูกัดเหลียงนับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้รอบด้าน การศึกสงครามที่ผ่านการวางแผนของเขาบ่อยครั้งที่จะพบ ความปราชัย ระหว่างการศึกกับสุมาอี้ (司馬懿 Sīmǎ Yì) แม่ทัพแคว้นเว่ย (魏 Wèi) จูกัดเหลียงก็ป่วย และจบชีวิตลงในที่สุด (Hú Shàoqiāng, 1992: 240)

經一事，長一智。

Jīng yī shì , zhǎng yī zhì .

ผ่าน หนึ่ง เรื่อง เพิ่ม หนึ่ง ความรู้

ผ่านหนึ่งเรื่องเพิ่มหนึ่งความรู้

不經一事，不長一智。

Bù jīng yī shì , bù zhǎng yī zhì .

ไม่ ผ่าน หนึ่ง เรื่อง ไม่ เพิ่ม หนึ่ง ความรู้

ไม่ผ่านหนึ่งเรื่อง ไม่เพิ่มหนึ่งความรู้

หมายถึง พลาดไปครั้งหนึ่ง ก็ฉลาดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ในที่นี้ภาษาชิต-คำพังเพยทั้งสองบทแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างคำโดยการเพิ่มคำ คือในบทที่สอง จะเพิ่ม คำว่า “不” ไว้หน้าประโยคแรกและหน้าประโยคหลัง หมายความว่าความหมายโดยรวมของภาษาชิต-คำพังเพยก็ยังคงเดิม

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าภาษาชิต-คำพังเพยบทหนึ่งๆ สามารถจะมีวิธีพูดได้หลายวิธี ทั้งนี้เกิดจากลักษณะเด่นทางโครงสร้างที่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว แม้ภาษาชิต-คำพังเพยเหล่านี้จะจัดเป็นเพียงจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนภาษาชิต-คำพังเพยจีนทั้งหมด แต่ความแตกต่างทางด้านคำระหว่างภาษาชิต-คำพังเพยจีนกับสำนวนจีน กลับเป็นเครื่องบ่งชี้ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแยกแยะความแตกต่างของคลังคำศัพท์ทั้งสองชนิดนี้

2.3.5 ความแตกต่างด้านประวัติความเป็นมา

ดังที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 2.3.1 ว่า สำนวนจีนส่วนมากจะมีที่มาจากนิทานปรัมปรา นิทานอิงประวัติศาสตร์ หรือหนังสือโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนวนเก่าๆ หลายสำนวนที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานและมักมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้นการหาแหล่งที่มาของสำนวนต่างๆ เหล่านี้จึงไม่เป็นการยาก ตัวอย่างเช่น

紙上談兵

Zhǐshàng tán bīng

บนกระดาษ พูด การทหาร

พูดการทหารบนกระดาษ

หมายถึง การคุยโวโอ้อวด

口密腹劍

Kǒu mì fù jiàn

ปาก น้ำผึ้ง ท้อง ดาบ

ปากน้ำผึ้งท้องดาบ

หมายถึง มือถือสาก ปากถือศีล

草木皆兵

Cǎo mù jiē bīng

หญ้า ไม้ ล้วนแต่ ทหาร

หญ้าไม้ล้วนแต่เป็นทหาร

หมายถึง หวาดระแวงไปหมด

ตัวอย่างข้างต้นนี้ล้วนแต่เป็นสำนวนที่นำมาจากนิทานอิงประวัติศาสตร์บ้าง นิทานปรัมปราบ้าง ซึ่งได้ผ่านการคัดสรรคำที่ไพเราะมาประกอบกันเข้าเป็นสำนวนจีนแล้ว เช่นในสำนวนบทที่หนึ่ง “Zhǐshang tán bīng” มาจากหนังสืออิงประวัติศาสตร์เรื่อง 史記。廉頗藺相如列傳 Shǐjì。Liánbō Lìnxiàngrú lièzhuàn สำนวนบทที่สอง “Kǒu mì fù jiàn” มาจากนิทานอิงประวัติศาสตร์เรื่อง 資治通鑑。唐玄宗天寶元年 Zīzhì tōngjiān tángxuánzōng tiānbǎo yuánnián และสำนวนในบทที่สาม “Cǎo mù jiē bīng” มาจากหนังสือประวัติศาสตร์เรื่อง 晉書。苻堅摘記 Jìnshū Fújiān zhāijì (Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn, 1980: 13)

ภาษิต-คำพังเพยจีนกลับมีที่มาที่แตกต่างกับสำนวนจีนอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ภาษิต-คำพังเพยเกิดจากการถ่ายทอดโดยอาศัยปากสู่ปาก (ดู 2.3.1) ดังนั้นการจะหาแหล่งที่มาของภาษิต-คำพังเพยจีนจึงเป็นการยาก ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ เมื่อได้ก็ตามที่ปรากฏคำว่า “諺云” (yàn yún ภาษิต-คำพังเพยจีนพูดว่า¹²) หรือ “諺曰” (yàn yuē ภาษิต-คำพังเพยจีนพูดว่า¹²) หรือ “俗話說” (súhuà shuō ภาษิตจีนกล่าวว่า) (Wēn Duānzhèng,

¹² คำว่า “yuē” และ “yún” เป็นภาษาจีนโบราณมีความหมายว่า “พูด” (中國社會科學院語言研究所 Zhōngguó shèhuì kēxuéyuán yǔyán yánjiūsuǒ, 1995: 1427 และ 1431)

1985: 2-3) นั้นหมายความว่า ภาษิต-คำพังเพยนั้นๆ ได้มีการจัดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แล้วหว่าคำทั้งสามดังกล่าวมิได้เป็นเครื่องหมายบ่งถึงแหล่งที่มาของภาษิต-คำพังเพยจีน เพราะอาจมีความหมายเพียงว่าเป็นการใช้ซ้ำเป็นครั้งที่สอง แต่เพียงจะเริ่มมีการจัดบันทึกภาษิต-คำพังเพยนั้นๆ ไว้

กล่าวโดยสรุป ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีนต่างก็มีข้อที่เหมือนและแตกต่างกันบางประการ การจำแนกแยกแยะความแตกต่างของคลังศัพท์ทั้งสองชนิดนี้สามารถทำได้โดยอาศัยหลักเกณฑ์ห้าประการที่กล่าวไว้ข้างต้น อย่างไรก็ตามการจะใช้หลักเกณฑ์ทั้งห้าประการมาเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินความแตกต่างของคลังศัพท์ทั้งสองคงจะไม่สามารถทำได้ในทุกกรณี ฉะนั้นการจะเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ว่า อะไรคือภาษิต-คำพังเพยจีน และอะไรคือสำนวนจีน จึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

บทที่ 3

หมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีนและกลวิธีการใช้ภาษา

เมื่อได้ทราบถึงลักษณะของภาษิต-คำพังเพยจีนโดยทั่วไปดังที่กล่าวไว้ในบทที่สองแล้ว ในบทนี้จะกล่าวถึงการจัดหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีนและกลวิธีการใช้ภาษา หัวข้อทั้งสองนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เข้าใจเนื้อหาและความหมายแฝงในภาษิต-คำพังเพยได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งในหัวข้อแรกจะกล่าวถึงเกณฑ์การจัดหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีนว่า มีการจัดแบ่งอย่างไร เกณฑ์ที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคความหมายของภาษิต-คำพังเพยจีนคืออะไร ส่วนหัวข้อที่สองจะกล่าวถึง กลวิธีการใช้ภาษาซึ่งจะยกตัวอย่างภาษิต-คำพังเพยประกอบด้วย

3.1 การจัดหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีน

เนื่องจากความหลากหลายทางด้านเนื้อหาประกอบกับจำนวนภาษิต-คำพังเพยจีนซึ่งมีอยู่มากมายนับหมื่นๆ บท การจะเข้าใจถึงความหมายของภาษิต-คำพังเพยจีนโดยไม่จัดให้เป็นหมวดหมู่จึงเป็นการยาก ดังนั้นการจัดหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีนจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาของภาษิต-คำพังเพยจีนได้โดยคร่าวๆ

ในอดีตมีผู้ศึกษาและจัดหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีนไว้มากมาย บ้างก็จัดเป็นภาษิต-คำพังเพยโบราณกับ ภาษิต-คำพังเพยยุคปัจจุบัน บ้างก็จัดเป็นภาษิต-คำพังเพยทั่วไปกับภาษิต-คำพังเพยเกี่ยวกับภสสิกรรม ยิ่งไปกว่านั้นผู้วิจัยเกี่ยวกับภาษิต-คำพังเพยจีนบางท่านยังอาศัยชื่อสถานที่เป็นหลักในการจัดหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยแบ่งเป็น ภาษิต-คำพังเพยกว่างโจว (廣州諺語 Guǎngzhōu yànyǔ) ภาษิต-คำพังเพยหนานจิง (南京諺語 Nánjīng yànyǔ) ภาษิต-คำพังเพยฉางโจว (常州諺語 Chángzhōu yànyǔ) เป็นต้น เมื่อพิจารณาถึงเกณฑ์การจัดหมวดหมู่เหล่านี้จะพบว่า ยังไม่สามารถครอบคลุมถึงเนื้อหาทั้งหมดในภาษิต-คำพังเพยจีน ดังนั้นการจัดหมวดหมู่ของภาษิต-คำพังเพยจีนจึงค่อยๆ มีพัฒนาการต่อมา ปัจจุบันผู้วิจัยภาษิต-คำพังเพยจีนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีนไว้ต่างๆ ดังนี้

3.1.1 นานาทัศนะเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่ภาษาชิต-คำพังเพยจีน

Wáng Yì (王毅, 1961: 48) จัดหมวดหมู่ภาษาชิต-คำพังเพยจีนโดยอาศัยเนื้อหาเป็นกา
แบ่งว่าสามารถแบ่งได้เป็นหมวดประเพณีนิยม หมวดการเหินแสมและดักเดือน หมวดคติสอนใจ
และหมวดกสิกรรม รวมสี่หมวด

Fú Huáiqīng (符淮青, 1985: 202-203) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่โดยพิจารณาถึง
เนื้อหาของภาษาชิต-คำพังเพยจีน แล้วแบ่งเป็นหมวดเกี่ยวกับกสิกรรม หมวดสภาพลมฟ้าอากาศ
หมวดประเพณีนิยม หมวดการเหินแสมและชมเชย หมวดการปฏิบัติตนในสังคมและหมวดความ
รู้ทั่วไป รวมหกหมวด

Chén Kè (陳克, 1993: 186) จัดหมวดหมู่ภาษาชิต-คำพังเพยจีนไว้ว่า ภาษาชิต-คำพังเพยจีน
สามารถแบ่งได้เป็น หมวดการดำเนินชีวิต หมวดสังคม หมวดเกษตรกรรม หมวดสภาพลมฟ้า
อากาศ หมวดการแพทย์ และหมวดภูมิประเทศ รวมหกหมวด

Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn (馬國凡, 武占坤, 1980: 150) ได้จัดหมวดหมู่ภาษาชิต-คำ
พังเพยจีนโดยพิจารณาทางด้านเนื้อหาว่า สามารถแบ่งได้เป็น หมวดเกี่ยวกับการผลิต หมวดเกี่ยว
กับสภาพลมฟ้าอากาศ หมวดเกี่ยวกับการเหินแสมและชมเชย หมวดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนใน
สังคม หมวดเกี่ยวกับหลักทำนองคลองธรรม หมวดเกี่ยวกับประเพณีนิยม หมวดเกี่ยวกับความรู้
ทั่วไป และหมวดเบ็ดเตล็ด รวมแปดหมวด

จะเห็นว่าเกณฑ์การจัดหมวดหมู่ภาษาชิต-คำพังเพยโดยอาศัยเนื้อหาของภาษาชิต-คำพังเพย
จีนเป็นหลักนั้น สามารถครอบคลุมถึงเนื้อหาที่มีในภาษาชิต-คำพังเพยจีน และหลักเกณฑ์ที่ดีที่สุดคือ
เกณฑ์การจัดหมวดหมู่ของ Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn ดังนั้นในข้อ 3.2 จะกล่าวถึงภาษาชิต-
คำพังเพยจีนหมวดต่างๆ ตามเกณฑ์ดังกล่าวนี้ พร้อมทั้งยกตัวอย่างภาษาชิต-คำพังเพยจีนประกอบ

3.1.2 หมวดภาษาชิต-คำพังเพยจีน

การจะให้เข้าใจถึงความหมายของภาษาชิต-คำพังเพยจีนที่มีอยู่จำนวนมากมานั้น จำต้อง
อาศัยการจัดหมวดหมู่เพื่อช่วยในการแยกแยะว่า ภาษาชิต-คำพังเพยในแต่ละหมวดประกอบด้วย
ภาษาชิต-คำพังเพยที่มีเนื้อหาอะไรบ้าง การเรียนรู้และเข้าใจถึงเกณฑ์การจัดหมวดหมู่สามารถทำให้
จดจำและเข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของภาษาชิต-คำพังเพยได้เป็นอย่างดี ในที่นี้จะยึดเกณฑ์การ

จัดหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีนของ Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn ซึ่งแบ่งหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีนไว้แปดชนิดดังนี้

3.1.2.1 生產諺 (Shēngchǎn yàn ภาษิต-คำพังเพยเกี่ยวกับการผลิต)

ภาษิต-คำพังเพยเกี่ยวกับการผลิต คือ ประสบการณ์โดยตรงด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรม อาทิเช่น เกษตรกรรม การปลูสดั้ว การป่าไม้ การจับปลาและการล่าสัตว์ เป็นต้น ในจำนวนนี้ภาษิต-คำพังเพยประเภทเกษตรกรรมจัดว่ามีจำนวนมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ เพราะภูมิหลังด้านการปกครองที่เป็นระบบศักดินาอันยาวนาน ฉะนั้น อาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ก็คือ การทำไร่ไถนา ดังนั้น ชาวไร่ชาวนาจึงสั่งสมประสบการณ์ด้านการผลิตไว้มิใช่น้อย ประสบการณ์เหล่านี้ได้ถ่ายทอดมายังชนรุ่นหลังในรูปแบบของภาษิต-คำพังเพย ด้วยเหตุนี้ภาษิต-คำพังเพยหมวดที่เกี่ยวกับการผลิตนี้จึงจัดเป็นหมวดที่มีจำนวนมากที่สุด ภาษิต-คำพังเพยในหมวดที่เกี่ยวกับการผลิตสามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภทดังนี้ (Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn , 1980: 153)

ก. 農諺 (Nóngyàn ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการเกษตร)

ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการเกษตร หมายถึง ภาษิต-คำพังเพยที่กล่าวถึงประสบการณ์ต่างๆ ในด้านการทำไร่ไถนา และการปลูกพืชผัก ซึ่งจะไม่รวมถึง การป่าไม้ การปลูสดั้ว การจับปลา เป็นต้น เมื่อเทียบอัตราส่วนของภาษิต-คำพังเพยชนิดนี้กับภาษิต-คำพังเพยจีนทั้งหมดปรากฏว่า มีจำนวนมากถึง 1 ใน 5 ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิดใหญ่ๆ คือ

1 ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการทำไร่ไถนา

1.1 ภาษิต-คำพังเพยที่กล่าวเกี่ยวกับเรื่องของปุ๋ย ตัวอย่าง

莊稼一枝花，全靠肥當家。
Zhuāngjià yì zhī huā, quán kào féi dāng jiā.

ธัญพืชหนึ่ง ก้าน ดอกไม้ ล้วน พึ่ง ปุ๋ย เป็น เจ้าของ

ธัญพืชรวงหนึ่ง ล้วนพึ่งปุ๋ยเป็นหลัก

積肥如積糧，糧在肥中藏。
Jī féi rú jī liáng, liáng zài féi zhōng cáng.

สะสม ปุ๋ย เหมือน สะสม อาหาร อาหาร อยู่ ปุ๋ย ใน ผัง

สะสมปุ๋ยเหมือนสะสมอาหาร อาหารล้วนมาจากปุ๋ย

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทกล่าวถึง ความสำคัญของปุ๋ยที่มีผลต่อเกษตรกรรม ชวนนา
ต้องอาศัยปุ๋ยนับตั้งแต่เริ่มลงมือทำนา จวบกระทั่งพืชผลเจริญเติบโตจนสามารถเก็บเกี่ยวได้

羊糞 當年 富，猪 糞 年年 强。

Yáng fèn dāngnián fù , zhū fèn niánnián qiáng .

แพะ มูล ปีนั้น รวย หมู มูล ปีปี แข็งแรง

มูลแพะทำให้ปีนั้นรวย ถ้ามีมูลหมูก็จะรวยขึ้นทุก ๆ ปี

大 糞 一 季，油 餅 一 年。

Dà fèn yí jì , yóubǐng yì nián .

ใหญ่ มูล หนึ่ง ฤดู ขนบแป้งทอด หนึ่ง ปี

มีมูลกองใหญ่มาใช้เป็นปุ๋ยได้หนึ่งฤดู ทำให้มีขนบแป้งทอด (อาหาร) หนึ่งปี

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการใช้มูลสัตว์ในการเพาะปลูก

1.2 ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก ตัวอย่าง

千 算 萬 算，不 如 糧 種 合 算。

Qiān suàn wàn suàn , bù rú liáng zhǒng hé suàn .

พัน คิด หมื่น คิด ไม่ เท่า พืช พันธุ์ ถูก คิด

คิดอย่างไร หากู้คิดนำเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมมาปลูกไม่ได้

種 子 年 年 選，產 量 節 節 高。

Zhǒngzi niánnián xuǎn , chǎn liàng jiéjié gāo .

เมล็ดพืช ทุก ๆ ปี คัดสรร ผลิต ปริมาณ ทุกฤดู สูง

คัดสรรเมล็ดพืชทุก ๆ ปี ปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นทุกฤดูกาล

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทกล่าวถึง ความสำคัญในการเลือกเมล็ดพันธุ์ในการเพาะ
ปลูก เพราะการเลือกเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมสามารถทำให้ผลผลิตมากขึ้นเป็นทวีคูณ

1.3 ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการไถนา ตัวอย่าง

深耕加一寸，頂上一茬糞。

Shēngēng jiā yī cùn , dǐngshàng yī zài fèn .

การไถบนที่ดินครั้งแรก เพิ่ม หนึ่ง นิ้ว หนึ่ง กอง มูล

การไถดินลึกหนึ่งนิ้ว ดีกว่าการนำมูลหนึ่งกองมาใช้

耕地深又早，莊稼百樣好。

Gēngdì shēn yòu zǎo , zhuāngjià bǎi yàng hǎo .

ไถนา ลึก ทั้ง เร็ว (เวลา) พืชไร่ ร้อย อย่าง ดี

การรีบไถนาบนที่นาจะทำให้พืชไร่เจริญเติบโตได้ดี

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้นกล่าวถึงความหมายของคำว่า “shēngēng” ซึ่งหมายถึง การไถครั้งแรกบนที่นาทั้งผืน ประโยชน์ของการไถเช่นนี้จะทำให้หน้าดินร่วนซุยไม่จับตัวกันเป็นก้อน ช่วยปรับเนื้อดินให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ที่สำคัญช่วยเพิ่มปริมาณความสามารถในการดูดซับน้ำและการระบายอากาศของดินให้มากขึ้น นอกจากนี้ประโยชน์ที่สำคัญอีกประการก็คือ จะช่วยนำเอาวัชพืชและหนอนกลับมาไว้บนหน้าดิน ง่ายต่อการกำจัด

1.4 ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการป้องกันหนอนและแมลง ตัวอย่าง

有蟲治，無蟲防，莊稼一定長得強。

Yǒu chóng zhì , wú chóng fáng , zhuāngjià yí dìng zhǎng de qiáng .

มี หนอน กำจัด ไม่มี หนอน ป้องกัน พืชไร่ แน่นนอน เติบโต ได้ สมบูรณ์

เมื่อมีหนอนต้องกำจัด ไม่มีหนอนต้องป้องกัน พืชไร่ก็ย่อมจะเจริญเติบโตอย่างงดงาม

種子不消毒，別怨苗不出。

Zhǒngzi bù xiāo dú , bié yuàn miáo bù chū .

เมล็ดพืช ไม่ กำจัด โรค อย่า โทษ หนอน ไม่ ออก

ถ้าลงเมล็ดพืชโดยไม่กำจัดโรค ก็ไม่ควรจะไปโทษหนอนว่าไม่แตกออกมา

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทกล่าวถึง การป้องกันหนอนและแมลงโดยการกำจัดพืชที่เกิดขึ้นกับต้นไม้อีก่อนที่ต้นไม้อาจจะถูกสิ่งเหล่านี้ทำลาย

2. ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการปลูกพืชผัก

2.1 ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับฤดูกาลเก็บเกี่ยวพืชผัก ตัวอย่าง

栽蒜不出九，出九長獨頭。

Zāi suàn bù chū jiǔ, chū jiǔ zhǎng dú tóu.

ปลูก กระเทียม ไม่ เลย เก้า เลย เก้า เกิด เดี่ยว หัว

ปลูกกระเทียมไม่ควรจะเลยเดือนเก้า เพราะถ้าเลยเดือนเก้าหัวกระเทียมจะลีบ

二月二，黃瓜 茄子 都 落地。

Èryuè èr, huángguā qiézi dōu luòdì. (Shànghǎi yàn ภาษิต-คำพังเพยเซี่ยงไฮ้)

เดือนสอง ขึ้นสองค่ำ แดงกวา มะเขือ ล้วน ตกพื้น

ต้นเดือนสองเป็นช่วงเวลาที่แดงกวาและมะเขือเก็บเกี่ยวได้

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการเก็บเกี่ยวพืชผักแต่ละชนิดในฤดูกาลที่แตกต่างกัน พืชผักทุกชนิดจะมีฤดูกาลออกสู่ตลาดเร็วช้าต่างกันตามลำดับโดยทั่วไปแล้ว กระเทียมจะเก็บเกี่ยวได้เร็ว ส่วนผักกาดขาวจะเก็บเกี่ยวได้ช้า เป็นต้น

2.2 ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการปลูกพืชผัก ตัวอย่าง

種園不用問，全靠功夫水和糞。

Zhòng yuán búyòng wèn, quán kào gōngfū shuǐ hé fèn.

ปลูก สวน ไม่ต้อง ถาม ล้วน พึ่ง การลงแรง น้ำ และ มูลสัตว์

การทำสวนล้วนต้องพึ่ง การลงแรง น้ำ และมูลสัตว์

要想吃蔬菜，澆水要勤快。

Yào xiǎng chī shūcài, jiāoshuǐ yào qínkuài.

ถ้า คิด กิน ผัก รดน้ำ ต้อง ขยัน

ถ้าคิดจะกินผัก ต้องขยันรดน้ำ

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้นกล่าวถึง หลักปฏิบัติสามประการในการปลูกพืชผัก ซึ่งประกอบด้วย การดูแลรักษา การให้น้ำและปุ๋ยที่เพียงพอ

2.3 ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการดูแลพืชผัก ตัวอย่าง

金瓜要摘枝，南瓜要摘顶。

Jīnguā yào zhāi zhī, nánguā yào zhāi dǐng.

ฟักทองประเภทหนึ่ง ต้อง เด็ด ก้าน ฟักทอง ต้อง เด็ด ยอด

ฟักจินกวาต้องเด็ดที่ก้าน ส่วนฟักทองนั้นต้องเด็ดที่ยอด

要想吃大蒜，地要挖八遍。

Yào xiǎng chī dàsuàn, dì yào wā bā biàn.

ถ้า ต้องการ กิน หอมใหญ่ ที่ ต้อง ขุด แปลด รอบ

ถ้าต้องการกินหอมใหญ่ ต้องขุดที่ดินแปดรอบ

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้นกล่าวถึง การดูแลพืชผักแต่ละชนิดด้วยวิธีการที่แตก

ต่างกัน

2.4 ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของพืชผัก ตัวอย่าง

韭菜 黄瓜 两头香。

Jiǔcài huángguā liǎngtóu¹³ xiāng.

ผักกึ๋ยช่าย แดงกวา สองหัว หอม

ผักกึ๋ยช่ายและแดงกวาล้วนเก็บได้ในฤดูใบไม้ผลิและใบไม้ร่วง

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึงคุณลักษณะพิเศษของผักกึ๋ยช่ายและแดงกวาว่า ผักทั้ง

สองชนิดนี้ล้วนสามารถเก็บเกี่ยวได้ในฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง

凍不死的葱，干不死的蒜。

Dòng bù sǐ de cōng, gān bù sǐ de suàn.

หนาว ไม่ ตาย ที่ ต้นหอม แห้ง ไม่ ตาย ที่ กระเทียม

ต้นหอมไม่ตายเมื่อเจออากาศหนาว กระเทียมไม่ตายเมื่อเจออากาศแห้ง

¹³ Liǎngtóu หมายถึง ฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง (諺語 Yányǔ, 1980 : 162)

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึงคุณลักษณะพิเศษของต้นหอมและกระเทียมว่า ต้นหอมสามารถเจริญเติบโตในอากาศที่หนาวได้ ส่วนต้นกระเทียมก็สามารถเติบโตในอากาศที่แห้งได้

ข. 林業諺 (Línyè yàn ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการป่าไม้)

ภาษิต-คำพังเพยประเภทนี้กล่าวถึง การดูแลรักษาป่าไม้ ประสบการณ์ความรู้ด้านต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องของต้นไม้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

1. ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการปลูกป่า ตัวอย่าง

搞好四旁綠化，風沙旱澇不怕。

Gǎohǎo sì páng lǜhuà, fēng shā hànliǎo bú pà.

ทำดี สี่ ด้าน ให้เป็นสีเขียว ลม ททราย ความทุรกันดาร ไม่ กลัว

เมื่อทำรอบด้านให้เป็นสีเขียว ก็ไม่กลัวลม ททรายและความทุรกันดาร

栽樹在河畔，防洪保堤岸。

Zāi shù zài hépàn, fáng hóng bǎo dī àn.

ปลูก ต้นไม้ ที่ ริมน้ำ ป้องกัน น้ำท่วม รักษา ทำนบ

ปลูกต้นไม้ที่ริมน้ำ ป้องกันน้ำท่วมและรักษาทำนบ

山上多栽樹，等於修水庫，

Shān shàng duō zāi shù, děngyú xiū shuǐkù,

ภูเขา บน มาก ปลูก ต้นไม้ เท่ากับ สร้าง อ่างเก็บน้ำ

ปลูกต้นไม้บนภูเขาเท่ากับสร้างอ่างเก็บน้ำ

雨多它能吞，雨少它能吐。

yǔ duō tā néng tūn, yǔ shǎo tā néng tǔ.

ฝน มาก มัน สามารถ ดูด ฝน น้อย มัน สามารถ คายน้ำ

เมื่อมีฝนมากมันสามารถดูดน้ำไว้ เมื่อฝนน้อยมันสามารถคายน้ำออกมาได้

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสามบทข้างต้นกล่าวถึง ประโยชน์ของการปลูกป่า เพราะไม่เพียงแต่จะตอบสนองการรณรงค์เพื่อปลูกป่าแล้ว ยังเอื้อประโยชน์ต่อการป้องกันลมจากทะเลทราย ความแห้งแล้ง การพังทลายของหน้าดิน

2. ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาป่า ตัวอย่าง

栽樹容易，保樹難。

Zāi shù róngyì , bǎo shù nán .

ปลูก ต้นไม้ ง่าย บำรุง ต้นไม้ ยาก

ปลูกต้นไม้ง่าย บำรุงรักษาต้นไม้ยาก

光栽不保，越來越少。

Guāng zāi bù bǎo , yuè lái yuè shǎo .

เพียงแต่ ปลูก ไม่ รักษา ยิ่ง มา ยิ่ง น้อย

มีแต่ปลูกไม่รักษา ต้นไม้ก็จะยิ่งน้อยลง

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การปลูกป่านั้นง่ายกว่าการบำรุงรักษาป่ามาก

ค. 畜牧諺 (Xù mù yàn ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์) ตัวอย่าง

冬天不喂牛，春天急白頭。

Dōngtiān bú wèi niú , chūntiān jí bǎitóu .

ฤดูหนาว ไม่ ให้อาหาร โค ฤดูใบไม้ผลิ เส่ง หัวขาว

ฤดูหนาวไม่ให้อาหารโค ฤดูใบไม้ผลิต้องรีบเร่งเลี้ยงจนผมหงอก

ภาษิต-คำพังเพยบทข้างต้นเป็นการสอนให้รู้จักให้อาหารสัตว์ตามฤดูกาลที่เหมาะสม ทั้งม้าและวัวต่างต้องเพิ่มปริมาณอาหารเมื่อฤดูหนาวย่างกรายเข้ามา มิฉะนั้นเมื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ (ฤดูที่ต้องการใช้แรงงาน) สัตว์ทั้งสองชนิดจะไม่มีเรี่ยวแรงเพียงพอในการทำงาน

上槽不飲水，下槽不打滾。

Shàng cáo bù yǐnshuǐ , xià cáo bù dǎgǔn .

บน ราง ไม่ ดื่มน้ำ ล่าง ราง ไม่ กลิ้งไปกลิ้งมา

ไม่ดื่มน้ำบนราง เมื่อออกจากรางก็ไม่ควรจะนอนกลิ้งตัวไปมา

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึง การรู้จักเลือกเวลาที่เหมาะสมในการให้ม้าดื่มน้ำ นั่นคือ ก่อนที่ม้าจะกินหญ้าในคอกไม่ควรจะให้ดื่มน้ำ เพื่อให้สามารถกินหญ้าได้ในปริมาณมากๆ เมื่อกินหญ้าเสร็จก็ไม่ควรจะให้มันกลิ้งไปกลิ้งมาบนพื้น

羊 盼 清 明， 牛 望 夏。

Yáng pàn qīngmíng¹⁴, niú wàng xià.

แพะ รอ เชิงเหม้ง โคว รอ ฤดูร้อน

แพะรอเชิงเหม้ง โควรอฤดูร้อน

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้หมายถึงสัตว์แต่ละชนิดมีปริมาณความต้องการอาหารที่แตกต่างกันกล่าวคือ ในช่วงระยะเวลา “qīngmíng” ดอกไม้ในทุ่งหญ้าจะเขียวชอุ่มสามารถที่จะปล่อยให้ไปกินหญ้าได้ ทว่าหญ้าเหล่านี้จะมีความสูงไม่มากนักจึงยังไม่สามารถจะตอบสนองความต้องการอาหารของโคได้ การให้โคได้กินหญ้าในปริมาณที่เพียงพอจึงควรจะรอไปจนถึงฤดูร้อนเพราะช่วงนี้หญ้าจะค่อยๆ สูงขึ้นทำให้มีปริมาณอาหารมากขึ้นเพียงพอกับความต้องการของโค

猫 三 狗 四， 猪 五 羊 六。

Māo sān gǒu sì, zhū wǔ yáng liù.

แมว สาม หมา สี่ หมู ห้า แพะ หก

แมวใช้เวลาตั้งท้องสามเดือน หมาสี่เดือน หมูห้าเดือนและแพะหกเดือน

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึง ระยะเวลาการตั้งท้องของสัตว์แต่ละชนิด ดังเช่น แมว จะใช้เวลา 3 เดือน สุนัขจะใช้เวลา 4 เดือน สุกร จะใช้เวลา 5 เดือน และแพะจะใช้เวลา 6 เดือน ตามลำดับ

๑. 副业谚 (Fúyè yàn ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตรด้านอื่น ๆ) ตัวอย่าง

¹⁴ Qīngmíng jié (เทศกาลเชิงเหม้ง) มีมาตั้งแต่สมัยขุนซิว-จ้านกั๋ว (ประมาณปี 770-221 ก่อนคริสต์ศักราช) ตรงกับวันที่ห้า เดือนสี่ตามปฏิทินจันทรคติ ในวันที่จะมีการปิดกวาดทำความสะอาดหลุมฝังศพของบรรพบุรุษ มีการนำอาหาร เหล้าและธูปไปไว้ในกาไห้วเคารพศพ นอกจากนี้ยังมีการเผากระดาษเงิน กระดาษทองให้แก่ผู้ตาย ด้วยเชื่อว่าสามารถนำไปใช้ในยมโลกได้ (Ai Zhōnghuá, 1994: 263)

種得一畝桑，可免一家荒，
Zhòng dé yì mǔ¹⁵ sāng, kě miǎn yì jiā huāng ;

ปลูก ได้ หนึ่ง ไร่ หม่อน สามารถ เลี้ยง หนึ่ง เรือน ว่างเปล่า
ปลูกหม่อนได้หนึ่งไร่ สามารถหลีกเลี่ยงการไม่มีอาหารกินได้ทั้งบ้าน

養得一季蠶，可抵半年糧。
yǎng dé yì jì cán, kě dǐ bàn nián liáng .

เลี้ยง ได้ หนึ่ง ฤดู ไหม สามารถ สกัด ครึ่ง ปี อาหาร
เลี้ยงไหมได้หนึ่งฤดู สามารถมีอาหารไว้กินได้ครึ่งปี

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึง ความสำคัญของการเลี้ยงไหม เพราะสามารถทำให้รายได้
เพิ่มมากขึ้นดังความเปรียบในภาษิต-คำพังเพยที่ว่า รายที่ได้จากการเลี้ยงไหมหนึ่งฤดูจะสามารถ
ทำให้มีอาหารกินมากถึงครึ่งปี

一豬二熊三老虎。
Yī zhū èr xióng sān lǎohǔ .

หนึ่ง หมู สอง หมี สาม เสือ
หนึ่งคือหมู สองคือหมีและสามคือเสือ

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึง ลำดับของสัตว์ที่ล่ายากที่สุดคือ หมู รองลงมาคือหมีและ
เสือ

四月月半潮，黃魚滿船搖。
Sìyuè yuè bàn cháo, huángyú mǎn chuán yáo .

เดือนสี่ เดือน ครึ่ง กระแสน้ำ ปลาเหลือง เต็ม เรือ โคลง
กลางเดือนสี่กระแสน้ำจะพัดเอาปลาเหลืองเข้ามาทำให้มีปลาเหลืองทุกชুম

ภาษิต-คำพังเพยบทข้างต้นกล่าวถึง ช่วงระยะเวลาในการตกปลาซึ่งจะมีปลาชุกที่สุดคือ
กลางเดือนสี่

¹⁵ 亩 เป็นหน่วยวัดที่นำจีน หมายถึง 1ไร่จีนซึ่งมีพื้นที่ 600 ตารางเมตร (中國社會科學院語言
研究所 Zhōngguó shèhuì kēxuéyuàn yǔyán yánjiūsuǒ, 1995: 805)

釣魚要分時，上午七至十，下午二至四。

Diaoyú yào fēn shí, shàngwǔ qī zhì shí, xiàwǔ èr zhì sì.

ตกปลา ต้อง แบ่ง เวลา ช่วงเช้า เจ็ด ถึง สิบ ช่วงบ่าย สอง ถึง สี่

ภาษิต-คำพังเพยบทข้างต้นกล่าวถึง ระยะเวลาที่เหมาะสมในการตกปลา คือ ช่วงเช้า 7.00-10.00 น. และช่วงบ่าย 14.00-16.00 น.

ภาษิต-คำพังเพยต่างๆ ที่เกี่ยวกับ เกษตรกรรม การป่าไม้ การประมง และกิจกรรมอื่นๆ ด้านกิจกรรมข้างต้น จัดเป็นภาษิต-คำพังเพยในหมวดที่เกี่ยวกับการผลิต เพราะเนื้อหาและความหมายของภาษิต-คำพังเพยเหล่านี้ได้รวบรวมประสบการณ์ด้านการผลิตแขนงต่างๆ ไว้ ประสบการณ์เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นระบบ ความเป็นวิทยาศาสตร์และความหลากหลายทางด้านเนื้อหาของภาษิต-คำพังเพยจีน ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่าเนื่องจากจีนเป็นประเทศกสิกรรม ดังนั้นพัฒนาการทางด้านการผลิตจึงมีมากขึ้นตามกาลเวลาที่ผ่านไป ปัจจุบันแม้ว่าเทคนิคในการผลิตจะเจริญก้าวหน้ากว่าในอดีตมาก ทว่าวิธีการใหม่ๆ เหล่านั้นบางส่วนยังตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์การผลิตแบบดั้งเดิม

3.1.2.2 天氣諺 (Tiānqì yàn ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศ)

ภาษิต-คำพังเพยเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศหมายถึงภาษิต-คำพังเพยที่กล่าวถึงสภาพ ลม ฝน รวมถึงฤดูกาลต่างๆ ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ในอดีตมักจะนำภาษิต-คำพังเพย หมวดนี้ไปผนวกเข้ากับภาษิต-คำพังเพยหมวดที่เกี่ยวกับการผลิต (ดูที่ 3.1.1) เพราะเหตุที่ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้มีประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรง ทว่าเมื่อพิจารณาถึงสภาพดินฟ้าอากาศที่มีผลต่อกิจกรรมของคนโดยตรงแล้ว การจัดให้ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้เป็นหมวดๆ หนึ่งที่ ล้ำคัญในภาษิต-คำพังเพยจีนจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศ สามารถแบ่งได้ดังนี้

ก. 季節諺 (Jìjié yàn ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับฤดูกาล) ตัวอย่าง

未吃端午粽，寒衣不可送，
Wèi chī duānwǔzòng¹⁶ hán yī bù kě sòng ,

ไม่ได้กินขนมจ้าง หนาว เสื้อ ไม่ ควร ให้

ยังไม่ได้กินขนมจ้าง ไม่ควรให้เสื้อหนาวไป

吃了端午粽，還要凍三凍。

chī le duānwǔzòng , hái yào dòng sān dòng .

กิน แล้ว ขนมจ้าง ยัง ต้อง หนาว สาม หนาว

กินขนมจ้างแล้ว ยังคงต้องหนาวอีก

ภาษิตคำพังเพยบทข้างต้นหมายถึง เมื่อยังไม่ถึงเทศกาล “duānwǔjié” ยังไม่ควรจะเอาเสื้อไปให้ใครเพราะช่วงเวลาดังกล่าวคือระหว่างกลางเดือนห้าตามปฏิทินจีนทศตวรรษอากาศยังคงหนาวอยู่โดยเฉพาะทางตอนเหนือของจีน ดังนั้น เสื้อหนาวเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องใช้ จึงไม่ควรจะรีบให้ใคร

正月寒，二月温，正好时候 三月春，

Zhèngyuè hán , èryuè wēn , zhèng hǎo shíhòu sānyuè chūn ,

เดือนหนึ่ง หนาว เดือนสอง อบอุ่น กำลังดี เวลา เดือนสาม ฤดูใบไม้ผลิ

เดือนหนึ่งหนาว เดือนสองอบอุ่น เดือนสามอากาศกำลังดีเพราะเข้าฤดูใบไม้ผลิ

暖 四月燥 五月熱 六月，濇 七月不冷 不熱 是八月，

nuǎn sìyuè , zào wǔyuè , rè liùyuè , ǒu qīyuè bù lěng bù rè shì bāyuè

อุ่น เดือนสี่ แห้ง เดือนห้า ร้อน เดือนหก ขึ้น เดือนเจ็ด ไม่ หนาว ไม่ ร้อน คือ เดือนแปด

อบอุ่นเดือนสี่ แห้ง เดือนห้า ร้อน เดือนหก ขึ้น เดือนเจ็ด ไม่หนาวไม่ร้อนคือเดือนแปด

¹⁶ Duānwǔjié (端午節) เป็นเทศกาลที่มีมาตั้งแต่สมัยปลายราชวงศ์โจว (ปี 256 ก่อนคริสต์ศักราช)ตรงกับวันที่ห้าเดือนห้าตามปฏิทินจีนทศตวรรษ เป็นวันที่ระลึกถึงการจากไปของกวีผู้รักชาติที่มีชื่อเสียงที่ชื่อ “ Qū Yuán ” (屈原 ชวี เยวี่ยนชีวิตอยู่ระหว่างปี 340-278 ก่อนคริสต์ศักราช) กวีผู้นี้เนื่องจากไม่สามารถทนเห็นสภาพบ้านเมืองที่วุ่นวายไร้ทางแก้ไข อีกทั้งไม่ได้กับความไร้วางใจจากกษัตริย์ จึงตัดสินใจกระโดดน้ำตาย ประชาชนซาบซึ้งถึงความรักชาติของเขาจึงทำขนมจ้างแล้วโยนลงไปในน้ำเพื่อว่าปลาจะได้กินขนมจ้างแทนที่จะกินร่างของ Qū Yuán นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิง (ปีค.ศ. 1368-1644) เป็นต้นมา ทุกครั้งที่ถึงเทศกาลนี้ก็จะจัดให้มีการแข่งเรือด้วย (Āi Zhōnghuá , 1994 : 331)

九月凉，十月冷，寒冬臘月凍冰雪。

jiǔyuè liáng , shíyuè lěng , hán dōng là yuè dòng bīng xuě .

เดือนเก้า เย็นสบาย เดือนสิบหนาว เดือนสิบเอ็ดสิบสองหนาว น้ำแข็ง หิมะ

เดือนเก้าเย็นสบาย เดือนสิบหนาว เดือนสิบเอ็ดสิบสองอากาศหนาวจนเป็นน้ำแข็ง

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึง อากาศในแต่ละเดือน (ตามปฏิทินจันทรคติ) ที่แตกต่างกันออกไปกล่าวคือ เดือนหนึ่งจะหนาว พออย่างเข้าเดือนสองก็จะอุ่นขึ้น ช่วงเวลาที่ดีที่ที่สุดคือเดือนสาม เพราะเริ่มย่างเข้าฤดูใบไม้ผลิ พอเดือนสี่ก็เริ่มอบอุ่น เดือนห้าอากาศจะเริ่มแห้งโดยเฉพาะทางตอนเหนือของประเทศ พอเดือนหกอากาศจะเริ่มร้อน เดือนเจ็ดอากาศเริ่มขึ้น เดือนแปดอากาศไม่ร้อนไม่หนาว ส่วนเดือนเก้าอากาศก็จะเย็นสบาย พอถึงเดือนสิบอากาศก็เริ่มหนาว เมื่อถึงเดือนสิบเอ็ดและเดือนสิบสองหิมะก็จะเริ่มจับตัวกันเป็นน้ำแข็ง

๒. 氣候諺 (Qìhòu yàn ภาษิต-คำพังเพยที่กล่าวเกี่ยวกับลมฟ้าอากาศ)

ตัวอย่าง

春天孩兒面，一日變三變。

Chūntiān hái ér miàn , yī rì biàn sān biàn .

ฤดูใบไม้ผลิ เด็ก หน้า หนึ่ง วัน เปลี่ยน สาม เปลี่ยน

ฤดูใบไม้ผลิเหมือนหน้าเด็ก วันหนึ่งเปลี่ยนหลายครั้ง

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึง ความแปรปรวนของสภาพอากาศในฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากในฤดูนี้ความกดอากาศจะเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เช่นเมื่อมีความกดอากาศต่ำเคลื่อนตัวเข้ามา ก็จะทำให้ฝนตก และเมื่อความกดอากาศต่ำเคลื่อนตัวออกไป ท้องฟ้าก็จะเริ่มแจ่มใสอีกครั้ง จึงเปรียบอากาศในฤดูใบไม้ผลิว่า เหมือนเด็ก ๆ เพราะเดี๋ยวก็หัวเราะ เดี่ยวก็ร้องไห้ เคาแน่นอนไม่ค้อยได้ (Mǎ Guófán และ Wú Zhànkūn, 1980: 179)

八月初一難得雨，九月初一難得晴。

Bāyuè chūyī nán dé yǔ , jiǔyuè chūyī nán dé qíng .

เดือนแปด วันที่หนึ่ง ยาก ได้ ฝน เดือนเก้า วันที่หนึ่ง ยาก ได้ ท้องฟ้าโปร่งใส

วันที่หนึ่งเดือนแปดยากที่จะมีฝนตก วันที่หนึ่งเดือนเก้ายากที่จะมีท้องฟ้าที่โปร่งใส

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวเกี่ยวกับสภาพอากาศในเดือนแปดและเดือนเก้าว่า เดือนแปดวันที่แปดชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของจีนจะรับลมร้อน ความร้อนจากมหาสมุทรแปซิฟิกจะคงที่

ทำให้สภาพอากาศไม่แปรปรวน โอกาสที่ฝนจะตกจึงมีน้อย เมื่อย่างเข้าเดือนก่ำ ลมหนาวก็จะค่อยๆ พัดเข้ามาแทนที่ลมร้อน เมื่อลมหนาวและลมร้อนเกิดปะทะกันเข้าจะทำให้เกิดฝน บางครั้งในฤดูใบไม้ร่วงอาจจะมีฝนตกติดต่อกันเป็นเวลาหลาย วัน ฉะนั้นจึงเรียกปรากฏการณ์เช่นนี้ว่า “ ยากที่จะเห็นความสดใสของท้องฟ้า ” (Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn, 1980: 179)

久晴大霧必陰，久雨大霧必晴。
Jiǔ qíng dà wù bì yīn , jiǔ yǔ dà wù bì qíng .

นาน ไปร่ง ใหญ่ หมอก ต้อง ครึ้ม นาน ฝน ใหญ่ หมอก ต้อง สว่าง

เมื่อท้องฟ้าไปร่งมานานก็จะมีหมอกหนาแล้วท้องฟ้าก็จะครึ้ม เมื่อมีฝนตกหนักก็จะมีหมอกหนาแล้วท้องฟ้าก็จะสว่าง

ภาศิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวเกี่ยวกับสภาพอากาศว่า เมื่อท้องฟ้าไปร่งไฉเป็นระยะเวลานาน ระดับไอน้ำโดยทั่วไปก็จะมีปริมาณน้อย ฉะนั้นจึงมีความเป็นไปได้น้อยที่จะเกิดหมอก หากเกิดหมอกหนาที่บั้นขึ้นมานั้นหมายความว่า พื้นที่บริเวณนั้นได้รับความชื้นมาจากพื้นที่บริเวณใกล้เคียง ดังนั้นอาจมีผลทำให้สภาพอากาศมีดครึ้ม ในทางกลับกัน เมื่อมีฝนตกหนักนานเป็นระยะเวลานาน แม้จะมีระดับความชื้นในปริมาณสูง ทว่าเนื่องจากชั้นของเมฆที่ปกคลุมทำให้ความร้อนบนพื้นไม่กระจาย อุณหภูมิก็จะไม่ลดลง ฉะนั้นโอกาสที่จะเกิดหมอกก็เป็นไปได้น้อย ถ้าหากเกิดหมอกขึ้น นั่นก็แสดงให้เห็นว่า ท้องฟ้าเริ่มจะสดใสขึ้นอีกครั้ง (Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn, 1980: 183)

กล่าวโดยสรุป ภาศิต-คำพังเพยหมวดเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศนั้นมีความสำคัญต่อชาวไร่ชาวนาพอๆ กับภาศิต-คำพังเพยหมวดที่เกี่ยวกับการผลิต เพราะภาศิต-คำพังเพยทั้งสองหมวดนี้ต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การจะทำให้ผลผลิตมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และเข้าใจถึงสภาพลมฟ้าอากาศ ข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือ ภาศิต-คำพังเพยหมวดนี้จะมิตักขณะความเป็นท้องถิ่นสูง เนื่องจากสภาพภูมิประเทศอันกว้างใหญ่ไพศาลของจีนส่งผลให้สภาพภูมิอากาศในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันออกไป ภาศิต-คำพังเพยบทหนึ่งๆ อาจกล่าวถึงสภาพภูมิอากาศของพื้นที่แห่งหนึ่งได้โดยไม่คลาดเคลื่อน แต่ไม่สามารถนำไปใช้กับพื้นที่บริเวณอื่น ดังนั้นการเลือกใช้ภาศิต-คำพังเพยในหมวดนี้ให้เกิดประโยชน์ จึงควรจะศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศที่สำคัญๆ ของแต่ละท้องถิ่นให้่องแท้เสียก่อน

3.1.2.3 諷頌諺 (Fēngsòng yàn ภาษิต-คำพังเพยหมวดที่เกี่ยวกับการเห็นบนนม และสรรเสริญ)

ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้มีเนื้อหาโดยรวมเน้นไปที่ความถูกต้อง ความดี-ชั่ว ซึ่งจะประกอบด้วยการวิจารณ์ถึงทั้งด้านดีและด้านเสีย เนื่องจากสังคมจีนในอดีตจัดเป็นสังคมระบบศักดินา ดังนั้นจึงมีการแบ่งออกเป็นชนชั้นปกครองและชนชั้นถูกปกครอง ภาษิต-คำพังเพยในหมวดนี้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดที่ชนชั้นถูกปกครองมีต่อผู้ที่มาปกครอง ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

ก. ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการสรรเสริญ ตัวอย่าง

不忘過去冬夜寒，更知如今春日暖。

Bú wàng guòqù dōng yè hán , gèng zhī rújīn chūn rì nuǎn .

ไม่ลืม อดีตหนาวคืนเหน็บ ยิ่งรู้ ปัจจุบันฤดูใบไม้ผลิ วันอบอุ่น

ไม่ลืมคืนวันที่หนาวเหน็บในอดีต ยิ่งทำให้รู้ถึงความอบอุ่นของฤดูใบไม้ผลิในวันนี้

舊社會苦得象鹽鹹，新社會甜得似甘露。

Jiù shèhuì kǔde xiàng yán xián , xīn shèhuì tiánde sì gānlù .

เก่า สังคม ขมขื่นจน เหมือนเกลือ เค็ม ใหม่ สังคม หวานจน เหมือน น้ำทิพย์

สังคมเก่าขมขื่นเหมือนกินเกลือที่แสนเค็ม สังคมใหม่หวานชื่นเหมือนดื่มน้ำทิพย์

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้น ยกย่องและสรรเสริญสังคมในยุคสมัยใหม่ว่ามีความเจริญที่แตกต่างกับสังคมสมัยเก่าเป็นอย่างมาก แต่เราก็ไม่ควรจะลืมอดีตที่แสนจะขมขื่น

ข. ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์ ตัวอย่าง

敵人笑臉似利刀，敵人甜言似毒藥。

Dírén xiào liǎn sì lì dāo , dí rén tián yán sì dúyào .

ศัตรู ยิ้ม หน้า คือ คม ดาบ ศัตรู หวาน คำพูด คือ ยาพิษ

ใบหน้าที่ยิ้มแย้มของศัตรูคือคมดาบ คำพูดอันแสนหวานของศัตรูคือยาพิษ

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวเปิดโปงความจอมปลอมของคนในสังคม

哪個老虎不吃人，哪個財主不黑心。
Nǎ gè lǎohǔ bù chī rén , nǎ gè cáizhǔ bù hēixīn .

ไหน ตัว เสือ ไม่ กิน คน ไหน คน นายทุน ไม่ ใจอำมหิต
เสือตัวไหนไม่กินคน นายทุนคนไหนไม่ใจอำมหิต

牛角越長越彎，財主越大越貪。
Niú jiǎo yuè zhǎng yuè wān , cáizhǔ yuè dà yuè tān .

โค เขา ยิ่ง ยาว ยิ่ง คด นายทุน ยิ่ง โต ยิ่ง โกง
เขาโคยิ่งยาวยิ่งคด นายทุนยิ่งรวยยิ่งโกง

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้น แสดงให้เห็นถึงธาตุแท้ของชนชั้นสูงที่คอยแต่จะขูดรีด
ประชาชนอย่างไม่ลดละ

富人四季穿衣，窮人衣穿四季。
Fùrén sì jì chuān yī , qióng rén yī chuān sì jì .

คนรวย สี่ ฤดู ใส่ เสื้อ คนจน เสื้อ ใส่ สี่ ฤดู

คนรวยมีเสื้อใส่ในแต่ละฤดูทั้งสี่ฤดู คนจนมีเสื้อใส่อยู่ตัวเดียวทั้งสี่ฤดู

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านความเป็นอยู่ระหว่างคนรวย
กับคนจน

กล่าวโดยสรุป ภาษิต-คำพังเพยในหมวดนี้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดเกี่ยวกับความแตกต่าง
ต่างกันทางด้านชนชั้นของสังคมจีนในอดีตโดยสะท้อนให้เห็นถึงความไม่ทัดเทียมกันและความ
อยุติธรรมในสังคม เนื่องจากมักจะเต็มไปด้วยคำกล่าวเสียดสีประชดประชันชนชั้นปกครอง ดังนั้น
จึงไม่ได้รับการยอมรับทางสังคมเท่าใดนัก เป็นเหตุให้ภาษิต-คำพังเพยในหมวดดังกล่าวมีจำนวน
ไม่มากเท่าที่ควร

3.1.2.4 規戒諺 (Guījiè yàn ภาษิต-คำพังเพยหมวดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวใน สังคม)

ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้จะกล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิต เน้นที่หลักคุณธรรม แฝงไว้ด้วย
คติสอนใจและคำตักเตือนมากมาย ตัวอย่าง

没有 爬不过 的山，没有 渡不过 的河。
 Méiyǒu pábuguò de shān , méiyǒu dùbuguò de hé
 ไม่มี ปีนไม่ข้าม ที่ ภูเขา ไม่มี ข้ามไม่ผ่าน ที่ แม่น้ำ
 ไม่มีภูเขาที่ปีนข้ามไม่ได้ ไม่มีแม่น้ำที่ข้ามผ่านไม่ได้

膽大 飄洋過海，膽小 寸步難行。
 Dǎndà piāo yáng guò hǎi , dǎnxiǎo cùn bù nán xíng .

ใจกล้า ลอย ใหญ่ ข้าม ทะเล ใจไม่กล้า เล็ก นี้อ ก้าว ยาก เดิน
 ใจกล้าสามารถลอยข้ามทะเลได้ ใจไม่กล้าแม้แต่ก้าวเดินสักนี่ยังยาก

ภาษิต-คำพิงเพยทั้งสองบทข้างต้นสอนใจในเรื่องของความอดทน มุมานะ ต่อสู้กับ
 อุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของคนเรา

真金不怕火，松柏不怕 嚴寒。
 Zhēn jīn bú pà huǒ , sōngbó bú pà yánhán .

แท้ ทอง ไม่ กลัว ไฟ ต้นสน ไม่ กลัว ความเหน็บหนาว
 ทองแท้ไม่กลัวไฟ ต้นสนไม่กลัวความเหน็บหนาว

ภาษิต-คำพิงเพยบทนี้สอนให้คนรู้จักรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของตนดังเช่น ทองแท้ที่ย่อม
 ไม่กลัวไฟและต้นสนที่ไม่กลัวความหนาว

冰炭不同爐，敵我不同路。
 Bīng tàn bù tóng lú , dí wǒ bù tóng lù .

น้ำแข็ง ถ่าน ไม่ ร่วม เตา ธิ เรา ไม่ ร่วม ทาง
 น้ำแข็งและถ่านจะไม่อยู่ในเตาเดียวกัน ศัตรูกับเราก็ไม่เดินร่วมทางกัน

寧喝朋友水，不吃敵人蜜。
 Níng hē péngyǒu shuǐ , bù chī díren mì .

ยอม ดื่ม เพื่อน น้ำ ไม่ ดื่ม ศัตรู น้ำผึ้ง
 ดื่มน้ำเปล่าของเพื่อนดีกว่าดื่มน้ำผึ้งของศัตรู

ภาษิต-คำพิงเพยทั้งสองบทข้างต้นสอนให้คนรู้จักหยิ่งในศักดิ์ศรีของตนและกล้าที่จะยืน
 หยัดต่อสู้เพื่อความถูกต้องในสังคม

海水倒不盡，知識學不完。
Hǎishuǐ dào bú jìn , zhīshì xué bù wán .

น้ำทะเล เท ไม่ หมด ความรู้ เรียน ไม่ จบ
น้ำทะเลเทไม่หมด ความรู้เรียนไม่มีวันจบ

活到老，學到老，還有三分沒學好。
Huó dào lǎo , xué dào lǎo , hái yǒu sān fēn méi xué hǎo .

อยู่ จน แก่ เรียน จน แก่ ยัง มี สาม ส่วน ไม่ เรียน ดี
อยู่จนแก่ เรียนจนเฒ่า ยังมีหลายอย่างที่ยังเรียนได้ไม่ดี

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้นสอนให้คนรู้จักพากเพียร เพราะความรู้ในโลกเรามี
มากมาย ไม่มีใครที่สามารถจะเรียนรู้ได้หมด

三人行，必有我師。
Sān rén xíng , bì yǒu wǒ shī .

สาม คน เดิน ต้อง มี ฉัน อาจารย์
สามคนเดินทางด้วยกันต้องมีอาจารย์ของฉัน

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวว่า คนสามคนเดินด้วยกันย่อมต้องมีคนที่มีความรู้มากกว่าตนเอง
ทั้งนี้เพราะแต่ละคนต่างก็มีความรู้ความชำนาญที่แตกต่างกันตามพรสวรรค์ของแต่ละคน
ฉะนั้นเมื่อเปรียบเทียบความรู้ของตนกับความรู้ของผู้อื่น ก็จะสามารถได้ว่ายังไม่มากพอ ภาษิต-คำ
พังเพยนี้จึงต้องการจะสอนให้คนรู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตน

กล่าวโดยสรุป ภาษิต-คำพังเพยในหมวดนี้เน้นหนักที่การให้คติสอนใจและตักเตือนให้เห็น
ถึงสิ่งที่ควรยึดไว้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เมื่อเปรียบกับภาษิต-คำพังเพยในหมวดของการ
เห็นแถมและชมเชยแล้วจะพบว่ามีความกว่าเป็นจำนวนมาก

3.1.2.5 事理諺 (Shìlǐ yàn ภาษิต-คำพังเพยหมวดที่เกี่ยวกับหลักทำนองคลอง ธรรม)

ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้จะเน้นหนักที่หลักเหตุผลและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ร่วมกันใน
สังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแฝงไว้ด้วยปรัชญาชีวิตต่างๆ มากมาย ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้แตกต่าง
จากหมวดที่ดีตรงที่ เนื้อหาจะกล่าวถึงหลักทำนองคลองธรรมที่นอกเหนือไปจากทัศนคติด้าน

คุณธรรม ในแง่ภาษา ภาษิต-คำพังเพยจีนหมวดนี้ก็จะเน้นการสอนใจให้คนรู้ว่า “ไม่ควรทำ
อย่างไร” และ “ควรทำอย่างไร” ส่วนภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้จะเน้นการทำให้คน “รู้
จักว่าคืออะไร” และ “เข้าใจว่าคือ อะไร” (Mǎ Guófán และ Wú Zhànkūn, 1980: 148)
ตัวอย่าง

百聞不如一見，百見不如一幹。

Bǎi wén bùrú yī jiàn , bǎi jiàn bùrú yī gàn .

พัน ฟัง ไม่สู้ หนึ่ง เห็น พัน เห็น ไม่สู้ หนึ่ง ทำ

ฟังพันครั้งก็ไม่สู้หนึ่งตาเห็น เห็นพันครั้งก็ไม่สู้หนึ่งมือทำ

看花容易，绣花難。

Kàn huā róngyì , xiù huā nán .

ดู ดอกไม้ ง่าย บัก ดอกไม้ ยาก

ดูดอกไม้ง่าย บักดอกไม้ยาก

抓魚要下水，伐木要入林。

Zhuā yú yào xià shuǐ , fá mù yào rù lín .

จับ ปลา ต้อง ลง น้ำ ตัด ฝืน ต้อง เข้า ป่า

จับปลาต้องลงน้ำ ตัดฝืนต้องเข้าป่า

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสามบทข้างต้นสอนให้คนรู้จักว่า การจะลงมือทำสิ่งใด จะต้องอาศัย
ประสบการณ์โดยตรงจึงจะทราบว่า แท้ที่จริงมีอุปสรรคอะไรบ้าง

種瓜得瓜，種豆得豆。

Zhòng guā dé guā , zhòng dòu dé dòu .

ปลูก แดง ได้ แดง ปลูก ถั่ว ได้ ถั่ว

ปลูกแดงได้แดง ปลูกถั่วได้ถั่ว

沒有春風，難下秋雨。

Méiyǒu chūn fēng , nán xià qiū yǔ .

ไม่มี ฤดูใบไม้ผลิ ลม ยาก ลง ฤดูใบไม้ร่วง ฝน

ไม่มีลมในฤดูใบไม้ผลิ ก็ยากที่จะมีฝนในฤดูใบไม้ร่วง

ภาษิต-คำพังเพยสองบทข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสาเหตุและผลลัพธ์ที่สอดคล้องอย่างเป็นเหตุเป็นผล

人有失手, 馬有漏蹄。
Rén yǒu shī shǒu , mǎ yǒu lòu tí .

คน มี หาย มือ ม้า มี รั่ว ขา
คนมีพลาดมือ ม้ามีพลาดเท้า

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้ อธิบายถึงหลักเหตุผลที่ว่า “ไม่มีใครที่ไม่เคยผิดพลาดมาก่อน” ฉะนั้นเมื่อผิดพลาดแล้ว ก็ไม่ควรจะตำหนิตัวเองแต่อย่างเดียว

沒有家親, 引不來外鬼。
Méiyǒu jiā qīn , yǐn bù lái wài guǐ .

ไม่มี บ้าน ญาติ ชัก ไม่ มา นอก ผี

ถ้าไม่ใช่เพราะคนในบ้าน ก็คงไม่มีการชักนำคนเลวจากข้างนอกเข้ามาได้

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้อธิบายเปรียบเทียบให้เห็นว่า ถ้าคนในไม่เป็นไส้ศึก คนนอกก็ไม่สามารถจะมารังแกหรือรุกรานเราได้

กล่าวโดยสรุป ภาษิต-คำพังเพยในหมวดนี้ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นถึงกฎเกณฑ์ทั่วไปของสรรพสิ่งและหลักเหตุผล ดังนั้นภาษิต-คำพังเพยในหมวดนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงความหมายแฝงที่มีอยู่ในภาษิต-คำพังเพยได้เป็นอย่างดี

3.1.2.6 常識諺 (Chángshì yànภาษิต-คำพังเพยหมวดที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป)

ภาษิต-คำพังเพยหมวดเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปนี้จะกล่าวถึงความรู้ในแขนงต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ตัวอย่าง

夏走十里不黑, 冬走十里不亮。
Xià zǒu shí lǐ bù hēi , dōng zǒu shí lǐ bù liàng .

ฤดูร้อน เดิน สิบ ลี้ ไม่ มีด ฤดูหนาว เดิน สิบ ลี้ ไม่ สว่าง
ฤดูร้อนเดินสิบลี้ไม่มีด ฤดูหนาวเดินสิบลี้ไม่สว่าง

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้หมายถึง ท้องฟ้าในฤดูร้อนจะมีดซำกว่าในฤดูหนาว และในทางตรงกันข้ามท้องฟ้าในฤดูหนาวจะมีดเร็วกว่าปกติ ทำให้กลางวันในฤดูหนาวสั้นกว่ากลางคืน จึงทำให้มีดเร็ว

燕孤一時，鴈孤一世。

Yàn gū yī shí , yàn gū yī shì .

นกนางแอ่น โดดเดี่ยว หนึ่ง ขณะ ห่านป่า โดดเดี่ยว หนึ่ง ชาติ

นกนางแอ่นโดดเดี่ยวไม่นาน แต่ห่านป่าโดดเดี่ยวทั้งชาติ

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้หมายถึง เมื่อนกนางแอ่นตัวผู้หรือตัวเมียตัวใดตัวหนึ่งจากไป ไม่นานตัวที่เหลือก็สามารถหาคู่ใหม่มาแทนที่ได้ แต่ห่านป่ากลับตรงกันข้าม เมื่อตัวใดตัวหนึ่งจากไป ตัวที่เหลือก็มักจะไม่หาคู่ใหม่ จะครองตัวโดดเดี่ยวไปตลอดชีวิต

枇杷黃，醫者忙，橘子黃，醫者藏，

Pípá huáng , yīzhē máng , júzi huáng , yīzhē cáng ,

ต้นผีผา เหลือง แพทย์ งานวุ่น ต้นส้ม เหลือง แพทย์ เก็บตัว

ต้นผีผาเหลืองแพทย์งานวุ่น ต้นส้มเหลืองแพทย์เก็บตัว

蘿蔔上場，醫者還鄉。

luóbō shàng chǎng , yīzhē huán xiāng .

หัวผักกาด ออกสู่ ตลาด แพทย์ กลับ บ้านเกิด

หัวผักกาดออกสู่ตลาด แพทย์ก็เริ่มกลับบ้านเกิดเมืองนอน

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึงวิชาการแพทย์พื้นฐานทั่วไป “pípá” จะเติบโตเต็มที่ในช่วงเดือนสี่และเดือนห้า ซึ่งช่วงระยะเวลาดังกล่าวจะเป็นช่วงที่เชื้อแบคทีเรียและหนอนแพร่พันธุ์ทำให้ประชาชนเป็นโรคง่าย ดังนั้น แพทย์จึงมีงานรักษาเพิ่มขึ้น ต่อเมื่อส้มสุกและหัวผักกาดเริ่มออกสู่ตลาด ซึ่งตรงกับเดือนเก้าผู้ป่วยก็จะเริ่มน้อยลง ดังนั้นแพทย์จึงมีเวลาอยู่กับบ้านและสามารถกลับบ้านเกิดเมืองนอนได้ (Mǎ Guófán และ Wú Zhànkūn, 1980: 207)

南船北馬。

Nán chuán běi mǎ .

ใต้ เรือ เหนือ ม้า

ภาคใต้เรือ ภาคเหนือม้า

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึง สภาพการณ์เกี่ยวกับการคมนาคมที่ว่า คนทางภาคใต้ของจีนมักอาศัยเรือในการสัญจรไปมาหาสู่กัน ด้วยเหตุที่ถิ่นฐานตั้งอยู่ใกล้ๆ กับแหล่งน้ำ ในขณะที่คนทางภาคเหนือของจีน มักจะอาศัยม้าเป็นพาหนะในการเดินทาง เนื่องจากภูมิประเทศทางเหนือของจีนส่วนมากเป็นภูเขา ดังนั้นการเดินทางที่สะดวกและประหยัดเวลาที่สุดคือการขี่ม้า

กล่าวโดยสรุป ภาษิต-คำพังเพยในหมวดนี้ครอบคลุมเนื้อหามากมาย การเรียนรู้และสามารถจดจำคติต่าง ๆ ที่ได้จากภาษิต-คำพังเพยจะยิ่งทำให้เพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น

3.1.2.7 風土諺 (Fēngtǔ yǎn ภาษิต-คำพังเพยหมวดที่เกี่ยวกับท้องถิ่นนิยม)

ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทรัพยากรที่มีอยู่ประจำในแต่ละท้องถิ่น รวมถึงประเพณีความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากภาษิต-คำพังเพยในหมวดนี้ไม่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงมีเหลือมาถึงปัจจุบันเป็นจำนวนไม่มากนัก ภาษิต-คำพังเพยหมวดนี้สามารถแบ่งได้ดังนี้ คือ

ก. ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับทัศนียภาพของแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่าง

桂林 山水 甲 天下, 楊朔 山水 甲 桂林。
Guìlín¹⁷ shānshuǐ jiǎ tiānxià, Yángshuò shānshuǐ jiǎ Guìlín.

กุ้ยหลิน ทิวทัศน์ เยี่ยม ได้นภา หยางจิว ทิวทัศน์ เยี่ยม กุ้ยหลิน

ทิวทัศน์ที่กุ้ยหลินนั้นงามที่สุดในประเทศ(จีน)ทิวทัศน์ที่เซาหยางจิวงามที่สุดในกุ้ยหลิน

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึงสภาพภูเขาและลำน้ำในเมือง “ กุ้ยหลิน ” ว่าเป็นทิวทัศน์ที่งดงามไม่เป็นสองรองใคร ณ เมืองนี้มีภูเขาที่ชื่อว่า “ หยางจิว ” ที่จัดว่างดงามที่สุดในกุ้ยหลิน

¹⁷ เมืองกุ้ยหลิน เป็นเมืองที่ปลูกดอกกุ้ยฮวามากจึงได้ชื่อว่า กุ้ยหลิน เป็นศูนย์กลางทางการเมืองและวัฒนธรรม เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางการทหารของมณฑลกว่างซี (廣西 Guǎngxī) เมืองนี้มีทิวทัศน์ธรรมชาติสวยงาม เป็นเขตท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเลื่องลือ (มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง , 1989 : 261)

上有天堂，下有蘇杭。

Shàng yǒu tiāntáng , xià yǒu Sū Háng .

บน มี แดนสวรรค์ ล่าง มี ชูโจว-หังโจว

บนฟ้ามีแดนสวรรค์ โลกมนุษย์มีเมืองชูโจวและเมืองหังโจว

ภาษิต-คำพังเพยนี้กล่าวถึงความงามของทิวทัศน์เมือง “ชูโจว” และ “หังโจว” เมืองชูโจวนั้นเริ่มก่อตั้งในยุคชุน-ชิว ในขณะที่เมือง “หังโจว” เริ่มก่อตั้งในสมัยราชวงศ์ซ่ง(宋 Sòng ปีค.ศ.960-1279)นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งเป็นต้นมาความงามทางด้านทัศนียภาพของเมืองสองแห่งนี้เป็นที่กล่าวขานกันทั่วไป

ข. ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับของดีในแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่าง

湖 礦 熟 ， 天 下 足 。

Hú kuàng shú , tiān xià zú .

หูเป่ย์¹⁸ และหูหนาน¹⁹ แร่ คุ่น นภา ได้ ครบ

หูเป่ย์และหูหนานเป็นแหล่งแร่ที่อุดมสมบูรณ์

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้ กล่าวถึงแหล่งผลิตแร่ที่สำคัญของจีนคือมณฑล “หูเป่ย์” และ “หูหนาน”

¹⁸ มณฑลหูเป่ย์ (湖北省 Húběi shěng) ตั้งอยู่บนลุ่มน้ำฉางเจียง (長江 Cháng Jiāng) ตอนกลาง มีทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญ ๆ คือ ฟอสฟอรัส เหล็ก ทองแดง ยิปซัมและเกลือสินเธาว์ โดยเฉพาะแร่ยิปซัมได้ชื่อว่ามีปริมาณการผลิตมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นฐานผลิตเหล็กและเหล็กกล้าที่สำคัญของจีน (สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ, 1989 : 235)

¹⁹ มณฑลหูหนาน (湖南省 Húnán shěng) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของลุ่มน้ำฉางเจียงตอนกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่ติดทะเลสาบไท่หู (太湖 Tàihú) หูหนานได้ชื่อว่าเป็นแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่อุดมสมบูรณ์มาช้านาน จนได้รับการขนานนามว่า “เมืองโลหะมีสี” (有色的金屬城市 yǒusè de jīnshǔ chéngshì) แร่ที่สำรวจพบมี 69 ชนิด อาทิเช่น แร่ลؤلพรม มีสมิท ตะกั่ว สังกะสี ปรัชท กำมะถัน โดยเฉพาะแร่ฟลูออไรท์ที่มีปริมาณการผลิตมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ (สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ, 1989: 241)

吃在廣州，住在蘇州。

Chī zài Guǎngzhōu , zhù zài Sūzhōu .

อาหารที่กว้างโจว อยู่ที่ซูโจว

กินอาหารที่กว้างโจว ตั้งถิ่นฐานที่ซูโจว

ภษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึงมณฑล “ กวางตุ้ง ” (廣東 Guǎngdōng ซึ่งมิกวางเจาเป็นเมืองหลวงนั้น) เป็นมณฑลทางตอนใต้ของจีนว่ามีอาหารหลากหลายชนิดสามารถเลือกรับประทานได้ตามที่ชอบ เพราะที่มณฑลกวางตุ้งเป็นแหล่งรวมของอาหารนานาชาติ แต่ถ้าต้องการจะตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่มีอากาศดีก็ควรจะไปที่มณฑลเจียงซู (江蘇 Jiāngsū) เพราะเมืองซูโจวในมณฑลนี้มีต้นไม้มากและไม่ค่อยมีมลพิษ

ค. ภษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับนิสัยความเคยชินและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตัวอย่าง

四川 太陽 雲南 風，貴州 落 雨 如 過 冬。

Sīchuan²⁰ tàiyáng Yúnnán²¹ fēng , Guìzhōu²² luò yǔ rú guò dōng .

²⁰ มณฑลเสฉวน (四川 Sīchuan) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของแม่น้ำฉางเจียง (長江 Cháng Jiāng) ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน ฤดูหนาวอากาศอบอุ่น ส่วนฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนจัด จัดเป็นมณฑลที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศจีน มีที่ว่าการมณฑลตั้งอยู่ที่เมือง “ เจิงตู ” (成都 Chéngdū) (สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ, 1989: 261)

²¹ มณฑลยูนนาน (雲南 Yúnnán) ตั้งอยู่บนที่ราบสูงยูนนาน-ก๊วยโจว ภูมิอากาศมีหลายแบบเนื่องจากภูมิประเทศที่สลับซับซ้อน มีนครคุนหมิง (昆明 Kūnmíng) เป็นที่ตั้งที่ว่าการมณฑล บริเวณนี้อากาศอบอุ่นสบายตลอดปีเหมือนฤดูใบไม้ผลิ จึงได้สมญาว่า เมืองฤดูใบไม้ผลิ (秋天的城市 Qiūtiān de chéngshì) (สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ, 1989: 273)

²² มณฑลก๊วยโจว (貴州 Guìzhōu) ตั้งอยู่ทางตอนตะวันออกเฉียงของที่ราบสูงยูนนาน-ก๊วยโจว มีนครก๊วยหยาง (貴陽 Guìyáng) เป็นที่ตั้งที่ว่าการมณฑล ก๊วยโจวมีอากาศชุ่มชื้นแบบมรสุมก๊วยโจวมีอากาศชุ่มชื้นแบบมรสุมเขตร้อน มีทะเลสาบเจาไห่ (湖海 Cāohǎi) เป็นทะเลสาบที่มีชื่อเสียงในก๊วยโจว (สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ, 1992: 269)

ชื่อหวาน พระอาทิตย์ อวีนหนาน ลม กุ้ยโจว ตก ฝน เหมือน ช้าม หนาว
 เสอวนพระอาทิตย์ ยูนนานลม กุ้ยโจวฝนตกเหมือนเข้าสู่ฤดูหนาว
 ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นดังนี้ มณฑล
 “เสอวน” อากาศค่อนข้างร้อน ในขณะที่มณฑล “ยูนนาน” ลมค่อนข้างแรงและ
 มณฑล “กุ้ยโจว” ในฤดูฝนอากาศจะเย็นเหมือนอยู่ในฤดูหนาว

四季皆四夏，一雨變成秋。

Sì jì jiē sì xià , yī yǔ biànchéng qiū .

สี่ ฤดู ล้วน สี่ ร้อน หนึ่ง ฝน เปลี่ยน เป็น ฤดูใบไม้ร่วง

สี่ฤดูล้วนแต่ร้อน พอฝนตกก็เปลี่ยนเป็นฤดูใบไม้ร่วงทันที

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึงภูมิอากาศที่มีลักษณะเด่นของมณฑล “ไหหลำ”

(海南 Hǎinán) ว่าในหนึ่งปีจะมีแต่ฤดูร้อนเท่านั้น ทว่าเมื่อใดที่ฝนตก อากาศก็จะเริ่มเย็นลง
 เหมือนอยู่ในฤดูใบไม้ร่วงทันที

昆明市一大怪，不放辣子不作菜。

Kūnmíng shì yī dà guài , bú fàng làzi bú zuòcài .

คุนหมิง เมือง หนึ่ง มาก แปลก ไม่ ใส่ พริก ไม่ ทำอาหาร

เมืองคุนหมิงมีเรื่องแปลก จะไม่ทำอาหารโดยไม่ใส่พริก

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึง นิสัยในการรับประทานอาหารของชาวเมืองคุนหมิง เมืองหลวง
 ของมณฑลยูนนานว่า มีนิสัยชอบรับประทานอาหารที่มีรสเผ็ดทั้งนี้เป็นเพราะคุนหมิงตั้งอยู่สูงกว่า
 ระดับน้ำทะเลมากส่งผลให้อากาศในหนึ่งปีเป็นฤดูใบไม้ผลิตลอดทั้งปีฝนตกชุก อากาศชื้น การรับ
 ประทานพริกจะช่วยป้องกันโรคต่างๆที่เกิดจากความชื้นได้ (Mǎ Guófán และ Wú Zhànkūn, 1980:
 197)

南甜北咸，東辣西酸。

Nán tián běi xián , dōng là xī suān .

ใต้ หวาน เหนือ เค็ม ตะวันออก เผ็ด ตะวันตก เปรี้ยว

คนใต้ชอบหวาน คนเหนือชอบเค็ม คนตะวันออกชอบเผ็ด คนตะวันตกชอบเปรี้ยว

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้กล่าวถึง รสนิยมในอาหารรสต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น เช่น ชาวจีนทางตอนใต้มักจะชอบอาหารรสหวาน ซึ่งต่างกับชาวจีนทางตอนเหนือที่ชอบรสเค็ม ส่วนชาวจีนทางด้านตะวันออกมักจะชอบรสเผ็ด และชาวจีนทางด้านตะวันตกก็ชอบอาหารที่มีรสเปรี้ยว

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าเนื่องจากความกว้างใหญ่ไพศาลของประเทศจีน ทำให้มีลักษณะทางธรรมชาติที่แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่นจึงทำให้เกิดความแตกต่างเกี่ยวกับนิสัยความเคยชินในด้านการดำเนินชีวิตที่แตกต่างหลากหลายกันไป ดังนั้นภาษิต-คำพังเพยในหมวดนี้จึงเป็นเหมือนกระจกเงาสະท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตรวมถึงนิสัยความเคยชินของคนแต่ละท้องถิ่นในประเทศจีนได้เป็นอย่างดี

3.1.2.8 修辭諺 (Xiūcí yán ภาษิต-คำพังเพยหมวดเบ็ดเตล็ด)

เนื่องจากภาษิต-คำพังเพยจีนนั้นมีจำนวนมากมายการจะจัดหมวดหมู่ให้ได้ครบตามจำนวนภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีอยู่ทั้งหมดจึงเป็นเรื่องยาก ดังนั้นภาษิต-คำพังเพยจีนในหมวดนี้จึงเป็นการรวมภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีได้จัดอยู่ในเจ็ดประเภทข้างต้นเข้าไว้ด้วยกันส่วนใหญ่ภาษิต-คำพังเพยในหมวดนี้จะเน้นหนักที่การบรรยายถึงสภาพ ลักษณะเด่นและระดับของสรรพสิ่งต่างๆ ตัวอย่าง

嘴裏甜如蜜，心裏辣似姜。

Zuǐ li tián rú mì , xīn li là sì jiāng .

ปาก ใน หวาน เหมือน น้ำผึ้ง ใจ ใน เผ็ด เหมือน ขิง

ปากหวานเหมือนน้ำผึ้ง ใจเผ็ดเหมือนขิง

嘴裏阿彌陀佛，心裏毒蛇窩。

Zuǐ li ā mí tuó fó , xīn li dú shé wō .

ปาก ใน อมิตพุทธ ใจ ใน พิษ งู รัง

ปากก็ท่องอมิตพุทธ แต่ใจกลับเป็นรังงูพิษ

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทนี้กล่าวถึงคนที่หน้าไหว้หลังหลอกต่อหน้าก็ทำเป็นดี แต่จิตใจ

นั้นชั่วร้าย

按下葫蘆起來瓢。

Àn xià húlu qǐlái piāo.

กดลง น้ำเต้า ขึ้นมา ลอย

กดน้ำเต้าลงแต่ยังลอยน้ำขึ้นมา

ภษิต-คำพังเพยบทนี้หมายถึง เรื่องราวยังไม่ทันแก้ไข ก็กลับมีปัญหาลึกลับเข้ามาอีก

吃曹操的飯，作劉備的事。

Chī Cáo Cāo²³ de fàn, zuò Liú Bèi²⁴ de shì.

กิน โจโฉ ของ อาหาร ทำ เล่าปี่ ของ เรื่อง

กินอาหารของโจโฉ แต่ทำงานให้กับเล่าปี่

ภษิต-คำพังเพยบทนี้ หมายถึง การอาศัยอยู่กับคนหนึ่งแต่กลับไปรับใช้อีกคนหนึ่ง ทั้ง โจโฉและเล่าปี่ต่างเป็นบุคคลในวรรณกรรมแนวประวัติศาสตร์เรื่อง สามก๊ก เป็นผู้นำของแคว้นสองแคว้นที่มีความขัดแย้งกัน ดังนั้นภษิต-คำพังเพยบทนี้จึงเปรียบเทียบการทรยศหักหลังต่อผู้มีพระคุณโดยนำเอาโจโฉและเล่าปี่มาเปรียบเทียบ

²³ โจโฉ เป็นตัวละครเอกตัวหนึ่งในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง “สามก๊ก” (三國演義 Sānguó Yǎnyì) ปลายสมัยตงฮั่น (ราวปี 25 ก่อนคริสตกาล) บ้านเมืองเกิดศึกสงครามขึ้น โจโฉอาศัยความสามารถทางด้านทหารขยายอำนาจของตน และเริ่มสถาปนาอำนาจบริเวณจีนทางตอนเหนือ โจโฉจัดว่าเป็นนักการทหารที่ยอดเยี่ยม นอกจากนี้ยังมีความสามารถในด้านวรรณคดีอีกด้วย เมื่อโจโฉเสียชีวิตลูกชายที่ชื่อ “โจผี” (曹丕 Cáo Pī) ก็ได้เป็นผู้ครองแคว้นเว่ยสืบต่อไป โจโฉได้รับสมญานามว่า “เว่ย อู่ ดี” (魏武帝 Wèi Wǔ Dì) ในเวลาต่อมา (Hú Shàoxiāng, 1992: 1)

²⁴ เล่าปี่ เป็นตัวละครเอกตัวหนึ่งในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง “สามก๊ก” เป็นเชื้อสายในกษัตริย์ราชวงศ์ฮั่น ปลายสมัยฮั่น (ปี 206 ก่อน ค.ศ.) เข้าร่วมกลุ่มทหารโจ๊กนำโดย หลีเจี้ยนอานที่ 12 ได้เชิญ “จูถัดเหลียง” มาเป็นที่ปรึกษาส่วนตัว และในปีเจี้ยนอานที่ 23 สามารถครอบครองพื้นที่ภาคกลางของจีนได้สำเร็จ สถาปนาเมืองหลวงที่แคว้นอู่ 蜀 Shǔ (มณฑลเสฉวนในปัจจุบัน) ค.ศ.223 ป่วยเป็นโรคและเสียชีวิตในที่สุด ได้รับสมญานามว่า “หลิว เซียน จู” 劉先祖 Liú Xiān Zhǔ (Hú Shàoxiāng, 1992: 229)

吃五穀想六穀。

Chī wǔ gǔ xiǎng liù gǔ.

กินห้า ธัญพืช คิด หก ธัญพืช

กินห้าธัญพืช คิดกินหกธัญพืช

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้ หมายถึง ระดับความต้องการที่ไม่รู้จักสิ้นสุดของมนุษย์ เมื่อได้กินธัญพืชห้าชนิดแล้ว ยังคิดที่จะกินให้ได้หกชนิดนั่นก็คือ ต้องการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

3.2 กลวิธีการใช้ภาษาในภาษิต-คำพังเพยจีน

กลวิธีการใช้ภาษาในภาษิต-คำพังเพยจีนนั้นมีความหลากหลายมากที่เป็นเช่นนี้เพราะเนื้อหาที่มีอยู่มากมายในภาษิต-คำพังเพยจีนทำให้เกิดกระบวนการเลือกสรรภาษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความหมายที่ต้องการจะสื่อกลวิธีการใช้ภาษาในภาษิต-คำพังเพยจีนประกอบด้วย อุปมาโวหาร อุปลักษณ์โวหาร บุคลาธิษฐาน การเขียนแนวตลกขบขัน การกล่าวเกินจริง การใช้คำพ้องเสียงมาแทนที่กัน การเปรียบเทียบเห็นภาพ การกล่าวซ้ำไปซ้ำมา และบรรยายโวหารรวมทั้งสิ้น 9 กลวิธีดังนี้

3.2.1 比喻 (Bǐyù อุปมาโวหาร)

การนำเอาสิ่งต่างกันสองสิ่งมาเปรียบเทียบกันเป็นกลวิธีที่ใช้มากที่สุดกลวิธีหนึ่งในภาษิต-คำพังเพยจีน เพราะความเปรียบจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงความหมายที่จะสื่อได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่นำมาเปรียบและสิ่งที่ต้องการจะเปรียบเทียบ กลวิธีการเปรียบเทียบโดยใช้อุปมาโวหารในภาษิต-คำพังเพยจีนสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทดังนี้

ก. 明喻 (Míngyù) คือ การเปรียบเทียบโดยใช้คำแสดงความเปรียบ เช่น คำว่า เหมือน คล้าย คล้ายคลึงกับ ตัวอย่าง

時間好似東流水，只見流去不流回。

Shíjiān hàosì dōng liú shuǐ , zhǐ jiàn liú qù bù liú huí .

เวลาเหมือน ตะวันออก สายน้ำ เพียง เห็น ไหล ไป ไม่ ไหล กลับ

เวลาเหมือนสายน้ำที่ไหลไปทางทิศตะวันออก เห็นเพียงไหลไปไม่ไหลกลับ

เวลาเป็นสิ่งมีค่า ควรถนอมเอาไว้

病來如山倒，病去如抽絲。

Bìng lái rú shān dǎo , bìng qù rú chōu sī .

โรค มา เหมือน ภูเขา ล้ม โรค ไป เหมือน สาว ไหม

โรครมาเร็วมากเหมือนภูเขาล้ม โรคไปช้ามากเหมือนสาวไหม

ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ

ความเจ็บไข้ได้ป่วยนั้นมาเร็วเหมือนเวลาภูเขาล้ม แต่เวลาจะหายนั้นช้ามาก เหมือนกับ
การค่อย ๆ สาวไหมทีละเส้น ๆ เพราะฉะนั้น ความไม่มีโรคจึงเป็นลาภอันประเสริฐ

没有知識的生活，就像没有香味的玫瑰花。

Méiyǒu zhīshì de shēnghuó , jiù xiàng méiyǒu xiāngwèi de méiguìhuā .

ไม่มี ความรู้ ที่ ชีวิต ก็ เหมือน ไม่มี กลิ่นหอม ของ ดอกกุหลาบ

ชีวิตที่ไม่มีความรู้ก็เหมือนดอกกุหลาบที่ไม่มีกลิ่นหอม

ความรู้เป็นสิ่งที่มีความ

จากตัวอย่างภาษิต-คำพังเพยจีนข้างต้น จะเห็นได้ชัดเจนว่า míngyù นั้น โดยมากจะปรากฏคำว่า hǎosì , rú , xiàng เป็นต้น ซึ่งการใช้คำเหล่านี้จะทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพอันเนื่องมาจากการเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน

ข. 暗喻 (Ànyù) คือ การเปรียบเทียบโดยไม่ใช้คำบางความเปรียบเทียบ ตัวอย่าง

星多天空亮，人多智慧廣。

Xīng duō tiānkōng liàng , rén duō zhìhuì guǎng .

ดาว มาก ท้องฟ้า สว่าง คน มาก ความรู้ กว้าง

ดาวมากท้องฟ้าสว่าง คนมากความรู้กว้าง

หลายหัวดีกว่าหัวเดียว

謊言怕真理，黑暗怕陽光。

Huāngyán pà zhēnlǐ , hēi'ǎn pà yángguāng .

คำลวง กลัว ความจริง ความมืดมน กลัว แสงสว่าง

คำลวงกลัวความจริง ความมืดมนกลัวแสงสว่าง

ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย

จากภษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้น จะเห็นได้ว่า ànyù นั้นประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นความเปรียบ(yùtǐ 喻體)กับส่วนที่ต้องการจะเปรียบ(běntǐ 本體)โดยทั่วไป “yùtǐ” มักจะอยู่ในประโยคหน้าและ “běntǐ” มักอยู่ในประโยคหลังเช่นในภษิต-คำพังเพยบทแรกนั้น ส่วนที่เป็นความเปรียบคือ xīng duō tiān kōng liàng ซึ่งจะอยู่ส่วนหน้าของประโยค (běntǐ)และ ส่วนที่เป็นสิ่งที่ต้องการเปรียบคือ réng duō zhìhuì guāng จะอยู่ส่วนหลังของประโยค(yùtǐ)หรือใน ภษิต-คำพังเพยบทที่สองจะมี huāngyán pà zhēnlǐ เป็นส่วนที่เป็นความเปรียบซึ่งปรากฏในส่วน หน้าของประโยค(běntǐ)และมีhēiàn pà yángguāng ซึ่งปรากฏในส่วนท้ายประโยคเป็นส่วนที่ ต้องการจะเปรียบ (yùtǐ) ทว่าในบางครั้งส่วนที่ต้องการจะเปรียบอาจจะอยู่หน้าส่วนที่เป็นความ เปรียบได้ ตัวอย่าง

人是衣服，馬是鞍。

Rén shì yīfu , mǎ shì ān .

คน คือ อภรณ์ ม้า คือ อาน

คนคืออภรณ์ ม้าคืออาน

ไถ่ถามเพราะชน คนถามเพราะแต่ง

ภษิต-คำพังเพยบทข้างต้นประกอบด้วย réng shì yīfu ซึ่งเป็นส่วนที่ต้องการจะเปรียบ (běntǐ)แต่ปรากฏอยู่ในประโยคหน้า และ mǎ shì ān เป็นส่วนที่เป็นความเปรียบ (yùtǐ) แต่ปรากฏ อยู่ในประโยคหลัง ภษิต-คำพังเพยแบบ ànyù มักจะปรากฏคำว่า “shì” (是) ดังในภษิต- คำพังเพยที่ว่า “réng shì yīfu , mǎ shì ān” นี้

ค. 借喻 (jièyù)เป็นการเปรียบเทียบซึ่งนิยมใช้กันมาก การเปรียบเทียบวิธีนี้จะไม่กล่าว ถึงสิ่งที่เปรียบเทียบออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน รวมทั้งไม่มีคำบ่งแสดงความเปรียบ แต่จะนำเอา สิ่งที่ต้องการเปรียบมารวมไว้ในสิ่งที่ต้องการจะเปรียบ ตัวอย่าง

癩蛤蟆想吃天鵝肉。

Lāiháma xiǎng chī tiān'é ròu .

คางคก คิด กิน ห่านฟ้า เนื้อ

คางคกคิดกินเนื้อห่านฟ้า

หมาวัดริเด็ดดมดอกฟ้า

睡着的鸟容易射中。

Shuìzhāo de niǎo róngyì shè zhòng .

นอนหลับ ที่ นก ง่าย ยิ่ง โดน

นกที่นอนหลับโดนยิงง่าย

ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย

大海 哪 能 没有 浪 。

Dàhǎi nǎ néng méiyǒu làng .

มหาสมุทร ไหน สามารถ ไม่มี คลื่น

มหาสมุทรไหนสามารถไม่มีคลื่น

ไม่มีอะไรที่ไม่มีอุปสรรค

ภาษิต—คำพังเพยทั้งสามบทข้างต้น แสดงให้เห็นถึงกลวิธีการเปรียบเทียบที่ทำให้ผู้

อ่านเกิดกระบวนการเชื่อมโยงจากสิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ต้องการจะเปรียบ เช่น ในตัว
อย่างแรก นำ “lǎihǎma” (คางคก) ซึ่งเปรียบได้กับคนที่มีความดีด้อยต่ำ มาเปรียบ
เทียบกับ “tiǎo’ é” ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งที่สูงค่าและสูงศักดิ์กว่า เป็นต้น การเปรียบเทียบ
เปรียบด้วยวิธีนี้มีจุดเด่นที่สำคัญคือทำให้ภาษิต—คำพังเพยจีนมีความหมายแฝงที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เนื่องจากกลวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมาโวหารสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงสิ่งที่
ต้องการจะเปรียบได้เป็นอย่างดียิ่งไปกว่านั้นกลวิธีนี้ยังสามารถนำไปใช้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือ
สิ่งที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนดังนั้นอุปมาโวหารจึงเป็นโวหารที่มีปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดใน
ภาษิต—คำพังเพยจีน

3.2.2 借代 (jièdài อุปลักษณะโวหาร)

อุปลักษณะโวหารในภาษิต—คำพังเพยจีนคือ กลวิธีที่ไม่กล่าวถึงสิ่งที่ต้องการจะเปรียบ
ออกมาโดยตรง เป็นการนำเอาสิ่งหนึ่งมาแทนที่อีกสิ่งหนึ่ง (A แทน B) ซึ่งสิ่งที่นำมาแทนที่
นี้ต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการจะเปรียบกล่าวคือสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดการเชื่อมโยง
ระหว่างความสัมพันธ์ของทั้งสองสิ่งนั้นฉะนั้นสิ่งที่นำมาใช้แทนที่จะต้องมีลักษณะเด่นเฉพาะตัว
มีเอกลักษณ์ในตัวเอง โดยทั่วไปกลวิธีนี้มักจะอาศัยการแทนที่โดยการพิจารณาจากบริบทนั้นๆ
อุปลักษณะโวหารในภาษิต—คำพังเพยจีนสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทดังนี้

ก. 以部分代整體 Yǐbùfèn dài zhěngtǐ การนำเอาบางส่วนมาแทนที่สิ่ง
นั้นๆ ทั้งหมด ตัวอย่าง

衆人的舌頭，能把高山說倒。
Zhòng rén de shé tóu , néng bǎ gāo shān shuō dǎo .

มวลชน ของ ลิ้น สามารถ นำ สูง ภูเขา พูด ล้ม

ลิ้นของมวลชน สามารถพูดให้ภูเขาที่สูงล้มได้

กล่าวถึงอำนาจของคำพูดว่าสามารถทำให้ภูเขาสูงนั้นล้มลงได้

衆人的嘴唇，能把大海說干。
Zhòng rén de zuǐ chún , néng bǎ dà hǎi shuō gān .

มวลชน ของ ริมฝีปาก สามารถ นำ มหาสมุทร พูดแห้ง

ริมฝีปากของมวลชน สามารถพูดให้มหาสมุทรแห้งได้

กล่าวถึงอำนาจของคำพูดว่าสามารถทำให้น้ำในมหาสมุทรแห้งได้

ทั้งคำว่า “ shé tóu ” (ลิ้น) และคำว่า “ zuǐ chún ” (ริมฝีปาก) ล้วนแต่เป็นสิ่งที่
นำมาแทนที่คำว่า “ ปาก ” ทั้งลิ้นและริมฝีปากต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของอวัยวะ “ ปาก ”

ข. 以具體代抽象 Yǐjùtǐ dài chōuxiàng การนำเอาสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาแทนที่
สิ่งที่เป็นนามธรรม ตัวอย่าง

寧作螞蟻腿，不作麻雀嘴。
Níng zuò mā yǐ tuǐ , bú zuò má què zuǐ .

ยอม เป็น มด เท้า ไม่ เป็น นกกระจอก ปาก

ยอมเป็นทำมดดีกว่าไปเป็นปากนกกระจอก

ยอมเป็นคนทำงานดีกว่าคนที่กินแรงงาน

只見別人眉毛短，不見別人頭髮長。
Zhǐ jiàn bié rén méi máo duǎn , bú jiàn bié rén tóu fà cháng .

เพียง เห็น คนอื่น ขนคิ้ว สั้น ไม่ เห็น คนอื่น ผม ยาว

กาชี้รดหัวตัวเองมองไม่เห็น

จากประโยคภາษิต-คำพังเพยตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แต่ละประโยคนำสิ่งที่ป็นรูปธรรมมาแทนที่สิ่งที่เป็นนามธรรม ดังเช่นประโยคแรกใช้คำว่า “mǎ yǐ tuī” มาแทนที่คนที่ขยันทำงานและใช้คำว่า “má qiè zǔ” แทนที่คนที่ดีแต่พูดไม่ยอมทำ ประโยคที่สองใช้คำว่า “mèi máo duǎn” มาแทนที่ข้อเสีย ข้อบกพร่อง และคำว่า “tóu fā cháng” มาแทนที่ข้อดี จุดเด่น เป็นต้น

ค. 以个别代一般 Yǐ gè bié dài yì bān นำเอาลักษณะเด่นเฉพาะมาแทนที่สิ่งทั่วไป ตัวอย่าง

人多出韓信，深山出李逵。

Rén duō chū Hán Xìn, shēn shān chū Lǐ Kuí.

คนมาก กำเนิด หานซิน ลึก ป่า กำเนิด หลี่ซุย

คนมากกำเนิดหานซิน ป่าลึกกำเนิดหลี่ซุย

三個臭皮匠，合成諸葛亮。

Sān gè chòu pí jiàng, hé chéng Zhū gé Liàng.

สาม คน ช่างเครื่องหนังสามมัญ รวมเป็น จุกัดเหลียง

ช่างเครื่องหนังสามมัญสามคนรวมกันเป็นจุกัดเหลียง

จากตัวอย่างภาษิต-คำพังเพยทั้งสองบทข้างต้นจะเห็นได้ชัดเจนว่าทั้ง Hán Xìn และ Zhū gé Liàng ต่างก็เป็นชื่อบุคคลที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์จีนบุคคลสองท่านนี้เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นผู้รอบรู้กล่าวคือ Hán Xìn เป็นตัวละครในเรื่อง 楚霸王 (Chǔ bà wáng จ้อปาอ๋อง) เป็นแม่ทัพที่มีความชำนาญในด้านการรบ จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็น “ยอดนักรบ” ในขณะที่ Zhū gé Liàng เป็นตัวละครหนึ่งในวรรณกรรมเรื่อง 三國演義 (Sānguó Yǎnyì สามก๊ก) เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในทุกๆ ด้าน จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็น “ผู้หยั่งรู้ดินฟ้า” ส่วน Lǐ Kuí เป็นตัวละครตัวหนึ่งในเรื่อง สามก๊ก เป็นตัวแทนของความมูทะลุ ดุดัน เป็นต้น

ง. 雙重借代 Shuāng chóng jiè dài การแทนที่สองชั้นคือ การใช้คำที่เป็นรูปธรรมมาสื่อถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมที่มีความหมายเชื่อมโยงถึงกันได้ ตัวอย่าง

寧跟紅臉打一架，不跟白臉說句話。

Níng gēn hóng liǎn dǎ yī jià , bù gēn bái liǎn shuō jù huà .

ยอม กับ แดง หน้า ตี หนึ่ง ทะเลาะ ไม่ กับ ขาว หน้า พูด หนึ่ง คำ

ยอมทะเลาะกับคนหน้าแดงดีกว่าพูดกับคนหน้าขาว²⁵

“ hóngliǎn ” และ “ bái liǎn ” ในที่นี้มีได้มีความหมายว่า “ หน้าแดง ” หรือ “ หน้าขาว ” หากแต่นำมาแทนที่ “ คนที่หน้าแดง ” และ “ คนที่หน้าขาว ” ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบการนำลักษณะพิเศษมาแทนที่สิ่งที่ต้องการจะสื่อโดยการแทนที่ถึงสองชั้น กล่าวคือใช้ “ hóngliǎn ” แทนอุปนิสัยตรงไปตรงมาในขณะที่ “ bái liǎn ” แทนอุปนิสัยหลอกลวง คดโกง กลวิธีการเช่นนี้ทำให้ความหมายของภาษาพูด-คำพังเพยลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

3.2.3 親切的擬人 (Qīnqiè de nǐrén บุคลาธิษฐาน)

บุคลาธิษฐานในภาษาพูด-คำพังเพยจีนคือการนำเอาสิ่งที่ไม่มีชีวิตและสิ่งมีชีวิตที่นอกเหนือจากมนุษย์มาใช้ในการเปรียบเทียบโดยทำให้สิ่งเหล่านั้นสามารถมีอากัปกริยาเหมือนกับคนได้ ไวยากรณ์นี้ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วม รู้สึกมีชีวิตชีวาไปกับสิ่งที่ภาษาพูด-คำพังเพยต้องการจะสื่อมากขึ้น ตัวอย่าง

太陽早發笑，大雨淋破廟。

Tàiyáng zǎo fāxiào , dà yǔ lín pò miào .

อาทิตย์เช้า เบิกยิ้ม หน้า ผ่น ชื้น พัง วัด

อาทิตย์เบิกยิ้มแต่เช้า ผ่นตกหนักพังวัด

พระอาทิตย์ขึ้นเร็ว ผ่นก็จะตกหนัก

穀子生得乖，無水不懷胎。

Gǔzi shēng de guāi , wú shuǐ bù huáitāi .

เมล็ด เกิด ได้ ง่าย ไม่มี น้ำ ไม่ เกิด

²⁵ ในอุปการจีนนั้น การทวนหน้าด้วยสีสันที่แตกต่างกันย่อมแสดงถึงลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน เป็นต้นว่า การทวนหน้าสีแดงหมายถึงว่า คนผู้นั้นมีจิตใจซื่อตรง การทวนหน้าสีขาวหมายถึงว่า คนผู้นั้นรักความยุติธรรม การทวนหน้าสีเขียวหมายถึงว่า คนผู้นั้นเป็นคนโกหกหลอกลวง การทวนหน้าสีเหลืองหมายถึงว่า คนผู้นั้นดูร้าย หรือการทวนหน้าสีเขียวหมายถึงว่า คนผู้นั้นมีความสามารถทางด้านการศึกษา เป็นต้น (Zhào Mènglín, 1997: 14)

เมล็ดเกิดได้ง่าย ไม่มีน้ำก็ไม่เกิด
เมล็ดจะเติบโตได้ดีเพราะมีน้ำที่เพียงพอ

雷雨先唱歌，有雨都不多。
Léi yǔ xiān chàngē , yǒu yǔ dōu bù duō .

ฟ้าผ่า ฝน ก่อน ร้องเพลง มี ฝน ล้วน ไม่ มาก
ฟ้าผ่าก่อนฝนร้องเพลง มีฝนล้วนไม่มาก
ถ้ามีฟ้าผ่าก่อนฝนตก ฝนจะตกไม่หนัก

จากตัวอย่างภาษิต-คำ พังเพยทั้งสามบทข้างต้นจะพบว่า “fāxiào huáitāi chàngē ” ล้วนแต่เป็นอากัปกริยาของมนุษย์ ทว่าเมื่อนำมาใช้ในภาษิต-คำพังเพยเหล่านี้ก็ทำให้สิ่งต่างๆ ดูราวกับมีชีวิตขึ้นมาข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือบุคคลาธิษฐานในภาษิต-คำพังเพยจีนส่วนมากจะพบในหมวดที่เกี่ยวกับการผลิต (ดูที่ 3.1.1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับฤดูกาลผลิต นอกจากนี้ยังมักจะปรากฏอยู่ในหมวดสภาพดินฟ้าอากาศดังในตัวอย่างที่ 3 และ 4 (ดูที่ 3.1.2) ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติกับผลผลิตทางการเกษตรซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กัน สิ่งสองสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ชาวนามีความกังวลเป็นอย่างมากจึงสะท้อนออกมาให้เห็นทางภาษิต-คำพังเพย

3.2.4 轻松的幽默 (Qīngsōng de yōumò แนวตลกขบขัน)

กลวิธีนี้มักจะปรากฏในภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเน้นที่การเสียดสีประชดประชัน โดยพูดถึงความดี-ชั่ว ความถูก-ผิดที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่มีต่อความจอมปลอมความเลวร้ายในสังคมและพร้อมที่จะต่อสู้กับสิ่งเหล่านั้น โดยอาศัยกลวิธีกรเขียนในแนวตลกขบขันเพื่อทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความรู้สึกเสียดสีและประชดประชันสังคมในอดีต ตัวอย่าง

死猪不怕开水烫。
Sǐ zhū bú pà kāi shuǐ tàng .

ตาย หมู ไม่ กลัว เดือด น้ำ ลวก
หมูที่ตายแล้วไม่กลัวน้ำร้อนลวก
ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากจะช่วยเหลือ

禿子 不要笑和尚，脫了帽兒就一樣。

Tūzi búyào xiào héshang, tuō le màoer jiù yíyàng.

คนหัวล้าน อย่า หัวเราะเยาะ พระ ถอด แล้ว หมวก ก็ เหมือนกัน

คนหัวล้านอย่าหัวเราะเยาะพระ ถอดหมวกแล้วก็เหมือนกัน

ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง

魚 找 魚， 蝦 找 蝦， 烏龜 找 癩蛤蟆。

Yú zhǎo yú, xiā zhǎo xiā, wūguī zhǎo làiháma.

ปลา หา ปลา กุ้ง หา กุ้ง เต่า หา คางคก

ปลาหาปลา กุ้งหากุ้ง เต่าหาคางคก²⁶

เป็นคนเช่นไรก็จะคบค้ากับคนที่มีลักษณะนิสัยเช่นนั้น

嘴 上 叫 哥 哥， 腰 裏 摸 家 伙。

Zuǐ shàng jiào gēgē, yāo li mō jiāhuǒ.

ปาก บน เรียก พี่ชาย เหว ใน คล้า ดาบ

ปากเรียกพี่ชาย แต่ก็คล้าดาบตรงเอว

ปากหวานกันเปรี้ยว

จากภาษิต-คำพังเพยทั้งสี่บทข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความหมายแฝงที่ต้องการจะสื่อล้วนแต่เป็นแนวการเสียดสี ประชดประชันทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องหมายบ่งชี้ถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่มีต่อความถูก-ผิด และความดี-ชั่ว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.2.5 誇張 (Kuāzhāng การกล่าวเกินจริง)

การกล่าวเกินจริงจัดเป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้มากวิธีหนึ่งในภาษิต-คำพังเพยจีนกลวิธีนี้ อาศัยการนำเอาลักษณะเด่นบางประการของสิ่งที่ต้องการจะสื่อมาบรรยายให้เกิดภาพโดยการขยายความ ย่อส่วน หรือเน้นหนัก เป็นผลให้สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบมีความเกินจริง ตัวอย่าง

²⁶ ศาสตราจารย์ หมิ่น ไค เตอ แห่งคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยปักกิ่งกล่าวว่า ในทัศนคติของชาวจีนแล้ว คางคกจัดเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นจึงนำคางคกมาใช้ในการเปรียบกับนิสัยของคนที่ไม่ดี

三人同心，黃土變成金。

Sān rén tóng xīn , huáng tǔ biànchéng jīn .

สาม คน ร่วม ใจ เหลือง ดิน เปลี่ยนเป็น ทอง

สามคนร่วมใจ ดินเหลืองเปลี่ยนเป็นทอง

สามัคคีคือพลัง

繩割木頭斷，水滴石頭穿。

Shéng kǔ mùtóu duàn , shuǐ dī shítóu chuān .

เชือก เลื่อย ไม้ ขาด น้ำ หยด หิน กร่อน

เชือกเลื่อยไม้ขาด น้ำหยดหินกร่อน

น้ำหยดลงหินหินยังกร่อน

一粒入地，萬粒歸倉。

Yī lì rù dì , wàn lì guī cāng .

หนึ่ง เมล็ด ลง พื้น หนึ่งหมื่น เมล็ด กลับ ทุ่ง

หนึ่งเมล็ดลงพื้น หนึ่งหมื่นเมล็ดกลับทุ่ง

การลงทุนที่ได้ผลตอบแทนมหาศาล

อาจกล่าวได้ว่า การกล่าวเกินจริงที่ปรากฏในภาษาจีน-คำพังเพยจีนนั้น มีจำนวนมากพอๆ กับจำนวนภาษาจีน-คำพังเพยที่ใช้อุปมาโวหาร ทว่าข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือ พรรณนาโวหารที่กล่าวเกินจริงนี้มักจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “หลักความเป็นจริง” มิใช่เป็นเพียงความเปรียบที่กล่าวขึ้นอย่างลอยๆ ดังนั้น เมื่ออ่านโวหารชนิด นี้แล้ว ไม่เพียงแต่จะทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม หากยังทำให้รู้สึกถึงความเป็นธรรมชาติของภาษาและเกิดความทรงจำที่ลึกซึ้งอีกด้วย

3.2.6 雙關 (Shuāngguān การใช้คำพ้องเสียงมาแทนที่กัน)

กลวิธีการใช้ภาษาชนิดนี้ส่วนใหญ่มักจะปรากฏอยู่ในคำกลอนจัดเป็นลักษณะเด่นทางด้านการใช้ภาษาอย่างหนึ่งของจีน วิธีนี้จะนำเอาคำที่มีเสียงเหมือนกัน (คำพ้องเสียง) แต่มีความหมายต่างกันมาใช้แทนที่กัน ตัวอย่าง

東邊日出西邊雨，道是無晴却有晴。

Dōngbiān rì chū xībiān yǔ, dào shì wú qíng què yǒu qíng.

ฝั่งตะวันออก พระอาทิตย์ ขึ้น ฝั่งตะวันตก ฝน พุด ไม่มี ความสว่าง กลับ มี

ความสว่าง

ฝั่งตะวันออกพระอาทิตย์ขึ้น ฝั่งตะวันตกมีฝน กล่าวว่ามีไม่มีความสว่างแต่กลับ

มีความสว่าง

講情又說理，打破沙鍋壘到底。

Jiǎng qíng yòu shuō lǐ, dǎ pò shāguō wèi dào dǐ.

พูด ความรู้สึก ยัง พูด เหตุผล ดี แดก หม้อดิน ร้าว ถึง กัน

พูดถึงความรู้สึกยังพูดถึงเหตุผล ดีหม้อดินให้แตกร้าวจนถึงกัน

但將冷眼觀螃蟹，看你橫行到幾時。

Dàn jiāng lěng yǎn guān pángxiè, kàn nǐ héng xíng dào jǐshí.

แต่ เอา เย็น ตา มอง ปู มอง แหะ ขวาง เดิน ถึง เมื่อใด

ขอเฝ้ามองการเดินของปู ดูซิว่าเจ้าเดินขวางต่อไปได้สักกี่น้ำ

คำว่า “qíng” (晴) ในภษิต—คำพังเพยบทแรกมีเสียงพ้องกับ “qíng” (情)

ทว่าแตกต่างกันตรงความหมายโดยที่ “晴” qíng หมายถึงท้องฟ้าแจ่มใสในขณะที่ “情” qíng หมายถึงความรักอารมณ์และความรู้สึกดังนั้นภษิต—คำพังเพยบทนี้จึงอาศัยเสียงที่พ้องกัน ทำให้ผู้อ่านหลงไปนึกถึงคำว่า “情” ที่มีความหมายว่า ความรัก อารมณ์และความรู้สึกจึงทำให้เกิดภาพอันเกิดจากกลวิธีการใช้คำพ้องเสียงมาแทนที่กันส่วนคำว่า “wèn” (問) ในภษิต—คำพังเพยบทที่สองออกเสียงเหมือนกับคำว่า “wèn” (問) ที่เขียนต่างกัน “問” หมายถึง การถามและ “壘” หมายถึง รอยร้าว ดังนั้นภษิต—คำพังเพยบทนี้จึงใช้คำว่า “壘” ซึ่งหมายถึงรอยร้าวและออกเสียงว่า “wèi” มาแทนที่เพื่อสื่อให้ผู้อ่านนึกถึงคำว่า “問” (Mǎ Guófán และ Wǔ Zhànkūn, 1980: 57) ในภษิต—คำพังเพยบทที่สาม คำว่า “héngxíng” (橫行) กับ “héngxíng” (橫行) ต่างก็ออกเสียงเหมือนกันและที่สำคัญมีรูปแบบการเขียนที่เหมือนกันแต่ “橫行” ในที่นี้หมายถึงการก่อกกรรมทำชั่วมิได้หมายถึง “橫行” ที่มีความหมายว่าเดินขวาง ซึ่ง “橫行” ที่เขียนและออกเสียงเหมือนกันนี้ตัวแรกมีความหมายโดยตรงคือการเดินขวาง ส่วน “橫行” ตัวที่สองมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบถึงการก่อกกรรมทำชั่ว เป็นต้น

3.2.7 鮮明的對比(Xiānmíng de duìbǐ การเปรียบเทียบที่เห็นได้ชัดเจน)

เนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่ที่เป็นคติสอนใจในภาษิต-คำพังเพยจีนนั้น มักจะกล่าวถึงหลักความเป็นจริงซึ่งแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดโดยอาศัยการเปรียบเทียบสิ่งที่ตรงกันข้ามกัน เช่น สิ่งที่ดีกับสิ่งที่ไม่ดี หรือ ความดีกับความชั่ว โดยนำมากล่าวรวมเข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้น กลวิธีการเปรียบเทียบเช่นนี้จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการเตือนสติและสอนใจให้รู้จักแยกแยะสิ่งต่างๆ การเปรียบเทียบระหว่างสิ่งสองสิ่งในภาษิต-คำพังเพยจีนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. การเปรียบเทียบของสองสิ่งที่แตกต่างกัน ตัวอย่าง

花鮮易落，松老常青。

Huā xiān yì luò, sōng lǎo cháng qīng .

ดอกไม้สดง่ายร่วง ต้นสนแก่ มักเขียว

ดอกไม้สดร่วงง่าย ต้นสนแก่มักเขียว

ดอกไม้ยิ่งสดก็ยิ่งร่วงง่าย ไม่เหมือนกับต้นสนที่ยิ่งแก่ก็ยิ่งมีความทนทาน

舊世界聽天由命，新世界人定勝天。

Jiù shìjiè tīng tiān yóumìng , xīng shìjiè rén dìng shèng tiān .

เก่า โลก ฟัง สวรรค์ ลิขิต ใหม่ โลก คน กำหนด ชนะ สวรรค์

โลกเก่าฟังสวรรค์ลิขิต โลกใหม่คนกำหนดชนะสวรรค์

กล่าวถึงความเชื่อมั่นในตัวเองของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน

不走高山，怎知平地？

Bù zǒu gāo shān , zěn zhī píngdì ?

ไม่ เดิน สูง ภูเขา อย่างไร รู้ ที่ราบ

ไม่เดินบนเขาสูง จะรู้ถึงที่ราบได้อย่างไร

กล่าวถึงคนเราต้องฟันฝ่าอุปสรรคแล้วจึงรู้ถึงความสุขที่แท้จริง

ตัวอย่างภาษิต-คำพังเพยทั้งสามบทข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเปรียบเทียบในลักษณะนี้

ทำให้สามารถแยกแยะถึงคุณลักษณะเด่นและสภาพของสิ่งที่ต้องการจะสื่อ เนื่องจากนำสิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกันมาเปรียบเทียบ ทำให้เข้าใจถึงคุณสมบัติที่แตกต่างของสิ่งเหล่านั้นได้โดยง่าย เช่น ในประโยคที่หนึ่ง นำ huā xiān (ดอกไม้สด) มาเปรียบกับ sōng lǎo (ต้นสนแก่) หรือประโยค

ที่สอง นำคำว่า jìu shìjiè (โลกเก่า หรือ อดีต) มาเปรียบกับ xīn shìjiè (โลกใหม่ หรือ ปัจจุบัน) และในประโยคที่สาม ได้นำ เอาคำว่า gāo shān (ภูเขาสูง) มาเปรียบกับ píng dì (ที่ราบ) เป็นต้น

ข. การเปรียบเทียบโดยการมองในแง่มุมที่แตกต่างกัน ตัวอย่าง

從善如登，從惡如崩。
Cóng shàn rú dēng, cóng è rú bēng.

ตาม ดีงาม เหมือน ก้าวขึ้น ตาม เลวร้าย เหมือน พังทลาย

ตามดีงามเหมือนก้าวขึ้น ตามเลวร้ายเหมือนพังทลาย

คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล

寧為英雄死，不為奴隸生。
Níng wéi yīngxióng sǐ, bù wéi nùlì shēng.

ยอม เป็น วีรบุรุษ ตาย ไม่ เป็น ทาส เกิด

ยอมตายแบบวีรบุรุษดีกว่ามีชีวิตแบบทาส

กล่าวถึง การตายอย่างมีศักดิ์ศรีดีกว่าอยู่อย่างเป็นทาส

การเปรียบเทียบโดยอาศัยการมองสิ่งๆ หนึ่งในมุมมองที่แตกต่างกันจะทำให้เข้าใจถึงความหมายที่ภาษิต-คำพังเพยต้องการจะสื่อ เช่น ในภาษิต-คำพังเพยบทแรก เปรียบเทียบว่า ถ้าเดินตามสิ่งที่ดีงามก็จะทำให้เจริญก้าวหน้า แต่ถ้าเดินไปตามสิ่งที่เลวร้ายก็มีแต่จะทำให้ชีวิตพังทลาย เป็นต้น

3.2.8 回環 (Huíhuán การกล่าวซ้ำมาซ้ำไป)

แม้ว่าโวหารชนิดนี้จะมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับจำนวนโวหารชนิดอื่นๆ ในภาษิต-คำพังเพยจีนทว่ากลวิธีการใช้ภาษาเช่นนี้กลับมีจุดเด่นตรงที่ การพูดซ้ำมาซ้ำไปสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถจดจำสิ่งที่ภาษิต-คำพังเพยต้องการจะสื่อได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการเน้นย้ำตัวอย่าง

來者不善，善者不來。
Láizhě bú shàn, shànzhě bù lái.

คนที่มา ไม่ ดี คนที่ดี ไม่ มา

คนที่มาไม่ดี คนที่ดีไม่มา

難者不 會，會者不 難。

Nánzhě bú huì, huìzhě bù nán.

คนที่ว่ายยาก ไม่ เป็น คนที่เป็น ไม่ ยาก

คนที่ทำแล้วรู้สึกยากเพราะทำไม่เป็น คนที่ทำเป็นจะไม่ยาก

真金不怕火，怕火不真金。

Zhēn jīn bú pà huǒ, pà huǒ bù zhēn jīn

แท้ ทอง ไม่ กลัว ไฟ กลัว ไฟ ไม่ แท้ ทอง

ทองแท้ไม่กลัวไฟ กลัวไฟไม่ใช่ทองแท้

3.2.9 樸素的白描 (Pǔsù de báimíáo บรรยายโวหาร)

เนื่องจากลักษณะเด่นประการหนึ่งของภาษาจีน-คำพังเพยจีนคือการใช้ภาษาที่เป็นภาษาพูด ดังนั้นจึงมีภาษาจีน-คำพังเพยจีนจำนวนมากไม่น้อยที่ใช้การบรรยายโดยไม่ต้องอาศัยความเปรียบ และไม่ต้องอาศัยการแทนที่ของสิ่งสองสิ่ง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าบรรยายโวหารมักจะมีโครงสร้างประโยคเหมือนกับประโยคที่ใช้กันในภาษาพูดทั่วไป ตัวอย่าง

人生七十古來稀。

Rénshēng qīshí gǔ lái xī.

ชีวิตคน เจ็ดสิบ โบราณ มา น้อย

กล่าวถึงคนสมัยก่อนว่าคนที่จะมีอายุถึงเจ็ดสิบปีนั้นมีน้อยเพราะการแพทย์ยังไม่เจริญเท่า

ที่ควร

好種出好苗。

Hǎo zhǒng chū hǎo miáo.

ดี เมล็ดพันธุ์ ออก ดี หน่อ

เมล็ดพันธุ์ที่ดีย่อมแตกหน่อที่ดี

人怕出名，猪怕肥。

Rén pà chūmíng zhū pà féi .

คนกลัว มีชื่อเสียง หมูกลัว อ้วน

คนกลัวว่าจะมีชื่อเสียง หมูกลัวว่าร่างกายจะอ้วน

กลวิธีการใช้ภาษาดังที่กล่าวมาข้างต้น จัดเป็นโวหารที่มักจะใช้บ่อยในกาซิด-คำพังเพยจีน แต่นอกเหนือจากกลวิธีทั้งเก้าชนิดข้างต้นแล้ว ยังมีกลวิธีทางภาษาชนิดอื่นอีกซึ่งไม่นิยมใช้กันมากในกาซิด-คำพังเพยจีน ดังนั้นจึงจะไม่กล่าวถึงในที่นี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เปรียบเทียบภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทย

จากการศึกษาความหมายของภาษิต-คำพังเพยจีนในหมวดที่เกี่ยวกับหลักทำนองคลองธรรม หมวดที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป หมวดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในสังคม และบางส่วนของหมวดเบ็ดเตล็ดแล้วพบว่า มีภาษิต-คำพังเพยจีนที่สามารถนำมาเปรียบเทียบความหมายได้กับสำนวน-ภาษิตไทย โดยภาษิต-คำพังเพยทั้ง 4 หมวดนี้มีที่ความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน-ภาษิตไทยอยู่ 73 บท จากจำนวน 1200 บท

การศึกษาเปรียบเทียบภาษิต-คำพังเพยจีนทั้ง 73 บทนี้สามารถแบ่งเป็น 3 ลักษณะได้ดังนี้

- 4.1 ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน-ภาษิตไทย และสิ่งที่นำมาเปรียบนั้น เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน
- 4.2 ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน-ภาษิตไทย แต่สิ่งที่นำมาเปรียบนั้น แตกต่างกัน
- 4.3 ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน-ภาษิตไทย แต่ไม่มีการเปรียบเทียบในสำนวน-ภาษิตไทย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยโดยอาศัยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ยกภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยซึ่งมีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบเป็นคู่ ๆ
2. อธิบายความหมายที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันของภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทย โดยจะอธิบายภาษิต-คำพังเพยจีนด้วยการแปลแบบคำต่อคำ หลังจากนั้นจึงแปลรวมความ อธิบาย ถ้าหากการแปลแบบคำต่อคำนั้น มีความหมายเหมือนหรือ คล้ายคลึงกับสำนวน-ภาษิตไทยแล้วก็จะไม่แปลรวมความอีกครั้งหนึ่ง
3. เมื่อถอดความหมายของภาษิต-คำพังเพยจีนแล้ว จะยกตัวอย่างประโยคประกอบ เพื่อให้เข้าใจภาษิต-คำพังเพยจีนได้ดียิ่งขึ้น

- 4.1 ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน-ภาษิตไทย และสิ่งที่นำมาเปรียบนั้น เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน

1. 一個印盒拖下來。

เหมือนกันราวกับพิมพ์เดียวกัน

yí gè yìn hé tuō xiàlai

หนึ่ง อัน พิมพ์ หีบ ดึง ลงมา

ดึงลงมาจากพิมพ์อันเดียว

หมายถึง เหมือนกันราวกับออกมาจากพิมพ์อันเดียวกัน

我第一次見到小王，就認得出來她是你的

Wǒ dì yī cì jiàndào xiǎo wáng, jiù rèndē chūlai tā shì nǐ de

妹妹。因為你們倆長得像“一個印盒拖下來。”

mèimei. Yīnwèi nǐmen liǎ zhǎngde xiàng “ yí gè yìn hé tuō xiàlai”²⁷.

ครั้งแรกที่ฉันได้พบกับเสี่ยวหวังก็ดูออกว่าเขาเป็นน้องสาวของเธอ เพราะว่าเธอสองคนหน้าตาละม้ายคล้ายกันอย่างกับออกมาจากพิมพ์อันเดียวกันเลยทีเดียว

ครั้งแรกที่ฉันได้พบสมศรีก็ดูออกว่าเขาเป็นน้องสาวของเธอ เพราะว่าเธอสองคนหน้าตาละม้ายคล้ายกันอย่างกับออกมาจากพิมพ์เดียวกัน

2. 人有失手，馬有漏蹄。

สี่ตีนยังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง

rén yǒu shī shǒu, mǎ yǒu lòu tí.

คน มี พลาด มือ ม้า มี ร่วง ขา

คนมีพลาดมือ ม้ามีพลาดเท้า

หมายถึง คนเราเกิดมาไม่มีใครที่ไม่เคยทำผิดพลาดในชีวิต เปรียบเหมือนคนเราต้องมีเวลาที่มีมือจะพลาดไป และม้าย่อมมีเวลาที่จะพลาดเท้า

常言道：“人有失手，馬有漏蹄。”誰辦事兒

Chángyán dào: “ rén yǒu shī shǒu, mǎ yǒu lòu tí ” shéi bàn shìr

能保證不出點兒差錯？

néng bǎozhèng bù chū yìdiǎr chācuò.

คำที่ชาวจีนมักพูดกันกล่าวไว้ว่า “ คนมีพลาดมือ ม้ามีพลาดเท้า ” ใครกันบ้างที่จะรับประกันได้ว่าจะดำเนินเรื่องโดยไม่มีที่ผิดพลาดแม้แต่น้อย

²⁷ เสียงที่ถอดเป็น pinyin ที่อยู่ในเครื่องหมายคำพูดในภาษิต-คำพังเพยในแต่ละบทเป็นคำอ่านภาษิต-คำพังเพยจีนบทนั้น ๆ

“ สัตินยังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง ” ใครกันบ้างที่จะรับประกันได้ว่าไม่เคยทำงานผิดพลาดมาก่อน

3. 人伴賢良智轉高. คบบัณฑิตบัณฑิตพลาดพาไปหาผล

rén bàn xián liáng zhì zhuǎn gāo.

คน คบค้า บัณฑิต ความรู้ ไปทาง สูง

คบค้ากับบัณฑิต ความรู้ไปในทางสูง

หมายถึง การได้อยู่ใกล้กับผู้มีสติปัญญาหรือผู้ที่มีความรู้ จะทำให้คนเรามีปัญญามากยิ่งขึ้น เปรียบเหมือนการได้คบค้ากับบัณฑิตก็สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ความรู้ของเรามีมากขึ้นกว่าเดิม

李克從跟王教授學習以後，他已變成一個很

Lǐkè cóng gēn Wáng jiàoshòu xuéxí yǐhòu , tā yǐ biànchéng yí gè hěn

聰明的“人”了。真像俗話所說：“人伴賢良智轉高。”

cōngmíng de rén le . Zhēn xiàng súhuà suǒshuō : rén bàn xián liáng zhì zhuǎn gāo.

นับตั้งแต่หลี่เค่อได้เข้าเรียนกับศาสตราจารย์หวางเป็นต้นมา เขาก็ได้เปลี่ยนเป็นคนที่มีฉลาดหลักแหลมขึ้นช่างเหมือนกับที่ภาซิดจิ้นว่า “ คบค้ากับบัณฑิต ความรู้ไปในทางสูง ” จริง ๆ

ตั้งแต่เธอได้ไปเรียนกับอาจารย์ศรีนวล ความคิดความอ่านของเธอก็กว้างไกลยิ่งขึ้น เหมือนที่เธอว่า “ คบบัณฑิต บัณฑิตพลาดพาไปหาผล ”

4. 大魚吃小魚，小魚吃蝦子。 ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

dà yú chī xiǎo yú , xiǎo yú chī xiāzi

ใหญ่ ปลา กิน เล็ก ปลา เล็ก ปลา กิน กุ้ง

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ปลาเล็กกินกุ้ง

หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจหรืออิทธิพลมากกว่าย่อมสามารถจะเอาเปรียบผู้ที่มีอำนาจหรืออิทธิพลน้อยกว่า เปรียบเหมือนปลาที่ใหญ่ก็สามารถจะกินปลาที่เล็กกว่า ในขณะที่ปลาเล็กก็สามารถจะกินกุ้งซึ่งเล็กกว่าตนได้

常言道：“大魚吃小魚，小魚吃蝦子。” 現在

Chángyán dào : “ dà yú chī xiǎo yú , xiǎo yú chī xiāzi . ” xiànzài

我們的公司快被和平集團吃掉了。
wǒmen de gōngsī kuài bèi Héping Jítuán chīdiào le.

คำที่ชาวจีนมักพูดกันกล่าวว่า “ ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ปลาเล็กกินกุ้ง ” ตอนนี้บริษัทของเราจะถูกบริษัทในเครือเหอผิง กินไปหมดแล้ว

ตอนนี้นับวันธุรกิจรายย่อย ๆ ก็ดูจะค่อย ๆ หดลงทุกที เพราะบริษัทใหญ่ ๆ เขาคีบมือกันลงทุน ดังที่สำนวนกล่าวไว้ว่า “ ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ” นั่นเอง

5. 井底癩蛤蟆 沒見什麼天日。 กบได้กะลาครอบ

jǐng dǐ làiháma méi jiàn shénme tiān rì

บ่อ ได้ คางคก ไม่ เห็น อะไร ที่ำ วัน

คางคกกันบ่อ มองไม่เห็นฟ้าและตะวัน

หมายถึง คนที่มีความรู้น้อยแต่มักเข้าใจว่าตนเองมีความรู้มากมาย เปรียบเหมือนกบที่นังอยู่กันบ่อไม่เห็นเดือนเห็นตะวัน ไม่รู้ว่าโลกภายนอกยังมีอะไรอีกมากให้ศึกษา

我們應該到工廠、農村各地去看看。如果
Wǒmen yīnggāi dào gōngchǎng , nóngchūn gèdì qù kànkan .Rúguǒ

老呆在辦公室裏，就成了“井底癩蛤蟆 沒見什麼
lǎo dāi zài bàngōngshì lì , jiù chéng le “ jǐng dǐ làiháma méi jiàn shénme
天日。”
tiān rì .

พวกเราควรจะไปดูโรงงานหรือไม่กี่ชนบทตามที่ต่างๆ บ้าง ถ้านั่งชลุกอยู่แต่ในที่ทำงานจะทำให้เรากลายเป็น “ คางคกกันบ่อ มองไม่เห็นฟ้าและตะวัน ” ได้

พวกเราควรจะไปชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในเมืองไทยบ้างเพราะการเอาแต่นั่งทำงานในห้องไม่ได้ช่วยให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้นเลย ไม่ต่างอะไรกับสำนวนที่ว่า “ กบได้กะลาครอบ ”

6. 打草驚蛇 แหวกหญ้าให้งูตื่น

dǎ cǎo jīng shé

ตี หญ้า ตกใจ งู

ตีหญ้าให้งูตกใจ

หมายถึง การเคลื่อนไหวที่ทำให้คู่ต่อสู้ไหวทันและสามารถรับมือกับเราได้ เปรียบเหมือนการตีหญ้าทำให้งูแตกตื่นและไหวตัวหนีไปได้ทัน

正在打仗的時候不應該採取“打草驚蛇”

Zhèngzài dǎzhàng de shíhòu bù yīnggāi cǎiqǔ “ dǎ cǎo jīng shé ”

的行動，不然我們一定面對失敗的情況。

de xíngdòng , bùrán wǒmen yídìng miànduì shībài de qíngkuàng.

เวลาทำสงครามอยู่ ไม่ควรใช้การเคลื่อนไหวแบบ “ ตีหญ้าให้งูตกใจ ” ไม่นั้นเราจะต้องเผชิญกับความพ่ายแพ้อย่างแน่นอน

ในการทำสงคราม เราไม่ควรจะเคลื่อนไหวอย่างหุนหันพลันแล่น เพราะจะทำให้เสียการและเป็นการ “ แหกหญ้าให้งูตื่น ” ทำให้โอกาสที่จะรบชนะมีน้อยลง

7. 對牛彈琴，一竅不通。

สื่อให้ควายฟัง

duì niú tán qín , yī qiào bù tōng

กับวัว ตีดีด ชิม หนึ่ง ทวาร ไม่ กระจิก

ตีดีดชิมให้วัวฟัง ไม่กระจิกแม้แต่ทวารเดียว

หมายถึง พูดที่แจ่มหรือแนะนำสั่งสอนคนโง่ คนปัญญาทึบย่อมไม่ได้ผล หรือหมายความว่า ไปถึงว่า ป่วยการทำเสียเวลาเปล่า ไม่มีประโยชน์ เปรียบเหมือนการตีดีดชิมให้วัวฟัง เพราะตีดีดอย่างไรวัวก็ไม่ได้ซาบซึ่งถึงอรรถรสในดนตรี

你甬跟老三談關於科學的事了，因為他從來

Nǐ bēng gēn Lǎo Sān tán guānyú kēxué de shì le . Yīnwèi tā cónglái

沒上過學，你跟他談，就像俗話所說“對牛彈琴，

méi shàngguo xué . Nǐ gēn tā tán jiùxiàng sùhuà suǒshuō “ duì niú tán qín ,

一竅不通”。

yī qiào bù tōng ”

เธอไม่ต้องคุยเรื่องวิทยาศาสตร์กับเหล่าชั้นหรือก เพราะเขาไม่เคยจำเรียนหนังสือ ถึง

เธอคุยกับเขา ก็เป็นเหมือนภาษิตจีนที่ว่า “ ตีดีดชิมให้วัวฟัง ไม่กระจิกแม้แต่ทวารเดียว ”

เธออย่าไปคุยเรื่องราวทางด้านทฤษฎีการปลูกข้าวให้สมศักดิ์ฟังเลย เพราะเขาก็ไม่ได้จำ

เรียนมาสูง พูดไปก็ถึงแต่จะเป็นการ “ สื่อให้ควายฟัง ” ไร้ประโยชน์

8. 按牛頭吃不得草。

ขมเขาโคขึ้นให้กินหญ้า

àn niú tóu chī bù dé cǎo

กด หัว กิน ได้ ไม่ หย่า

กดหัววัวให้กินหญ้าไม่ได้

หมายถึง การบังคับจิตใจให้คนอื่นทำในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ ไม่เกิดประโยชน์แต่ประการใด
เปรียบเทียบกับการกดหัววัวให้กินหญ้าย่อมไม่ได้

俗話 說：“按牛頭吃不得草。” 我們 相愛 已經

Súhuà shuō: “àn niú tóu chī bù dé cǎo” Wǒmen xiāngài yǐjīng

十年了, 你 不會 要 我 嫁給 別人 吧。

shí nián le. Nǐ búhuì yào wǒ jiàgěi biérén ba.

ภาชิตจีนกล่าวว่า “ กดหัววัวให้กินหญ้าไม่ได้ ” เรารักกันมาเป็นเวลาสิบปี
แล้ว แม้คงไม่เอาหนูไปแต่งงานกับคนอื่นหรอกนะคะ

เธออย่าบีบคั้นให้ทวิแต่งงานกับ ฉันเลยเธอก็รู้ว่าฉันมีคนรักอยู่แล้วการ “ ชมเขาโค
ขึ้นให้กินหญ้า ” มีแต่จะทำให้เราทั้งสองหมองใจกันเปล่า ๆ

9. 不知者 不作罪。

ผู้ไม่รู้ย่อมไม่ผิด

bù zhīzhě bú zuòzuì

ไม่ คนที่รู้ ไม่ ทำผิด

คนไม่รู้ไม่ทำผิด

หมายถึง คนที่ไม่รู้ว่าสิ่งที่ตนได้กระทำลงไปในนั้นเป็นสิ่งที่ผิด ก็สามารถจะให้อภัยได้ เพราะ
ถือว่าทำไปด้วยความไม่รู้ถึงผลที่จะเกิดตามมา

這 件 事 兒 不 該 怪 他。因 爲 他 不 知 道，辦 了 以 後，

Zhè jiàn shìr bù gāi guài tā. Yīnwèi tā bù zhīdao bànle yǐhòu,

結 果 就 變 成 這 樣。就 像 俗 話 所 說：“不 知 者 不 作 罪。”

Jiéguǒ jiù biànchéng zhèyàng. Jiùxiàng súhuà suǒshuō: “bù zhīzhě bú zuòzuì”

เรื่องนี้ไม่ควรจะไปตำหนิเขา เพราะเขาไม่รู้ว่าทำแล้วจะเกิดผลเช่นนี้ เป็นดังภาชิตจีนที่ว่า

“ ผู้ไม่รู้ย่อมไม่ผิด ”

การจะตำหนิการกระทำของใครสักคนนั้น ควรจะดูให้ดีเสียก่อนว่าที่เขาทำไปนั้นเกิดจาก
ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือเปล่า เพราะ “ ผู้ที่ไม่รู้ย่อมไม่ผิด ”

10. 趁水和泥，趁火打鐵。

ตีเหล็กเมื่อไฟยังแรง

chèn shuǐ huò ní, chèn huǒ dǎ tiě

อาศัย น้ำ ผสม โคลน อาศัย ไฟ ตี เหล็ก

อาศัยน้ำผสมโคลน อาศัยไฟตีเหล็ก

หมายถึง การกระทำสิ่งใดโดยอาศัยโอกาสและจังหวะที่เหมาะสมจะสามารถทำงานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

中國的經濟正在繁榮。我想到那邊去

Zhōngguó de jīngjì zhèngzài fánróng. Wǒ xiǎng dào nàbiān qù

投資俗話說：“趁水和泥，趁火打鐵。”

tóuzī súhuà shuō: “chèn shuǐ huò ní, chèn huǒ dǎ tiě.”

ประเทศจีนเศรษฐกิจกำลังเฟื่องฟู ฉันคิดว่าจะไปลงทุนที่นั่น ภาชิตจีนกล่าวว่า

“อาศัยน้ำผสมโคลน อาศัยไฟตีเหล็ก”

ตอนนี้ประเทศจีนมีเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ฉันอยากหาโอกาสไปลงทุนที่นั่น เขาว่า “ตีเหล็กเมื่อไฟยังแรง” โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จก็มีมาก

11 殺雞給猴看。

เชือดไก่ให้ลิงดู

shā jī gěi hóu kàn

เชือด ไก่ ให้ ลิง ดู

เชือดไก่ให้ลิงดู

หมายถึง การลงโทษเป็นตัวอย่างให้หลายจำ เพื่อว่าจะได้ไม่มีใครกล้าจะทำผิดเช่นนี้อีก เปรียบเหมือนการเชือดไก่เพื่อให้ลิงรู้ว่าโทษของการทำผิดคือตายอย่างเดียว

陳克杰 受賄 終于 被 判處 死刑 使得 別的

Chén Kèjié shòuhuì zhōngyú bèi pànchù sǐxíng. Shǐde bié de

官員 不敢 貪污，這 就是 “殺雞 給猴 看”

guānyuán bù gǎn tānwū. Zhè jiùshì “shā jī gěi hóu kàn”

ในที่สุดคดีคอร์ปชั่นของนายเฉินเค่เจียก็ถูกพิพากษาประหารชีวิต ทำให้ข้าราชการคนอื่น ๆ ไม่กล้าฉ้อฉล การกระทำเช่นนี้เรียกว่า “เชือดไก่ให้ลิงดู”

การลงโทษตัดสินประหารชีวิตนายทองดีซึ่งได้ปล้นฆ่าเจ้าทรัพย์นั้น สร้างความ
สะทึงกลัวแก่พวกมิจฉาชีพไม่น้อย ดังสำนวนไทยที่ว่า “ เชือดไก่ให้ลิงดู ”

12. 一隻手難抓兩條魚。

จับปลาสองมือ

yì zhī shǒu nán zhuā liǎng tiáo yú

หนึ่ง ซ้าง มือ ยาก จับ สอง ตัว ปลา

มือหนึ่งซ้างยากที่จะจับปลาสองตัว

หมายถึง การทำสองสิ่งในเวลาเดียวกัน จะทำให้ไม่ได้อะไรเลยแม้แต่น้อย

“ 一隻手難抓兩條魚。 ” 你應該好好地做

“ Yì zhī shǒu nán zhuā liǎng tiáo yú ” . Nǐ yīnggāi hǎohǎodē zuò
作業, 現在不是看電視的時間。

zuòyè , xiànzài búshì kàn diànshì de shíjiān.

“ มือหนึ่งซ้างยากที่จะจับปลาสองตัว ” เธอควรจะตั้งใจทำการบ้าน ไม่ใช่ใช้เวลาดูทีวี

การ “ จับปลาสองมือ ” นั้นจะทำให้ผลงานที่ทำออกมาไม่ดีเท่าที่ควร

13. 牙齒也有和舌頭打架的時候。

ลั่นกับฟัน

yáchǐ yě yǒu hé shétou dǎjià de shíhou

ฟัน ก็ มี ลั่น ทะเลาะ ตีกัน ที่ เวลา

ฟันก็มีเวลาที่ทะเลาะกับลั่นบ้าง

หมายถึง คนเราเมื่ออยู่ร่วมกันย่อมเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ เหมือนฟันกับลั่นที่อยู่ใกล้
ชิดกันก็ย่อมมีการกระทบกระทั่งกันบ้างเป็นเรื่องธรรมดา

他們倆雖然愛得很甜,但也有打架的時候,像

Tāmen liǎ suīrán àidē hěn tián dàn yě yǒu dǎjià de shíhou xiàng

俗話說: “ 牙齒也有和舌頭打架的時候。 ”

súhuà shuō: “ yáchǐ yě yǒu hé shétou dǎjià de shíhou. ”

แม้ว่าพวกเขาทั้งสองจะรักกันหวานปานใด แต่ก็มีบางช่วงเวลาที่ทะเลาะกัน ดังภาษิต
จีนที่ว่า “ ฟันมีเวลาที่ทะเลาะกับลั่นบ้าง ”

คนเราเมื่ออยู่ร่วมกันย่อมหนีไม่พ้นจะมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง เหมือน “ ลั่นกับ

ฟัน ”

14. 狗改不了吃屎。

หมาอดไม่ได้ที่จะกินขี้

gǒu gǎi bù liǎo chī shǐ.

หมา แก่ ไม่ ได้ กิน ขี้

หมาแก่ไม่ได้ที่จะกินขี้

หมายถึง คนเราเมื่อเกิดมามีสันดานเช่นไรย่อมไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ เปรียบเหมือนหมาที่มีนิสัยสันดานที่ชอบกินขี้ก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง

俗話所說：“狗改不了吃屎。”我早就告訴你他

Súhuà suǒshuō “gǒu gǎi bù liǎo chī shǐ.” Wǒ zǎo jiù gàosù nǐ tā

不是好人。

búshì hàorén.

ตั้งคำในภาคอีสานที่ว่า “หมาแก่ไม่ได้ที่จะกินขี้” ฉันบอกเธอตั้งนานแล้วว่า เขา

ไม่ใช่คนดี

เลกสรรค์แม้จะพ้นโทษจากคดีลักทรัพย์แล้ว ก็ยังมาขโมยเงินของเจ้านายอีก ตั้งสำนวน

ไทยที่กล่าวไว้ว่า “หมาอดไม่ได้ที่จะกินขี้”

15. 一個巴掌拍不響。

ตบมือข้างเดียวไม่ดัง

yí gè bāzhǎng pāi bù xiǎng

หนึ่ง ข้าง มือ ตี ไม่ ดัง

มือข้างหนึ่งตบไม่ดัง

หมายถึง การกระทำบางอย่างถ้าทำแต่ฝ่ายเดียว ไม่ว่าจะอย่างไรก็ไม่สามารถจะทำให้สำเร็จได้

你該知道“一個巴掌拍不響。”我對人家有意，

Nǐ gāi zhīdao “yí gè bāzhǎng pāi bù xiǎng” Wǒ duì rénjiā yǒuyì,

不知人家對我怎麼想？

búzhī rénjiā duì wǒ zěnmé xiǎng?

คุณก็ควรจะรู้ว่า “มือข้างเดียวตบไม่ดัง” ฉันรู้สึกชอบเขา แต่ไม่รู้ว่าเขาจะคิดอย่างไรกับฉัน

“ ตบมือข้างเดียวไม่ดัง ” การจะรักใคร่สักคนที่เขารักเราด้วย เป็นเรื่องที่ยาก
เสียเหลือเกิน

4.2 ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวน-ภาษิตไทย แต่ สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกัน

1. 一人難稱百人心。

yī rén nán chèn bǎi rén xīn

หนึ่ง คน ยาก พอใจ ร้อย คน ใจ

คนหนึ่งคนยากที่จะทำให้คนร้อยคนพอใจ

คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ

หมายถึง คนที่รักเรานั้นมีน้อย แต่คนที่

ชังชังเรามีมาก เปรียบเหมือนผืนหนัง

ที่มีขนาดเล็กกว่าผืนเสื่อ

作人是很難的。俗話說：“一人難稱百人心。”

Zuò rén shì hěn nán de. Súyǔ shuō: “yī rén nán chèn bǎi rén xīn.”

別管這些小人的議論吧。

Bié guǎn zhèxiē xiǎorén de yìlùn bā.

เกิดเป็นคนนั้นแสนลำบาก ภาษิตจีนกล่าวว่า “ คนหนึ่งคนยากที่จะทำให้คนร้อยคน
พอใจ ” อย่าไปใส่ใจกับคำวิพากษ์วิจารณ์ของคนเลว ๆ พวกนี้เลย

การจะให้คนทั้งโลกมารักเราทุกคนคงจะเป็นไปไม่ได้ เหมือนดังภาษิตที่ว่า “ คนรัก
เท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ ”

2. 水火不相容。

shuǐ huǒ bù xiāng róng.

น้ำ ไฟ ไม่ เข้ากัน

น้ำกับไฟเข้ากันไม่ได้

หมายถึง สิ่งสองสิ่งที่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน

ไม่สามารถจะทำให้ลงรอยกันได้ เปรียบเหมือนน้ำ

กับไฟที่ไม่สามารถจะเข้ากันได้

ศรัทธาไม่กินกัน

หมายถึง ไม่ถูกกัน ไม่ลงรอยกัน ไม่

ชอบกัน

這兩個老頭，從年輕到現在一直都是

Zhè liǎng gè lǎotóu , cóng niánqīng dào xiànzài yìzhí dōu shì

“水火不相容”，誰也不讓誰！

“Shuǐ huǒ bù xiāng róng.” shéi yě bú ràng shéi !

คนแก่สองคนนี้ ตั้งแต่หนุ่มจนกระทั่งทุกวันนี้ยังคงเป็น “ น้ำกับไฟที่เข้ากันไม่ได้ ”
ไม่มีใครยอมให้กับใคร

คุณพ่อของเราทั้งสอง “ ครรชิตปีไม่กินกัน ” มาเป็นเวลานานแล้ว ฉันก็จนปัญญา
ที่จะทำให้ท่านทั้งสองหันหน้ามาพูดคุยกัน

3. 關公 面前 要 大刀。

Guāngōng miànqián shuǐ dàdāo.

กวนอู ช้างหน้า จำ จ้าว

จำจ้าวต่อหน้ากวนอู

หมายถึง การแสดงความสามารถต่อหน้าผู้ที่

มีความรู้หรือความชำนาญในเรื่องนั้นๆ เปรียบ

เหมือนการจำจ้าวต่อหน้าผู้ที่มีความสามารถ

เป็นยอดทางด้านจ้าวอย่างกวนอู

สอนหนังสือให้สังฆราช

หมายถึง การสอนในสิ่งที่ผู้อื่นมีความรู้

ความสามารถอยู่แล้ว เปรียบเหมือน

กับการสอนหนังสือให้กับสังฆราชซึ่ง

มีความรู้แตกฉานแล้ว

別在“關公 面前 要 大刀。”你大概不知道他

Bié zài “Guāngōng miànqián shuǐ dàdāo.” Nǐ dàgài bù zhīdào tā

是 我們 班 成績 最好 的。

shì wǒmen bān chéngjī zuì hǎo de.

อย่า “ จำจ้าวต่อหน้ากวนอู ” เลย เธอคงจะไม่รู้ว่าเขาเป็นนักเรียนที่เรียนดีที่
สุดในชั้นของเรา

เธอรู้ไหมว่า จิตตาเป็นเด็กที่เรียนเก่งที่สุดในชั้นของเรา การที่เธอไปตีวชิราคณิตศาสตร์
ให้เขาเป็น “ การสอนหนังสือให้สังฆราช ” ซัด ๆ

4. 吃 五 穀 想 六 穀。

chī wǔ gǔ xiǎng liù gǔ.

กิน ห้า ธัญพืช คิด หก ธัญพืช

ได้กินธัญพืชห้าชนิด คิดกินหกชนิด

หมายถึง ความต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เปรียบ

ได้คืบก็จะเอาศอก

หมายถึง ไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีหวังจะ

ได้มากขึ้นเรื่อยๆ โลกไม่มีที่สิ้นสุด

เหมือนเมื่อได้กินธัญพืชห้าชนิด แล้วก็คิดที่จะกิน
เพิ่มเป็นหกชนิด

俗話說：“吃五穀想六穀。”秦始皇這個人

Súhuà shuō: “ chī wǔ gǔ xiǎng liù gǔ.” Qín Shǐhuáng zhèi gè rén.
太亂想了，哪有人能活着不死呢？
tài luàn xiǎng le, nǎr yǒu rén néng huózhě bù sǐ nē?

ภษิตจีนกล่าวว่า “ ได้กินธัญพืชห้าชนิดจะกินหกชนิด ” กษัตริย์จีนผู้นี้ช่าง
มีความคิดเพ้อพกเกินไป มีใครบ้างที่สามารถจะอยู่ได้โดยไม่มีวันตาย

ผู้คนสมัยนี้นับวันมักจะ “ ได้ดิบจะเอาคอก ” แม้ว่าตนเองจะร่ำรวยแล้วก็ยังโลภ
มาก พยายามจะกอบโกยให้ได้มากขึ้น ๆ สังคมจึงงุ่นวายเช่นที่เป็นอยู่

5. 草入牛口，其命不久。

cǎo rù niú kǒu, qí mìng bù jiǔ.

หญ้า เข้า โค ปาก มัน ชีวิต ไม่ นาน

หญ้าเมื่อเข้าปากโค ย่อมมีชีวิตได้ไม่นาน

หมายถึง อยู่ในสถานการณ์ล่อแหลม ยากที่

จะกอบกู้ ให้กลับคืนได้ เปรียบเหมือนหญ้าซึ่ง

เป็นอาหารของวัวควาย เมื่อเข้าปากของมัน

ไปแล้ว ก็ไม่มีโอกาสที่จะรอดได้

อ้อยเข้าปากช้าง

หมายถึง ธูญ ไม่มีทางจะได้คืนมา

เปรียบเหมือนอ้อยซึ่งเป็นอาหารของ

ช้าง เมื่อได้เข้าปากมันไป ก็ยากที่จะมี

เหลือออกมา

他愛佔便宜，廠裏有什麼新東西都想先

Tā ài zhànpiányi, chǎnglǐ yǒu shénme xīng dōngxi dōu xiǎng xiān

使用，然後就佔有。今天剛來的收音機，我想也是

shǐyòng, ránhòu jiù zhànyǒu. Jīntiān gānglái de shōuyīnjī, wǒ xiǎng yě shì

“草入牛口，其命不久。”

“ cǎo rù niú kǒu, qí mìng bù jiǔ. ”

เขาเป็นคนที่ชอบเอาัดเอาเปรียบผู้อื่น โรงงานมีอะไรใหม่ๆ เข้ามาเป็นต้องขอใช้ก่อน
หลังจากนั้นก็ครอบครอง วิทยุที่เพิ่งมาส่งในวันนี้ ฉันคิดว่าก็คงไม่พ้น “ หญ้าเมื่อเข้าปาก
โค ย่อมมีชีวิตได้ไม่นาน ”

เธอก็รู้ว่าฉันชอบกินชอกโกแลต ยังจะซื้อมาแซ่ไว้ในตู้เย็นอีก เป็นยังไงละ ฉันอดใจไม่ได้กินจนหมดเลย อย่างนี้เขาเรียกว่า “ อ้อยเข้าปากช่าง ” หรือเปล่านะ

6. 魚靠水, 水靠魚,
yú kào shuǐ, shuǐ kào yú,
ปลา พึ่ง น้ำ น้ำ พึ่ง ปลา

ปลาพึ่งน้ำ น้ำพึ่งปลา

魚水不分離。

yú shuǐ bù fēnlí.

ปลา น้ำ ไม่ แยกแยก

ปลาและน้ำไม่แยกจากกัน

หมายถึง การอยู่ร่วมกันโดยพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

เปรียบเหมือนปลาที่ต้องอาศัยในน้ำ และน้ำก็ต้อง

อาศัยปลา ฉะนั้นจึงไม่สามารถที่จะแยกกันได้

น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า

หมายถึง เมื่อคนเราอาศัยอยู่ร่วมกัน

ก็จำเป็นต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

“魚靠水, 水靠魚, 魚水不分離。” 我們公司如果

“ Yú kào shuǐ, shuǐ kào yú, yú shuǐ bù fēnlí.” Wǒmen gōngsī rúguǒ
没有大家的合作, 就没有今天的成功。
méiyǒu dàjiā de hézuò, jiù méiyǒu jīntiān de chénggōng.

“ ปลาพึ่งน้ำ น้ำพึ่งปลา ปลาและน้ำไม่แยกจากกัน ” บริษัทของพวกเราถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ คน ก็คงจะไม่มีความสำเร็จอย่างในวันนี้

การอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุชนั้น จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังสำนวนที่กล่าวไว้ว่า “ น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า ”

7. 到什麼山, 唱什麼歌。
dào shénme shān, chàng shénme gē.

ไป อะไร ภูเขา ร้อง อะไร เพลง

ไปภูเขาอะไรก็ร้องเพลงอะไร

หมายถึงเมื่อไปถึงที่แห่งใดก็ให้ปฏิบัติตาม

เข้าเมืองตาหลิวต้องหลิวตาตาม

หมายถึงให้ประพฤติตนตามกาลเทศะ

ที่ใดแห่งใดเวลาไหนเขาประพฤติกัน

อย่างไร เมื่อไปอยู่ที่ใดต้องประพฤติตาม

เขาไป ไม่ควรที่จะไปขัดจีน

ธรรมเนียมของสถานที่นั้นๆ เหมือนเมื่อไป ณ ภูเขา
ลูกใด ก็ให้ร้องเพลงของภูเขาลูกนั้น ๆ

俗話說：“到什麼山，唱什麼歌。”我們無論

Súhuà shuō: “dào shénme shān, chàng shénme gē.” Wǒmen wúlùn

作什麼事，都要根據實際情況來辦理。

zuò shénme shì dōu yào gēnjù shíjì qíngkuàng lái bànlǐ.

ภาษาจีนกล่าวว่า “ไปภูเขาอะไร ก็ให้ร้องเพลงของภูเขานั้น ” ไม่ว่าพวกเขาจะทำ

เรื่องอะไรก็ล้วนต้องดูสถานการณ์ความเป็นจริง แล้วจึงลงมือทำ

จำไว้ว่า เมื่อไปที่ไหนก็ควรจะปฏิบัติตามธรรมเนียมของถิ่นนั้น ๆ ดังคำกล่าวที่ว่า

“เข้าเมืองตาหลิว ต้องหลิวตาตาม ”

8. 胳膊扭不過大腿

gēbō niǔ bú guò dàtǐ.

แขน บิด ไม่ ผ่าน ต้นขา

แขนบิดไม่ผ่านต้นขา

หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าไม่สามารถจะเอาชนะ

ผู้ที่มีอำนาจมากกว่าได้ เปรียบเสมือนชนที่ไม่สามารถ

จะไปสู้กับต้นขาที่มีความแข็งแกร่งกว่าได้

อย่าเอาไม้ซีกจัดไม้ซุง

หมายถึง เป็นผู้น้อยหรือมีฐานะต่ำกว่า

ไปคัดค้านผู้มีอำนาจย่อมไม่สำเร็จ

“胳膊扭不過大腿。”咱們只是小人物，哪兒敢

“Gēbō niǔ bú guò dàtǐ” Zánmen zhǐshì xiǎo rénwù , nǎr gǎn

反對 領導?

fǎnduì língdǎo ?

“แขนบิดไม่ผ่านต้นขา” พวกเราเป็นแค่ผู้น้อย ไหนเลยจะกล้าต่อต้านหัวหน้า

ฉันเชื่อว่าการ “เอาไม้ซีกไปจัดไม้ซุง” นั้นคงจะเป็นการลำบาก เพราะลำพัง

อำนาจที่พวกเรามีก็ไม่พอจะไปรับมือกับใครได้

9. 人是衣服，馬是鞍。

rén shì yīfu , mǎ shì ān.

ไก่อวมเพราะขน คนงามเพราะแต่ง

หมายถึง การแต่งกายจะทำให้คนเรา

คน คือ อภรณ์ ม้า คือ อาน

คนคืออภรณ์ ม้าคืออาน

หมายถึง คนเราอาศัยการแต่งตัวทำให้แลดู
สวยงาม เปรียบเหมือนการใช้อานที่ทำให้ม้า
ดูดีขึ้น

ดูงามขึ้น เปรียบเหมือนไก่ที่มีขนทำ
ให้ดูสวยงาม

她可真會打扮! 怪不得人家都說: “人是衣服,

Tā kě zhēn huì dǎbàn! Guàibudé rénjiā dōu shuō: “rén shì yīfu,

馬是鞍。”

mǎ shì ān.”

เขาแต่งตัวเป็นจริง ๆ มีนาเล่าใคร ๆ ถึงกล่าวว่า “ คนคืออภรณ์ ม้าคืออาน ”
สมัยนี้วัยรุ่นดูสวยสดใสกันทั้งนั้น เพราะชุดที่สวมใส่ล้วนแต่มีรสนิยม มีนาเขาถึงว่า

“ ไก่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง ”

10 不會掌船賴河彎。

bú huì zhǎng chuán lài hé wān.

ไม่สามารถ บังคับ เรือ โทษ แม่น้ำ คด

ไม่สามารถบังคับเรือได้ โทษว่าแม่น้ำคด

หมายถึง ตนเองไม่มีความสามารถแต่กลับไปโทษ

ผู้อื่นที่อยู่รอบตัว เปรียบเสมือนคนที่ไม่สามารถบังคับ

เรือให้เดินได้ กลับโทษว่าแม่น้ำนั้นคดเคี้ยว

จำไม่ดีโทษปีโทษกลาง

หมายถึง ตัวเองทำไม่ดี ทำไม่ถูกหรือ

ทำผิดแต่ไม่ยอมรับว่าผิด กลับไปโทษ

สิ่งอื่น

“ 不會掌船賴河彎。” 是你自己不行，怎麼能

“ Bú huì zhǎng chuán lài hé wān.” shì nǐ zìjǐ bùxíng, zěnmě néng

怨別人啊?

yuàn biérén ā?

“ ไม่สามารถบังคับเรือได้ โทษว่าแม่น้ำคด ” เป็นเธอเองที่ทำไม่ถูก จะไปโทษคน

อื่นได้อย่างไรกันละ

การแสดงครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะว่าเธอไม่ได้เตรียมตัวแสดงอย่าง
เต็มที่ อย่า “ จำไม่ดีโทษปีโทษกลาง ” ดีกว่า

11. 孤猴兒跳不出如來佛的手心。

gū hóu ér tiào bù chū rúláifó de shǒuxīn.

เดี่ยว ลิง กระโดด ไม่ ออก พระยูไล ของ อั้งมือ

ลิง²⁸ ตัวเดียวไม่สามารถกระโดดออกจากอั้งมือของพระยูไล²⁸ หมายถึง ตกอยู่ในภาวะคับขัน ไม่มีทางรอด

เปรียบเหมือนลิงที่อยู่ในอั้งมือของพระยูไลซึ่งไม่

สามารถจะแสดงพิษสงได้

ลูกไก่ในกำมือ

หมายถึง หดหนทางหนี ไม่มี

ทางรอด

古人說：“孤猴兒跳不出如來佛的手心。”他還能

Gǔrén shuō: “gū hóu ér tiào bù chū rúláifó de shǒuxīn” Tā hái néng

有什麼辦法對付我嗎?

yǒu shénme bànfǎ duìfù wǒ ma?

คนโบราณกล่าวไว้ว่า “ลิงตัวเดียวไม่สามารถกระโดดออกจากอั้งมือของพระยูไล

ได้” เขายังจะสามารถใช้วิธีไหนมารับมือกับฉันหรือ

ตอนนี้ผู้บังคับบัญชาของหน่วยทหารได้ถูกจับเป็นเชลยแล้ว เราก็ตกอยู่ในสภาพ

“ลูกไก่ในกำมือ” ของศัตรู โอกาสรอดคงจะน้อยเต็มที

12. 三個臭皮匠，頂個諸葛亮。

sān gè chòupíjiàng , dǐng gè Zhūgé Liàng.

สาม คน เหม็น ช่างรองเท้า เป็น หนึ่ง จู๊ดเหลี่ยม

ช่างรองเท้าสามัญสามคนสามารถรวมเป็นจู๊ดเหลี่ยม

หมายถึง เมื่อมีคนมากก็สามารถทำให้เกิดความคิด

มากขึ้น ทำให้เรื่องสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ เปรียบ

เหมือนการมีช่างรองเท้าที่ไม่เก่งสามคน แต่สามารถ

รวมความคิดและทำให้มีปัญญามากขึ้นก่อให้เกิดผล

ที่ดีในการปฏิบัติงาน

หลายหัวดีกว่าหัวเดียว

หมายถึง คนมากก็จะสามารถ

ทำให้มีความคิดเพิ่มมากขึ้น

²⁸พระยูไล เป็นผู้ให้กำเนิดศาสนาพุทธในศาสนาของชาวจีน และถึงในที่นี่หมายถึง ซุนอู๋คง

(孫悟空 Sūn Wǔ Kōng) ซึ่งเป็นตัวละครในนวนิยายเรื่อง ไซลิ่ว

常言道：“三個臭皮匠，頂個諸葛亮”。我們

Chángyán dào: “sān gè chòupíjiàng dǐng gè Zhūgé Liàng.” Wǒmen
組十幾個人就是好幾個諸葛亮，有什麼事兒辦不成？

zǔ shí jǐ gè rén jiùshì hǎojiǎ gè Zhūgé Liàng. Yǒu shénme shìr bàn bù chéng?

คำที่ชาวจีนมักพูดกันกล่าวว่า “ช่างเครื่องหนังสามัญสามเหนือกว่าจูกัดเหลียง ”

กลุ่มของพวกเราสิบกว่าคน คือ จูกัดเหลียงหลายคนแล้ว มีเรื่องอะไรที่จะเหนือปากว่าแรงเล่า

การทำงานโดยอาศัยการร่วมมือร่วมใจกัน จะทำให้งานนั้นออกมาไม่เชิงสร้างสรรค์และ
ประสบความสำเร็จ เพราะ “หลายหัวดีกว่าหัวเดียว ”

13. 海底撈月一場空。

สร้างวิมานในอากาศ

hǎi dǐ lāo yuè yì chǎng kōng.

หมายถึง คิดเพ้อฝันในสิ่งที่ไม่สามารถ

ทะเล ได้ ช้อน จันทร์ หนึ่ง พื้นที่ ว่างเปล่า

ทำให้เป็นจริงขึ้นมา

ช้อนจันทร์ได้ทะเลก็ล้วนได้แต่ความว่างเปล่า

หมายถึง การคิดฝันในสิ่งที่ไม่สามารถทำให้เป็น

จริงขึ้นมาได้ เปรียบเหมือนการช้อนหาดวงจันทร์

ในทะเลที่ช้อนเท่าไรก็ไม่สามารถช้อนได้

你想跟江主席一起吃飯，我想那是白日做夢。

Nǐ xiǎng gēn Jiāng zhǔxí yìqǐ chīfàn. Wǒ xiǎng nà shì báirìzuò mèng.

“海底撈月一場空。”

“hǎi dǐ lāo yuè yì chǎng kōng.”

เธอคิดจะรับประทานอาหารร่วมกับประธานาธิบดีเจียงหรือ ฉันคือว่านั่นเป็นสิ่งที่เรียกว่า
ฝันกลางวัน “ ช้อนจันทร์ได้ทะเล ก็ล้วนได้แต่ความว่างเปล่า ”

เธอคิดว่าจะได้เดินรำคู่กับ ดุ้ย ขวัญใจสาว ๆ นั้นหรือ ฉันว่าเธออย่า “ สร้างวิมาน
ในอากาศ ” เพราะถึงยังไงเขาก็คงไม่ชายตามองคนธรรมดาอย่างพวกเราหรอก

14. 賊去關門，雨後打傘。

วัวหายล้อมคอก

zéi qù guān mén, yǔ hòu dǎ sǎn.

หมายถึง ป้องกันอันตรายหลังจากที่ได้

โจร ไป ปิด ประตู ฝน หลัง กาง ร่ม

เกิดความเสียหายไปแล้ว

โจรไปแล้วจึงปิดประตู ฝนหยุดตกแล้วจึงกางร่ม

หมายถึง การป้องกันที่สายเกินการณ์เพราะได้เกิด
ความเสียหายไปแล้ว เปรียบเหมือนการปิดประตู
หลังจากที่โจรได้ขโมยของไปแล้วหรือการกางร่ม
หลังจากฝนหยุดตกแล้ว

俗話說：“賊去關門，雨後打傘。”正月十五

Súhuà shuō: “zéi qù guān mén, yǔ hòu dǎ sǎn.” Zhèngyuè shíwǔ

才來貼門神太晚了。

cái lái tiē ménshén tài wǎn le.

ภษิตจีนกล่าวว่า “โจรไปแล้วจึงปิดประตู ฝนหยุดตกแล้วจึงกางร่ม” วันที่

15 เดือนช้ายแล้วเพิ่งจะมาติดค้ำมงคลข้างประตู รู้ลึกลับจะสายไปแล้วนะ

หลังจากที่มีโจรขึ้นบ้านสมศรีแล้ว เธอจึงทำลูกกรงเหล็กค้ำไว้เพื่อป้องกันขโมย การ

กระทำเช่นนี้ เรียกว่า “ วัวหายล้อมคอก ”

15. 有眼不識泰山。

yǒu yǎn bù shí Tàishān.

มีตาไม่รู้จัก “ ไท่ชาน²⁹ ”

มีตาแต่ไม่รู้จัก “ ไท่ชาน ”

หมายถึง มีดวงตาไว้มองแต่กลับมองไม่ออกว่าจะไร

เป็นอะไร หรือกลับมองไม่เห็นถึงสิ่งที่มีความสำคัญ

เปรียบเหมือนมีตาแต่หารู้ไม่ว่า ภูเขาสูงที่อยู่ข้างหน้า

นั้นเป็นภูเขาที่มีชื่อของจีน มีชื่อว่า “ ไท่ชาน ”

มีตาหาไม่แวไม่

หมายถึง มีแต่ตาไม่รู้จักอะไรที่ดีหรือ

ไม่สังเกตเห็นอะไรที่ลึกลับ

²⁹ ภูเขาไท่ชาน อยู่ในตอนกลางของมณฑลชานตง (山東 Shāndōng) ได้สมญาว่า “ เขาใหญ่

แห่งภาคตะวันออก ” เป็นหนึ่งในห้าของภูเขาใหญ่ที่มีชื่อเสียงของจีน ซึ่งคนจีนเรียกรวมว่า “ 五岳 ”

Wǔyuè ขุนเขาใหญ่ทั้งห้าของจีน ประกอบด้วย ภูเขาไท่ชาน (泰山 Tàishān) ในมณฑลชานตง (山東

Shāndōng) ภูเขาเหิงชาน (恒山 Héngshān) ในมณฑลชานซี (陝西 Shǎnxī) ภูเขาเหิงชาน (衡山 Héngshān)

ในมณฑลชานซี (山西 Shānxī) ภูเขาซงชาน (嵩山 Sōngshān) ในมณฑลเหอหนาน

(河南 Hénnán) ภูเขาฮว่าชาน (華山 Huáshān) ในมณฑลหูหนาน (湖南 Húnán) (สำนักพิมพ์ภาษา

ต่างประเทศ, 1987 : 39)

你怎麼不相信他說的話？他是這方面的權威。

Nǐ zěnmě bù xiāngxìn tā shuō de huà tā shì zhè fāngmiàn de quánwēi

你是“有眼不識泰山。”

Nǐ shì “ yǒu yǎn bù shí Tài Shān.”

คุณทำไมไม่เชื่อคำพูดของเขา เขาชำนาญทางด้านนี้มาก เธอนี้เป็นคน “ มีตาหาผู้จักเขาที่ไหน ”

คนที่เธอกำลังร่วมสนทนาด้วยเป็นถึงศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยชื่อดังในอังกฤษทีเดียว ทำไมเธอถึงดูไม่ออก นี่แหละนะที่เขาเรียกว่า “ มีตาทมิฬ ”

16. 佛口蛇心。

fó kǒu shé xīn.

พระ ปาก งู ใจ

ปากพระใจงู

หมายถึง ต่อหน้านั้นพูดจาปราศรัยด้วยดีแต่จิตใจกลับคิดไม่ซื่อ เปรียบเหมือนกับปากนั้นพูดกล่าวแต่สิ่งที่ดี ๆ ดังเช่นพระ แต่จิตใจนั้นอำมหิตตั้งอสรพิษร้าย

มือถือสาก ปากถือศีล

หมายถึง ภายนอกก็ทำให้ดูเหมือนเป็นคนดี แต่จริงๆ แล้วจิตใจกลับอำมหิต

碰到“佛口蛇心”的人，別忘拒絕他們的“友誼。”

Pèngdào “ fó kǒu shé xīn.” de rén , bié wàng jùjué tāmen de “ yǒuyí .”

เมื่อพบกับคนที่ “ ปากพระใจงู ” ก็อย่าลืมตัดสัมพันธ์ไมตรีกับพวกเขาเสีย คนสมัยนี้ส่วนมากมักจะ “ ปากปราศรัย น้ำใจเชือดคอ ” พูดไม่ตรงกับที่ใจคิด ช่างนากลัวเสียเหลือเกิน

17. 睜一隻眼，閉一隻眼。

zhēng yī zhī yǎn , bì yī zhī yǎn .

เปิด หนึ่ง ดวง ตา ปิด หนึ่ง ดวง ตา

เปิดตาข้างหนึ่ง ปิดตาข้างหนึ่ง

หมายถึง การมองข้ามหรือละเลยต่อเรื่องๆ หนึ่ง โดยไม่ใส่ใจต่อเรื่องนั้นๆ เปรียบเหมือนการมอง

เอาหูไปนาเอาตาไปไร่

หมายถึง ทำไม่รู้ไม่เห็น ไม่สนใจ

เปรียบเหมือนเอาหูไปไว้ที่นา เอาตาไปไว้เสียที่ไร่ คนอื่นๆ จะทำอะไรกันก็ช่าง

โดยเปิดตาข้างหนึ่ง และปิดตาอีกข้างหนึ่ง ทำให้

ไม่สามารถเห็นอย่างชัดเจน

對 群眾 反對 的 問題 要 認真 解決，而 不能 採取

Duì qúnzhòng fǎnduì de wèntí yào rènzhēn jiějué ér bù néng cǎiqǔ

“ 睜 一 只 眼， 閉 一 只 眼 ” 的 態 度。

“ Zhēng yì zhī yǎn , bì yì zhī yǎn ” de tàidù.

เกี่ยวกับปัญหาการต่อต้านของมวลชน ต้องแก้ไขอย่างตั้งใจ และไม่ควรใช้ท่าทีของ

“ การเปิดตาข้างหนึ่ง ปิดตาข้างหนึ่ง ”

รัฐบาลไม่ควรจะแก้ปัญหามันเมืองด้วยการ “ เอาหูไปนา เอาตาไปไร่ ” เพราะ การกระทำเช่นนั้นไม่ได้ทำให้เกิดผลดีอะไรขึ้นมา

18. 小小石頭，打壞大缸

xiǎo xiǎo shítou , dǎ huài dà gāng.

เล็ก เล็ก หิน ตี แดก ใหญ่ โอง

หินเล็ก ๆ สามารถตีโองใบใหญ่ให้แตกได้

หมายถึง สิ่งที่เล็กกว่าสามารถทำหลายสิ่งที่ใหญ่กว่า

ได้ เปรียบเหมือนหินที่มีขนาดเล็กกว่าโอง แต่ก็

สามารถทำให้โองใบใหญ่แตกได้

เล็กพริกขี้หนู

หมายถึง เล็กแต่เก่งกล้าสามารถ มี

พิษสงเปรียบเหมือนพริกขี้หนูที่ถึงแม้

เม็ดจะเล็กแต่ก็ให้รสเผ็ดถึงใจ

蘇聯 這 一 百 三 十 年 無 人 敢 抵 抗 的 大 國， 被

Sūlián zhè yìbǎi sānshí nián wú rén gǎn dǐkàng de dàguó, bèi

這 個 平 凡 的 葉 利 欣 打 破 了。 如 俗 話 所 謂： “ 小 小 石 頭，

zhèi gè píngfán de Yèlìxīn dǎpò le, rú sùhuà suǒwèi: “ xiǎo xiǎo shítou

打 壞 大 缸 ”。 事 情 果 真 是 如 此。

dǎ huài dà gāng ” shìqíng guǒ zhēn shì rúcǐ.

ประเทศมหาอำนาจที่ไม่มีใครกล้าต่อต้านและมีประวัติอันยาวนานมากกว่า 130 ปีอย่าง

สหภาพโซเวียตนั้น กลับถูกสามัญชนอย่าง บอริส เยลซินทำจนล่มสลายไป ดังภาษิตจีนที่กล่าว

ว่า “ หินก้อนเล็ก ๆ สามารถจะทำให้ โองใบใหญ่แตกได้ ” เหตุการณ์ก็เป็นอย่างค้ำกล่าว

นี่จริงๆ

แม้วิจารณ์ พลฤทธิ์จะตัวเล็ก แต่ก็ “ เล็กพริกขี้หนู ” สามารถคว้าเหรียญทอง

การแข่งขันชกมวยสากลสมัครเล่นในการแข่งขันโอลิมปิกมาได้

19 打油的錢不買醋。

dǎ yóu de qián bù mǎi cù.

ซื้อ น้ำมัน ที่ เงิน ไม่ ซื้อ น้ำส้มสายชู

เงินที่ใช้ซื้อน้ำมัน ไม่นำมาซื้อน้ำส้มสายชู

หมายถึง การไม่ทำอะไรสองอย่างในเวลาเดียวกัน

เปรียบเหมือนเงินที่ตั้งใจจะใช้ซื้อน้ำมันก็จะไม่นำมัน

มาซื้อน้ำส้มสายชู

อย่าเหยียบเรือสองแคม

หมายถึง การจะลงมือทำการใดๆ ควร

จะมีการตัดสินใจทำที่แน่นอนไม่ลังเล

“打油的錢不買醋。” 不該把這筆錢挪作別用。

“ Dǎ yóu de qián bù mǎi cù.” ,bùgāi bǎ zhèi bǐ qián nuózuòbiéyòng.

“ เงินที่ใช้ซื้อน้ำมันไม่นำมาซื้อน้ำส้มสายชู ” ไม่ควรจะนำเงินก้อนนี้ไปใช้สำหรับสิ่งอื่น

เธอไม่ควรจะอ่านหนังสือไปดูโทรทัศน์ไปนะ เพราะการ “ เหยียบเรือสองแคม ”

ผลลัพธ์ที่ได้ก็คือทำอะไรไม่สำเร็จสักอย่าง

20. 見了和尚罵賊禿。

jiàn le héshang mà zéi tū.

เห็น แล้ว พระ ด่า โจร หัวล้าน

เห็นพระแล้วด่าว่าโจรหัวล้าน

หมายถึง ดูผิวเผินเหมือนกับจะว่า ก แต่จริงๆ แล้ว

ว่า ก เพื่อไปกระทบ ข นั่นเอง เปรียบเหมือนเมื่อเห็น

พระว่าศีระล้านแล้วไม่ว่าไปตรงๆ กลับว่าโจรว่า

หัวล้านเพื่อกระทบพระ

ตีวัวกระทบคราด

หมายถึง แสร้งพูดหรือทำกับสิ่งหนึ่ง

ให้กระทบกระเทือนไปถึงอีกสิ่งหนึ่ง

你把話說清楚，不要“見了和尚罵賊禿”。

Nǐ bǎ huà shuō qīngchū , búyào “ jiàn le héshang mà zéi tū.” ,

到底是誰偷你的雞?

dàodǐ shì shéi tōu nǐ de jī ?

คุณพูดออกมาให้ชัดเจน อย่า “ เห็นพระแล้วด่าว่าโจรหัวล้าน ” จริงๆ แล้วใคร

กันที่ขโมยไก่ของคุณไป

ที่จริงเธอก็รู้ว่าใครก็พูดไปตรง ๆ จะดีกว่า เพราะการ “ ตีวัวกระทบคราด ” จะทำให้เข้าใจผิดกันทั้งสองฝ่าย

21. 好鞋不踏臭狗屎。

hǎo xié bú tà chòu gǒu shǐ.

ดี รองเท้า ไม่เหยียบขี้หมาที่เหม็น
รองเท้าที่ดีไม่เหยียบขี้หมาที่เหม็น

หมายถึง คนที่ดีไม่ควรจะคบค้าสมาคมกับคนที่เลวเพราะ
อาจทำให้ตนเองแปดเปื้อนความชั่วได้ เปรียบเหมือน
รองเท้าที่ดีไม่ควรจะไปเหยียบขี้หมาที่เหม็นและสกปรก

อย่าเอาพิมเสนไปแลกกับเกลือ

หมายถึง ไม่ควรจะลดตัวลงไปทำใน
สิ่งที่ต่ำกว่าหรือสิ่งที่ไม่ดี เพราะอาจจะ
ทำให้เสื่อมเสียถึงชื่อเสียงได้

俗話說：“好鞋不踏臭狗屎。”這件事兒你

Súhuà shuō: “hǎo xié bú tà chòu gǒu shǐ.” zhè jiàn shìr nǐ

不該親自去辦。

bùgāi qīnzì qù bàn.

ภาษิตจีนกล่าวไว้ว่า “ รองเท้าที่ดีไม่เหยียบขี้หมาเหม็น ” เรื่องนี้คุณไม่ควรไปลง
มือทำเอง

เธอจะไปต่อล้อต่อเถียงกับอันธพาลทำไม การ “ เอาพิมเสนไปแลกกับเกลือ ” รั้ง
แต่จะทำให้เราเปราะระเบือนโดยใช่เหตุ

22. 好了傷疤忘了痛。

hǎo le shāngbā wàng le tòng.

ดี แล้ว บาดแผล ลืม แล้ว ความเจ็บ

บาดแผลหายแล้วลืมความเจ็บ

หมายถึง เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงดีขึ้นก็ลืม
ความทุกข์ที่เคยได้รับมา เปรียบเหมือนเมื่อบาดแผล
ได้หายดีแล้วก็ลืมความเจ็บปวดที่เคยมี ลืมบุญคุณ
ของผู้ที่ให้ความช่วยเหลือยามยาก

วัวลืมตีน

หมายถึง ลืมบุญคุณของผู้ที่เคยให้การ
ช่วยเหลือหลังจากที่ตนได้ดีแล้ว

現在很多年輕人都是“好了傷疤忘了

Xiànzài hěn duō niánqīng rén dōu shì “hǎo le shāngbā wàng le tòng.” 他們富起來就忘了那些幫助過自己的人。

tòng.” Tāmen fùqǐlái jiù wàng le nàxiē bāngzhù guò zìjǐ de rén.

วัยรุ่นจำนวนมากในสมัยนี้ล้วนแต่เป็นพวก “บาดแผลหายแล้วลืมความเจ็บ ”

พวกเขาเมื่อร่ำรวยขึ้นมาได้ ก็ลืมผู้คนที่เคยให้ความช่วยเหลือตนเอง

สมัยนี้คนพวก “ ลืมตีน ” มีให้เห็นกันทั่วไป เพราะว่าศีลธรรมจรรยาในสังคม

เราทุกวันนี้มีแต่เสื่อมถอย

23. 龍生龍，鳳生鳳，

ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น

lóng shēng lóng , fèng shēng fèng.

หมายถึง ลูกย่อมไม่ต่างไปจากพ่อแม่

มังกร เกิด มังกร หงส์ เกิด หงส์

มังกรออกลูกเป็นมังกร หงส์ออกลูกเป็นหงส์

老鼠養兒會打洞。

lǎoshǔ yǎng ér huì dǎdòng.

หนู เลี้ยง ลูก เป็น เจาะผนัง

หนูเลี้ยงลูกให้เจาะผนังเป็น

หมายถึง ตนเองเป็นคนอย่างไรก็มีลูกหลานที่เป็นเช่น

นั้น เปรียบเหมือนลูกมังกรที่เหมือนพ่อมังกร ลูกหงส์

ที่เหมือนพ่อหงส์ และลูกหนูที่สามารถเจาะผนังได้

เหมือนพ่อหนู

古人常說：“龍生龍，鳳生鳳，老鼠

Gǔrén cháng shuō: “ lóng shēng lóng , fèng shēng fèng , lǎoshǔ

養兒會打洞。” 沒有他這個善良的家長，哪兒能

yǎng ér huì dǎdòng ” Méiyǒu tā zhèi gè shànliáng de jiāzhǎng , nǎr néng

出好兒女呢？

chū hǎo ér nǚ nē ?

คนโบราณมักกล่าวว่า “ มังกรออกลูกเป็นมังกร หงส์ออกลูกเป็นหงส์ และหนู

เลี้ยงลูกให้สามารถเจาะผนังได้ ” ไม่มีหัวหน้าครอบครัวที่ใจบุญสุนทานอย่างเขา ไหนเลยจะมี

ลูกชายและลูกสาวที่ดีเช่นนี้เล่า

ฉันคิดว่าสมชายจะเป็นคนดีซะอีก ที่ไหนได้ก็หนีไม่พ้นนิสัยชั่วโมยเหมือนอย่างพ่อของ

เขา อย่างนี้สินะที่เขาเรียกว่า “ ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น ”

24. 龍配龍，鳳配鳳。

lóng pèi lóng, fèng pèi fèng.

มังกร คู่ มังกร หงส์ คู่ หงส์

มังกรคู่มังกร หงส์คู่หงส์

หมายถึง การเลือกคู่ครองที่มีฐานะ ชาติตระกูล

ที่เสมอกัน เปรียบเหมือนการที่มังกรได้เคียงคู่กับ

มังกรและหงส์ได้เคียงคู่กับหงส์

กึ่งทองใบหยก

หมายถึง คู่ควรกันเป็นอย่างดี มักจะ

ใช้เปรียบกับสามีภรรยาที่มีฐานะและ

ชาติตระกูลที่ไม่แตกต่างกัน

常言道：“龍配龍，鳳配鳳。”但這句話

Chángyán dào “: lóng pèi lóng, fèng pèi fèng.” dàn zhèi jù huà

恐怕在目前的社會是很難行得通的。

kǒngpà zài mùqián de shèhuì shì hěn nán xíngdetōng de.

คำที่ชาวจีนมักพูดกันกล่าวว่า “ มังกรคู่มังกร หงส์คู่หงส์ ” ทว่าคำพูดประโยค

นี้ดูท่าจะเป็นไปได้ยากในสังคมสมัยปัจจุบัน

ฉันเพิ่งจะไปงานแต่งงานของนวลมา เจ้าบ่าวกับเจ้าสาวสมกันอย่างกับ “ กึ่งทอง

ใบหยก ” เสียว่ะ

25. 打了驢子馬也驚。

dǎ le luózi mǎ yě jīng.

ตี แล้ว ล่อ ม้า ก็ กลัว

ตีล่อแล้วม้าก็กลัว

หมายถึง การตีสิ่งหนึ่งเพื่อข่มขู่อีกสิ่งหนึ่ง เปรียบ

เหมือนการตีล่อเพื่อขู่ให้ม้ากลัว

เขียนเสือให้วัวกลัว

หมายถึง การทำสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นเยี่ยง

อย่างแกสิ่งอื่นๆ ให้หวาดกลัว

張三被判處死刑，嚇壞了他的伙伴老李，

Zhāng Sān bèi pànchù sǐxíng, xiàhuài le tā de huǒbàn Lǎo Lǐ,

真是所謂“打了驢子馬也驚。”

zhēn shì suǒwèi “ dǎ le luó zǐ mǎ yě jīng.”

การที่จางซานถูกพิพากษาประหารชีวิตนั้น ทำให้เพื่อนร่วมแก๊งของเขาอย่างเหลาหลี่เกิดความสะพรึงกลัว นั่นแหละที่เขาเรียกว่า “ ตีล่อแล้วทำให้ม้ากลัว ”

การที่ผู้พิพากษาดัดสันประหารชีวิตโจรที่นากามนั้นเป็นการกระทำที่เรียกว่า “ เขียนเสือให้วัวกลัว ” จริง ๆ เพราะช่วงนี้ไม่ค่อยมีคดีเช่นนี้เกิดขึ้นเลย

26. 出得龍潭，又入虎穴。

chū dé lóng tán, yòu rù hǔ xué.

ออก ได้ มังกร บ่อ อีก เข้า เสือ ถ้ำ

ออกจากบ่อมังกรได้ ยังเข้าไปถ้ำเสืออีก

หมายถึง หลีกหนีภัยอย่างหนึ่งกลับต้องตกอยู่ใน

อันตรายอีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนออกจากบ่อ

มังกรได้แล้วกลับต้องไปเข้าถ้ำเสืออีก

หนีเสือปะจระเข้

หมายถึง หลีกหนีจากอันตรายอย่าง

หนึ่งกลับต้องมาตกอยู่ในอันตรายอีก

อย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนหนีจากเสือ

มาเจอกับจระเข้

這幾年他接連不斷地處理了一些難事兒，真是

Zhèi jǐ nián tā jiēliánbúduàn de chǔlǐ le yìxiē nànrshìr, zhēn shì

“出得龍潭，又入虎穴。”

“chū dé lóng tán, yòu rù hǔ xué.”

หลายปีที่ผ่านมาเขาต้องจัดการกับปัญหาที่ถาโถมเข้ามาอย่างไม่ได้หยุดได้หย่อน เป็นเหมือน “ ออกจากบ่อมังกร กลับต้องเข้าถ้ำเสือ ” จริงๆ เลย

ไม่คิดเลยว่าหนีมาจากเจ้านายที่ค่อนข้างจะจุกจิก ยังต้องมาเจอเจ้านายคนใหม่ที่แสนจะเจ้าระเบียบ อย่างนี้เขาเรียกว่า “ หนีเสือปะจระเข้ ” ชัด ๆ

27. 割鷄焉用牛刀。

gē jī yān yòng niú dāo.

เชือด ไก่ ไหนเลย ใช้ โคน มีด

เชือดไก่ไหนเลยต้องใช้มีดฆ่าโค

หมายถึง ไม่ควรจะลงทุนลงแรงไปกับเรื่องเล็กๆ

น้อยๆ โดยเปล่าประโยชน์ เปรียบเหมือนการฆ่าไก่

ที่ช่างจับตักแตน

หมายถึง การลงทุนที่ไม่ได้ไม่คุ้มค่า

เปรียบเหมือนการที่บนหลังช้างเพื่อ

ไปจับตักแตน

ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องใช้มีดที่ใช้ฆ่าโค

“割雞焉用牛刀。”這件小事兒我去處理就

“Gē jī yān yòng niú dāo.” Zhè jiàn xiǎo shìr wǒ qù chūlǐ jiù
 可以了。你這位領導幹部不必親自出身。

kěyǐ le. Nǐ zhè wèi lǐngdǎo gānbù búbì qīnzì chūshēn.

“เชือดไก่ไหนเลยต้องใช้มีดฆ่าโค” เรื่องเล็ก ๆ น้อยๆ เรื่องนี้ ผมไปจัดการก็ได้
 แล้วครับ ไม่ต้องให้ท่านหัวหน้าลงมือทำด้วยตัวเองหรอกครับ

งานเลี้ยงต้อนรับลูกชายท่านทูตไม่ควรจะเอิกเกริกเกินไปเพราะการ “ ซ้ำจ้ำจับ
 ตักแตน ” เป็นการ เปลืองโดยใช่เหตุ

28. 引鬼入門。

yǐn guǐ rù mén.

ชัก มี เช้า ประตู

ชักมีเช้าประตู

หมายถึง คนที่อยู่ในบ้านกลับเป็นผู้ชักนำให้มีคนเลว

เข้าบ้าน เปรียบเหมือนการชักนำให้มีซึ่งหมายถึงสิ่งที่

เลวร้ายเข้าบ้าน

ชักศึกเข้าบ้าน.

หมายถึง การทำให้อะไรก็ตามที่เป็น

สาเหตุของความอันตรายมาถึงตัว

你把這些不三不四的人帶到我們家裏來，豈不是

Nǐ bǎ zhèxiē bùsānbùsì de rén dàidào wǒmen jiālǐlái, qǐ búshì

“引鬼入門。”嗎？

“Yǐn guǐ rù mén.” ma?

เธอนำคนที่ไม่รู้จักห้วนอนปลายเท้าเหล่านี้เข้ามาในบ้านเรา อย่างนี้จะไม่เรียกว่า

“ชักมีเช้าประตู” ได้อย่างไร

เธอลองไม่รู้ว่าจะกลายเป็นคนที่ไม่ค่อยดีภายในบ้านเราไป การที่เธอมักจะชวน
 เขามาค้างคืนที่บ้านเราบ่อย ๆ เป็นการ “ชักศึกเข้าบ้าน” ฐู๋ไหม

29. 臺上握手，臺下蹄脚。

tái shàng wō shǒu, tái xià tí jiǎo.

ต่อหน้ามะหลับ ลับหลังตะโก

หมายถึง ต่อหน้าก็แสดงไม่จริงใจที่ดี

เวที บน จับ มือ เวที ล่าง เตะ เท้า

แต่กลับหลังกลับมีสิ่งเลวร้ายแอบซ่อน

บนเวทีจับมือ ข้างล่างเวทีเตะเท้า

หมายถึง ต่อหน้าก็แสดงไมตรีที่ดีต่อผู้อื่น แต่กลับหลัง

กลับมีสิ่งเลวร้ายแอบซ่อนอยู่ เปรียบเหมือนการจับมือ

แสดงไมตรีต่อกันบนเวที แต่พอลงมาอยู่ข้างล่างเวที

กลับพร้อมที่จะใช้เท้าเตะกัน

對於那些“臺上握手，臺下踢腳”的人，我們

Duìyú nèixiē “tái shàng wō shǒu , tái xià tī jiǎo.” de rén , wǒmen

應該疏遠他們。

yīnggāi shūyuǎn tāmen.

สำหรับคนจำพวก “บนเวทีจับมือ ข้างล่างเวทีเตะเท้า” เหล่านั้น เราควรที่จะ
ห่างจากพวกเขาเอาไว้ให้มากๆ

อันเกลียดจริงๆ คนที่ “ต่อหน้ามะพลับ ลับหลังตะโก” เมื่อไหร่ถึงจะเจอคน
ที่จริงใจสักคน

30. 以毒攻毒，以火攻火。

หนามยอกเอาหนามบ่ง

yǐ dú gōng dú , yǐ huǒ gōng huǒ.

หมายถึง ใช้กลยุทธ์ที่ศัตรูปฏิบัติต่อเรา

ใช้ พิษ บ่ง พิษ ใช้ ไฟ ดับ ไฟ

มาปฏิบัติตอบต่อเขา

ใช้พิษบ่งพิษ ใช้ไฟดับไฟ

หมายถึง การเลือกใช้วิธีที่ศัตรูปฏิบัติต่อเราไปปฏิบัติ

กับศัตรู เปรียบเหมือนการใช้พิษมาบ่งพิษและใช้ไฟ

มาดับไฟ

他以惡劣的態度來對我，我也要“以毒攻毒，

Tā yǐ èliè de tàidù lái duì wǒ , wǒ yě yào “yǐ dú gōng dú ,

以火攻火。”的辦法來回報他。

yǐ huǒ gōng huǒ.” de bànfǎ lái huí bào tā.

เขาใช้วิธีที่ต่ำช้า มาปฏิบัติต่อฉัน ฉันก็จะใช้ วิธี “ใช้พิษบ่งพิษ ใช้ไฟบ่งไฟ” มา
ตอบโต้เขา

เขาใช้วิธีที่ต่ำช้ามาปฏิบัติต่อฉัน ฉันก็จะใช้วิธี “หนามยอกเอาหนามบ่ง” มา

ตอบโต้เขา

31. 一個饅頭起酵，一籠饅頭起酵。

yí gè mántōu qǐxiào, yì lǒng mántōu qǐxiào.

หนึ่งก้อนหมั่นไถว ขึ้นรา หนึ่ง ตะกร้า หมั่นไถว ขึ้นรา
หมั่นไถวก้อนหนึ่งขึ้นรา หมั่นไถวทั้งตะกร้าก็ขึ้นรา

หมายถึง ข้อบกพร่องของสิ่ง ๆ เดียวกดทับส่งผลให้มวลรวม
ของสิ่ง ๆ นั้นแย่ไปด้วย เปรียบเหมือนเมื่อมีหมั่นไถวหนึ่งก้อน
ขึ้นราก็เป็นผลให้หมั่นไถวทั้งตะกร้าขึ้นราไปด้วย

ปลาเน่าตัวเดียวเน่าทั้งข้อง

หมายถึง คนที่อยู่รวมกัน คนหนึ่ง
ทำไม่ดี ก็พลอยทำให้คนอื่นเสีย
ไปด้วย

王麗是我們團的代表，她不應該對頭兒表示

Wánglì shì wǒmen tuán de dàibiǎo, tā bù yīnggāi duì tóur biǎoshì

不尊敬。真是“一個饅頭起酵，一籠饅頭起酵。”

bù zūnjìng. Zhēn shì “yí gè mántōu qǐxiào, yì lǒng mántōu qǐxiào.”

หวังลี่เป็นตัวแทนของกลุ่มเรา เธอไม่ควรจะแสดงกิริยามารยาทที่ไม่เคารพผู้นำออกมา
เลย จะทำให้เป็น “หมั่นไถวหนึ่งก้อนขึ้นรา หมั่นไถวทั้งตะกร้าก็ขึ้นราด้วย”

ในฐานะที่ศักดิ์เป็นหัวหน้าตัวแทนนักเรียน เธอไม่ควรจะประพฤติตนออกสู่นอกทาง ทำให้
ชื่อเสียงเป็นไปในทางลบ อย่างนี้แหละที่เรียกว่า “ปลาเน่าตัวเดียวเน่าทั้งข้อง”

32. 水火不同爐。

shuǐ huǒ bù tóng lú.

น้ำ ไฟ ไม่ ร่วม เตา

น้ำกับไฟไม่ร่วมเตา

หมายถึง ไม่สามารถเข้ากันได้ อยู่ร่วมกันไม่ได้

เปรียบเหมือนน้ำกับไฟที่ไม่สามารถจะนำมาไว้

ในเตาใบเดียวกันได้

ขมื่นกับปูน

หมายถึง ของสองสิ่งซึ่งไม่สามารถจะ

ร่วมกันได้ มีความขัดแย้งกันเสมอ

他們倆是“水火不同爐”，一見面就吵架。
 Tāmen liǎ shì “shuǐ huǒ bù tóng lú.” yī jiànmiàn jiù chǎojià.
 เขาทั้งสองเป็น “น้ำกับไฟไม่ร่วมเตา” เจอกันทีไรเป็นต้องทะเลาะกัน
 เขาทั้งสองเป็น “ขมิ้นกับปูน” เจอกันทีไรเป็นต้องทะเลาะกัน

33. 遠在天邊兒，近在眼前。

yuǎn zài tiān biān'ér, jìn zài yǎn qián.

ไกล อยู่ ฟ้า ข้าง ไกล อยู่ ตา หน้า

ไกลสุดขอบฟ้า แต่ใกล้อยู่แค่ตา

หมายถึง สิ่งที่ต้องการจริงๆ นั้นก็อยู่ข้างหน้า แต่กลับ

มองไม่เห็น เปรียบสิ่งที่ต้องการนั้นว่า อยู่ไกลสุดขอบฟ้า

แต่แท้ที่จริงแล้วอยู่ข้างหน้าของเรานั้นเอง

เส้นผมบังภูเขา

หมายถึง อะไรที่เล็กน้อยมาบดบังจน

ทำให้ไม่เห็นเรื่องใหญ่ที่ต้องการจะทำ

其實就是他。

qíshí jiùshì tā.

你要找的人，“遠在天邊兒，近在眼前”，

Nǐ yào zhǎo de rén “, yuǎn zài tiān biān'ér, jìn zài yǎn qián.”

คนที่คุณต้องการจะหา นั้น “ไกลสุดขอบฟ้า แต่ใกล้อยู่แค่ตา” แท้ที่จริง คือ
 เรายังเอง

เลขข้อนี้จริง ๆ หากคำตอบโดยการย้ายข้างสมการก็หาผลลัพธ์ได้แล้ว แหม ช่างเป็น
 เส้นผมบังภูเขา ” แท้ ๆ เลย

34. 木朽生蟲，牆罅蚊入。

mù xiǔ shēng chóng, qiáng xià wén rù.

ไม้ ฝุ่ เกิด หนอน กำแพง ร้าว ฝูง เข้า

ไม้ฝุ่เกิดหนอน กำแพงร้าวฝูงเข้า

หมายถึง ภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันมีสาเหตุมาจากคน

ในบ้านก็ทำให้เกลื่อนนั้นเสียเปรียบเหมือนไม้ที่ผุกร่อน

ก็เป็นเหตุให้เกิดหนอนและกำแพงที่แตกร้าวก็ทำให้

ฝูงสามารถเข้ามาได้

เกลื่อนเป็นหนอน

หมายถึง คนในบ้านเป็นผู้ชักนำภัย

ให้เกิดขึ้น เปรียบเหมือนเกลื่อนที่เป็น

ของใช้ประจำบ้านเมื่อเกิดหนอน

我們被打敗是因為小王當了敵人的偵察，

Wǒmen bèi dǎbài shì yīnwèi Xiǎo Wáng dāng le dírén de zhēnchá

背叛了我們，俗話說：“木朽生蟲，牆罅蚊入。”

bèipàn le wǒmen , sùhuà shuō : “ mù xiǔ shēng chóng , qiáng xià wén rù

การที่กองทัพของพวกเขาพ่ายแพ้ นั้นมีสาเหตุมาจากเสี่ยวหวัง ที่ไปเป็นหน่วยสอดแนมให้

ข้าศึกและทรยศกองทัพของพวกเขา ภาษิตจีนกล่าวไว้ว่า “ ไม้ผุเกิดหนอน กำแพงร้าวยุงก็เข้า ”

การที่กองทัพของเราต้องพบกับความพ่ายแพ้ นั้นเป็นเพราะ “ เกลือเป็นหนอน ” แต่

ตอนนี้ยังสืบไม่ได้ว่าใครเป็นคนทรยศ

35. 紙包不住火。

zhǐ bāobúzhù huǒ.

กระดาษ ห่อไม่อยู่ ไฟ

กระดาษห่อไฟไม่อยู่

หมายถึง เรื่องไม่ดีต่าง ๆ ที่ได้กระทำไว้

ไม่สามารถมิดจะปกปิดให้เป็นความลับได้

เปรียบเหมือนกระดาษที่ไม่สามารถจะห่อไฟได้

ข้างตายทั้งตัวใบบัวปิดไม่มิด

หมายถึง เรื่องราวในโลกล้วนแต่ไม่

สามารถจะปิดเป็นความลับได้ตลอด

เปรียบเหมือนข้างซึ่งมีขนาดใหญ่ เมื่อ

ตายจะเอาใบบัวมาปิดอย่างไรก็ปิดไม่

“ 紙包不住火 ” , 人包不住錯。他的這種貪污

“ zhǐ bāobúzhù huǒ. ” rén bāobúzhù cuò . Tā de zhèi zhǒng tānwū

行為 總有一天要被揭露出來的。

xíngwéi zǒngyǒu yītiān yào bèi jiēlòu chūlai de.

“ กระดาษห่อไฟไม่อยู่ ” คนเราปิดบังความชั่วไว้ไม่ได้ พฤติกรรมชั่วฉฉดเช่นนี้ของเขา
สักวันหนึ่งจะต้องถูกเปิดโปงออกมาแน่ ๆ

“ ข้างตายทั้งตัวใบบัวปิดไม่มิด ” อย่างนี้ว่าการที่เธอยักยอกเงินบริษัทไปจะไม่มีใคร
จับได้นะ เพราะตมัยนี้เวรกรรมมันตามทัน

36. 一塊石頭落了地。

yī kuài shítou luò le dì .

หนึ่ง ก้อน หิน ตก แล้ว ขึ้น

หินก้อนหนึ่งตกสู่พื้นแล้ว

ยกภูเขาออกจากอก

หมายถึง โลงอก หมดวิตกกังวล

เปรียบเหมือนการได้ยกสิ่งหนักๆ เช่น

ภูเขาออกไปจากอกได้

หมายถึง สิ่งที่กำลังกลุ้มใจในที่สุดก็สามารถจัดให้
หมดไปได้ เปรียบเหมือนหินก้อนหนึ่งได้ตกลงสู่พื้น
ไปเรียบร้อยแล้ว

我 終 于 把 論 文 寫 完 了 ， 真 是 “ 一 塊 石 頭 落
Wǒ zhōngyú bǎ lùn wén xiě wán le, zhēnshì “ yī kuài shítou luò
了 地 ” 。

le dì.”

ในที่สุดฉันก็เขียนวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จ เหมือน “ หินก้อนหนึ่งตกลงสู่พื้นแล้ว ”

จริง ๆ

ในที่สุดฉันก็เขียนวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จ เหมือน “ ยกภูเขาออกจากอก ” จริง ๆ

37. 無 牛 抓 了 馬 耕 田 。

wú niú zhuā le mǎ gēng tián.

ไม่มี โค จับ แล้ว ม้า ไถ นา

ไม่มีโคก็จับม้ามาไถนา

หมายถึง เมื่อไม่มีสิ่งที่ต้องการจะใช้ก็เลือกเอาสิ่งอื่น

มาใช้แทน เปรียบเหมือนเมื่อหาวัวควายไม่ได้ ก็จับ

เอาม้ามาไถนาแทนเสีย

จับแพะชนแกะ

หมายถึง เมื่อไม่มีสิ่งที่ดีกว่าก็นำเอา

สิ่งที่แย่กว่ามาใช้แทน เปรียบเหมือน

เมื่อไม่มีแพะก็หาแกะมาใช้แทน

老 話 說 ： “ 無 牛 抓 了 馬 耕 田 。” 我 們 沒 有

Lǎohuà shuō: “ wú niú zhuā le mǎ gēng tián. ” Wǒmen méiyǒu

合 適 的 工 具 ， 只 好 用 它 來 代 替 。

héshì de gōngjù, zhǐhǎo yòng tā lái dàitì.

คำโบราณกล่าวไว้ว่า “ ไม่มีโคก็จับม้ามาไถนา ” เมื่อพวกเราไม่มีเครื่องมือที่เหมาะสม
สม ก็ทำได้แค่เพียงเอามันมาใช้แทน

เพื่อที่จะให้รายงานมีจำนวนหน้าตามที่อาจารย์ต้องการ สมใจก็ใช้วิธีการอ้างอิงคำพูด
ของนักวิชาการท่านต่าง ๆ มารวมเข้าด้วยกัน โดยไม่คำนึงว่าเนื้อหาไม่ได้สอดคล้องกับหัวข้อราย
งานอย่างนี้เราเรียกกันว่า “ จับแพะชนแกะ ”

38. 牛頭不對馬嘴。

niú tóu bú duì mǎ zuǐ

วัว หัว ไม่ ตรง ม้า ปาก

หัววัวไม่ตรงกับปากของม้า

หมายถึง การตอบไม่ตรงกับคำถาม เปรียบเหมือน

กับหัววัวที่ไม่ตรงกับปากของม้า

ไปไหนมาสามวาสองศอก

หมายถึง พูดหรือตอบไม่ตรงกับสิ่งที่

ถามไป

我問他什麼時候回來，他却說我想去北京。

Wǒ wèn tā shénme shíhòu huílái, tā què shuō wǒ xiǎng qù běijīng.

真是“牛頭不對馬嘴。”

Zhēnshì “niú tóu bú duì mǎ zuǐ”

ฉันถามเขาว่าเมื่อไหร่ถึงจะกลับมา เขากลับพูดว่า ฉันคิดที่จะไปปักกิ่ง ช่างเป็น

“หัววัวไม่ตรงกับปากของม้า” จริงๆ

ฉันถามเขาว่าจะไปไหน เขากลับตอบว่า เขาชอบกินทุเรียน อย่างนี้แหละที่เรียกว่า

“ไปไหนมา สามวาสองศอก”

39. 烏狗吃食，白狗當災

แพะรับบาป

wū gǒu chī shí, bái gǒu dāng zāi.

หมายถึง รับผิดแทนผู้อื่นทั้งๆ ที่ตน

ดำ หมา กิน อาหาร ขาว หมา เป็น ภัย

ไม่ได้กระทำ

หมาดำกินอาหาร หมาขาวเป็นภัย

หมายถึง การรับโทษแทนผู้อื่นโดยที่ตนเองไม่ได้กระทำ

ผิด เปรียบเหมือนหมาขาวที่มันจะไม่ได้กินอาหาร แต่

ต้องรับผิดแทนหมาดำที่เป็นผู้กิน

走上黑暗社會的人總有一天是“烏狗吃食，

Zǒushàng hēiàn shèhuì de rén zǒngyǒu yì tiān shì “wū gǒu chī shí,

白狗當災”。

bái gǒu dāng zāi.”

คนซึ่งเลือกที่จะเข้าสู่คมอิทธิพลมืดนั้น จะต้องมีส่วนวันที่เป็น “หมาดำกินอาหาร หมาขาวเป็นภัย”

คนซึ่งเลือกที่จะเข้าสู่คมอิทธิพลมืดนั้น จะต้องมีส่วนวันที่เป็น “แพะรับบาป”

40 雞蛋裏挑骨頭。

jīdàn lǐ tiāo gǔtóu.

ไข่ ใน เลือקה กระดุก

เลือกหากระดุกในไข่

หมายถึง ไม่ประเมินว่าสิ่งที่กำลังค้นหาอยู่นั้น

ไม่ได้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการแม้แต่น้อย เปรียบ

เหมือนการหากระดุกในไข่ซึ่งจะหาเท่าไรก็ไม่พบ

พื้นผอยหาตะเข็บ

หมายถึง การรื้อฟื้นเรื่องราวเก่า ๆ

กลับมาพูดอีก ซึ่งเป็นการหาประโยชน์

อะไรไม่ได้

你太年輕，如果他不從“雞蛋裏挑骨頭”，今天

Nǐ tài niánqīng . Rúguǒ tā bù cóng “ jīdàn lǐ tiāo gǔtóu. ” lái , jīntiān

他的官怎麼擡得怎麼高？

tā de guān zěnmē taídé zěnmē gāo ?

เธอยังอ่อนต่อโลกนัก ถ้าเขาไม่ “เลือกหากระดุกในไข่” ยศของเขาในวันนี้จะเลื่อน
ได้สูงถึงขนาดนี้เชียวหรือเธอจะไป “พื้นผอยหาตะเข็บ” เก็บเอาอดีตเก่า ๆ มาพูดทำไมกัน ยิ่งไงเรื่องก็ผ่าน
มานานหลายปีแล้ว

41. 天落饅頭，也要起早去拾。

tiān luò mántōu , yě yào qǐzǎo qù shí.

ฟ้า ประทาน หมั่นโถว ก็ ต้อง ตื่นเช้า ไป เก็บ

ฟ้าให้หมั่นโถว ก็ยังต้องตื่นเข้าไปเก็บ

หมายถึง การรู้จักตักดวงโอกาสดี ๆ ที่เข้ามาในชีวิต

เปรียบเหมือนเมื่อฟ้าได้ประทานหมั่นโถวมาให้แล้ว

ก็ควรจะมีความมุมานะที่จะไปเก็บมัน จึงจะทำให้

สำเร็จได้ในที่สุด

น้ำขึ้นให้รีบตัก

หมายถึง กำลังชะตาขึ้น จะต้องการ

อะไรหรือทำอะไรให้เป็นประโยชน์

ก็รีบทำเสียอย่าเพิกเฉย

“天落饅頭，也要起早去拾。”這次機會很難得，

“tiān luò mántōu , yě yào qǐzǎo qù shí.” zhè cì jīhuì hěn nándé ,

我勸你要抓住別錯過！

wǒ quàn nǐ yào zhuāzhù bié cuòguò!

“ฟ้าประทานหมั้นโถมมาให้ ก็ยังต้องตื่นเข้าไปเก็บ ” โอกาสในครั้งนี้เป็นสิ่งที่หายาก
ฉันขอเตือนคุณว่าอย่าได้พลาดเสียล่ะ

“ น้ำขึ้นให้รีบตัก ” ตอนนี้นางดี ๆ ไม่ใช่จะหาได้ง่าย ๆ ฉันว่าเธอควรจะรีบทำงานให้
มาก ๆ นะ

42 烏鴉笑豬黑，自丑不覺得。

ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง

wūyā xiào zhū hēi, zì chǒu bù juéde

หมายถึง ว่ากล่าวแต่ความผิดของผู้อื่น

อีกา หัวเราะ หมู ดำ ตัวเอง อับลักษณ์ ไม่ รู้สึก

แต่กลับไม่รู้ว่าจะจริงๆ ตนเองก็ทำเช่น

อีกาหัวเราะว่าหมูดำ ตัวเองอับลักษณ์กลับไม่รู้สัก

เดียวกัน

หมายถึง มองเห็นแต่ข้อบกพร่องของผู้อื่น แท้ที่จริง

แล้ว ตัวเองก็มีข้อบกพร่องเหมือนกัน เปรียบเหมือน

กับอีกาที่หัวเราะเยาะว่าหมูนั้นดำ แต่กลับมอง

ไม่เห็นว่าตัวเองก็ดำเช่นเดียวกัน

常言道：“烏鴉笑豬黑，自丑不覺得。”你還是

Chángyán dào “wūyā xiào zhū hēi, zì chǒu bù juéde” Nǐ háishì

先用 鏡子 照照 自己 吧！笑 別人 實際 是 笑 自己。

xiān yòng jìngzi zhào zhào zìjǐ bā ! Xiào biérén shíjì shì xiào zìjǐ.

คำที่ชาวจีนมักพูดกันกล่าวไว้ว่า “กาหัวเราะเยาะหมูว่าดำ ตัวเองอับลักษณ์กลับไม่รู้
สัก ” เธอควรจะต้องเอากกระจกส่องดูตัวเองให้ดีเสียก่อนนะ การหัวเราะเยาะคนอื่นแท้จริง ก็คือ
หัวเราะเยาะตัวเองนั่นแหละ

“ ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง ” ไหนเธอเคยบอกว่าเกลียดคนอินเดีย แล้วตอนนี้เป็นไง
กลับต้องแต่งงานกับคนอินเดีย แถมยังจะไปตั้งรกรากที่นั่นอีก

43 鴉窩裏出鳳凰。

เพชรในตม

yā wō li chū fèng huáng.

หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่ากลับเกิดอยู่ใน

อีกา รัง ใน ออก หงส์

สิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เปรียบกับ

หงส์ที่เกิดในรังอีกา

เพชรซึ่งล้ำค่าแต่กลับไปเกิดในโคลนตม

หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เกิดอยู่ท่ามกลาง
สามัญชนทั่วๆ ไป เปรียบเหมือนหงส์ซึ่งสูงศักดิ์แต่กลับ
เกิดอยู่ในรังของอีกา

窮苦的楊家有怎麼漂亮的女兒，這真是
Qióngkǔ de Yángjiā yǒu zěnmě piàoliàng de nǚér, zhèi zhēnshì
“鴉窩裏出鳳凰。”
“yā wō li chū fènghuáng.”

บ้านตระกูลหยางที่ซันแคนกลับมีลูกสาวที่สวยงามได้ขนาดนี้ เป็น “หงส์ที่เกิดอยู่
ในรังของอีกา” จริง ๆ

ทำไมสนใจถึงสวยได้ขนาดนี้นะ ทั้ง ๆ ที่พ่อกับแม่ของเธอก็น่าตากรรมคาเหลื่อเกิน นี
ละมั่งที่เขาเรียกว่า “เพชรในตม”

44. 一波未平，一波又起。 ความว้าวยังไม่ทันหาย ความควายก็เข้าแทรก
yì bō wèi píng , yì bō yòu qǐ. หมายถึง เกิดเรื่องขึ้นยังไม่ทันจะเสร็จเรื่อง ก็
หนึ่ง คลื่น ยังไม่สงบ หนึ่ง คลื่น ก็ ขึ้น มีเรื่องใหม่เกิดขึ้นขึ้นมาอีก
คลื่นลูกหนึ่งยังไม่สงบ คลื่นอีกลูกก็โผล่มา
หมายถึง ขณะที่เรื่องราวหนึ่งยังไม่ทันจะแก้ไข
ให้ลุล่วงก็กลับมีปัญหาคืนเข้ามาอีก เปรียบ
เหมือนคลื่นลูกหนึ่งยังไม่ทันจะสงบ คลื่นอีกลูก
ลูกหนึ่งก็แทรกเข้ามา

難得的是平靜。十年來“一波未平，一波又
Nándé de shì píngjìng , shí nián lái “ yì bō wèi píng , yì bō yòu
起”，我實在受不了。
qǐ.” Wǒ shízái shòubuliǎo.

สิ่งที่หาได้ยากคือความสงบสุข สิบบปีที่ผ่านมา “คลื่นลูกหนึ่งยังไม่สงบ คลื่นอีกลูก
ก็โผล่มา” อันแบบกริบไม่ไหวแล้วจริง ๆ

“ความว้าวยังไม่ทันหาย ความควายก็เข้ามาแทรก” เจ้าหมีเพิ่งจะตายไปได้ไม่ถึง
สองวัน เจ้าตุบก็ดันมาถูกหมาตัวอื่นกัดจนแผลเหวอะเลย

45 叫花子比神仙。

jiàohuāzǐ bǐ shénxiān.

ขอทานเปรียบ เทวดา

ขอทานเปรียบกับเทวดา

หมายถึง สิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก

เปรียบเหมือนการนำเอายาจกมาเทียบกับเทวดา

ต่างกันเหมือนฟ้ากับดิน

หมายถึง สถานะที่แตกต่างกันอย่างเห็น

ได้ชัดเจน เปรียบเหมือนดอกฟ้าที่สูงส่ง

ไม่ควรคู่กับหมาวัด

把中國解放前的情況來跟如今的狀況

Bǎ zhōngguó jiěfàng qián de qíngkuàng lái gēn rújīn de zhuàngkuàng

相比，真是所謂“叫花子比神仙”。

xiāngbǐ, zhēnshì suǒwéi “ jiàohuāzǐ bǐ shénxiān. ”

เมื่อนำเอาสภาพการณ์ของเมืองจีนในยุคก่อนการปลดแอกมาเปรียบเทียบกับในยุคปัจจุบันแล้ว จะเป็นเหมือนคำกล่าวที่ว่า “ ขอทานเปรียบกับเทวดา ”

ทำไมเราทั้งสองถึงต้องเกิดในตระกูลที่ “ ต่างกันราวฟ้ากับดิน ” หรือนี่อาจจะ เป็นเพราะสวรรค์ลิขิตไว้

46 打一巴掌柔一柔。

dǎ yì bāzhǎng róuyīróu.

ตี หนึ่ง ฝ่ามือ ลูบแล้วลูบ

ตีด้วยฝ่ามือ ลูบแล้วลูบ

หมายถึง การใช้กลวิธีที่แข็งกร้าวก่อนแล้วจึงใช้กลวิธี

ที่นุ่มนวลตามมา เปรียบเหมือนการเอาฝ่ามือไปตี แล้ว

หลังจากนั้นกลับใช้มือลูบเบาๆ

ตบหัวแล้วลูบหลัง.

หมายถึง แสดงกิริยาปลอบโยนเมื่อได้

ทำรุนแรงไปแล้วเพื่อให้หายโกรธเคือง

廠長使用“打一巴掌柔一柔”的方法來對付

Chǎngzhǎng shǐyòng “ dǎ yì bāzhǎng róuyīróu. ” de fāngfǎ lái duìfù

示威的工人，工人受騙了。

shìwēi de gōngrén. Gōngrén shòupiàn le.

หัวหน้าโรงงานใช้วิธีการ “ ตีด้วยฝ่ามือ ลูบแล้วลูบ ” มารับมือกับพวกคนงานที่
ประท้วง พวกคนงานหลงกลเสียแล้ว

หัวหน้าบันดาลโทสะใส่ฉัน เสร็จแล้วก็ชวนไปกินข้าวกลางวัน อย่างนี้เขาเรียกว่า

“ ตบหัวแล้วลูบหลัง ”

47. 刀對刀，槍對槍。

ดาต้อดา ฟันต้อฟัน

dāo duì dāo , qiāng duì qiāng.

หมายถึง การเผชิญหน้ากันอย่าง

มีด ต้อ มีด ปืน ต้อ ปืน

ซึ่งๆ หน้า

มีดต้อมีด ปืนต้อปืน

หมายถึง การเจอกันแบบซึ่งๆ หน้า เปรียบเหมือน

การใช้มีดมารับมือกับมีดและใช้ปืนมารับมือกับปืน

不能給他軟的，就跟他“刀對刀，槍對槍”

Bù néng gěi tā ruǎn de , jiù gēn tā “ dāo duì dāo , qiāng duì qiāng ”

讓他有法開始無法收場。

ràng tā yǒu fǎ kāishǐ wú fǎ shōuchǎng.

ไม่สามารถจะใช้ไม้อ่อนกับเขาได้ ก็ใช้วิธี “ มีดต้อมีด ปืนต้อปืน ” ให้เขามีโอกาส
เริ่มต้น แต่ไม่มีโอกาสชนะได้

การรบพุ่งสมัยก่อน เป็นการต่อสู้กันอย่าง “ ดาต้อดา ฟันต้อฟัน ” ลู้กันแบบเอา
เป็นเอาตายจริงๆ

48. 打開天窗說亮話。

เปิดอกพูด

dǎ kāi tiānchuāng shuō liàng huà.

หมายถึง พูดจาเปิดเผย ตรงไปตรงมา

เปิด อก หน้าต่าง พูด สว่าง คำพูด

เปิดหน้าต่างออก พูดคำพูดที่สว่าง

หมายถึง การพูดจาอย่างตรงไปตรงมา เปรียบเหมือน

การเปิดหน้าต่างแล้วกล่าวถึงสิ่งที่จะพูดอย่างชัดเจน

大家“打開天窗說亮話”，把問題和想法

Dàjiā “ dǎ kāi tiānchuāng shuō liàng huà , ” bǎ wèntí hé xiǎngfǎ

都坦率地說出來了。

dōu tǎnshuài de shuōchūlái le.

你不用催他結婚。俗話說：“瓜熟自落。”到那時候他一定會找到一個很好的妻子的。
Nǐ bùyòng cuī tā jiéhūn. Súhuà shuō “guā shú zì luò.” dào nà shíhòu tā yídìng zhǎodào yí gè hěn hǎo de qīzi de.

คุณไม่ต้องไปเร่งให้เขาแต่งงานหรือก ภาชิตจีนกล่าวว่า “เมื่อแต่งงานก็จะหล่นเอง” เมื่อถึงเวลานั้นเขาก็จะหาศรีภรรยาที่ดีได้เองแหละ เธอไม่ต้องเร่งให้ฉันมีแฟนหรือ เพราะเรื่องนี้ “ลูกก็จะหอม งอมก็จะหล่น” เมื่อถึงเวลามันก็จะเข้ามาหาฉันเองแหละ

4.3 สุภาชิตจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวน-ภาชิตไทย แต่ไม่มีการเปรียบเทียบในสำนวน-ภาชิตไทย

1. 木偶不會自己跳， ชักโย
mùǒu bú huì zìjǐ tiào, หมายถึง การสั่งการหรือบงการ
หุ่นกระบอก ไม่ เป็น ตัวเอง กระโดด อยู่เบื้องหลัง
หุ่นกระบอกกระโดดด้วยตัวเองไม่ได้
幕後必有牽綫人。
mù hòu bì yǒu qiānxiàn rén.
ม่าน หลัง ต้อง มี ชักโย คน
หลังม่านต้องมีคนคอยชัก
หมายถึง การกระทำการใดๆ มักจะมีคนคอย
หนุนหลังอยู่ เปรียบเหมือนการที่หุ่นกระบอกจะ
กระโดดได้ก็ต้องอาศัยคนที่อยู่ข้างหลังคอยชักให้
กระโดด

俗話說：“木偶不會自己跳，幕後必有牽綫人”。
Súhuà shuō: “mùǒu bú huì zìjǐ tiào, mù hòu bì yǒu qiānxiàn rén.”
我看這個人是有人在後臺支持他。
Wǒ kàn zhèi gè rén shì yǒu rén zài hòutái zhīchí tā.

ภาชิตจีนกล่าวว่า “หุ่นกระบอกไม่สามารถกระโดดได้เอง หลังม่านต้องมีคนคอย ชักอยู่” ฉะนั้นว่าคนๆ นี้จะต้องมีคนคอยหนุนหลังเขาอยู่

ฉันว่าเรื่องนี้ต้องมีคนคอย “ ซักไซ ” อยู่เบื้องหลังแน่ เขาคงไม่ใช่ตัวการใหญ่หรอก

2. 一個香爐 一個磬,

นานาจิตตัง

yí gè xiānglú yí gè qìng³⁰

หมายถึง ต่างคนต่างก็มีความคิดเป็น

หนึ่ง อัน กระจกวงหนึ่ง อัน หนึ่ง อัน จึง

ของตนเอง

กระจกวงหนึ่งอัน จึงหนึ่งอัน

一個人一個性。

yí gè rén yí gè xìng.

หนึ่ง คน หนึ่ง อย่าง นิสัย

คนหนึ่งคนนิสัยหนึ่งอย่าง

หมายถึง แต่ละคนต่างก็มีนิสัยที่ไม่เหมือนกัน

เปรียบเทียบกระจกวงหนึ่งใบจึงหนึ่งอัน

ไม่มีความเหมือนกัน

“ 一個香爐 一個磬，一個人一個性。 ” 各人都有

“ Yí gè xiānglú yí gè qìng , yí gè rén yí gè xìng. ” gèrén dōu yǒu

自己的願望和愛好。

zìjǐ de yuànwàng hé àihào.

“ กระจกวงหนึ่งอันจึงหนึ่งอัน คนหนึ่งคนนิสัยหนึ่งอย่าง ” แต่ละคนต่างก็มีความ
มุ่งหวังและสิ่งที่ชอบของตนเอง

เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจนั้น ต่างคนก็ “ นานาจิตตัง ” แตกต่างกันไป
คงจะบอกไม่ได้หรอกว่าวิธีไหนเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่ควรจะนำมาใช้

3. 三天打魚，兩天曬網。

ผัดวันประกันพรุ่ง

sān tiān dǎyú , liǎng tiān shài wǎng.

หมายถึง การผัดผ่อนงานไปเรื่อยๆ

สาม วัน ตกปลา สอง วัน ตกแห

³⁰ Qìng (磬) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ใช้ในการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา มีลักษณะคล้ายฉิ่ง
ทำด้วยทองเหลือง (中國社會科學院語言研究所 Zhōngguó shèhuì kēxuéyuàn yǔyán yánjiūsuo,
1995 : 937)

ตกปลาสามวัน ตกแหสองวัน

หมายถึง การทำอะไรโดยขาดความมุ่งมั่น เดี่ยวทำ
เดี่ยวหยุด เปรียบเหมือนตกปลาไปได้สามวัน พอ
สองวันต่อมาก็ตกแห ทำๆ หยุดๆ ไม่ติดต่อกัน

學外語要長期堅持, “三天打魚, 兩天曬網”。

Xué wàiyǔ yào chángqī jiānchí, “sān tiān dǎyú, liǎng tiān shài wǎng”。

怎么能學好?

zěnme néng xuéhǎo?

การเรียนภาษาต่างประเทศต้องมีความมานะในระยะยาว “สามวันตกปลาสองวัน
ตกแห” จะเรียนได้ดีได้อย่างไร

เธอมักจะ “ ผัดวันประกันพรุ่ง ” อยู่เรื่อย แล้วอย่างนี้เมื่อไหร่จะทำวิทยานิพนธ์
เสร็จเหมือนกับคนอื่น ๆ ละ

4. 一兵不能成將,

yī bīng bù néng chéng jiāng,

หนึ่ง ทหาร ไม่ สามารถ เป็น กองทัพ

ทหารหนึ่งเดียวไม่สามารถเป็นกองทัพ

獨木不能成材。

dú mù bù néng chéng cái.

หนึ่ง ไม้ ไม่ สามารถ เป็น พืน

ไม้หนึ่งท่อนไม่สามารถเป็นพืนได้

หมายถึง การกระทำการใดๆ ควรจะต้องร่วมแรง

ร่วมใจกัน งานจึงจะสำเร็จ เปรียบเหมือนทหาร

หนึ่งคนไม่สามารถจะเป็นกองทัพได้ ไม้หนึ่งอัน

ไม่สามารถเป็นกองพืนได้

สามัคคีคือพลัง

หมายถึง การจะทำให้งานสำเร็จลุล่วง

ได้จำเป็นต้องอาศัยความสามัคคี

ของผู้ร่วมงาน

“一兵不能成將, 獨木不能成材”, 這

“yī bīng bù néng chéng jiāng, dú mù bù néng chéng cái.” zhèi

件事情所以辦成，是靠大家共同的努力。

jiàn shìqíng suǒyǐ bànchéng , shì kào dàjiā gòngtóng de nǚlì.

“ ทหารหนึ่งคนไม่สามารถเป็นกองได้ ไม่หนึ่งอันไม่สามารถเป็นกองพันได้ ” ที่เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นเพราะอาศัยความสมานสามัคคีของคน

การที่ชาติจะเจริญรุ่งเรืองได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนทุกคน ดังภาษิตที่กล่าวไว้ว่า “ สามัคคีคือพลัง ”

5. 過河拆橋。

guò hé chāi qiáo.

ข้าม แม่น้ำ รื้อ สะพาน

ข้ามแม่น้ำได้ก็รื้อสะพาน

หมายถึง การลี้มบุญคุณคนที่เคยอาศัยมา

เปรียบเหมือนเมื่อข้ามแม่น้ำได้ก็รื้อสะพานทิ้ง

ถีบหัวส่ง

หมายถึง เมื่อได้ไปถึงสิ่งที่มุ่งหวังแล้วก็

กำจัดคนที่เคยช่วยเหลือเสียเปรียบกับ

กับการถีบหัวเรือเมื่อขึ้นจากท่าได้โดย

ไม่โยติเรียกว่า เป็นการนรคุณ

跟“過河拆橋。”的人交朋友，對自己有害。

Gēn “ guò hé chāi qiáo.” de rén jiāo péngyǒu , duì zìjǐ yǒu hài.

การคบหากับคนประเภท “ข้ามแม่น้ำได้ก็รื้อสะพาน” เป็นโทษแก่ตนเอง

พอเขาสอบได้ก็ลี้มเพื่อนคนที่เคยติวให้เขาอย่างฉันทันแล้ว อย่างนี้เขาเรียกว่า “ถีบ

หัวส่ง” คนอย่างนี้คงจะได้ดีไม่นาน

6 刀子嘴，豆腐心。

dāozi zuǐ , dòufǔ xīn.

ใบมีด ปาก เต้าหู้ ใจ

ปากใบมีด ใจเต้าหู้

หมายถึง คนที่ปากคอเลาะร้าย แต่มีจิตใจดีงาม

เปรียบเหมือนปากที่คมเหมือนใบมีด แต่จิตใจนั้น

ขาวสะอาดดั่งสีขาวของเต้าหู้

ปากร้ายใจดี

หมายถึง คนที่ปากคอร้าย แต่จิตใจ

นั้นกลับมีเมตตา

村裏人都知道小黃說話厲害，心却善良

Cūnlǐ rén dōu zhīdao Xiǎo Huáng shuōhuà lìhài , xīn què shànliáng

都說她是“刀子嘴，豆腐心”。

dōu shuō tā shì “dāozi zuǐ, dòufǔ xīn.”

คนในหมู่บ้านต่างรู้กันดีอยู่แล้วว่า เลี้ยวหวงปากร้ายแต่จิตใจนั้นดีงาม ต่างกล่าวกันว่าเขาเป็น “ปากโหด ใจดีหัว”

จริงๆ แล้วการคบกับคนที่ “ปากร้ายใจดี” นั้นก็เป็นผลดีต่อตนเอง เพราะคนเหล่านี้ไม่เป็นพิษเป็นภัย แถมยังพร้อมจะช่วยเหลือเรายามเราลำบากอีกด้วย

7. 滴水成河，粒米成籬。

เก็บเล็กผสมน้อย

dī shuǐ chéng hé, lì mǐ chéng luó

หมายถึง สะสมสิ่งที่มีอยู่แล้ว จะทำให้

หยด น้ำ เป็น แม่น้ำ เมล็ด ข้าว เป็น กระจาด

เกิดเพิ่มเป็นจำนวนมากขึ้น

หยดน้ำเป็นแม่น้ำได้ เมล็ดข้าวเป็นกระจาดได้

หมายถึง ไม่ควรจะมองข้ามสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ไป เพราะ

ถ้าเก็บรวบรวมเอาไว้ ก็สามารถทำให้มีปริมาณมากขึ้น

เปรียบเทียบหยดน้ำสามารถรวมเป็นแม่น้ำได้ เมล็ด

ข้าวก็สามารถจะรวมกันจนเต็มกระจาดได้

俗話說：“滴水成河，粒米成籬”，一毛錢也

Súhuà shuō: “ dī shuǐ chéng hé, lì mǐ chéng luó” , yì máo qián yě

不該 拋棄

bugāi pāoqì

ภาษิตจีนกล่าวไว้ว่า “หยดน้ำรวมเป็นแม่น้ำ เมล็ดข้าวรวมกันเป็นกระจาด” เงินแม้แต่หมาเดียวก็ไม่ควรทิ้ง

แม้เงินเดือนของจีนจะน้อย แต่ฉันคิดว่า การ “เก็บเล็กผสมน้อย” จะทำให้ฉันสามารถซื้อบ้านและรถเป็นของตัวเองได้สักวันหนึ่ง

8. 解鈴還是繫鈴人。

เรียนผูกต้องเรียนแก้

jiě líng hái shì xì líng rén.

หมายถึง ใครเป็นผู้สร้างปัญหา ก็ต้อง

ปลด กระดิ่ง ยังเป็น ผูก กระดิ่ง คน

ให้คนผู้นั้นเป็นคนแก้

ผู้ปลดกระดิ่งยังคงเป็นผู้ผูกกระดิ่ง

หมายถึง ผู้ที่เรียนผูกก็ต้องเรียนแก้ เปรียบเหมือน

คนที่เป็นผู้ผูกกระดิ่ง ก็ต้องเป็นคนปลดกระดิ่ง

ออกเอง

常言道：“解铃还是繫铃人。” 你們兩人的矛盾

Chángyán dào “ jiě líng hái shì xì líng rén ” Nǐmen liǎng rén de máo dùn

都是你造成的，還是你去解決吧。

dōu shì nǐ zào chéng de , hái shì nǐ qù jiě jué ba.

คำที่ชาวจีนมักพูดกันกล่าวไว้ว่า “ ผู้ปลดกระดิ่งยังคงเป็นผู้ผูกกระดิ่ง ” ความขัดแย้งของคุณทั้งสองเกิดจากน้ำมือของคุณ ถึงอย่างไรก็ต้องให้คุณเป็นคนแก้ไข

“ เรียนผูกต้องเรียนแก้ ” เธอเป็นคนสร้างปัญหานี้ขึ้นมา ก็ต้องหาวิธีที่จะแก้ปัญหาเอาเอง ไม่มีใครสามารถช่วยเธอได้

กล่าวโดยสรุป เมื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงความเหมือนหรือคล้ายกันระหว่างภาษิต-คำพังเพยจีนกับสำนวน-ภาษิตไทยแล้ว จะพบว่าสิ่งที่นำมาเป็นความเปรียบเทียบมีทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาษิต-คำพังเพยและสำนวนเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างบางประการระหว่างวัฒนธรรมของทั้งสองชนชาติ

ภาพสะท้อนจากภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทย

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยนั้นมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมบางอย่างของทั้งสองชนชาติ ซึ่งมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

5.1 ลักษณะทางภูมิประเทศและภูมิอากาศ

5.1.1 ลักษณะทางภูมิประเทศ

ประเทศจีนและประเทศไทยต่างก็ตั้งอยู่ในทวีปเอเชียเช่นกัน ส่งผลให้ภูมิประเทศและภูมิอากาศมีความเหมือนและแตกต่างกันบางประการ เนื่องจากประเทศจีนมีขนาดพื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาล โดยมีเนื้อที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก (เพ็ชรี สุมิตร, 2518: 2) ดังนั้นภูมิประเทศของจีนจึงมีความหลากหลายกล่าวคือ ประกอบด้วยเทือกเขาที่สูงชัน มีธารน้ำใหญ่น้อยมากมาย มีพื้นที่ในส่วนใหญ่ที่เป็นทะเลทราย และมีที่ราบลุ่มอันอุดมสมบูรณ์ในบริเวณริมฝั่งทะเลภาคตะวันออก ในขณะที่ประเทศไทยก็มีภูมิประเทศที่คล้ายคลึงกับจีนบางส่วนคือ ประกอบด้วยเทือกเขาสูงชันทางภาคเหนือทอดยาวลงมายังภาคตะวันตก มีที่ราบสูงทางด้านตะวันออกของประเทศ และมีชายฝั่งทะเลอยู่ทางภาคใต้ นอกจากนี้บริเวณที่ราบภาคกลางก็เป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญของประเทศ ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยที่กล่าวถึงสภาพทางภูมิประเทศของทั้งสองประเทศมีดังนี้

過河拆橋。

Guò hé chāi qiáo

ข้าม แม่น้ำ รื้อ สะพาน

ข้ามแม่น้ำรื้อสะพาน

ทอดถึงฝั่งก็ถีบหัวเรือส่ง

水清石自見。

Shuǐ qīng shí zì jiàn

น้ำใส หิน ตัวเอง เห็น

น้ำใสหินก็เห็นตัวเอง

น้ำลดตอผุด

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นแม่น้ำลำธารที่มีเหมือนกันของทั้งสองชนชาติ

上山容易，下山難。

Shàng shān róngyì, xià shān nán.

ขึ้นภูเขา ง่าย ลงภูเขา ยาก

ขึ้นภูเขาง่าย ลงภูเขายาก

ขึ้นเขาง่ายแต่ลงเขายาก

到什麼山，唱什麼歌。

Dào shénme shān, chàng shénme gē.

ไป อะไร ภูเขา ร้อง อะไร เพลง

ไปภูเขาอะไร ก็ร้องเพลงอะไร

เข้าเมืองตาหลิวต้องหลิวตาตาม

有眼不識泰山。

Yǒu yǎn bù shí Tàishān.

มี ตา ไม่ รู้จัก “ ไท่ซาน ”

มีตาแต่ไม่รู้จัก “ ไท่ซาน ”

มีตาหามีแววไม่

ภาษิต-คำพังเพยจีนและทั้งสามบทข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางภูมิประเทศของจีนว่า เป็นประเทศที่กว้างใหญ่ประกอบด้วยทิวเขาใหญ่น้อยมากมาย ในขณะที่สำนวน-ภาษิตไทยในบทแรกสะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา แต่บทที่สองสะท้อนให้เห็นว่าไทยประกอบไปด้วยที่ลุ่มมากกว่าจึงมีการสร้างเมืองต่างๆ บนที่ราบ

5.1.2 ลักษณะทางภูมิอากาศ

ดังที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 5.1.1 แล้วว่า เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาลจึงทำให้มีสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคเหนือจะมีอากาศหนาวจัด

จนน้ำจับตัวเป็นน้ำแข็งและมีหิมะ เมื่อถึงฤดูร้อนอากาศก็จะแห้งแล้งมาก แถบตอนกลางแม้จะเป็นทะเลทรายและภูเขาแต่อากาศค่อนข้างจะอบอุ่นเนื่องจากใกล้แม่น้ำและทะเล (อภิชาติ โพธิ์โพโรจน์, 2518: 66)

ประเทศจีนประกอบด้วย 4 ฤดู คือ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วงและฤดูหนาว ในขณะที่สภาพภูมิอากาศของประเทศไทยนั้นประกอบด้วย ฤดูร้อน ฤดูฝนและฤดูหนาว 3 ฤดู ในช่วงฤดูร้อนอากาศก็ไม่ร้อนจัดจนเกินไปนัก ส่วนในฤดูฝนก็จะมีปริมาณฝนที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น และในช่วงฤดูหนาวอากาศก็จะไม่หนาวเหมือนกับฤดูหนาวของจีนอันเป็นผลมาจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทยที่อยู่บริเวณเส้นศูนย์สูตร

ภาษิต-คำพังเพยจีนต่อไปนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิอากาศที่มีเฉพาะในประเทศจีน

一日不見如隔三秋。

Yī rì bú jiàn nǐ gé sān qiū.

หนึ่ง วัน ไม่ เห็น เหมือน ห่าง สาม ฤดูใบไม้ร่วง

หนึ่งวันไม่เห็นหน้าเหมือนกับห่างกันสามฤดูใบไม้ร่วง

ภาษิต-คำพังเพยจีนบทนี้กล่าวถึง หนุ่มสาวหรือเพื่อนสนิทที่ต้องจากกันไกลมาก แม้ห่างกันเพียงแค่วันเดียวก็เหมือนว่าห่างกันมาหลายปี แสดงถึงความคิดถึงที่มีอยู่มากต่อคนที่เรารัก สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ฤดูใบไม้ร่วง (ซึ่งไทยไม่มี) มาเปรียบกับวันเวลาที่ผ่านไปปีหนึ่งๆ

一木不成材，一花不成春。

Yī mù bù chéng cái, yī huā bù chéng chūn

หนึ่ง ไม้ ไม่ เป็น พืน หนึ่ง ดอกไม้ ไม่ เป็น ฤดูใบไม้ผลิ

ไม้หนึ่งท่อนไม่เป็นพืน ดอกไม้หนึ่งดอกไม่เป็นฤดูใบไม้ผลิ (สามัคคีคือพลัง)³¹

ภาษิต-คำพังเพยจีนบทนี้หมายถึง ความสามัคคีคือพลังโดยกล่าวเปรียบว่า ไม้หนึ่งท่อนไม่สามารถจะรวมเป็นพืนหนึ่งกองได้ และดอกไม้หนึ่งดอกก็ไม่สามารถจะเป็นฤดูใบไม้ผลิได้ สะท้อนให้เห็นถึงบรรยากาศในฤดูใบไม้ผลิ (ซึ่งไทยไม่มี) ที่เต็มไปด้วยดอกไม้ที่บานสะพรั่ง

³¹ จำนวนที่เขียนไว้ในวงเล็บในบทนี้ทั้งหมด เป็นจำนวนที่ยกมาเพื่อเทียบให้เห็นความหมายของ

ภาษิต-คำพังเพยจีนที่ใช้เป็นตัวอย่าง

雪上更加霜。

Xuěshàng gèng jiā shuāng.

บนหิมะ ยิ่ง เพิ่ม น้ำค้างแข็ง

บนหิมะเพิ่มน้ำค้างแข็ง

(ฝั่ซ้าต้าฟลอย)

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้หมายถึง ความเดือดร้อนที่ประดังเข้ามาไม่มีสิ้นสุดเปรียบเหมือนกับอากาศที่หนาวเหน็บจนหิมะตกแล้วยังมีน้ำค้างแข็งเพิ่มมาอีก สะท้อนให้เห็นถึงฤดูหนาวของจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางตอนบนของประเทศที่มีอากาศหนาวจนมีหิมะและน้ำค้างแข็ง

5.2 พืชและสัตว์

5.2.1 พืชและผลไม้

ทั้งประเทศไทยและประเทศจีนต่างก็มีพืชและผลไม้ที่เหมือนกันเช่น บัว ข้าว สับปะรด เป็นต้น ดังนั้นจึงมีภาษิต-คำพังเพยจีนที่สะท้อนให้เห็นถึงพืชและผลไม้บางชนิดที่เหมือนกัน ตัวอย่าง

藕斷絲不斷。

ǒu duàn sī bú duàn.

บัว ขาด เส้นใย ไม่ ขาด

ดอกบัวขาดแต่เยื่อใยไม่ตัดขาด

ตัดบัวให้เหลือใย

ภาษิต-คำพังเพยจีนบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงบัวที่ทั้งสองชนชาติมีเหมือนกัน ด้วยเหตุที่ทั้งสองประเทศมีแม่น้ำลำคลองจึงเอื้อต่อการเติบโตของดอกบัว

ทว่าเนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่ค่อนข้างหนาวเย็นของจีนทำให้พืชและผลไม้บางชนิดสามารถปลูกได้ดีภายในสภาวะอากาศที่หนาว ภาษิต-คำพังเพยจีนที่สะท้อนให้เห็นถึงพืชและผลไม้บางชนิดที่ไม่พบในไทยมีดังนี้

牡丹花雖好，還要綠花去扶。

Mǔdān huā suī hǎo, hái yào lǜhuā qù fú

ดอกโบตั๋น แม้ ดี ยัง ต้องการ ใบสีเขียว ไป พยุง

ดอกโบตั๋นแม้จะดี ยังต้องการใบสีเขียวไปพยุง

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้หมายถึง การจะกระทำการสิ่งใดให้สำเร็จนั้นจำเป็นต้องมีคนคอยให้

ความช่วยเหลือ เปรียบเหมือนดอกโบตั๋นแม้จะดูสวยแต่ก็ต้องการใบสีเขียวเพื่อทำให้ดูเด่นขึ้น
สะท้อนให้เห็นถึงการปลูกดอกโบตั๋นในประเทศจีนที่ขึ้นได้ดีในอากาศที่หนาว ซึ่งพืชชนิดนี้ไม่มีใน
ประเทศไทย

水火不同爐。

Shuǐ huǒ bù tóng lú.

น้ำ ไฟ ไม่ ร่วม เตา

(น้ำกับไฟไม่อยู่ร่วมเตา)

ขมینگกับบูน

สำนวน-ภาษิตไทยบทนี้กล่าวถึงพืชจำพวกขมینگที่คนไทยใช้เป็นสมุนไพรและนำมาสกัด
เป็นสียผสมอาหาร และการใช้บูนในการกินหมาก พืชทั้งสองชนิดนี้เป็นสิ่งที่คนไทยรู้จักและเข้ามา
ช้านาน

棗核桃 一起 數。

Zǎo hé táo yìqǐ shù.

พุทราจีน วอลนัท ด้วยกัน นับ

พุทราจีนและวอลนัทนับด้วยกัน

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้หมายถึง ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างทัดเทียมกันหมด สะท้อนให้เห็นถึง
ผลไม้ประเภทพุทราจีนและวอลนัทที่มีอยู่มากมายในเมืองจีน ซึ่งพืชทั้งสองชนิดนี้สามารถขึ้นได้ดี
ในอากาศที่หนาวเย็นเช่นกัน ดังนั้นจึงไม่มีในประเทศไทย

5.2.2 สัตว์

เนื่องจากพื้นฐานทางด้านสังคมที่เหมือนกันอย่างหนึ่งของประเทศไทยและประเทศจีนคือ
สังคมเกษตรกรรมดังนั้น สัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้แรงงานและบริโภค เช่น ม้า วัว ควาย เป็ด ไก่ สุนัข ปลา
จึงมีเหมือนกันดังจะเห็นได้จากภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยที่ประกอบด้วยสัตว์ชนิด
ต่างๆ เหล่านี้ ตัวอย่าง

殺雞給猴看。

Shā jī gěi hóu kàn.

เชือด ไก่ ให้ ลิง ดู

เชือดไก่ให้ลิงดู

เชือดไก่ให้ลิงดู

雞鴨到了庖人手。
Jī yā dào le pàorén shǒu.

ไก่ เป็ด ถึง คนฆ่า มือ

ไก่และเป็ดถึงมือคนฆ่า

ลูกไก่ในกำมือ

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยทั้งสองบทสะท้อนให้เห็นว่า ทั้งประเทศไทย และประเทศจีนต่างก็มีการเลี้ยงสัตว์จำพวกไก่ไว้เป็นอาหาร

人是衣服，馬是鞍。
Rén shì yīfu , mǎ shì ān.

คน คือ อภรณ์ ม้า คือ อาน

คนคืออภรณ์ ม้าคืออาน

(ไถ่จามเพราะขนคนงามเพราะแต่ง)

人有失手，馬有漏蹄。
Rén yǒu shī shǒu , mǎ yǒu lòu tí.

คน มี หาย มือ ม้า มี รั่ว ขา

คนมีพลาดมือ ม้ามีพลาดเท้า

สี่ตีนยังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง

ภาษิต-คำพังเพยจีนบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ม้าเป็นพาหนะของชาวจีน เนื่องจากสมัย ก่อนการคมนาคมทางบกส่วนมากจะอาศัยการขี่ม้าในการเดินทาง เพราะสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งใน สำนวน-ภาษิตไทยกล่าวถึงสัตว์สี่เท้าต่างๆ ไปที่ไม่ได้จำเพาะเจาะจง

大魚吃小魚，小魚吃蝦子。
Dà yú chī xiǎo yú , xiǎo yú chī xiāzi.

ใหญ่ ปลา กิน เล็ก ปลา เล็ก ปลา กิน กุ้ง

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ปลาเล็กกินกุ้ง

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

一隻手難抓兩條魚。
Yī zhī shǒu nǎn zhuā liǎng tiáo yú.

หนึ่ง ข้าง มือ ยาก จับ สอง ตัว ปลา

มือหนึ่งข้างยากที่จะจับปลาสองตัว

อย่าจับปลาสองมือ

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยทั้งสองบทนี้สะท้อนให้เห็นว่า คนจีนและคนไทยรู้จักการจับปลามาใช้เป็นอาหารและประกอบเป็นอาชีพ

按牛頭吃不得草。

Àn niú tóu chī bù dé cǎo.

กด หัว หัว กิน ไม่ ได้ หญ้า

กดหัวหัวกินหญ้าไม่ได้

กดหัวหัวก็กินหญ้าไม่ได้

อย่าข่มเขาโคจีนให้กินหญ้า

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยบทนี้สะท้อนให้เห็นถึง สัตว์จำพวกวัวและควายของทั้งสองประเทศที่เลี้ยงเพื่อใช้ในการเพาะปลูก สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ ประเทศไทยมักจะใช้ควายในการไถนา ส่วนจีนจะคุ้นเคยกับการใช้วัว ทั้งนี้เป็นเพราะพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกของไทยส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบลุ่ม ในขณะที่ประเทศจีนก็มีการเพาะปลูกในที่ราบเช่นเดียวกัน แต่ส่วนมากจะทำการเพาะปลูกในที่ดอนหรือตามไหล่เขามากกว่า จึงนิยมใช้วัวในการไถนา

อย่างไรก็ตามภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยบางบทก็สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของสัตว์บางชนิดที่ประเทศหนึ่งมีแต่อีกประเทศหนึ่งไม่มีหรือมีน้อย เช่น มังกร เป็นสัตว์ในเทพนิยายของจีนจัดเป็นสัญลักษณ์แห่งความสมบูรณ์พูนสุข แต่ไม่ปรากฏสัตว์ชนิดนี้ในวรรณคดีไทย ส่วนจระเข้ซึ่งมีมากในประเทศไทย กลับเป็นสัตว์ที่มิได้มีทั่วไปในประเทศจีน โดยมากจะพบจระเข้ทางภาคใต้ของจีน ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของสัตว์บางชนิดมีดังนี้

龍配龍，鳳配鳳。

Lóng pèi lóng, fèng pèi fèng.

มังกร จับคู่ มังกร หงส์ จับคู่ หงส์

มังกรคู่มังกร หงส์คู่หงส์

(กึ่งทองใบหยก)

— 龍九種，種種個別。

Yī lóng jiǔ zhǒng, zhǒngzhǒng gèbié.

หนึ่ง มังกร เก้า ชนิด แต่ละชนิด แตกต่างกัน

มังกรมีเก้าชนิด แต่ละชนิดก็แตกต่างกัน

(นานาจิตตัง)

出得龍潭，又入虎穴。

Chū dé lóng tán , yòu rù hǔ xué.

ออก ได้ ปอมังกร ยัง เข้า เสือ ถ้ำ

ออกจากปอมังกรได้ ยังเข้าไปถ้ำเสืออีก

หนีเสือปะจระเข้

ภาษิต-คำพังเพยทั้งสามบทข้างต้น กล่าวถึงมังกรและหงส์ซึ่งเป็นสัตว์ในเทพนิยายจีนนอกจากนี้ในสำนวน-ภาษิตไทยในบทที่สามยังได้กล่าวถึง จระเข้ซึ่งมีอยู่มากมายในไทย

割雞焉用牛刀。

Gē jī yān yòng niú dāo.

ฆ่า ไก่ ไทน์เลย ใช้ โคน มีด

(เชือดไก่ไทน์เลยต้องใช้มีดโคน)

ชี้ข้างจับตักแตน

紙 包不住 火。

Zhǐ bāobuzhù huǒ.

กระดาษ ห่อ ไม่ อยู่ ไฟ

(กระดาษห่อไฟไม่อยู่)

ข้างตายทั้งตัวใบบัวปิดไม่มิด

สำนวน-ภาษิตไทยทั้งสองสะท้อนให้เห็นถึง สัตว์ประเภทข้างที่คนไทยนิยมเลี้ยงไว้ใช้ในการลากซุง แต่กลับไม่ปรากฏสัตว์ชนิดนี้ในภาษิต-คำพังเพยจีน

爭得雞來失了羊。

Zhēng dé jī lái shī le yáng.

แย่ง ได้ ไก่ มา หาย แล้ว แพะ

แย่งไก่มาได้แต่ต้องเสียแพะไป

(ได้อย่างเสียอย่าง)

ภาษิต-คำพังเพยจีนบทนี้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนมีสัตว์เลี้ยงทั้งไก่และแพะ คนจีนนิยมรับประทานเนื้อแพะ โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวเพราะไขมันจากเนื้อแพะจะช่วยทำให้ร่างกายอบอุ่นยิ่งขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีการเลี้ยงสัตว์จำพวกนี้

5.3 วิถีชีวิตความเป็นอยู่

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันส่งผลให้วิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ของทั้งสองชนชาติมีความเหมือนและแตกต่างกัน ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-
ภาษิตไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตด้านต่างๆ ของชนชาติทั้งสองมีดังนี้

飯來張口，衣來伸手。

Fàn lái zhāng kǒu , yī lái shēn shǒu.

ข้าว มา อ้า ปาก เสื้อ มา ยื่น แขน

ข้าวมากก็อ้าปากกิน เสื้อมากก็ยื่นแขนใส่

(งอมืองอเท้า)

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้แสดงให้เห็นว่า อาหารหลักของคนจีนก็คือข้าวซึ่งก็เหมือนกับอาหาร
หลักของคนไทย เพียงแต่ข้าวที่รับประทานเป็นพันธุ์ที่แตกต่างกัน

天落饅頭，還要起早去拾。

Tiān luò mántōu hái yào qǐ zǎo qù shí.

สวรรค์ ตก หมั่นโถว ยัง ต้อง ตื่น เข้า ไป เก็บ

สวรรค์ตกหมั่นโถว ยังต้องตื่นเข้าไปเก็บ

หมั่นโถวตกจากสวรรค์ ยังต้องตื่นเข้าไปเก็บ

(น้ำขึ้นให้รีบตัก)

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้สะท้อนให้เห็นถึง ความแตกต่างทางด้านการกินของชาวจีนทาง
เหนือและชาวจีนทางใต้ กล่าวคือ ชาวจีนทางตอนเหนือจะรับประทานหมั่นโถวเป็นอาหารหลัก ใน
ขณะที่ชาวจีนทางใต้จะรับประทานข้าวเป็นอาหารหลักเช่นเดียวกับชาวไทย

一根筷子容易折，十根筷子硬如鐵。

Yī gēn kuàizi róngyì zhé , shí gēn kuàizi yìng rú tiě.

หนึ่ง อัน ตะเกียบ ง่าย หัก สิบ อัน ตะเกียบ แข็ง เหมือน เหล็ก

ตะเกียบหนึ่งอันง่ายต่อการหัก ตะเกียบสิบอันแข็งเหมือนเหล็ก

(สามัคคีคือพลัง)

ภาษิต-คำพังเพยจีนบทนี้สะท้อนให้เห็นถึง ตะเกียบซึ่งใช้ในการรับประทานอาหารของชาว
จีน

井底癩蛤蟆 沒見什麼天日。

Jǐngdǐ làiháma méi jiàn shénme tiān rì.

บ่อใต้ คางคก ไม่ เห็น อะไร ฟ้า วัน

คางคกกันบ่อ มองไม่เห็นฟ้าและตะวัน

กบได้กะลาครอบ

ภาษิต-คำพังเพยจีนบทนี้สะท้อนให้เห็นถึง บ้านเรือนชาวจีนสมัยก่อนที่แต่ละบ้านจะมีบ่อน้ำไว้ใช้เป็นของตัวเอง ในขณะที่สำนวน-ภาษิตไทยที่นำมาเปรียบนี้สะท้อนให้เห็นถึงความคุ้นเคยกับกะลาของคนไทยซึ่งเป็นเพราะสมัยก่อนชาวไทยมักนิยมชูดมะพร้าวไว้ใช้ในการประกอบอาหารด้วยตนเอง ดังนั้นเมื่อชูดเนื้อมะพร้าวออกหมดก็จะเหลือแต่กะลา จึงมีกะลาอยู่ตามบ้านเรือนคนไทยทั่วไป

牆有眼睛，壁有耳。

Qiáng yǒu yǎnjīng bì yǒu ěr.

กำแพง มี ตา ผัง มี หู

กำแพงมีตา ผังมีหู

หน้าต่างมีหู ประตูมีช่อง

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการสร้างบ้านเรือนของชาวจีนและชาวไทยที่เหมือนกันก็คือ มักจะสร้างกันเป็นหลัง ๆ มีกำแพงมีหน้าต่างและมีประตูเข้าออก

趁水和泥，趁火打鐵。

Chèn shuǐ huò ní, chèn huǒ dǎ tiě.

อาศัย น้ำ ผสม โคลน อาศัย ไฟ ตี เหล็ก

อาศัยน้ำผสมโคลน อาศัยไฟตีเหล็ก

ตีเหล็กเมื่อไฟยังแรง

造弓的造弓，造箭的造箭。

Zào gōng de zào gōng, zào jiàn de zào jiàn.

สร้าง ธนู คน สร้าง ธนู สร้าง ศร คน สร้าง ศร

คนที่ทำธนูก็ทำธนู คนที่ทำศรก็ทำศร

(หน้าที่ใครก็หน้าที่คนนั้น)

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยในบทแรกข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง การรู้จักการตีเหล็กของชาวจีนและชาวไทย ทั้งนี้เป็นเพราะในอดีตเมื่อมีการสู้รบกันก็มักจะใช้อาวุธที่เป็นดาบหรือมีดในการต่อสู้ ดังนั้นชนชาติทั้งสองจึงรู้จักและคุ้นเคยกับการตีเหล็กมาช้านาน ส่วนภาษิต-คำพังเพยจีนในบทหลังสะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนนิยมใช้อาวุธอีกชนิดหนึ่ง คือ เกาทัณฑ์

不見 棺材 不 流 泪。

Bú jiàn guāncái bù liúlèi.

ไม่ เห็น โลงศพ ไม่ หลั่งน้ำตา

ไม่เห็นโลงศพไม่หลั่งน้ำตา

哪裏 黄土 不 埋 人。

Nǎlǐ huángtǔ bù mái rén.

ที่ไหน ดินเหลือง ไม่ ฝัง คน

ดินเหลืองที่ไหนไม่ฝังคน

ภาษาิต-คำพังเพยทั้งสองบทนี้สะท้อนให้เห็นถึง การประกอบพิธีกรรมหลังความตายของ
ชาวจีนที่นิยมการนำศพบรรจุใส่โลงและทำการฝัง ซึ่งแตกต่างจากชาวไทยที่นิยมใช้วิธีการเผาศพ

不 會 掌 船 賴 河 彎。

Bú huì zhǎng chuán lài hé wān.

ไม่ สามารถ บังคับ เรือ โทษ แม่น้ำ คด

(ไม่สามารถบังคับเรือได้ โทษว่าแม่น้ำคด)

ถ้าไม่ดีโทษปีโทษกลอง

สำนวน-ภาษาิตไทยบทนี้ สะท้อนให้เห็นถึง การรู้จักร้องรำทำเพลงของชาวไทยที่มีมาช้านาน
นั่นมีปีกับกลองเป็นเครื่องดนตรีประกอบในการให้จังหวะ

對 牛 彈 琴, 一 竅 不 通。

Duì niú tán qín, yī qiào bù tōng.

กับ วัว ดัด ขิม หนึ่ง ทวาร ไม่ กระดิก

ดัดขิมให้วัวฟัง ไม่กระดิกแม้แต่รูหูเดียว

สี่ขอให้ควายฟัง

ภาษาิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษาิตไทยบทนี้สะท้อนให้เห็นถึง การเล่นดนตรีเพื่อ
นันทนาการของทั้งสองชาติ สิ่งที่แตกต่างกันก็คือ เครื่องดนตรีที่ใช้ในการเล่นนั้นจะไม่เหมือนกัน
ชาวจีนนิยมเล่นขิม ส่วนชาวไทยมักจะนิยมเล่นขอ

5.4 ทศนคติและค่านิยม

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงทศนคติและค่านิยม ที่เหมือนและแตกต่างกันของชาวจีนและชาวไทย เช่น ทศนคติที่มีต่อสัตว์ ทศนคติในเรื่องความกตัญญู ทศนคติเกี่ยวกับการครองเรือน และค่านิยมเกี่ยวกับเงิน ตัวอย่าง

對牛彈琴，一竅不通。

Duì niú tán qín, yī qiào bù tōng

กับ วัว ดัด ชิม หนึ่ง ทวาร ไม่ กระจิก

ดัดชิมให้วัวฟัง ไม่กระจิกแม้แต่ทวารเดียว

สื่อขอให้ควายฟัง

牽牛要牽牛鼻子。

Qiān niú yào qiān niú bízi.

จูง ควาย ต้อง จูง ควาย จมูก

จูงควายต้องจูงจมูก

สอนตะพาย

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยทั้งสองบทข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนและชาวไทยต่างก็มีความคุ้นเคยต่อวัวและควายเป็นอย่างดีอันเป็นผลมาจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยึดอาชีพกสิกรรมเป็นหลัก ดังนั้น วัวและควายจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการทำไร่ไถนา เป็นสัญลักษณ์ของการใช้งาน นอกจากนี้วัวและควายจัดเป็นสัญลักษณ์ของสัตว์ที่ไม่มีหัวใจด้วย

打草驚蛇。

Dǎ cǎo jīng shé

ตี หญ้า ตกใจ งู

ตีหญ้าให้งูตกใจ

แหวกหญ้าให้งูตื่น

佛口蛇心。

Fó kǒu shé xīn

พระ ปาก งู ใจ

ปากพระใจงู

(มือถือสาก ปากถือศีล)

打蛇打七寸。
Dǎ shé dǎ qī cùn

ตี งู ตี เจ็ด นิ้ว

ตีงูตีเจ็ดนิ้ว

ตีงูให้หลังหัก

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยทั้งสามบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของชาว

ไทยและชาวจีนที่มีต่อสิ่งที่เหมือนกันว่า งูจัดว่าเป็นสัตว์ที่มีพิษ คุร้าย เป็นสัญลักษณ์ของอันตราย

ซึ่งภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยที่มักจะถูกกล่าวถึง นั้น มักจะมีความหมายในแง่

ลบ เตือนให้คนระมัดระวังภัยที่จะมาถึง

狗改不了吃屎。

Gǒu gǎi bù liǎo chī shǐ

หมา แก่ไม่ได้ กิน ชี้

หมาแก่ไม่ได้ที่จะกินชี้

หมาอดไม่ได้ที่จะกินชี้

惡狗擋路。

È gǒu dǎng lù

เลว หมา ขวางทาง

หมาเลวขวางทาง

หมาดีไม่ขวางทาง

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยทั้งสองบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของชาว

จีนและชาวไทยที่มีต่อสุนัขที่เหมือนกันคือ สุนัขเป็นสัตว์ที่มีนิสัยไม่ดี ภาษิต-คำพังเพยจีนและ

สำนวน-ภาษิตไทยที่ปรากฏคำเกี่ยวกับสุนัขส่วนมากจะมีความหมายในแง่ของการตำหนิหรือเหน็บ

แนม มักใช้ในการเปรียบกับคนที่มีพฤติกรรมในแง่ลบ

一日為師，終身為父。

Yī rì wéi shī, zhōng shēn wéi fù.

หนึ่ง วัน เป็น อาจารย์ ตลอด ชีวิต เป็น พ่อ

หนึ่งวันเป็นอาจารย์ตลอดชีวิตเป็นพ่อ

ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติในเรื่องความ

กตัญญูที่เหมือนกันของชาวจีนและชาวไทย กล่าวคือ ในอดีตสังคมไทยและสังคมจีนเคยมีระบบ

การปกครองแบบศักดินามาก่อน ดังนั้นจึงทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเป็นแบบระบบ

อุปถัมภ์ ผู้ใหญ่ช่วยเหลือผู้น้อย ให้ความสำคัญและเคารพต่อผู้ที่มีอาวุโสกว่า ด้วยเหตุนี้สังคมไทย และสังคมจีนจึงเน้นหนักในเรื่องของการปลูกฝังให้รู้จักกตัญญูรู้คุณ

一女不吃兩家茶。

Yí nǚ bù chī liǎng jiā chá.

หนึ่ง หญิง ไม่ กิน สอง บ้าน ชา

หนึ่งหญิงไม่กินชาสองบ้าน

ผัวเดียว เมียเดียว

嫁雞隨雞，嫁狗隨狗。

Jià jī suí jī, jià gǒu suí gǒu.

แต่งงาน ไก่ ตาม ไก่ แต่ง หมา ตาม หมา

แต่งงานกับไก่ก็ตามไก่ แต่งกับหมาก็ตามหมา

สามีเป็นข้างเท่าหน้า

ภรรยาเป็นข้างเท่าหลัง

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยทั้งสองบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติในด้านการครองเรือนที่คล้ายๆ กันของชาวจีนและชาวไทยเพราะต่างก็มีคติเกี่ยวกับการครองเรือนเป็นแบบ ผัวเดียว-เมียเดียว ไม่คิดนอกใจ นอกจากนี้ยังถือว่าสามีเป็นหัวหน้าครอบครัวและเป็นเสาหลักในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ

活到老，學到老。

Huó dào lǎo, xué dào lǎo.

อยู่ ถึง แก่ เรียน จน แก่

อยู่จนแก่ เรียนจนแก่

(ความรู้ไม่มีวันเรียนได้หมดได้สิ้น)

人伴賢良智轉高。

Rén bàn xián liáng zhì zhuǎn gāo.

คน คบค้า บัณฑิต ความรู้ ไปทาง สูง

คบค้ากับบัณฑิต ความรู้ไปในทางสูง

คบบัณฑิตบัณฑิตพาลพาไปหาผล

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาที่เหมือนกันของทั้งสองชนชาติกล่าวคือ ให้ความสำคัญต่อการศึกษา

錢可通神。

Qián kě tōng shén.

เงิน สามารถ ผ่าน เทวดา

เงินสามารถทำให้ติดต่อกับเทวดาได้

เงินคือพระเจ้า

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยบทนี้สะท้อนให้เห็นถึง ค่านิยมเกี่ยวกับเงินตรา
ที่เหมือนกันของชาวจีนและชาวไทย กล่าวคือ ชาวจีนและชาวไทยต่างก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเงิน
และมักจะมีค่านิยมว่าเงินคือ พระเจ้าสามารถซื้อหาทุกสิ่งให้กับชีวิตได้ ด้วยเหตุนี้สังคมในปัจจุบัน
จึงเกิดความวุ่นวายอันเนื่องมาจากทุกคนต่างก็ให้ความสำคัญกับเงินจนลืมนึกถึงความสำคัญทาง
ด้านจิตใจ

5.5 คติความเชื่อและศาสนา

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทย สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนและชาวไทยต่างก็มี
ความเชื่อและศาสนาที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ตัวอย่าง

種瓜得瓜，種豆得豆。

Zhòng guā dé guā, zhòng dòu dé dòu.

ปลูก แตง ได้ แตง ปลูก ถั่ว ได้ ถั่ว

ปลูกแตงได้แตง ปลูกถั่วได้ถั่ว

กรรมใดใครก่อ กรรมนั้นย่อมสนอง

害人害己。

Hài rén hài jǐ

ให้ร้าย คนอื่น ให้ร้าย ตัวเอง

ให้ร้ายผู้อื่น เท่ากับให้ร้ายตัวเอง

ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว

求人不如求己。

Qiú rén bùrú qiú jǐ

อ้อนวอน คน ไม่เท่า อ้อนวอน ตนเอง

อ้อนวอนคนอื่นก็ไม่เท่ากับอ้อนวอนตนเอง

ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยทั้งสามบทข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีน และชาวไทยต่างก็มีความเชื่อในศาสนาพุทธเช่นเดียวกันคือ ความเชื่อในผลของการกระทำว่า ใคร ทำอะไรไว้ก็มักจะได้สิ่งนั้นตอบแทนและการสอนว่าตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน

佛口蛇心。
Fó kǒu shé xīn.

พระ ปาก งู ใจ
ปากพระใจ

มือถือสาก ปากถือศีล

ภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยบทนี้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนและชาวไทยที่ นับถือพุทธศาสนาต่างก็มีพระเป็นผู้ถ่ายทอดคำสอนทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีการถือศีลต่าง ๆ ที่ บัญญัติไว้ในคำสอน

5.6 วรรณกรรมและเรื่องอิงประวัติศาสตร์

ภาษิต-คำพังเพยจีนมักอาศัยการถ่ายทอดจากปากสู่ปาก ส่งผลให้เรื่องราวเกี่ยวกับ ภาษิต-คำพังเพยจีนมีความเป็นสามัญมาก ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 แต่ก็มีภาษิต-คำพังเพยจีนที่ สะท้อนถึงวรรณกรรมที่เป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์บ้าง ตัวอย่าง

三個臭皮匠，頂個諸葛亮。
Sān gè chòupíjiàng dǐng gè Zhūgé Liàng.

สาม คน เหม็น ช่างรองเท้า ชนะ หนึ่ง จู๊กัดเหลียง
ช่างรองเท้าที่เฒ่าสามคนสามารถรวมเป็นจู๊กัดเหลียง (หลายหัวดีกว่าหัวเดียว)

關公 面前 耍 大刀。
Guāngōng miànqián shuǎ dàdāo.

กวนอู ช้างหน้า ำ ง้าว
ำง้าวต่อหน้ากวนอู (สอนหนังสือให้สังฆราช)

ภาษิต-คำพังเพยจีนข้างต้นกล่าวถึง จู๊กัดเหลียงและกวนอูซึ่งเป็นตัวละครในนิยายอิง ประวัติศาสตร์เรื่อง สามก๊ก ของจีน

烏鴉笑豬黑，自丑不覺得。

Wūyā xiào zhū hēi, zì chǒu bù juéde.

อีกา หัวเราะ หมู ดำ ตัวเอง อับลักษณ์ ไม่ รู้สึก

(อีกาหัวเราะว่าหมูดำ ตัวเองอับลักษณ์กลับไม่รู้สึก) ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง

ตำนาน-ภษิตไทยบทนี้กล่าวถึง วรรณคดีเรื่อง อิเหนา ที่มีตัวละครเอกชื่อ อิเหนา เหตุที่กล่าวไว้ ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเองนั้นเป็นเพราะอิเหนาปฏิเสธที่จะแต่งงานกับนางจินตะหราแต่แรก เพราะคิดว่ารูปลักษณ์ไม่งดงาม แต่เมื่อได้เห็นหน้าก็กลับเปลี่ยนใจและตัดสินใจที่จะกลับมาขอแต่งงานกับนางจินตะหราเสียเอง

บทที่ 6

ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาษิต-คำพังเพยจีนทำให้เห็นลักษณะทั่วไป กลวิธีการใช้ภาษา ตลอดจนหมวดหมู่ภาษิต-คำพังเพยจีนโดยมีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของภาษิต-คำพังเพยจีน

ภาษิต-คำพังเพยจีนนั้นจัดเป็นมรดกทางภาษาที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน มีรูปแบบการใช้ภาษาโดยอาศัยการถ่ายทอดจากปากสู่ปาก ทำให้ภาษาค่อนข้างสั้น กระชับและได้ใจความง่ายต่อการจดจำ มีเนื้อหาที่ประกอบไปด้วยประสบการณ์ชีวิตด้านต่างๆ ของประชาชนในทุกสาขาอาชีพ ภาษิต-คำพังเพยจีนเหล่านี้มักแฝงไว้ด้วยคติและช่วยเตือนใจ

2. ความแตกต่างระหว่างภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีน

เนื่องจากคลังศัพท์ทั้งสองชนิดนี้ต่างก็เป็นสิ่งที่ใช้บ่อยและมีข้อที่เหมือนกันอยู่หลายประการ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะแยกแยะคลังศัพท์ทั้งสองชนิด ทว่าเมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนห้าประการดังต่อไปนี้ จะสามารถช่วยให้สามารถจำแนกคลังศัพท์ทั้งสองชนิดนี้ได้เป็นอย่างดี ข้อแตกต่างทั้ง 5 ประการมีดังนี้

ก. ความแตกต่างทางด้านภาษา

สำนวนจีนส่วนมากจะมีที่มาจากนิทานปรัมปรา นิทานอิงประวัติศาสตร์หรือภาษาจีนโบราณ ภาษาที่ใช้จึงผ่านการเรียงร้อยถ้อยคำให้ลละสลวย เป็นเหตุให้ภาษาที่ใช้กันในสำนวนจีนเป็นภาษาที่ค่อนข้างจะเป็นทางการหรือที่เรียกกันว่า “ภาษาหนังสือ” (書面語 Shūmiàn yǔ)

ในขณะที่ภาษาที่ใช้ในภาษิต-คำพังเพยจีนนั้นจะมีลักษณะทางภาษาที่ค่อนข้างกระชับ และได้ใจความ ง่ายต่อการจดจำ ด้วยเหตุที่อาศัยการถ่ายทอดโดยอาศัยปากสู่ปาก ดังนั้นจึงเป็นภาษาที่นิยมใช้กันแพร่หลายในหมู่ประชาชนทั่วไปหรือที่เรียกกันว่า “ภาษาพูด” (口語 Kǒuyǔ)

ข. ความแตกต่างด้านเนื้อหาและรูปแบบ

เนื้อหาที่ปรากฏในสำนวนจีนส่วนใหญ่มักจะแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติ สภาพและระดับของปรากฏการณ์ต่างๆ ทางด้านภววิสัย มีการเปรียบเทียบและบรรยายให้เห็นภาพ ในขณะที่เนื้อหาในภวษิต-คำพังเพยจีนมักจะเน้นไปที่การอนุมานซึ่งแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ในแง่ต่างๆ

ทางด้านรูปแบบ สำนวนจีนส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยคำ 4 คำเป็นหลัก สำนวนที่มีจำนวนคำมากกว่า 4 คำ จัดเป็นส่วนน้อย ส่วนภวษิต-คำพังเพยจีนมักจะประกอบด้วยประโยคสั้นๆ สองประโยคหรือวลีสั้นๆ สองวลีที่มีใจความสอดคล้องกัน

นอกจากนี้ สำนวนจีนจะมีรูปแบบของการประกอบคำแบบประธาน-ภาคแสดงจำนวนมาก ในขณะที่ภวษิต-คำพังเพยจีนไม่มีรูปแบบที่ตายตัว

ค. ความแตกต่างด้านการเป็นส่วนประกอบของประโยค

ภวษิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีนต่างก็สามารถทำหน้าที่เป็นประธานภาคแสดงและกรรมของประโยคได้ ทว่าความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ภวษิต-คำพังเพยจีนส่วนมากจะสามารถประกอบกันเป็นประโยคที่ได้ใจความในตัวเอง ในขณะที่สำนวนจีนส่วนมากจะมีลักษณะของความเป็นกลุ่มคำ จึงมักจะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยค

ง. ความแตกต่างทางด้านความตายตัวของโครงสร้างคำ

สำนวนจีนจะมีรูปแบบทางด้านโครงสร้างคำที่ค่อนข้างจะตายตัวกล่าวคือ ไม่สามารถนำคำอื่นๆ ที่มีความหมายเหมือนกันมาแทนที่กัน ไม่สามารถจะเพิ่มหรือลดคำได้ตามอำเภอใจ นอกจากนี้ตำแหน่งของคำต่างๆ ไม่สามารถวางสลับที่กันได้ ในขณะที่ภวษิต-คำพังเพยจีนไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ตายตัวในการใช้คำ ขอเพียงแต่เมื่อใดก็ตามที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของคำแล้ว ไม่มีผลกระทบต่อความหมายเดิมของภวษิต-คำพังเพยก็สามารถจะใช้คำที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงมาแทนที่ได้

จ. ความแตกต่างทางด้านประวัติความเป็นมา

สำนวนจีนส่วนมากมักจะหาพบได้จากนิทานปรัมปรา นิทานอิงประวัติศาสตร์หรือหนังสือโบราณ ดังนั้นจึงเป็นการง่ายในการหาแหล่งที่มา ในขณะที่ภวษิต-คำพังเพยจีนนั้นเกิดจากการถ่ายทอดโดยอาศัยปากสู่ปาก การจะหาแหล่งที่มาจึงเป็นการยาก

อาจกล่าวได้ว่าเกณฑ์การแบ่งความแตกต่างระหว่างภวษิต-คำพังเพยจีนและสำนวนจีนทั้งห้าข้างต้นสามารถทำให้เข้าใจถึงลักษณะเด่นทางภาษาของคลังศัพท์ทั้งสองชนิดนี้ได้

เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ทั้งห้าประการไม่สามารถจะนำไปใช้ในการตัดสินถึงความแตกต่างของคลังศัพท์ทั้งสองชนิดนี้ได้ทุกกรณี

3. หมวดหมู่ภาษา-คำพังเพยจีนและกลวิธีการใช้ภาษา

เนื่องจากภาษา-คำพังเพยจีนมีจำนวนมากมาย ดังนั้นการเข้าใจถึงการจัดหมวดหมู่ตลอดจนกลวิธีการใช้ภาษาจะสามารถทำให้รู้ถึงเนื้อหาของภาษา-คำพังเพยที่ต้องการจะสื่อรวมถึงความหมายแฝงของภาษา-คำพังเพยจีนได้เป็นอย่างดีการจัดหมวดหมู่ภาษา-คำพังเพยจีนสามารถแบ่งได้ 8 หมวดดังนี้

ก. ภาษา-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการผลิต

ในหมวดนี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์โดยตรงด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการกิจกรรม เช่น เกษตรกรรม การปลูกสัตว์ การป่าไม้ การจับปลาและการล่าสัตว์ เป็นต้น โดยจำนวนภาษา-คำพังเพยประเภทเกษตรกรรมมีจำนวนมากที่สุด

ข. ภาษา-คำพังเพยที่เกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศ

ในหมวดนี้จะมีเนื้อหาที่กล่าวเกี่ยวกับสภาพลมฝน รวมถึงฤดูกาลต่างๆ ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

ค. ภาษา-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการเหน็บแนมและสรรเสริญ

ในหมวดนี้จะมีเนื้อหาเน้นไปที่ความถูกต้อง ความดี-ชั่ว จะประกอบด้วยการวิจารณ์ถึงทั้งด้านดีและด้านเสีย

ง. ภาษา-คำพังเพยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในสังคม

ในหมวดนี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตซึ่งเน้นไปที่หลักคุณธรรมแฝงไว้ด้วยคติเตือนใจมากมาย

จ. ภาษา-คำพังเพยที่เกี่ยวกับหลักทำนองคลองธรรม

ในหมวดนี้จะมีเนื้อหาเน้นไปที่หลักเหตุผลและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ร่วมกันในสังคมซึ่งแฝงไว้ด้วยปรัชญาชีวิตต่างๆ หมวดนี้แตกต่างกับหมวดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในสังคมตรงที่ จะกล่าวถึงหลักทำนองคลองธรรมที่นอกเหนือไปจากทัศนคติด้านคุณธรรม

ฉ. ภาษา-คำพังเพยที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป

ในหมวดนี้จะกล่าวถึงความรู้แขนงต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา เช่น ความรู้ในเรื่องคุณประโยชน์ของพืชบางชนิด ความรู้ในเรื่องธรรมชาติของสัตว์ชนิดต่างๆ

ข. ภาษิต-คำพังเพยที่เกี่ยวกับท้องถิ่นนิยม

ในหมวดนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น รวมถึงประเพณีความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น

ข. ภาษิต-คำพังเพยเบ็ดเตล็ด

ในหมวดนี้จะรวบรวมเอาเนื้อหาภาษิต-คำพังเพยที่ไม่ได้จัดอยู่ในเจ็ดหมวดข้างต้นเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ภาษิตที่เกี่ยวกับความรู้ในด้านการแพทย์ ภาษิตที่เกี่ยวกับความรู้ทางการดำรงชีพ เป็นต้น

กลวิธีการใช้ภาษาในภาษิต-คำพังเพยจีนที่นิยมใช้มี 9 ประเภท คือ อุปมาโวหาร อุปลักษณะโวหาร บุคคลาธิษฐาน การเขียนแนวตลกขบขัน การกล่าวเกินจริง การใช้คำพ้องเสียงมาแทนที่กัน การเปรียบเทียบที่เห็นภาพ การกล่าวซ้ำมาซ้ำไป และบรรยายโวหาร ซึ่งในจำนวนนี้ อุปมาโวหาร และ การกล่าวเกินจริง จะเป็นกลวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดเนื่องจากกลวิธีทั้งสองชนิดนี้สามารถทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้จากความเปรียบ จึงทำให้ง่ายต่อการจดจำ

จากการเปรียบเทียบภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันนั้นสามารถแบ่งลักษณะภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยได้ดังนี้ คือ

1. ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวน-ภาษิตไทย และสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกัน
2. ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวน-ภาษิตไทย แต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกัน
3. ภาษิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวน-ภาษิตไทย แต่ไม่มีการเปรียบเทียบในสำนวน-ภาษิตไทย

ผู้วิจัยพบว่า จำนวนภาษิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภาษิตไทยในข้อสองนั้นมีจำนวนมากที่สุด และสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนหรือต่างบางประการระหว่างลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมต่างๆ ของคนไทยและคนจีน ซึ่งสามารถเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของชนทั้งสองชาติได้

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาภาษิต-คำพังเพยจีนทำให้ผู้เขียนพบว่า การที่มีรูปแบบทางภาษาที่อาศัยการถ่ายทอดจากปากสู่ปากและมีเนื้อหาที่เกิดจากประสบการณ์โดยตรงของประชาชนนั้น ทำให้จำนวนภาษิต-คำพังเพยจีนมีอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อทำการศึกษาอย่างละเอียดจะพบว่า การจะเข้าใจถึงความหมายและการใช้ภาษิต-คำพังเพยจีนนั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดดังต่อไปนี้

1. ความเป็นท้องถิ่น (地方性 dìfāngxìng)

เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล ดังนั้นสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศจึงมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นการจะนำภาษิต-คำพังเพยจีนที่กล่าวเกี่ยวกับสภาพลมฟ้าอากาศของมณฑลหนึ่งไปใช้กับอีกมณฑลหนึ่งจึงไม่เกิดประโยชน์ ตัวอย่าง

未吃端午粽，寒衣不可送，
Wèi chī duānwǔzòng, hán yī bù kě sòng,

ไม่ได้กิน ขนมจ้าง หนาว เสื้อ ไม่ ควร ให้

ยังไม่ได้กินขนมจ้าง ไม่ควรให้เสื้อหนาวไป

吃了端午粽，還要凍三凍。
chī le duānwǔzòng, hái yào dòng sān dòng.

กิน แล้ว ขนมจ้าง ยัง ต้อง หนาว สาม หนาว

กินขนมจ้างแล้วคงต้องหนาวอีก ภาษิต-คำพังเพยนี้สามารถใช้ได้กับพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศจีน ทว่าพื้นที่ทางตอนใต้เมื่อถึงเดือนห้าตามปฏิทินจีนหาคติอากาศก็เริ่มอบอุ่นขึ้น จึงไม่จำเป็นต้องใช้เสื้อหนาวแล้ว

2. ความเป็นวิทยาศาสตร์ (科學性 kēxuéxìng)

เนื่องจากภาษิต-คำพังเพยจีนในหมวดที่เกี่ยวกับการผลิตส่วนมากจะเกิดจากประสบการณ์การผลิตโดยตรงของเกษตรกร ดังนั้นจึงมีความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับทฤษฎีการผลิต นอกจากนี้ภาษิต-คำพังเพยจีนหมวดความรู้ทั่วไปที่กล่าวเกี่ยวกับการแพทย์ก็มีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากวิทยาการทางการแพทย์สมัยก่อนยังไม่เจริญเท่าที่ควร ตัวอย่าง

不乾不淨，吃了沒病。

Bù gān bù jìng, chī le méi bìng.

百聞不如一見。

Bǎi wén bùrú yī jiàn.

หนึ่ง ฟัง ไม่สู้ หนึ่ง เห็น

สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น

ภาษิต-คำพังเพยจีนบทนี้เป็นประโยคความเดียวที่มีโครงสร้างแบบประธาน-กริยา

“主謂句 zhǔwèi jù”

白馬變不了原色，

Bái mǎ biànbùliǎo yuán sè,

ม้าขาว เปลี่ยนไม่ได้ เดิม สี

ม้าขาวไม่สามารถจะเปลี่ยนสีเดิมของมันได้

黃金改不了本色。

huángjīn gǎibùliǎo běnsè.

ทอง แก่ไม่ได้ สีเดิม

ทองก็แก่สีเดิมของมันไม่ได้

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้เป็นประโยคความรวมที่มีโครงสร้างแบบ “并列式 bìngliè shì” กล่าวคือ จะมีประโยคความเดียวสองประโยคที่มีลักษณะเป็นคู่ขนานกัน

大魚吃小魚，小魚吃蝦子。

Dà yú chī xiǎo yú, xiǎo yú chī xiāzi.

ใหญ่ ปลา กิน เล็ก ปลา เล็ก ปลา กิน กุ้ง

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ปลาเล็กกินกุ้ง

ภาษิต-คำพังเพยบทนี้เป็นประโยคความรวมที่มีโครงสร้างแบบ “遞進式 dìjìnshì”

กล่าวคือกรรมของประโยคหน้าจะมีหน้าที่เป็นประธานของประโยคหลัง

จากตัวอย่างทั้งสามข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างของภาษิต-คำพังเพยจีนนั้นมีอยู่มากมาย การศึกษาถึงลักษณะทางโครงสร้างจะช่วยทำให้เข้าใจถึงความหมายของภาษิต-คำพังเพยจีนได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นจึงน่าจะศึกษาถึงลักษณะเด่นทางด้านโครงสร้างของภาษิต-คำพังเพยจีนเพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับคนไทยต่อไป

รายการอ้างอิง

หนังสือไทย

- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2539. สิ่งดีในวิถีชีวิตไทย-จีน. กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา.
- ขุนวิจิตรมาตรา. 2532. สำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส.เอเซียเพรส จำกัด
- เจือ สตะเวทิน. 2515. สุภาษิตสากล. กรุงเทพมหานคร: ก้าวหน้าการพิมพ์.
- จิน ทรงหลิน. 2526. สำนวนจีนและสำนวนไทย: การศึกษาเปรียบเทียบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิตภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจลิยว เอี่ยมตระกูล. 2529. ปทานุกรมสุภาษิตและสำนวนโวหารจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- เพ็ชรี สุมิตร. 2518. ประวัติอารยธรรมจีน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- บุญศิริ สุวรรณเพ็ชร์. 2538. อธิบายสำนวน สุภาษิตและคำพังเพยไทย. กรุงเทพมหานคร: เอส แอนด์ เค บุคส์.
- ประพิน มโนมัยวิบูลย์. 2541. ไวยากรณ์จีนกลาง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ อยู่มณฑีร. 2540. สำนวนโวหาร สุภาษิตและพังเพยไทย. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง. 2530. ภูมิศาสตร์ประเทศจีน. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ.
- ม.ร.ว. ชนม์สวัสดิ์ ชมพูนุช. 2512. ขุมนมสุภาษิต คำโคลงและคติเตือนใจ. กรุงเทพมหานคร: พิทยาคาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2538. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พ.ศ. 2535. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- รุ่งนภา ทิมหาญ. 2539. รวมสุภาษิต คำพังเพย สำนวนโวหาร คำอุปมา. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาสยาม.
- วาสนา บุญสมและสมบัติ ตั้งก่อเกียรติ. 2540. สำนวนสิบสองราศี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายแสง.

ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา. 2542. สำนวนไทยที่มาจากวรรณคดี. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริ วรรณินันท์. 2526. สำนวนโวหาร สุภาษิต และคำพังเพย. กรุงเทพมหานคร: ผดุงศึกษา. อภิชาติ โพธิ์โพโรจน์. 2518. จีนแดง. กรุงเทพมหานคร: พีจี.

หนังสือจีน

Fú, Huáiqīng 符淮青1985. Xiàndài Hànyǔ Cíhuì 現代漢語詞匯. (คลังศัพท์ภาษาจีนกลาง) 北京Běijīng: 北京大學 Běijīng Dàxué.

Gēng, Wēnhuì 更温會 1996. Zhōnghuá Yànyǔ Dàcídiǎn 中華諺語大詞典(พจนานุกรมภาษิต-คำพังเพยจีนฉบับสมบูรณ์) 遼寧 Liáoníng: 遼寧人民 Liáoníng Rénmín.

Gǔhànyǔ chángyòngzì zìdiǎn biānxiězǔ 古漢語常用字字典編寫組1995. Gǔhànyǔ chángyòngzì zìdiǎn 古漢語常用字字典. (พจนานุกรมภาษาจีนโบราณที่ใช้บ่อย) 北京běijīng: 商務Shāngwù.

Hé, Zhōngjié 何鐘杰1953. Zěnyàng Yòng Yànyǔ 怎樣用諺語. (จะใช้ภาษา-คำพังเพยจีนอย่างไร) Yǔwénxuéxí 語文學習(วารสารการเรียนภาษาจีน) Vol 12: 43-51.

Mǎ, Guófán 馬國凡 1960. Yànyǔ yǔ Xiēhòuyǔ 諺語與歇後語. (ภาษิต-คำพังเพยหักท่าย) Nèiméng Shīfàn Xuébào 内蒙師範學報 (วารสารวิทยาลัยครูของ โทเลียโน) Vol 2: 43-65.

Mǎ, Guófán and Wǔ, Zhànkūn 馬國凡. 武占坤1998. Yànyǔ 諺語. (ภาษิต-คำพังเพยจีน) 內蒙古Nèiménggǔ: 內蒙古人民Nèiménggǔ Rénmín.

Mèng, Shǒujiè 孟守介 1988. Hànyǔ Yànyǔ Cídiǎn 漢語諺語詞典. (พจนานุกรมภาษิต-คำพังเพย) 北京 Běijīng: 北京大學 Běijīng Dàxué.

Ruǎn, Xiǎnzhōng 阮顯忠1979. Yànyǔ de yǔyán yìshù 諺語的語言藝術 (กลวิธีทางภาษาของภาษิต-คำพังเพยจีน) 安徽大學學報 Anhui Dàxué Xuébào(วารสารมหาวิทยาลัยอันฮุย) Vol 2: 44-51.

Shī, Bǎoyì 施寶義2000. Tōngyòng Yànyǔ Cídiǎn 通用諺語詞典. (พจนานุกรมภาษิต-คำพังเพยจีนที่ใช้บ่อย) 湖南Húnán: 湖南人民Húnán Rénmín.

- Sūn, Wěizhāng 孫偉章 1989. Hànyǔ Shùyǔxué 漢語熟語學. (ศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องสำนวน และภาษิตต่างๆ ของจีน) 吉林 Jílín: 吉林教育 Jílín Jiàoyù.
- Tián, Dàiquán 田岱權 1994. Yànyǔ de Shìyǔfēi 諺語的是與非(ความถูกต้องของภาษิต-คำพังเพยจีน) Mínsúyánjīū 民俗研究 (งานวิจัยเกี่ยวกับประชาชน) Vol 3: 64-67.
- Wáng, Chángzài 王常在 1985. Yànyǔ Shǒucè 諺語手冊. (คู่มือสุภาษิตจีน) 北京 Běijīng: 中國青年 Zhōngguó Qīngnián.
- Wáng, Qín 王勤 1980. Yànyǔ Xiēhòuyǔ gàilùn 諺語歇後語概論 (ปริทรรศน์เกี่ยวกับการมองภาษิต-คำพังเพยจีนและคำพังเพยซ่อนท้าย) 湖南 Húnán: 湖南人民 Húnán rénmín
- Wáng, Yì 王毅 1961. Luelùn Zhōngguó Yànyǔ 略論中國諺語. (ถกเกี่ยวกับภาษิต-คำพังเพยจีนโดยสังเขป) Mínjiān Wénxué 民間文學 (วรรณคดีสำหรับประชาชน) Vol 10: 44-58.
- Wēn, Duānzhèng 溫端政 1985. Yànyǔ 諺語. (ภาษิต-คำพังเพยจีน) 北京 Běijīng: 商務 Shāngwù.
- Wǔ, Zhànkūn, and Wáng, Qín 武占坤. 王勤 1983. Xiàndài Hànyǔ Cíhuì Gàiyào 現代漢語詞匯概要 (สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับคลังศัพท์ในภาษาจีนกลาง) 內蒙古 Nèiménggǔ: 內蒙古人民 Nèiménggǔ Rénmín.
- Xiāo, Gēngyuǎn 肖庚遠 1978. Yànyǔ Qiǎntán 諺語淺談. (พูดถึงภาษิต-คำพังเพยจีนโดยสังเขป) Qíqíhǎěr Shīyuàn Xuébào 齊齊哈爾師院學報 (วารสารวิทยาลัยครูจี๋ฮั๋วเอ๋อร์) Vol 2: 18-24.
- Zhāng, Lùyuǎn 張路遠 1987. Chángyòng Yànyǔ Cídiǎn 常用諺語詞典. (พจนานุกรมภาษิต-คำพังเพยจีนที่ใช้ง่าย) 上海 Shànghǎi: 上海辭書 Shànghǎi Císhū.
- Zhū, Ānqún 朱安群 1979. Yànyǔ Gàilùn 諺語概論. (บทสรุปอย่างคร่าวๆ ของภาษิต-คำพังเพยจีน) Jiāngxī Shīyuàn Xuébào 江西師院學報 (วารสารวิทยาลัยครูเจียงซี) Vol 1: 21-36.

ภาษาอังกฤษ

Cowie, A P 1948. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. (พจนานุกรมภาษาอังกฤษ
สำหรับผู้เรียนขั้นสูง) Oxford: Oxford University Press.

Li, Qingjun, and Ding, Hua 1998. Easy way to learn Chinese proverbs. (วิธีง่ายในการ
เรียนภาษิต-คำพังเพยจีน) Beijing: New World Press.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ภาคผนวกนี้ คือ การแปลสรุปความวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นภาษาจีน

汉谚与泰成. 谚语比较

第一章 引言

论文题目的来源：

从研究者学习好几年汉语的直接经验来看, 要想理解相当数量的汉语词汇, 必需好好地掌握谚语. 因为它们是汉语词汇中的一个主要成分. 关于这一点我们首先要理解谚语的性质, 分类以及创造手法, 要进一步体会它们的语义和含义. 再说, 学习汉谚不仅能掌握词汇, 而且汉谚所包含的内容和意义都反映出汉民族的各方各面. 例如: 文化方面, 生活方面, 环境方面, 人们的道德观和习俗等等. 因此, 研究者就想研究一下汉谚. 这样能让我们更好地理解中国人的民族特点以及他们的思想和乡土习俗.

比较那些语义相似或相近的汉谚跟泰成. 谚语, 更好地理解两个国家的共同点与不同点. 以下先举些鲜明的例子来比较. 例如：

汉谚

杀鸡给猴看

出得龙潭, 又入虎穴.

泰成. 谚语

เชือดไก่ให้ลิงดู

หนีเสือปะจระเข้

一只手抓两条鱼.

จับปลาสองมือ

大鱼吃小鱼.

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

对牛弹琴,一窍不通.

สีซอให้ควายฟัง

人是衣服,马是鞍.

ไถ่งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง

解铃还是系铃人.

เรียนผูกต้องเรียนแก้

论文的目标:

- 一 . 能够体会到谚语的本质,来源,分类以及创造手法 .
- 二 . 能比较那些语义相似或相近的汉谚与泰成, 谚语 .
- 三 . 能总结那些语义相似或相近的汉谚与泰成. 谚语, 在反映两个民族. 各个方面的共同点与不同点.

论文研究范围 :

- 一 . 在比较的时候,研究者只比较讽颂谚 , 事理谚 , 规戒谚和 一部分修辞谚但这些

谚语的语义必需跟泰成.谚语相似或相近 .

- 二 . 在分类方面 , 研究者将从古至今的谚语全部来分 .

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

第二章

谚语的性质

2.1 谚语的意义

由于谚语是以口头而流传下来,它的内容包括生活中的各种经验,因此研究谚语的学者给谚语定义的时候,都是大同小异.以下是几位谚语专家的定义.

王勤:谚语是一种以口头流传的词汇,它的内容都含有警告,表现出对生活的经验.它的语言简短而易懂.

王勤:谚语反映人类的自然规律与社会规定.人类从中吸收这些规律,由于它是以口头流传为主,使得语言易懂,流行在人民的心目中.

马国凡.武占坤:谚语是一种短小易懂,常用音韵式,以口头流传为主,流行于民间.

周志容:谚语是一种警告句.以口头流传为主.主要内容包括生活中的种种生活经验,成为后代的教人的标志.

刘秀勤:谚语是一种人类直接经验的词汇,反映出民族的价值观.道德观以及逻辑性.

以上的定义可总结为谚语是一种以口头流传的词汇,它所使用的语言大都是短语,简略而易懂.在内容方面,它反映出人类生活中的各种经验,含有警戒的意味.

2.2 谚语的来源

从可靠的资料来看,最早把谚语记录下来的是**夏谚**这本书.(发现于夏代,公元前²¹⁰⁰⁻¹⁶⁰⁰)从当时一直到如今已有四千多年的历史了.谚语的数量十分丰富,大都是反映出汉民族的文化.

2.3 成语和谚语的差别

研究成语和谚语者都发现,要把成语和谚语区分开来是挺难的.因为这两种词汇都有一些共同点,比如它们都是很常用的词汇,语言都能表达得有声有色.可是如果我们深入地研究这两种词汇,就可以按照以下五个区分点来区分他们.

一. 语体风格的区别

成语大都是来源于古代的寓言,历史故事或古书的语句,由文人加工,通过古书流传下来.因此,它们主要是书面形式或者比较正式的语言.例如:

管窥蠡测,扑朔迷离,抹马厉兵

上面三个例子表明成语的语体风格通过文人的加工,使得它们的语言属于**书面语**

谚语来自人民的口语而流传下来,谚语的语言比较简略,易于记住,使得大部分的谚语都属于**口语**.可是有些谚语的语体风格跟书面语相似,例如:

忠言逆耳利于行,良药苦口利于病.

远水难救近火.

上面两条谚语经常在古书上引用,由于经常使用在口头上,我们就把它们归为谚语.因此,除了这类古书上存在的古谚外,有些谚语和成语之间,尽管

意思相同,而文白的区别却很明显.例如:

成语

谚语

求全责备

金要足赤,人要完人.

畏首畏尾

前怕狼,后怕虎.

自作自受

搬起石头砸自己的脚.

一暴十寒

三天打鱼,两天晒网.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

二. 内容形式的區別

從内容上看,成語往往是對客觀事物現象的性質,狀態,程度進行具體的形容,形象的比喻和生動的描述,它概括的内容,大都是複雜的概念.例如:

不寒而栗 (是說恐懼指甚)
 一孔之見 (是說見識之少)
 鼠目寸光 (是目光短淺的比喻)

諺語多是以判斷推理的形式,表達一個完整的意思.例如:

牛瘦生瘡,地瘦生鹼.
 哪山老虎不吃人,哪有財主不黑心.

從語言形式上看,一般說來,成語以四言為基本形式,非四言式是少數.

諺語的基本形式是對聯式的短句或韻語.比如:

路遙知馬力,日久見人心.
 留得青山在,不怕沒柴燒.

成語的結構有不少是主謂形式,如:愚公移山,萍水相逢.而諺語的結構是不固定的.以下就舉些例子來比較那些語義相同而結構形式差異很明顯的成語與諺語.例如:

成語	諺語
因事制宜	到什麼山,唱什麼歌.
口密腹劍	臉上三分笑,肚裏一把刀.
滴水穿石	繩剝木頭斷,水滴石頭穿.

注意:有时不能用内容形式有区别这个特点区分成语和谚语.

如

苦海无边 , 回头是岸.

百尺杆头 , 更进一步.

这两个例子所使用的语言形式都是对联式的短句,可是它们都属于成语类.但是也有不少辞典的编者把它们归为谚语.

三. 造句功能的区别

成语和谚语都能充当主语,谓语和宾语.如

哪有没走错路的人,“人有失足 , 马有失蹄”

就是这个道理.

“亡羊补牢”造成数不清的损失。

上述谚语和成语充当句子的主语.

“种瓜得瓜 , 种豆得豆”。我慢慢地体会到它的真理.

以前,这里“一无所有”,但是从解放以来什么货品都很充足。

上述谚语和成语充当句子的谓语

谦虚的小李,他的企业天天发展起来 , 所谓“虚心使

人进步 , 骄傲使人落后”就是如此。

不知什么原因，今天的他会“回心转意”，成了一个善良的孩子。

上述谚语和成语充当句子的宾语。

大部分成语常充当句子成分，而谚语能充当独立的句子。
例如：

“平生不作亏心事，半夜敲门不吃惊”。我从来没害过谁，什么都不怕。

“脸丑怪不着镜子”。你之所以这次考试的成绩不太理想，是因为你光想玩儿而不好好地准备。

“哪个人也不全，哪个车也不圆”。我想要找一个又英俊又没有什么缺点的男人是不可能的。

四. 定型性强弱不同

成语象一般词语一样，定型性极强。比如：

吹毛求疵 不能说成 吹毛求病

此外，成语结构不能任意增减，如

一鸣惊人 不能增为 一鸣而惊人

畏首畏尾 不能减为 畏首尾

结构也不能任意改变，如

自作自受 不能写成 自受自作

不破不立

不能写成

不立不破

有始有终

不能写成

有终有始

可是,谚语的定型性是比·弱的.在不影响表·功能的前提下,··的

变动,个别改字,减字的同义形式是允许的.如

三个臭皮匠,顶过诸葛亮.

三个臭皮匠,赛过诸葛亮

三个臭皮匠,合成诸葛亮.

上面三条谚语的语义相同,但所用的词有些不同(顶过,赛过和合成),

这种变体的谚语是允许的,因为仍保持原来的意思.

经一事,长一智.

不经一事,不长一智.

这里用不加在第二条谚语上,但意思仍然不变.

总之,上面的谚语例子都表现出它的定型性要比成语弱,灵活.

五.历史来源的差异

大部分的成语都来自寓言,历史故事或者古书,特别是很多古代成语直

到今天都仍然主要在书面语里存在.如:

纸上谈兵

(史记。廉颇蔺相如列传)

口密腹剑

(资治通监。唐玄宗天宝元年)

草木皆兵

(晋书。苻坚摘记)

可是,谚语由于以口头流,因此很难找到它们的出处。每次见到谚云,谚曰,或者俗语说的时候,都表明这些谚语都已经被记录下来,但没有说到它们的出处。

总之,谚语与成语有共同点和不同点,要想区分它们,可以用以上所说的五个判断点,但我们不能把这些判断点来区分所有的成语和谚语,如果想深刻地理解这两种词汇,自己该下功夫去研究。

第三章

谚语的分类与创造手法

在论文的第二章已说明谚语的性质,因此,这一章就进一步讲一讲谚语的分类与创造手法,这样能让读者更深刻地理解谚语的语义和它们的含义。首先,我们先说说谚语是怎么分类的,按照什么标准来分合适,然后,讲一讲谚语的创造手法,为了更容易理解,每一类谚语的创造手法都举些例子。

谚语的分类

谚语的内容十分丰富,要想体会到它们的意义必需知道它们的分类.谚语的分类能让读者至少懂得它们的基本意义,所以起着很大的作用.

从前,这方面的学者已把谚语分门别类,但分类各执己见.有的把谚语分为古谚和现谚两类.有的分为普通谚语和农谚两类.有的学者按照地方来分,例如:广州谚,南京谚,常州谚等等.如果我们深入的研究一下,我们就发现上面的各种分类法仍然不概括数量繁多的谚语.最近几十年来,很多谚语研究者提出各种分类的标准,他们的观点大都大同小异.以下说一下一部分谚语专家的分类法.

几位谚语专家对谚语分类的观点

王毅说:谚语可分为四类就是风土谚,讽劝谚,训诫谚和农谚.

符淮青说:谚语可分为农谚,气象谚,风土谚,讽颂谚,规戒谚,生活常识谚等六类.

陈克说:谚语可分为生活谚,社会谚,农谚,天气谚,医学谚以及地理谚等六类.

马国凡和武占坤说:谚语可分为生产谚,天气谚,讽颂谚,规戒谚,事理谚,常识谚,风土谚和修辞谚等八类.

以上的各种分类法大都是以内容为主,但是如果仔细地考虑到谚语的

数量,我们该按照马国凡和武占坤的分类法,因为他们的分类能够概括数量繁多的谚语.

谚语的分类

要想理解谚语的意义首先必需懂得它们的分类,因为知道谚语的分类可以让我们体会到它们的意思.按照马国凡与武占坤的分类法,我们可以把谚语分为八类.

一. 生产谚

生产谚是农民的各种各样的直接经验,如农业,畜牧业,林业,渔业,狩猎业等等,其中关于农业的数量最多.由于中国是一个具有悠久历史的封建社会国家,大部分的人民都是农民.这些农民不断地积累农业经验,形成谚语流传于一代又一代.生产谚可分为四小类.

(一) 农谚

农谚是指农民对耕地园田方面的谚语.不包括林业,畜牧业,和渔业这类谚语的比例是全部谚语的五分之一,我们可分农谚为两大类.

一. 关于耕田的谚语

关于肥料的

庄稼一枝花,全靠肥当家。

积肥如积粮,粮在肥中藏。

(上面的两条谚语都说明肥料对农作物起着很大的作用.因为农作物从出苗到成熟的整个过程都需吸收养料,所以都离不开肥料.)

羊粪当年富,猪粪年年强。

(意义是讲猪粪和羊粪的肥效高低)

大粪一季,油饼一年。

(意义是大粪肥效快,但持久性差,油饼肥效慢,但有效时间长.)

关于种田的

千算万算,不如粮种合算。

(这条谚语说明要好好地选用良种.在适宜的地区和适当的条件下种植良种,生产效果十分显著.)

种子年年选,产量节节高。

(这条谚语劝告我们选种不能一劳永逸.不论什么品种,如果不注意选种,时间一长就会发生混杂退化的现象.)

关于耕作的

深耕加一寸,顶上—茬粪。

耕地深又早,庄稼百样好。

(这两条谚语都是讲**深耕**的意义.深耕是整套耕作措施中的基本环节.

深耕可以疏松土壤,改善土壤结构,增加土壤的水份和通气性力.还可以增加

土壤里的有效养分,又可以把土壤中的害虫翻到地表,便于消灭.)

关于防治病虫害的

有虫治,无虫防,庄稼一定长得强。

种子不消毒,别怨苗不出。

(这两条谚语劝农民该采取消毒拌药的方法预防病虫害)

二.关于蔬菜的

关于各种蔬菜的季节

摘蒜不出九,出九长独头。

二月二,黄瓜茄子都落地。

(这两条谚语是讲各种蔬菜裁种的节气有差异,它们早晚的顺序

是相对不变的.以春种为始,在常见的蔬菜里,以蒜为最早,白菜为最晚.)

关于园田管理的

种园不用问,全靠功夫水和粪。

要想吃蔬菜,浇水要勤快。

(这两条谚语说明园田生产需要功夫,水和肥.)

金瓜要裁枝,南瓜要裁顶。

要想吃大蒜，地要挖八遍。

(这两条谚语说明不同的蔬菜，往往需要不同的管理方法。)

关于蔬菜的某种特点

韭菜黄瓜两头香。

(意义是韭菜和黄瓜都能在春季或秋季收。韭菜是春天刚出的新苗和秋后出的晚苗最嫩。黄瓜也是刚结的新瓜和秋后结的晚瓜最清香。)

冻不死的葱，干不死的蒜。

(这条谚语说明葱不怕冻，蒜不怕干。)

林业谚

这类谚语都是讲怎么造林以及各种各样的林业经验。可分为两类

关于造林的

搞好四旁绿化，风沙旱涝不怕。

栽树在河畔，防洪保堤岸。

山上多栽树，等于修水库，

雨多它能吞，雨少它能吐。

(上面三条谚语都说明造林的利益,造林能够防止风沙,抗旱涝和水土流失.)

关于林业管理的

栽 树 容 易 ， 保 树 难 。

光 栽 不 保 ， 越 来 越 少 。

(这两条谚语都表示造林比保林容易得多.)

畜牧谚

冬 天 不 喂 牛 ， 春 天 急 白 头 。

(这条谚语说明牛马过冬,需加料喂养好,否则来年春天春耕时牛马不能健壮有力.)

上 槽 不 饮 水 ， 下 槽 不 打 滚 。

(条谚语说明马上槽吃草之前,不要饮水,以免影响吃草.吃饱下槽时,不要让它打滚,否则引起肠胃梗阻病.)

羊 盼 清 明 ， 牛 望 夏 。

(清明时,百草回青,羊已可以放牧,但供牛吃还是不够的.夏季草长,靠青饲料喂牛才没有问题.)

猫 三 狗 四 ， 猪 五 羊 六 。

(指猫、狗、猪和羊的孕期各为三个月、四个月、五个月、六个月。)

副业谚

这类谚语是有关果树、蚕桑、狩猎等谚语。

种得 一 亩 桑 ， 可 免 一 家 荒 ，

养 得 一 季 蚕 ， 可 抵 半 年 粮 。

(这条谚语讲一季养蚕的价值，可抵半年生产的粮食。)

一 猪 二 熊 三 老 虎 。

(这条谚语指难于猎取的野兽第一是野猪，第二是熊，第三是老虎。)

四 月 月 半 潮 ， 黄 鱼 满 船 摇 。

(这条谚语说明四月月半是捕捞鱼的最旺时期。)

钓 鱼 要 分 时 ， 上 午 七 至 十 ， 下 午 二 至 四 。

(这两个时间是鱼类寻食的主要时间。)

二. 天气谚

天气谚讲的是反映风云雷雨气候现象的自然规律。以前，往往把天气谚作为农谚的一个附类。因为这类谚语对生产起着直接的作用。但如果仔细地看，天气谚的使用面比较大和人民的日常生活有直接联系。因此，我们把它们归为一大类。天气谚可分为两类。

(一) 季 节 谚

未 吃 端午粽，寒衣 不 可 送，

吃了端午粽,还要冻三冻。

(端午节是吃端午粽的节日,一般在阳历六月上旬,端午节后,天气有时还会变冷,特别是北方地区,所以防寒的衣服还是不可送的。)

正月 寒，二月 温，正好 时候 三月 春，暖 四月，燥 五月

热 六月, 沷 七月, 不冷不热是 八月，九月 凉，十月 冷，

寒 冬 腊 月 冻 冰 雪。

(这条谚语主要概括旧历十二个月中国气温的特点。)

(二) 气候谚

春天 孩儿 面，一 日 变 三 变。

(这条谚语讲春天的气候变化无常,低气压出现,天就容易下雨,低气压过去,天就清明,象小孩儿一样,忽哭忽笑,一日数变。)

八 月 初 一 难 得 雨，九 月 初 一 难 得 晴。

(这是东南沿海的谚语,阴历八月这个地区还受着夏季风的控制太平洋的热气团势力尚盛,因而天气稳定,下雨现象较少,所以说难得雨,到了阴历九月初,冬季风渐盛,夏季风渐退,在冷热两种气团交替期间,容易下雨,甚至出现秋雨连绵的现象,所以说难得晴。)

久晴大雾必阴，久雨大雾必晴。

(这条谚语讲天气长久晴朗,空气中一般水量不多,形成大雾的可能性小。

如果出现大雾,说明外地暖湿空气侵入本地,因而,天有变坏的可能。久阴天气,空气湿度虽大,但因云层覆盖,地面热量不易散失,温度不会剧降,出现大雾的可能性少。如果出现了,说明天气有转好的可能。)

总之,天气谚对农民起着很大的作用。它们跟农谚的关系是互不可缺的。但是也该注意到天气谚的地方性挺强。一条天气谚语能正确地说明某一个地方的天气现象,但不能使用于别的地方。因此,使用的时候,该好好地体会到某某地方的自然条件。

三. 颂谚

颂谚的内容都集中于是与非,善与恶。对这些观念有所歌颂和批判。由于中国曾是一个封建国家,人被分为两类,就是统治者与被统治。这类谚语多数是反映出人民对统治者的感受。我们可分为两类。

歌颂和赞扬的

不 忘 过 去 冬 夜 寒 , 更 知 如 今 春 日 暖 。

旧 社 会 苦 得 象 盐 咸 , 新 社 会 甜 得 似 甘 露 。

(这两条谚语都歌颂如今的社会比以往好得多。可是人们不该忘记以往的辛苦日子。)

揭露和批判的

敌人笑脸似利刀，敌人甜言似毒药。

哪个老虎不吃人，哪个财主不黑心。

牛角越长越弯，财主越大越贪。

富人四季穿衣，穷人衣穿四季。

(这四条谚语都表示阶级社会所造成的阶级差别与不公平。)

总之，讽颂谚是直接表现人们的爱憎，是非，褒贬的。世界上没有无缘无故的爱，也没有无缘无故的恨。因为讽颂谚带有讽刺的意味，因此就不被广泛使用，使得这类谚语的数量不多。

四 规戒谚

规戒谚的内容是说人们该怎么生活的，注重于道德有教育和劝勉的意思。

没有爬不过的山，没有渡不过的河。

胆大飘洋过海，胆小寸步难行。

真金不怕火，松柏不怕严寒。

冰炭不同炉，敌我不同路。

宁喝朋友水，不吃敌人蜜。

海水倒不尽，知识学不完。

活到老，学到老，还有三分没学好。

三人行，必有我师。

(这些谚语都注重于劝告人们在生活方面该有道德)

五. 事理谚

事理谚的内容都着重总结客观事物的必然性、规律性的，具有一定哲理意味。它跟规戒谚的不同点就是规戒谚教人该做什么、不该做什么。事理谚则让人认识什么、了解什么。

百闻不如一见，百见不如一干。

看花容易，绣花难。

抓鱼要下水，伐木要入林。

(这三条谚语都让人知道只有亲自动手办事，才能弄清真实情况。)

种瓜得瓜，种豆得豆。

没有春风，难下秋雨。

(这两条谚语说明因果的必然关系。)

人有失手，马有漏蹄。

这条谚语说明一个道理，就是无人没错过因此，知错改错，就是好人。)

没有家亲，引不来外鬼。

(这条谚语用比喻的方法说明如果没有家里的鬼，外鬼哪能进得来。)

六. 常识谚

常识谚是有关日常生活各种知识的谚语.

夏走十里不黑,冬走十里不亮。

(这条谚语告诉我们夏天天黑得很慢,可是冬天亮得很慢,冬天的白天比晚上短,天黑得很早.)

燕孤一时,雁孤一世。

(这条谚语说明小燕雌雄双方如果死掉一只,活着的不久即另找配偶,但是大雁却不同,如果一方死掉,生者即不再择偶.)

枇杷黄,医者忙,桔子黄,医者藏,

萝卜上场,医者还乡。

(这条谚语说明枇杷熟于旧历四五月间,此时正是细菌蔓延之时,人们容易生病,所以医者就忙.等到桔子黄,萝卜上场,已是秋冬季节,患病者则少,只好还乡.)

南船北马。

(这条谚语说明中国旧日的交通情况,南方水乡,交通工具主要是船,而北方多旱路,交通工具主要是车马.)

总之,这类谚语的内容比较多样化,如果能够好好地学习和掌握,我们的知识就一定很丰富.

七. 风土谚

风土谚反映中国山河的壮丽,物产的丰饶,乡土习俗的特点.因缺乏搜集

整理,故多数谚书记录不多.可分为三种.

江山多娇

桂林山水甲天下,杨朔山水甲桂林。

(这条谚语说明桂林的风景绝佳,其中有一个地方叫杨朔,桂林最美的地方.)

上有天堂,下有苏杭。

(这条谚语说明苏杭风景优美,苏州在春秋时代已相当繁华,而杭州从宋代以来已有天堂之称,这两个城市的风景从明清朝代就开始有名起来.)

物产丰饶

湖矿熟,天下足。

(这条谚语指出湖北与湖南的矿农产品十分丰饶.)

吃在广州,住在苏州。

(这条谚语指出如果要想吃精美的食物,该到广州去,想安安静静地居住就到苏州去,因为苏州有优美的园林.)

乡土习俗和自然环境的特点

四川太阳 云南风，贵州落雨如过冬。

(这条谚语说明各个地方的自然现象.四川气候炎热,云南多风,而贵州雨天温度降低的时候就象冬天一样冷.)

四季皆四夏，一雨变成秋。

(这条谚语说明海南岛的气候特点.一年四季都是夏季,但一下雨,气温就下降好象是秋天的感觉.)

昆明市一大怪，不放辣子不作菜。

(这条谚语指出昆明海拔很高,四季如春,多雨.由于气候温湿.因此昆明人认为吃辣子有防风湿作用.)

南甜北咸，东辣西酸。

(这条谚语说明中国各地的口味习惯.广州一带爱吃甜食,黄河以北习惯咸食,山东喜欢吃辣,山西喜欢吃醋.)

总之,风土谚的内容表明中国人民生活中的各个方面,表现出本民族的特色.

八. 修辞谚

以上所说的七类谚语,内容都很丰富.但由于谚语的历史很悠久,因此剩下的部分也挺多,我们只能把这一部分称为修辞谚.修辞谚主要是对事物的特点,性状.程度的描绘或渲染.

嘴里甜如蜜，心里辣似姜。

嘴里阿弥陀佛，心里毒蛇窝。

(这两条谚语是嘴甜心狠的修辞性说法.意思是形容那些台上握手,台下踢脚的人.)

按下葫芦起来瓢。

(这条谚语是对解决了这个问题,又出现别的问题的一种形象比喻.)

吃曹操的饭，作刘备的事。

(这条谚语是吃里爬外的修辞性说法.)

吃五谷想六谷。

(这条谚语是对贪得无厌的修辞性说法.)

谚语的创造手法

以上说过谚语的数量相当多,它们的创造手法也多样化.谚语广泛地运用各种修辞手法,把抽象的意思形象化,平凡的知识新鲜化,表现了人民群众创造语言的艺术才华.其中,最有代表性或最流行通用的创造手法有九类.

一. 比喻

比喻是把两种有差别的事物作形象的比较,往往通过联想,使这一事物的

特征在那一事物中得到表现,从而清楚地认识这一事物的本质.由于比喻能让人

从喻体直接联想到本体,因此使读者更容易懂得本条谚语的含义.比喻可分为三

种。

甲. 明喻

明喻是用一种事物来比另一种事物,叫人一看就知道是在打比方,常用

象,似,好象,犹如,如等喻词.例如:

时间好似东流水,只见流去不流回。

(这条谚语的意思讲时间流去不会回来,我们该好好地珍惜。)

病来如山倒,病去如抽丝。

(这条谚语的意思是说病来时很厉害,病好却很慢。)

没有知识的生活,就象没有香味的玫瑰花。

(这条谚语的意思说明知识的重要性。)

上面的例子都说明明喻都出现了喻词,这样能让它们形象鲜明,语义

显豁。

乙. 暗喻①

暗喻是在本体和喻体之间不用比喻词,例如:

星多天空亮,人多智慧广。

(这条谚语的意思是人越多,事越早办成。)

谎言怕真理,黑暗怕阳光。

(这条谚语的意思是说真的假不了,假的真不了。)

以上两个例子都由喻体和本体两部分组织起来的.一般来说,喻体在前,

本体在后,但有的时候,本体出现在喻体的前面,如:

人是衣服,马是鞍。

(这条谚语的意思是人们如果讲究打扮,就能让他们漂亮起来。)

注意:象这种先本体后喻体的谚语,经常出现“是”这个词。

丙.借喻

这是一种最精炼的比喻方法,在谚语中大量运用,它不说出本体,也没有说出比喻词,而是直接把喻体当成本体来说,例如:

癞蛤蟆想吃天鹅肉。

(这条谚语的意思是身份低贱的人想得到完美的东西。)

睡着的鸟容易射中。

(这条谚语的意思是警告人们做事该多多注意。)

大海哪能没有浪。

(这条谚语的意思说明要办任何事情总有困难。)

以上三个例子都表现出借喻的一个特点,那就是它们把喻体和本体连成一体,象第一条谚语用“癞蛤蟆”代表出身低贱的人而用“天鹅”代表出身高贵的人,等等,这样能让谚语通俗易懂。

总之,比喻是一种最常使用的修辞手法,

这种形式能够让读者容易理解

语义,那些比较抽象的事物或者从来不太熟悉的东西,通过使用比喻手法,能使我们更好地理解它们.

二. 借代

借代是不把要说的事物直接说出来,而用和该事物有密切关系的名称

来代替有关的人或物,能收到突出的效果,深化意境.运用借代时,除了要注意在形象上或性质上有特征之外,一般还需要在上下文里有所交代.谚语的语言简短,因而借体必需典型,明确,褒贬分明,还要有普遍性的特征,使人一目了然.借代可分为四种,例如:

以部分代整体

众人的舌头,能把高山说倒。

众人的嘴唇,能把大海说干。

(上面两条谚语都说明舌头和嘴唇都是嘴的,代替者与被代替者是部分与整体的关系.)

以具体代抽象

宁作蚂蚁腿,不作麻雀嘴。

只见别人眉毛短,不见别人头发长。

(第一条谚语的蚂蚁腿是指代辛勤劳动,麻雀嘴是指代不劳而获.第二

条谚语的眉毛短和头发长是指代短处与长处。借代的事物和本体事物之间,是具体和抽象的关系。这种借代的意义,就在于化抽象为形象,变显豁为含蓄。)

以个别代一般

人多出韩信,深山出李逵。

三个臭皮匠,合成诸葛亮。

(上面两条谚语说到韩信、李逵和诸葛亮等三个历史人物。韩信和诸葛亮是**智慧者**的代称,而李逵是**草莽英雄**的指代,它们都是专有名称,在指代本体事物上具有典型意义,因而有鲜明语感的修辞作用。)

双重借代

宁跟红脸打一架,不跟白脸说句话。

(这里的红脸指代红脸的人,白脸指代白脸的人,这是以特征代本体的关系。而红脸又指代性格直爽,白脸又指代性格狡猾的人。这是一种引申式的具体代抽象。这种多层次指代,表义更为含蓄。)

三、亲切的拟人

这种手法是把物当作人来描写,让它有人的举止行为,思想感情,使读者

感到亲切有趣,生动活泼。谚语运用拟人,要数以物拟人为多,以物拟物的较少,

以人拟物的最少。有关农谚气候谚,使用这种手法最多。这是因为:一来,自然界

的变化与农业生产有十分密切的关系,劳动人民特别关心.二来,打雷,闪电,刮风,下雨,天晴等气象变化,不易描述,运用比拟,尤其是以人比拟,即方便,又易懂.例如:

太阳早发笑,大雨淋破庙。

谷子生得乖,无水不怀胎。

雷雨先唱歌,有雨都不多。

(这里的发笑,怀胎以及唱歌,都是说明人的动作行为的寻常词语.用在这里,使非人的事物有了人的情态,寻常的词语有了不寻常的用法,有助于加强这类谚语的感染力,起了锦上添花的作用.)

四. 轻松的幽默①

劳动群众,靠集体的智慧和力量,战天斗地,变革现实,战无不胜,攻无不取,富有朝气和喜气.他们的经验感受和是非爱憎化为谚语时,往往形成幽默的风格,例如:

死猪不怕开水烫。

秃子不要笑和尚,脱了帽儿就一样。

鱼找鱼,虾找虾,乌龟找癞蛤蟆。

嘴上叫哥哥,腰里摸家伙。

(这类谚语大都是于谐趣中寓褒贬,于轻松中表爱憎,反映了创造这类谚语的劳动群众,在假,丑,恶面前鲜明的是非观,和满怀胜利信心的斗争精神.)

五. 夸张

夸张是谚语比较常用的一种积极修辞方法.它抓住客观事物的某些本质

特征,加以适当地强调,突出,夸大或缩小,使它比实际生活中的事物更高,

更强烈,更典型.例如:

三人同心,黄土变成金。

绳割木头断,水滴石头穿。

一粒入地,万粒归仓。

(这些夸大其词的说法,由于它是客观事理的真实性为基础,不是毫无根据的吹大牛,说假话,因而读起来不仅使人毫无过甚其词之感,反而觉得真实自然,中肯有力,给人以深刻的印象.)

六. 双关

这种手法是利用同音的双关互相代替,使读者一看到一个词的时候能够联想到另外一个声音相似的词.双关手法可说是汉语使用中的一个特点.例如:

东边日出西边雨,道是无晴却有晴。

(这里的晴和情是双关的。)

讲情又说理，打破沙锅璺到底。

(这里的璺是问的同音词。)

但将冷眼观螃蟹，看你横行到几时。

(这里的横行与“横着爬行”和“横行霸道”是双关。)

这种一词双关，言在此而意在彼的修辞手法，使这些谚语含蓄深沉，或幽默风趣，都提高了表达效果。

七. 鲜明的对比

对比时，经常把正反的两件事物或相反的两个意思对比着写出，使其大与小，真与假，美与丑，善与恶格外分明，给人一种极其生动、鲜明的感觉，增强了谚语的说服力。可分为两种

不同事物的对比

花鲜易落，松老常青。

旧世界听天由命，新世界人定胜天。

不走高山，怎知平地？

通过这种对比，事物之间的性质、状态、程度等各个方面的矛盾对立，就鲜明地显示出来了。例如：把鲜花和老松加以对比，花朵虽美，易于凋谢，松树

虽老,却四季常青,两者之间的差别就更加突现出来.

同一事物的对立两面的对比

从善如登,从恶如崩。

宁为英雄死,不为奴隶生。

这种同一事物两面对立的对比,有助于我们把道理讲得更全面,更充分,现象摆得更鲜明,加强了这些谚语的表现力.

八. 回环

回环手法运用的频率并不多,但它却有独特的表达效果,它通过相同词语反复出现,表达两个相反相成的意思,达到强调语义的目的.例如:

来者不善,善者不来。

难者不会,会者不难。

真金不怕火,怕火不真金。

(这些谚语正是借助回环手法的巧妙安排,把道理说得更肯定,深刻,含蓄.)

九. 朴素的白描

有些谚语,特别是有关生产知识和生活知识的谚语,在表现手法上,不渲染,不粉饰,不雕琢,完全是一种通俗的明叙,显豁的白描.它除掉语句凝练

的特点外,在说法上和一般语句几乎毫无区别.例如:

人生七十古来稀。

好种出好苗。

人怕出名，猪怕肥。

(这些谚语都是开门见山,单刀直入,语言朴素.它们的语言形式虽然质朴无华,但由于内容上的智慧在闪光,使手法的白描,绝不给人浅薄之感,语言的浅易,决不影响语感的深沉.)

总之,以上所说的谚语运用的几种常见的创造手法,在介绍过程中,为了叙述方便,一般都是从一个角度来说明的.实际上,一句谚语或一则谚语往往同时用了几种创造手法,这样能增加谚语语言的生动性,形象性.准确性,精炼性,更富有艺术美和感染力.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

第四章

汉谚与泰成谚比较

从研究汉语发现,事理谚,常识谚,规戒谚以及一部分的修辞谚,有一部分是意义跟泰成谚相似,至少在1200条谚语之中有74条可以把它们的语义与泰成谚作比,其中可分为3类,就是:

- 一. 那些语义相似或相近的汉谚与泰成谚,喻体一样.
- 二. 那些语义相似或相近的汉谚与泰成谚,喻体不一样.
- 三. 那些语义相似或相近的汉谚与泰成谚,而泰成谚没有喻体.

以下就每一类举些谚语和例子.

4.1 那些语义相似或相近的汉谚与泰成谚,用来比较的东西一样.

1. 一个印盒拖下来。 เหมือนกันราวกับพิมพ์เดียวกัน

我第一次见到小王,就认得出来她是你的妹妹.因为你们俩长得像“一个印盒拖下来。”

2. 人有失手,马有漏蹄。 สิ้นยังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง

常言道:“人有失手,马有漏蹄。”谁办事儿能保证不出点儿差错?

3. 人伴贤良智转高。 คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล

李克从跟王教授学习以后，他已变成一个很聪明的人了。真像俗话说：“人伴贤良智转高。”

4. 大鱼吃小鱼，小鱼吃虾子。 ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

常言道：“大鱼吃小鱼，小鱼吃虾子。”现在我们的公司快被和平集团吃掉了。

5. 井底癞蛤蟆没见什么天日。 กบใต้กะลาครอบ

我们应该到工厂、农村各地去看看。如果老呆在办公室里，就成了“井底癞蛤蟆没见什么天日。”

6. 打草惊蛇 แหวกหญ้าให้งูตื่น

正在打仗的时候不应该采取“打草惊蛇”的行动，不然我们一定面对失败的情况。

7. 对牛弹琴，一窍不通。 สีซอให้ควายฟัง

你甭跟老三谈关于科学的事了，因为他从来没上过学，你跟他谈，就像俗话说“对牛弹琴，一窍不通”。

8. 按牛头吃不得草。 ข่มเขาโคขึ้นให้กินหญ้า

俗话说：“按牛头吃不得草。”我们相爱已经十年了，你不会要我嫁给别人吧。

9. 不知者不作罪。 ผู้ไม่รู้ย่อมไม่ผิด

这件事儿不该怪他。因为他不知道，办了以后，结果就变成这样。就像俗语所说：“不知者不作罪。”

10. 趁水和泥，趁火打铁。 ตีเหล็กเมื่อไฟยังแรง

中国的经济正在繁荣，我想到那边去投资，俗话说：“趁水和泥，趁火打铁。”

11 杀鸡给猴看。 เชือดไก่ให้ลิงดู

陈克杰受贿终于被判处死刑，使得别的官员不敢贪污，这就是“杀鸡给猴看”。

12. 一只手难抓两条鱼。 จับปลาสองมือ

“一只手难抓两条鱼。”你应该好好地做作业，现在不是看电视的时间。

13. 牙齿也有和舌头打架的时候。 ลิ้นกับฟัน

他们俩虽然爱得很甜，但也有打架的时候，像俗话说：“牙齿也有和舌头打架的时候。”

14. 狗改不了吃屎。 หมากัดไม่ได้ที่จะกินขี้

俗话说：“狗改不了吃屎。”我早就告诉你他不是好人。

15. 一个巴掌拍不响。

ตบมือข้างเดียวไม่ดัง

你应该知道“一个巴掌拍不响。”我对人家有意，不知

人家对我怎么想？

4.2 那些语义相似或相近的汉谚与泰成谚语,用来比较的东西不一样

1. 一人难称百人心。

คนรักเท่าฝ่ามือหนึ่ง คนชังเท่าฝ่ามือเดียว

作人是很难的。俗话说：“一人难称百人心。”别管这些小人的议论吧。

2. 水火不相容。

ศรัทธาไม่กินกัน

这两个老头，从年轻到现在一直是“水火不相容”，谁也不让谁！

3. 关公面前耍大刀。

สอนหนังสือให้สังฆราช

别在“关公面前耍大刀。”你大概不知道他是我们班成绩最好的。

4. 吃五谷想六谷。

ได้ดิบก็จะเอาศอก

俗话说：“吃五谷想六谷。”秦始皇这个人太乱想了，哪有人能活着不死呢？

5. 草入牛口，其命不久。

อ้อยเข้าปากช้าง

他爱占便宜，厂里有什么新东西都想先使用，然后就占有。今天刚来的收音机，我想也是“草入牛口，其命不久。”

常言道：“三个臭皮匠，顶个诸葛亮”。我们组十几个人就是好几个诸葛亮，有什么事儿办不成？

13. 海底捞月一场空。 สร้างวิมานในอากาศ
你想跟江主席一起吃饭，我想那是白日做梦，“海底捞月一场空。”

14. 贼去关门，雨后打伞。 วัวหายล้อมคอก
俗话说：“贼去关门，雨后打伞。”正月十五才来贴门神太晚了。

15. 有眼不识泰山。 มีตาหาไม้แวงไม้
你怎么不相信他说的话？他是这方面的权威。你是“有眼不识泰山。”

16. 佛口蛇心。 มือถือสาก ปากถือศีล
碰到“佛口蛇心”的人，别忘拒绝他们的“友谊”。

17. 睁一只眼，闭一只眼。 เขานูไปนาเอาตาไปไร่
对群众反对的问题要认真解决，而不能采取“睁一只眼，闭一只眼”的态度。

18. 小小石头，打坏大缸 เล็กพริกขี้หนู
苏联这一百三十年无人敢抵抗的大国，被这个平凡的叶利欣打破了，如俗语所谓：“小小石头，打坏大缸”。事情

果真是如此。

19. 打油的钱不买醋。

อย่าเหยียบเรือสองแคม

“打油的钱不买醋。”不该把这笔钱挪作别用。

20. 见了和尚骂贼秃。

ตีวัวกระทบคราด

你把话说清楚，不要“见了和尚骂贼秃”，到底是谁偷你的鸡？

21. 好鞋不踏臭狗屎。

อย่าเอาพิมเสนไปแลกกับเกลือ

俗话说“好鞋不踏臭狗屎。”这件事儿你不该亲自去办。

22. 好了伤疤忘了痛。

วัวลืมตีน

现在很多年轻人都是“好了伤疤忘了痛。”他们富起来就忘了那些帮助过自己的人。

23. 龙生龙，凤生凤，老鼠养儿会打洞。

ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น

古人说：“龙生龙，凤生凤，老鼠养儿会打洞。”没有他这个善良的家长，哪儿能出好儿女呢？

24. 龙配龙，凤配凤。

กิ้งทองใบหยก

常言道：“龙配龙，凤配凤。”但这句话恐怕在目前的社会是很难行得通的。

25. 打了骡子马也惊。

เขียนเสือให้วัวกลัว

张三被判处死刑，吓坏了他的伙伴老李，真是所谓“打了骡子马也惊。”

26. 出得龙潭，又入虎穴。

หนีเสือปะจระเข้

这几年他接连不断地处理了一些难事儿，真是“出得龙潭，又入虎穴。”

27. 割鸡焉用牛刀。

ชี้ช้างจับตั๊กแตน

“割鸡焉用牛刀。”这件小事儿我去处理就可以了，你这位领导干部不必亲自出马。

28. 引鬼入门。

ชักศึกเข้าบ้าน.

你把这些不三不四的人带到我们家里来，岂不是“引鬼入门。”吗？

29. 台上握手，台下踢脚。

ต่อหน้ามะพลับ ลับหลังตะโก

对于那些“台上握手，台下踢脚”的人，我们应该疏远他们。

30. 以毒攻毒，以火攻火。

หนามยอกเอาหนามบ่ง

他以恶劣的态度来对我，我也要用“以毒攻毒，

以火攻火”的办法来回报他。

31. 一个馒头起孝，一笼馒头起孝。

ปลาเน่าตัวเดียวเน่าทั้งข้อง

王丽是我们团的代表，她不应该对头儿表示不尊敬。真是“一个馒头起孝，一笼馒头起孝。”

32. 水火不同炉。

ขมื่นกับปูน

他们俩是“水火不同炉”，一见面就吵架。

33. 远在天边儿，近在眼前。

เส้นผมบังภูเขา

你要找的人，“远在天边儿，近在眼前”，其实就是他。

34. 木蠹生虫，墙罅蚊入。

เกลือเป็นหนอน

我们被打败是因为小王当了敌人的侦察，背叛了我们，俗话说：“木蠹生虫，墙罅蚊入。”

35. 纸包不住火。

ข้างตายทั้งตัวใบบัวปิดไม่มิด

“纸包不住火”，人包不住错。他的这种贪污行为总有一天要被揭露出来的。

36. 一块石头落了地。

ยกภูเขาออกจากอก

我终于把论文写完了，真是“一块石头落了地”。

37. 无牛抓了马耕田。

จับแพะชนแกะ

老话说：“无牛抓了马耕田。”我们没有合适的工具，只好用它来代替。

38. 牛头不对马嘴。

ไปไหนมาสามวาสองศอก

我问他什么时候回来，他却说我想去北京。真是“牛头不对马嘴。”

39. 乌狗吃食，白狗当灾

แพะรับบาป

走上黑暗社会的人总有一天是“乌狗吃食，白狗当灾”。

40. 鸡蛋里挑骨头。

พินฝอยหาตะเจ็บ

你太年轻，如果他不从“鸡蛋里挑骨头”，今天他的官怎么抬得怎么高？

41. 天落馒头，也要起早去拾。

น้ำขุ่นให้รีบตัก

“天落馒头，也要起早去拾。”这次机会很难得，我劝你要抓住别错过！

42. 乌鸦笑猪黑，自丑不觉得。

ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง

常言道：“乌鸦笑猪黑，自丑不觉得。”你还是先用镜子照照自己吧！笑别人实际是笑自己。

43. 鸦窝里出凤凰。

เพชรในตม

穷苦的杨家有怎么漂亮的女儿，这真是“鸦窝里出凤凰。”

44. 一波未平，一波又起。

ความวุ่นยังไม่ทันหาย ความควายก็เข้าแทรก

难得的是平静。十年来“一波未平，一波又起”，我实在受不了。

45 叫花子比神仙。

ต่างกันเหมือนฟ้ากับดิน

把中国解放前的情况来跟如今的状况相比，真是所谓“叫花子比神仙”。

46 打一巴掌柔一柔。

ตบหัวแล้วลูบหลัง.

厂长使用“打一巴掌柔一柔”的方法来对付示威的工人，工人受骗了。

47. 刀对刀，枪对枪。

ดาต่อดา ฟันต่อฟัน

不能给他软的，就跟他“刀对刀，枪对枪”，让他他有法开始无法收场。

48. 打开天窗说亮话。

เปิดอกพูด

大家“打开天窗说亮话”，把问题和想法都坦率地

说出来了。

49. 作一天和尚，撞一日钟。

ตำข้าวสารกรอกหม้อ

做事不该象 俗话 所说：“作一天和尚，撞一日钟。”

不然你这一辈子就别想成功。

50 瓜熟自落。

สุกก็จะหอม งอมก็จะหล่น

你不用催他结婚。俗话说：“瓜熟自落。”到那时候

他一定会找到一个很好的妻子的。

4.3 那些语义相似或相近的汉谚与泰成谚语，而泰成谚语没有任何比较。

1. 木偶不会自己跳，幕后必有牵线人。

ชักใย

俗话说：“木偶不会自己跳，幕后必有牵线人”，我

看这个人是有有人在后台支持他。

2. 一个香炉一个罄，一个人一个性。

นานาจิตตัง

“一个香炉一个罄，一个人一个性。”各人都有

自己的愿望和爱好。

3. 三天打鱼，两天晒网。

ผัดวันประกันพรุ่ง

学外语要长期坚持，“三天打鱼，两天晒网”，怎么能

学好？

4. 一兵不能成将，独木不能成材。

สามัคคีคือพลัง

“一兵不能成将，独木不能成材”，这件事情所以办成，是靠大家共同的努力。

5. 过河拆桥。 ถีบหัวส่ง

跟“过河拆桥”的人交朋友，对自己有害。

6. 刀子嘴，豆腐心。 ปากร้ายใจดี

村里人都知道小黄说话厉害，心却善良，都说她是“刀子嘴，豆腐心”。

7. 滴水成河，粒米成箩。 เก็บเล็กผสมน้อย

俗话说“滴水成河，粒米成箩”，一毛钱也不该抛弃。

8. 解铃还是系铃人。 เรียนผู้ต้องเรียนแก้

常言道：“解铃还是系铃人。”你们两人的矛盾都是你造成的，还是你去解决吧。

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

第五章

汉谚与泰成, 谚语的形象

汉谚与泰成, 谚语的内容都反映出两个民族的自然景物, 气候, 日常生活, 风俗习惯, 信仰以及两国人民对某种事情的看法和价值观. 这些方面我们两国有共同点和不同点.

5.1 自然景物与气候

一. 自然景物

中国与泰国都位于亚洲. 因此使得两个国家的自然景物, 气候有比较相似的地方, 同时也存在不相似的地方. 由于中国的面积十分广阔, 因此它的自然

景物比较多样化.它有壮阔的山脉,大小河流,而且还有一部分地区是沙漠,而中原一带是平地.这方面泰国也象中国一样具有不少的山脉,特别是在泰国北边儿一直联到东部.南方两岸都靠海边儿.除了这些地方以外,泰国的中原地区都是平地.所以有一部分汉谚与泰成.谚语都说到这一点.例如:

过河拆桥。	พอถึงฝั่งก็ถีบหัวเรือส่ง
水清石自见。	น้ำลดตอผุด

(这两条谚语都说明中泰两国都有大的河流)

上山容易，下山难。	ขึ้นเขาง่ายแต่ลงเขายาก
到什么山，唱什么歌。	เข้าเมืองตาหลิวต้องหลิวตาตาม
有眼不识泰山。	มีตาหามีแววไม่

(这三条谚语反映出中泰两国都有好多山,而第二条泰成.谚语说明泰国

人喜欢在河流附近建城,这标志着泰国的平地比较多.)

二.气候

由于中国的面积非常广阔,使得各个地方的天气有所不同.如北方的冬天比较寒冷,水可结成冰,到了夏天天气又很热.中原地区天气比较凉快,因为受到海水的影响,有时也经常下雨.中国南方的气候跟泰国相近,不太冷有雨季,夏天的时候气温有点儿高.

中国一年有春,夏,秋,冬四季.泰国则有夏季,雨季和冬季三个季节.泰

国的夏季气温比中国高,因为位于亚热带.下面就举些反映中国气候特的例子:

一日不见如隔三秋。

一木不成材,一花不成春。

雪上更加霜。

(上面三条谚语能够表明中

国气候的特点就是有春季和秋季可是泰国都

没有.)

5.2 植物与动物

一. 植物与水果

泰国与中国有相同的植物和水果,如莲花,波笋,桔子等等,像汉谚

与泰成.谚语所反映出来的,如:

藕断丝不断。

ตัดบัวให้เหลือใย

可是中国的气温比泰国低,特别是冬天的时候更是如此.有些植物或

水果只能在冷天发育,这些植物或水果在泰国找不到.例如:

牡丹花虽好,还要绿叶去扶。

枣核桃一起数。

二. 动物

中国和泰国都是农业国家,两国人民所养的动物比较相似.如水牛,

黄牛,鸡,鸭,马,猪等等.养鸡,鸭为了吃,养马当作交通工具特别是旧日,养牛是

用来耕地.以下举些关于动物的汉谚.泰成谚语.例如:

杀鸡给猴看。	เขือดไก่ให้ลิงดู
鸡鸭到了庖人手。	ลูกไก่ในกำมือ
人是衣服,马是鞍。	ไก่อ่างเพราะขน คนงามเพราะแต่ง
人有失手,马有漏蹄。	สี่ตีนยังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง
大鱼吃小鱼,小鱼吃虾子。	ปลาใหญ่กินปลาเล็ก
一只手难抓两条鱼。	อย่าจับปลาสองมือ
按牛头吃不得草。	อย่าข่มเขาโคขึ้นให้กินหญ้า

有些动物在一个国家有,但另一个国家没有或者很少见.如龙是中国的神物,标志着丰富和吉祥.像这种动物泰国没有.鄂鱼是泰国具有相当数量的动物,可是我们只能在中国的南部地区见到.此外,中国人习惯养羊.而泰国没有,这是跟中国的气候有关.冬天的时候,天气非常冷,中国人习惯吃羊肉,为了多给自己热量.下面就举些关于龙,鄂鱼以及羊的汉谚与泰成.谚语.例如:

龙配龙,凤配凤。	(กิ้งก่องไบหยก)
一龙九种,种种个别。	(นานาจิตตัง)
出得龙潭,又入虎穴。	หนีเสือปะจระเข้
割鸡焉用牛刀。	ซี่ข้างจับตักแตน
纸包不住火。	ข้างตายเป็นตัวไบบัวบิตไม่มิด
争得鸡来失了羊。	(ได้อย่างเสียอย่าง)

5.3 风俗习惯

中国各地都有自己的风俗习惯,有些习惯跟泰国人比较相似,有的习惯跟泰国人不一样.比如说中国人和泰国人都是以米饭为主食的国家.但中国北方

人和南方人在这方面也有差别.北方人习惯吃面食,而南方人习惯吃米饭.此外,关于吃饭的工具,泰国和中国人就有差异.中国人用碗来吃饭,习惯用筷子来夹菜,可是泰国人用盘来吃饭,习惯用勺子和叉子.以下举些关于上面所说的汉谚与泰成.谚语的例子:

饭来张口,衣来伸手。 (งอมืองอเท้า)

天落馒头,也要起早去拾。 (น้ำขี้ในให้รีบตัก)

一根筷子容易折,十根筷子硬如铁。

此外,还有一些汉谚表示以前中国人居住地方都有自己的井,如汉谚所说:

井底 癞蛤蟆,没见什么天日。 กบใต้กะลาครอบ

在建筑方面,中国人和泰国人都一样喜欢盖简单的楼房,有墙壁,有门,有窗户,如汉谚与泰成.谚语所说:

墙有眼睛,壁有耳。 หน้าต่างมีหู ประตูมีช่อง

关于打铁与造箭,两国人民早已知道.但是从汉谚来看,我们发现中国人对造箭比较熟悉.因为,以前的中国经常发生战争,箭是一种最常用的武器.以下就举些说明这些内容的汉谚与泰成.谚语.

趁水和泥,趁火打铁。 ตีเหล็กเมื่อไฟยังแรง

造弓的造弓,造箭的造箭。 (หน้าที่ใครก็หน้าที่คนนั้น)

泰国人和中国人对死者的尸体有不同的观念.泰国人习惯把尸体火烧,可是中国特别是南方地区的人经常把尸体装进棺材,然后搬到坟墓去埋葬.每年的清明节,死者的子子孙孙都到坟墓去祭祀,打扫,烧香等等.像汉谚所说:

不见棺材不流泪。 (ไม่เห็นโลงศพไม่หลั่งน้ำตา)

哪里黄土不埋人。

在音乐方面,中国人和泰国人很早就有自己的乐器.有的是比较相似的,如泰国人和中国人都喜欢弹琴,可是琴的种类就不太一样.此外,中国人和泰国人都对打鼓比较熟悉.以下的汉谚与泰成.谚语说明这个方面.例如:

不会掌船赖河弯。 (ถ้าไม่ตีโชน้ำก็โชน้ำกลาง)

对牛弹琴,一窍不通。 (ตีชอให้ควายฟัง)

5.4 观念与价值观

汉谚与泰成.谚语都反映出两国人民对某些动物,婚姻,或者钱有大同小异的观点.如无论是中国人或泰国人都对黄牛和水牛很熟悉.因为大部分人是农民.我们经常用牛来代表劳动,用它来比喻不聪明的人.像汉谚与泰成.谚语所说:

对牛弹琴,一窍不通。 (ตีชอให้ควายฟัง)

牵牛要牵牛鼻子。 (สนตะพาย)

关于蛇,泰国人与中国人都觉得它是一种凶狠有毒的动物,蛇标志着危险.

蛇在某些汉谚与泰成. 谚语中含有贬义, 提醒大家要注意危害. 如:

打草惊蛇 .	แหวกหญ้าให้งูตื่น
佛口蛇心。	(มือถือสาก ปากถือศีล)
打蛇打七寸。	ตีงูให้หลังหัก

中国人和泰国人都对狗有共同的观念. 他们认为狗是一种不好的动物.

人们经常把狗来比喻那些行为不端正的人, 狗出现在汉谚与泰成. 谚语的时候,

都含有贬义. 例如:

狗改不了吃屎。	หมาอดไม่ได้ที่จะกินขี้
恶狗挡路。	หมาดีไม่ขวางทาง

此外, 中国人和泰国人都很尊敬长辈. 由于我们两国曾是封建国家, 因此

使人与人之间都有密切的关系. 比如说在封建社会中, 存在统治者与被统治者的

关系. 每一家人的关系都密不可分. 再说, 人们比较讲究尊敬老年人, 注重报恩.

例如:

一日为师, 终身为父。	ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี
-------------	----------------------------------

在婚姻方面我们两国都讲一夫一妻, 对这方面仍保持保守态度. 人们认为

丈夫是家长. 像汉谚与泰成. 谚语所说:

一女不吃两家茶。	ผัวเดียว เมียเดียว
嫁鸡随鸡, 嫁狗随狗。	สามีเป็นข้างเท้าหน้า ภรรยาเป็นข้างเท้าหลัง

中国人和泰国人都很看重教育. 好多汉谚与泰成. 谚语都说明这一点. 如:

活到老，学到老。

(ความรู้ไม่มีวันเรียนได้หมดได้สิ้น)

人伴贤良智转高。

คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล

无论是中国人还是泰国人都非常重视钱.特别是现代人把钱看得高于一切,使得有些人不讲道德,友谊.这反映在谚语中,如:

钱可通神。

เงินคือพระเจ้า

5.5 信仰

在信仰方面,一部分信佛教的中国人与信佛教的泰国人都一样,相信因果,讲善有善报,恶有恶报.此外,还教人该靠自己,像汉谚与泰成.谚语所说:

种瓜得瓜，种豆得豆。

กรรมใดใครก่อ กรรมนั้นย่อมสนอง

害人害己。

ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว

求人不如求己。

ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน

佛口蛇心。

มือถือสาก ปากถือศีล

5.6 文学与历史故事

由于谚语是以口头而流传下来,因此很少来源于历史故事或古书.但也有些汉谚反映出中国古代的历史人物.例如说到三国演义的主要人物诸葛亮,关公,等.以下举些这方面的例子.

三个臭皮匠，顶个诸葛亮。

(หลายหัวดีกว่าหัวเดียว)

关公面前耍大刀。

(สอนหนังสือให้สั่งมราช)

乌鸦笑猪黑，自丑不觉得。

ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง

总之,上面所说的内容都很好的表明汉谚与泰成谚语都能反映出两国人民各方各面的共同点与不同点,使得两个民族互相理解,能够促进两个国家的友谊.

第六章

总结和推荐

谚语的性质

谚语来自人民的口语而流传下来,它的语言简短,易于记住,大部分内容都是生活中的各种经验.

谚语与成语的差别

谚语和成语都是常用词语,因此我们要把这两种词语的区别搞清楚.为了能够很好地判断是否是谚语,以下是区别谚语与成语的五个判断点.

一. 语体风格的差别

成语大部分来源于寓言,历史故事或者古书,由文人加工,通过古书流传下来,因此大部分成语属于“书面语”

谚语来自人民的口语,主要是以口头的形式存在,因此大部分属于“口语”

二 . 内容形式的区别

成语的内容往往是对客观事物现象的性质,状态,程度等进行具体的形容,形象的比喻和生动的描述.它概括的内容大都是复杂的概念.

谚语的内容多是以判断推理的形式,表达人类的生活经验.一般说来,成语以四言组合为基本形式.虽然也有的成语是多言形式,但是是少数.

反而谚语的基本形式是对联式的短句或韵语.此外,成语的结构大部分是主谓形式,但谚语的结构是不固定的.

三 . 造句功能上的区别

谚语和成语都能充当主语,谓语或者宾语.但是大部分的谚语能当独立的句子,而成语常充当句子的成分.

四 . 定型性强弱不同

成语的定型性比较强,它不能用意义相似的词来代替.也不能任意增减.此外,它的结构不能任意改变.

谚语的定型性比较弱.在不影响表义功能的前提下,谚语的变动,个别改字减字的同义形式,都是允许的.

五. 历史来源的差别

成语,特别是那些历史久的成语,从古书上大都可以找到它们形成的来源或出处.谚语则不同,由于谚语是以口语流传下来,因此,很难找到其书面的来源与出处.

总之,以上所说的五种判断点对区分谚语与成语的界线是很有用的.但我们不能用这五个差别来判断所有的谚语和成语.

谚语的分类与创造手法

由于谚语的数量很多,能够把握住它们的分类和创造手法有很大的作用.因为谚语的分类和创造手法使我们更进一步理解它们的内容与含义.谚语可分为以下八类.

一. 生产谚

总结生产斗争的谚语,其中包括农、林、牧、副、渔等方面.这一类是谚语中数量最多的.

二. 天气谚

反映风云雷雨以及气候气象变化规律.

三. 讽颂谚

对是非善恶的歌颂与批判.

四. 规戒谚

对人们的道德观,是非观有所教育和劝勉.此外,还说明人该如何做人,如何处世.

五. 事理谚

着重总结客观事物的必然性,规律性.这类谚语与规戒谚的差别在于规戒谚主要是讲人们道德观的事理问题,而事理谚主要讲道德观以外的普遍规律

六. 常识谚

讲有关日常生活中的各种知识.

七. 风土谚

反映中国山河的壮丽,物产的丰饶,乡土习俗.

八. 修辞谚

大都是指那些无法概括在上述各类里谚语.主要是对事物的特点,性状以及程度进行描绘.

谚语常用的九种创造手法有比喻,借代,拟人,幽默,夸张,双关,对比,回环以及白描.其中,比喻与夸张是最常用的.

汉谚与泰成. 谚语的比较

从那些语义相似或相近的汉谚跟泰成. 谚语的比较来分析. 我们可分为以

下三类.那就是:

- 一.那些语义相似或相近的汉谚与泰成.谚语.喻体一样.
- 二.那些语义相似或相近的汉谚与泰成.谚语.喻体不一样.
- 三.那些语义相似或相近的汉谚与泰成.谚语.而泰成.谚语没有喻体.

汉谚与泰成.谚语比较的结果

我们可以说从那些语义相似或相近的汉谚与泰成.谚语比较的角度来看,用来说明道理的那些东西大部分是不相,反映出两个国家生活中各方各面的不同.但也有有一部分用来说明道理的那些东西是相.意味着中泰两国有共同点.因此,在分析较的时候个,我们可以从中看到我们两国之间的共同点与不同,样能让我们两国人民更好地互相理解对方各个方面的生活,有利于促进两国友好的关系.

谚语的局限性

一.地方性

由于中国的面积很广阔,使得各个地方都有自己的气候特点,因此某个地方的天气谚,有时就不适于另外一个地方的气候现象.例如:

未吃端午粽,寒衣不可送,吃了端午粽,还要冻三冻.

(这条谚语只能用于中国北部地区.因为到了农历五月份,中国南方地区就开始暖和起来,不必用寒衣.)

二. 科学性

大部分的农谚都来自农民的直接经验,因此,有时就没有固定的合理性.

此外,有些关于医疗的谚语并不科学.例如:

不乾不净,吃了没病.

三. 有些谚语的意义彼此有矛盾

这方面的局限性是因为谚语的数量繁多,有些谚语的意义彼此发生矛盾,例如:

人多事早完,水大好掌船.

人多乱,龙多旱.

(这两条谚语让读者怀疑,到底是人多好还是人少好?这种彼此矛盾的现象是从不同的角度来说明问题的,因此要使用哪一条谚语的时候必需考虑到场合,这样才能用得准超

总之,要正确地使用谚语,必需把握住它们的局限性.

论文的推荐

这篇论文没有研究谚语的结构特点,可是如果我们进一步研究谚语的话,我们就发现其实谚语的结构是多样化的.例如:

百闻不如一见.

(这条谚语的结构是属于主谓句.)

白马改不了原色,黄金改不了本色.

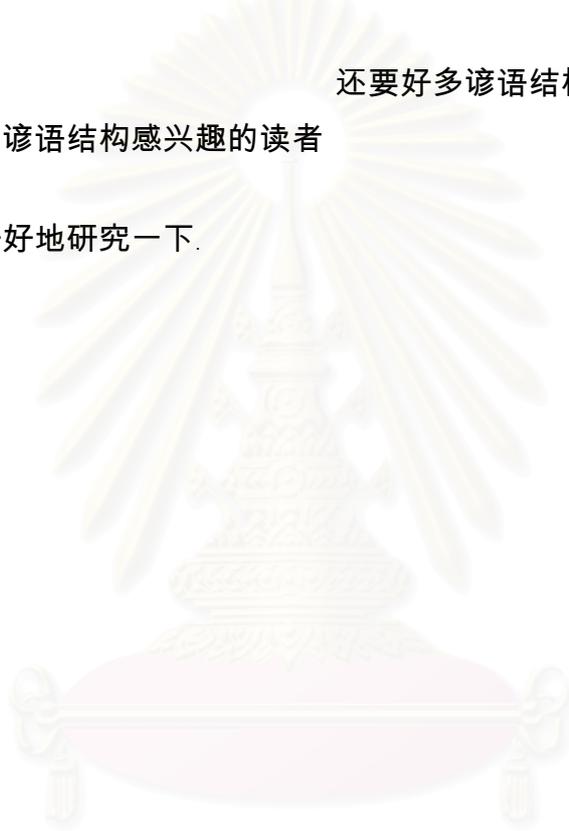
(这条谚语的结构是属于**并列式**.)

大鱼吃小鱼,小鱼吃虾子.

(这条谚语的结构是属于**递进式**.)

还要好多谚语结构形式没在这里指出,希望对谚语结构感兴趣的读者

下功夫在这方面好好地研究一下.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกรรณิการ์ โกวาทกุล เกิดเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2518 ศึกษาชั้นประถมที่โรงเรียนผดุงกิจวิทยา หลังจากนั้นก็เข้าศึกษาที่โรงเรียนศึกษานารีในระดับมัธยมศึกษา และเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2536-2540 ระหว่างศึกษาชั้นปีที่ 4 มีโอกาสรับทุนสถานทูตจีนประจำประเทศไทยไปศึกษาและเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมจีนที่ปักกิ่งเป็นเวลาสองภาคการศึกษา เมื่อกลับถึงเมืองไทยก็เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย